

UCHWAŁA NR XXXV/316/14
RADY MIEJSKIEJ W JASIENIU

z dnia 15 maja 2014 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Jasień na lata 2014-2020

Na podstawie Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze. zm.) uchwała się co następuje :

- § 1. Uchwała się Strategię Rozwoju Gminy Jasień na lata 2014-2020 jak w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Jasienia.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
Zbigniew Walczak
Zbigniew Walczak

STRATEGIA ROZWOJU GMINY JASIEŃ NA LATA 2014 – 2020

ZLECENIODAWCA: Urząd Miejski w Jasieniu

Opracowanie tekstu, konsultanci prowadzący oraz moderatorzy:

mgr Tomasz Achremowicz

mgr Robert Boryczka

JASIEŃ 2014

Współautorzy niniejszego dokumentu otrzymali od Urzędu Miejskiego w Jasieniu zlecenie opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Jasień na lata 2014 – 2020*. W warunkach umowy wyraźnie zasygnalizowano między innymi, że *Strategia Rozwoju Gminy Jasień* ma być narzędziem i motorem przyszłych zmian oraz planowania przedsięwzięć, a także określono partycypacyjną metodę tworzenia opracowania, jak również jego ogólną strukturę. Zlecenie zostało zrealizowane zgodnie z tymi warunkami.

Zasadniczo w planowaniu strategicznym wyróżnia się – upraszczając – dwa podejścia: eksperckie oraz partycypacyjne. Pierwsze z nich polega na realizacji całości opracowania przez zewnętrznych ekspertów, co ma zapewnić obiektywizm, odpowiedni poziom fachowy oraz sprawność realizacji. Podejście eksperckie jest regułą w opracowaniach o specjalistycznym charakterze. W podejściu drugim w centrum stoi nie tyle sam dokument, ile proces jego tworzenia, który wyzwala społeczną energię i integruje społeczność wokół wspólnego dzieła. Ten aspekt ma szczególne znaczenie w przypadku tworzenia przekrojowych planów rozwoju na poziomie lokalnym, gdyż odzwierciedla uznaną w Unii Europejskiej zasadę pomocniczości, a więc decentralnego działania i rozwiązywania problemów na możliwie najniższym szczeblu.

Zaangażowanie lokalnej społeczności w powstawanie strategicznych planów rozwoju prowadzi do istotnych zmian w funkcjonowaniu organizmów, jakimi są miasta czy gminy. Rodzi się poczucie identyfikacji lokalnych instytucji, zrzeszeń, firm i poszczególnych obywateli z celami rozwoju oraz motywacja do współudziału w realizacji zadań nakreślonych w Strategii. Odpowiedzialność za wszechstronny rozwój danego terenu podejmuje nie tylko administracja samorządowa, lecz również szerokie spektrum innych podmiotów, dzięki czemu wzrastają możliwości poprawy jakości życia. Wyzwalanie się nowych inicjatyw ma swoisty efekt łańcuchowy: społeczność, która sama potrafi zagospodarować własny potencjał rozwojowy swojego terenu, może też coraz skuteczniej zabiegać o pozyskanie wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania.

Aby tak zarysowane efekty opracowania Strategii Rozwoju były możliwe, niezbędne jest, aby była ona autentycznie dziełem opiniotwórczych przedstawicieli lokalnej społeczności, zwanych zwyczajowo Liderami Lokalnymi bądź Zespołem Roboczym ds. Strategii Rozwoju. Rolą ekspertów zewnętrznych jest opracowanie tak zwanej diagnozy, a więc zebranie kompendium danych obrazujących stan istniejący, a następnie prowadzenie prac Zespołu Liderów, opracowanie i zapisanie wyników dyskusji, doradztwo z punktu widzenia zewnętrznego obserwatora. Istotne treści strategii to jest: ocena silnych i słabych stron gminy, sformułowanie celów strategicznych i zadań prowadzących do ich realizacji, a także zasad monitoringu realizacji Strategii, wypływają od Zespołu Liderów Lokalnych.

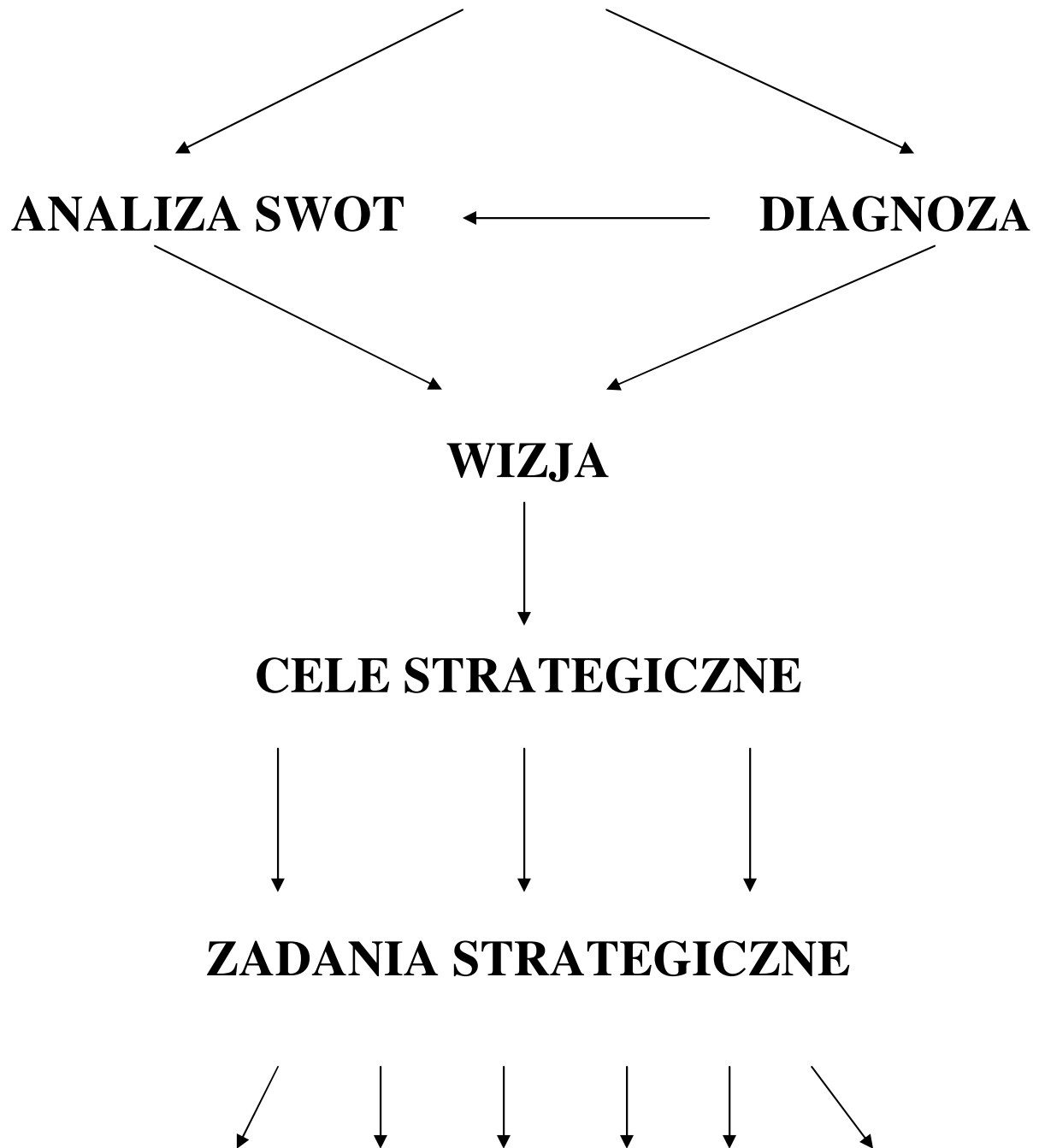
Autorzy niniejszego dokumentu konsekwentnie postrzegali swą funkcję jako ekspertów zewnętrznych, respektując autorską rolę Zespołu Liderów i służąc mu wszelkim wsparciem i pomocą, zarówno od strony merytorycznej, jak i organizacyjnej. W części prac nad niniejszą Strategią Rozwoju (analiza SWOT, wizja) uczestniczyła także grupa lokalnej młodzieży w wieku od 14 do 17 lat, reprezentowana przez uczniów miejscowego Gimnazjum oraz jego absolwentów, obecnie uczniów szkół średnich.

Żywimy nadzieję, że niniejsze opracowanie przyniesie nowe impulsy rozwoju Gminy Jasień i spełni oczekiwania, jakie z nim wiążą jego inicjatorzy.

Tomasz Achremowicz
Robert Boryczka

Metodologia przebiegu prac nad Strategią Rozwoju Gminy Jasień:

STRATEGICZNA POZYCJA GMINY

WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA
(WYKAZ KONKRETNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I INWESTYCJI)

MONITORING DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH
(STRATEGIA ROZWOJU, WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA,
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA)

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY JASIEŃ.....	8
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.....	9
1. 1. Położenie geograficzne.....	9
1. 2. Położenie administracyjne.....	10
1. 3. Klimat.....	12
1. 4. Geologia.....	20
1.4.1. Budowa geologiczna.....	20
1.4.2. Złoża kopalin.....	22
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.....	23
1. 5. Geomorfologia.....	24
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów.....	24
1.5.2. Rzeźba terenu.....	25
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.....	26
1. 6. Hydrologia.....	26
1.6.1. Wody podziemne.....	26
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.....	27
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.....	28
1.6.4. Wody powierzchniowe.....	30
1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna.....	32
1. 7. Gleby.....	32
1. 8. Roślinność.....	38
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.....	38
1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna.....	38
1.8.3. Zbiorowiska roślinne.....	38
1.8.4. Zbiorowiska leśne.....	40
1. 9. Zwierzęta.....	43
1. 10. Ochrona przyrody.....	45
1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.....	45
1.10.2. Obszar Chronionego Krajobrazu.....	45
1.10.3. NATURA 2000.....	46
1.10.4. Użytki ekologiczne.....	49
1.10.5. Pomniki przyrody.....	50
1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.....	51
1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET–PL i CORINE/NATURA 2000.....	52
1.10.8. Założenie parkowe.....	53
1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.....	53
1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.....	55
1. 11. Warunki podłoża budowlanego.....	55
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.....	57
2. 1. Historia i osadnictwo.....	57
2. 2. Zabytki.....	63
2. 3. Stanowiska archeologiczne.....	65
2. 4. Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”.....	68
2. 5. Strefy konserwatorskie.....	70
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.....	71
3. 1. Struktura użytkowania gruntów.....	71
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.....	74
3. 3. Struktura przestrzenna.....	75
3. 4. Struktura funkcjonalna.....	76
4. SFERA SPOŁECZNA.....	78
4. 1. Demografia.....	78
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	78
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	80
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownicy ludności.....	83
4. 2. Rynek pracy.....	85

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.	85
4.2.2. Zatrudnienie.	89
4. 3. Bezrobocie.	92
4.3.1. Bezrobocie w latach 1990 – 2013.	92
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.	95
4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.	99
4.4.1. Służba zdrowia.	99
4.4.2. Opieka społeczna.	100
4. 5. Oświata i wychowanie.	100
4. 6. Kultura.	104
4. 7. Sport.	106
4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.	107
4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.	107
4.8.2. Własność komunalna.	111
4.8.3. Standard mieszkań.	111
4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.	114
4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.	117
4.9.1. Policja.	117
4.9.2. Straż Miejska.	117
4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.	117
4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.	117
4. 10. Administracja samorządowa.	119
4.10.1. Urząd Miejski.	119
4.10.2. Gremia samorządowe.	119
4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.	121
4. 11. Organizacje społeczne.	124
5. GOSPODARKA.	125
5. 1. Rolnictwo.	125
5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.	125
5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.	127
5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.	130
5.1.4. Rybactwo.	133
5. 2. Leśnictwo.	134
5. 3. Działalności produkcyjne.	137
5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.	137
5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.	138
5. 4. Usługi rynkowe.	139
5.4.1. Handel.	139
5.4.2. Gastronomia.	142
5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.	142
5.4.4. Pośrednictwo finansowe.	143
5. 5. Turystyka i rekreacja.	143
5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.	143
5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.	144
5.5.3. Baza noclegowa.	144
5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.	146
6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.	148
6. 1. Komunikacja.	148
6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.	156
6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.	156
6.2.2. Kanalizacja.	160
6. 3. Sieć gazowa.	163
6. 4. Elektroenergetyka.	165
6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.	165
6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.	165
6.4.3. Alternatywne źródła energii.	167
6. 5. Ciepłownictwo.	168
6. 6. Telekomunikacja i łączność.	169
6. 7. Gospodarka odpadami.	170
6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.	171
6.8.1. Melioracje.	171
6.8.2. Urządzenia wodne.	173
6. 9. Cmentarze.	175

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.....	176
7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.....	177
7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.....	177
7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego.....	179
7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego.....	181
7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego.....	184
7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Żarskiego.....	186
7. 6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejsko – Wiejskiej Jasień.....	187
7. 7. Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin.....	189
8. WNIOSKI.....	191

CZĘŚĆ II. PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH..... 194

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.....	197
1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.....	197
1. 2. Sfera społeczna.....	197
1. 3. Gospodarka.....	198
1. 4. Infrastruktura techniczna.....	198
2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.....	199
2. 1. Cel badania.....	199
2. 2. Metodologia badania.....	199
2.2.1. Ankieta.....	199
2.2.2. Dobór respondentów.....	202
2. 3. Wyniki badania społecznego.....	203
3. ANALIZA SWOT.....	219
3. 1. Założenia metodologiczne.....	219
3. 2. Mocne strony.....	220
3. 3. Słabe strony.....	220
3. 4. Szanse.....	222
3. 5. Zagrożenia.....	223
4. WIZJA.....	224
4. 1. Idea tworzenia wizji.....	224
4. 2. Przebieg prac nad wizją – etap I.....	224
4. 3. Przebieg prac nad wizją – etap II.....	226
4. 4. Przebieg prac nad wizją – etap III. Ostateczna wersja.....	227
5. CELE STRATEGICZNE.....	228
6. ZADANIA STRATEGICZNE.....	229
7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.....	232
7. 1. Cel strategiczny nr I – „modernizacja układu transportowego i komunikacyjnego”.....	232
7. 2. Cel strategiczny nr II – „nowoczesne media”.....	237
7. 3. Cel strategiczny nr III – „rozwój rynku pracy”.....	243
7. 4. Cel strategiczny nr IV – „turystyka na bazie walorów kulturowych i przyrodniczych”.....	249
7. 5. Cel strategiczny nr V – „jakość życia na miarę XXI wieku”.....	255
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	262
8. 1. Potencjalne źródła finansowania.....	262
8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.....	264
8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.....	265
8. 4. Podstawowe źródła finansowania.....	267
8.4.1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020.....	267
8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.....	269
8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.....	271

9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.....	275
10. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU.....	277
10. 1. Reorganizacja pracy Urzędu Miejskiego.....	277
10. 2. Monitoring.	277
LITERATURA	279
ZAŁĄCZNIKI	281

CZĘŚĆ I.

DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY JASIEŃ

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina miejsko – wiejska Jasień położona jest w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego, na wysokości od 74 do 166 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy znajdują się w jej południowo – zachodniej części, z kulminacją wzniesienia Góry Owczej o wysokości 166,3 m n.p.m. na południe od wsi Bronice przy granicy z gminą Tuplice, zaś najniżej usytuowany jest obszar położony w północnej części gminy wzdłuż koryta rzeki Lubszy (74 m n.p.m.) przy granicy z gminą Lubsko. Współrzędne geograficzne wynoszą 52° szerokości geograficznej północnej oraz 15° długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 12679 ha, to jest 127 km², co stanowi 9,10 % powierzchni powiatu żarskiego oraz 0,91 % powierzchni województwa lubuskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Jasień umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja – Niziny Sasko – Łużyckie (317) i Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion – Obniżenie Dolnołużyckie (317.2), Obniżenie Milicko – Głogowskie (318.3) i Wał Trzebnicki (318.4);
- mezoregiony: Kotlina Zasiiecka (317.23), Obniżenie Nowosolskie (318.31) i Wzniesienia Żarskie (318.41).

Według J. Kondrackiego północno – zachodnia część gminy umiejscowiona jest w mezoregionie Kotliny Zasiieckiej (Obniżenie Dolnołużyckie). Południowa część gminy należy do mezoregionu Wzniesień Żarskich (Wał Trzebnicki), w obrębie której wyróżnia się tu mikroregion Wysoczyzny Żarskiej, zaś wschodnia i północno – wschodnia część gminy znajduje się w obrębie mezoregionu Obniżenia Nowosolskiego (Obniżenie Milicko – Głogowskie). Granica pomiędzy Nizinami Sasko – Łużyckimi a Nizinami Środkowopolskimi przebiega na terenie gminy wzdłuż rzeki Lubszy.

Wyszczególnione na terenie gminy Jasień mezoregiony graniczą bezpośrednio z:

- Wzniesieniami Łużyckimi (317.4) i Obniżeniem Dolnołużyckim (317.2) – od zachodu;
- Doliną Dolnej Nysy Łużyckiej (317.711) – od północnego – zachodu;
- Wzniesieniami Gubińskimi (317.71) i Doliną Dolnego Bobru (317.72) – od północy;
- Wałem Zielonogórskim (315.74) – od północnego – wschodu;
- Pradoliną Głogowską (318.32) – od wschodu;
- Wzgórzami Dalkowskimi (318.42) – od południowego – wschodu;
- Borami Dolnośląskimi (317.74) – od południa;
- Wałem Mużakowskim (317.46) – od południowego – zachodu.

Odległość z Jasienia do miasta powiatowego Żary wynosi 16 km, zaś do stolicy województwa Zielonej Góry 45 km. Ponadto do:

- Poznania – 180 km;
- Wrocławia – 190 km;
- Świnoujścia – 320 km;
- Krakowa – 445 km;
- Gdańska – 460 km;
- Warszawy – 475 km.

Ponadto odległość z Jasienia do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Niemcy (Olszyna) – 25 km;
- Czechy (Zawidów) – 100 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 435 km;
- Rosja (Bezledy) – 560 km;
- Białoruś (Terespol) – 665 km;
- Ukraina (Korczoła) – 705 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 725 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina miejsko – wiejska Jasień wchodzi w skład województwa lubuskiego oraz powiatu żarskiego. Graniczy z gminami:

- Lubsko – od północy;
- Nowogród Bobrzański – od północnego – wschodu;
- Żary gmina wiejska – od południowego – wschodu;
- Lipinki Łużyckie – od południa;
- Tuplice – od zachodu.

Gminnym centrum administracyjnym jest położone w centralnej części gminy miasto Jasień. Ponadto w skład gminy wchodzi 17 sołectw. Należą do nich: Bieszków, Bronice, Budziechów, Golin, Guzów, Jabłoniec, Jasionna, Jurzyn, Jaryszów, Mirkowice, Lisia Góra, Lipsk Żarski, Rostoki, Świbna, Wicina, Zabłocie i Zieleniec. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 14,17. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego zarówno powiat żarski (11,56) jak i całe województwo lubuskie (9,71).

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość do większych miast południowej części województwa lubuskiego (Zielona Góra, Żagań, Żary), przez które przebiegają ważne szlaki transportowe i komunikacyjne.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa lubuskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu żarskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Jasień położona jest na pograniczu 2 regionów klimatycznych: sudeckiego i śląsko – wielkopolskiego. Region sudecki, a konkretnie jego podgórska część, charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych oraz słabym wpływem gór i wzniesień. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych dla kraju, wiosna i lato są wczesne, długie i ciepłe, zima zaś krótka i łagodna. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest na pograniczu regionów dolnośląskiego zachodniego i lubuskiego. Region dolnośląski zachodni, obejmujący zachodnią część Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego, na tle pozostałych regionów klimatycznych wyróżnia się największą liczbą dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem ogólnym nieba. Jest ich tutaj 51. Szczególnie często są notowane dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem, bez opadu, których jest 14. Region ten wyróżnia ponadto względnie rzadsze występowanie dni z pogodą umiarkowanie mroźną. Jest ich w roku tylko 11, wśród nich z pogodą pochmurną tylko 4. Region lubuski obejmuje zasięgiem ziemię lubuską, sięgając po pojezierza Poznańskie i Leszczyńskie. Zarysowują się stosunkowo wyraźnie jego granice w części zachodniej, południowej i częściowo wschodniej. Mniej wyraźne granice klimatyczne oddzielają ten region od Kotliny Gorzowskiej. Region lubuski jest obszarem, na którym stosunkowo często mogą pojawić się dni z pogodą gorącą. Do względnie licznych, w porównaniu z innymi regionami kraju, należą dni bardzo ciepłe z dużym zachmurzeniem bez opadu. Średnio w roku notuje się około 5 dni z tą pogodą. Mniejszą zaś frekwencją niż w innych regionach klimatycznych odznaczają się dni z typami pogody przymrozkowej bardzo chłodnej (8 dni w roku) oraz przymrozkowej bardzo chłodnej bez opadu (18 dni w roku).

Reprezentatywne dla gminy Jasień, ze względu na jej położenie n.p.m., będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość oraz dane przyporządkowane dla stacji Wrocław (region dolnośląski) i Zielona Góra (region lubuski). Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1951 – 1980 wynosi około 8,2 °C; stycznia (-1,9 °C), a lipca 17,8 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi od 64 (Zielona Góra) do 86 (Wrocław), dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest od 29 (Wrocław) do 36 (Zielona Góra), zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest od 250 (Wrocław) do 265 (Zielona Góra). Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 19 – 20 °C.

TABELA 1: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C < t ≤ 5 °C	34	22 II
Wiosna	5 °C < t ≤ 15 °C	65	28 III
Lato	t ≥ 15 °C	93	1 VI
Jesień	5 °C < t ≤ 15 °C	68	1 IX
Przedzime	0 °C < t ≤ 5 °C	57	8 XI
Zima	t ≤ 0 °C	64	19 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 226 dni, w tym powyżej 15 °C przez 93 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 155 dni, w tym poniżej 0 °C przez 64 dni w roku.

TABELA 2: Temperatura powietrza dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (°C).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
Średnie	-1,9	-0,9	2,7	7,9	12,7	16,7	17,8	17,2	13,5	8,7	4,1	0,3
Najwyższe	3,8	3,1	6,4	11,5	15,2	19,0	20,4	19,4	16,5	11,8	7,8	3,9
Najniższe	-9,7	-12,0	-1,3	5,2	10,3	14,4	15,3	15,2	11,2	6,2	0,1	-6,5
Zielona Góra												
Średnie	-1,8	-0,9	2,6	7,5	12,6	16,7	17,8	17,3	13,7	8,9	3,8	0,1
Najwyższe	4,0	3,8	6,2	10,8	15,3	19,2	20,1	19,9	17,1	11,7	7,6	3,9
Najniższe	-9,2	-10,5	-1,5	4,6	10,3	14,6	15,0	15,0	11,1	6,0	-0,1	-7,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 3: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Temperatura	Wartość w °C	
	Wrocław	Zielona Góra
Średnia roczna	8,2	8,2
Średnia stycznia	-1,9	-1,8
Średnia lipca	17,8	17,8
Średnia izoamplituda roczna	19,7	19,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Suma rocznego opadu wynosi od 591 mm (Zielona Góra) do 612 mm (Wrocław), w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) od 221 mm (Wrocław) do 230 mm (Zielona Góra). Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają od 361 mm (Zielona Góra) do 391 mm (Wrocław). Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 45 – 55 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 4: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Wrocławia i Zielonej Góry. Dane za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław (mm)	33	31	32	42	64	69	97	71	47	43	45	38
Zielona Góra (mm)	36	32	32	44	59	62	74	71	50	45	41	45

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 5: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Wrocławia i Zielonej Góry. Dane za lata 1951 – 1980.

Wyszczególnienie	Wartość w mm	
	Wrocław	Zielona Góra
Wiosna III – V	138	135
Lato VI – VIII	237	207
Jesień IX – XI	135	136
Zima XII – II	102	113
Półrocze letnie V – X	391	361
Półrocze zimowe XI – IV	221	230
Okres wegetacyjny IV – IX	390	360
Rok I – XII	612	591

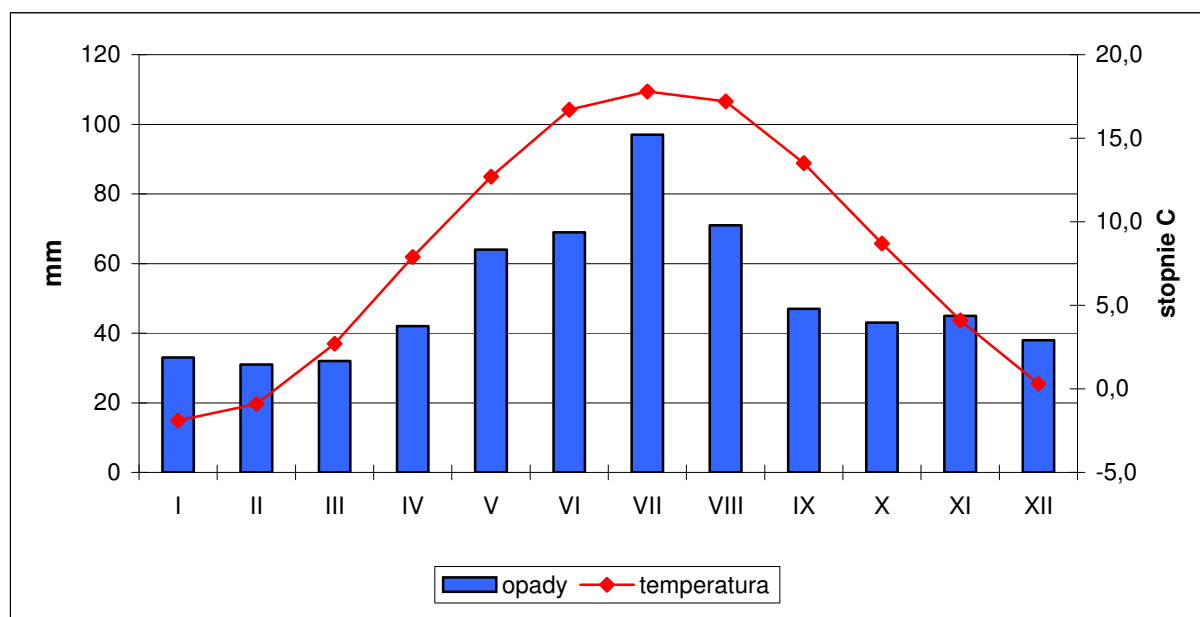
Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 6: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1961 – 2000 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-7-C Jasień (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006).

Posterunek opadowy	Sumy opadów miesięcznych w mm												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	N	50	58	46	39	44	48	64	63	75	80	48	43
	W	37	45	73	34	105	59	46	64	244	86	16	83
	S	69	41	18	16	18	49	79	55	9	28	14	25

1 – Nowogród Bobrzański (105 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.

RYCINA 3: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu dolnośląskiego w latach 1951 – 1980.

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 7: Liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
$\geq 0,1$ mm	14	13	12	12	13	12	14	13	11	11	14	14
≥ 10 mm	0,1	0,4	0,5	0,8	2,0	1,8	3,0	2,2	1,1	1,0	0,9	0,5
Zielona Góra												
$\geq 0,1$ mm	17	16	13	14	15	13	14	14	12	14	17	17
≥ 10 mm	0,5	0,5	0,8	0,8	1,8	2,0	2,2	2,2	1,1	1,0	0,7	0,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 8: Pokrywa śnieżna we Wrocławiu i Zielonej Górze (Wrocław / Zielona Góra). Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
1 XII / 4 XII	30 X / 3 XI	15 I / 8 I	24 III / 27 III	15 II / 17 II	29 IV / 28 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
45 / 56	99 / 119	11 / 13	111 / 114	160 / 174	69 / 57
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
3 / 10	8 / 11	25 / 22	36 / 29	11 / 24	1 / 1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była ≤ 20 %, wynosi w roku od 35,9 (Zielona Góra) do 40,5 (Wrocław), a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba ≥ 80 %, wynosi w roku od 117,9 (Wrocław) do 130,8 (Zielona Góra).

TABELA 9: Liczba dni pogodnych i pochmurnych we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
Liczba dni pogodnych	2,2	2,4	3,5	3,6	3,6	3,6	3,4	4,5	5,3	4,6	1,5	2,3
Liczba dni pochmurnych	14,7	12,2	10,9	9,2	7,9	5,7	7,5	5,9	6,2	9,1	14,1	14,5
Zielona Góra												
Liczba dni pogodnych	2,3	2,1	3,6	3,2	3,5	2,7	3,3	3,6	5,0	3,7	1,1	1,8
Liczba dni pochmurnych	16,1	14,4	10,9	9,7	8,1	6,6	8,3	6,5	6,4	10,7	15,4	17,7

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 50 dni w roku, zaś mgła całodzienna od 2 (Wrocław) do 7 (Zielona Góra) dni w roku. Usłonecznienie wynosi w roku 1497 godzin (Wrocław), z czego w okresie wegetacyjnym 1086 godzin. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 4,1 godziny (Wrocław), najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 6,9 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1,3 godziny. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio 78 %.

TABELA 10: Liczba dni z mgłą całodzienną we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1956 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mgła całodzienna (Wrocław)	0,2	0,4	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–	0,1
Mgła całodzienna (Zielona Góra)	1,0	1,0	0,1	0,1	–	–	–	–	0,1	0,5	2,6	1,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 11: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godziny	1,4	2,3	3,5	4,8	6,3	6,9	6,3	6,2	5,0	3,4	1,6	1,3

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Wilgotność względna powietrza we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1951 – 1970 (%).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław (%)	83	82	77	72	72	71	74	76	78	82	86	85
Zielona Góra (%)	86	85	76	71	70	69	73	75	77	82	88	89

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedz, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 13: Prędkość wiatru we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez 226 dni (Wrocław), a okres gospodarczy przez 258 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

TABELA 14: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim zachodnim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,3	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
	bardzo ciepła	13,1	0,6	35,4	21,5	4,7	10,4
	umiarkowanie ciepła	10,1	0,3	47,5	29,0	13,6	37,5
	chłodna	0,6	0,1	8,4	7,4	6,2	15,6
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,7	0,0	2,8	0,6	0,3	0,7
	bardzo chłodna	3,8	0,1	12,2	7,0	4,6	10,1
	umiarkowanie zimna	3,4	0,0	8,8	4,7	4,2	6,4
	bardzo zimna	0,5	0,0	0,4	0,0	0,0	0,1
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,5	0,0	2,8	1,6	0,4	5,5
	dość mroźna	2,7	0,1	5,1	2,5	2,3	3,7
	bardzo mroźna	0,5	0,0	0,5	0,2	0,0	0,0
Razem		38,2	1,2	124,1	74,7	36,3	
		39,4		198,8		126,3	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie lubuskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,6	0,0	0,4	0,2	0,0	0,0
	bardzo ciepła	13,7	0,4	37,4	21,3	4,6	9,6
	umiarkowanie ciepła	10,3	0,2	46,6	31,7	12,8	36,0
	chłodna	0,6	0,0	7,6	8,3	6,2	16,8
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,5	0,0	1,6	0,4	0,2	0,5
	bardzo chłodna	2,8	0,1	11,0	7,3	4,5	11,2
	umiarkowanie zimna	3,1	0,1	8,5	5,1	4,2	6,7
	bardzo zimna	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	0,0	3,6	2,1	0,5	5,9
	dość mroźna	2,7	0,1	5,2	2,7	2,4	3,1
	bardzo mroźna	0,3	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
Razem		36,4	0,9	122,3	79,2	35,4	89,9
		37,3		201,5		125,3	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 16: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim zachodnim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Sloneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,3	0,4	0,0	0,5	0,2	0,7
	bardzo ciepła	13,7	56,9	15,1	53,2	32,5	85,7
	umiarkowanie ciepła	10,4	76,5	51,1	71,2	66,8	138,0
	chłodna	0,7	15,8	21,8	15,2	23,1	38,3
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,7	3,4	1,0	5,8	1,3	7,1
	bardzo chłodna	3,9	19,2	14,7	20,6	17,2	37,8
	umiarkowanie zimna	3,4	13,5	10,6	16,4	11,1	27,5
	bardzo zimna	0,5	0,4	0,1	0,9	0,1	1,0
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,5	4,4	5,9	3,7	7,1	10,8
	dość mroźna	2,8	7,6	6,0	10,1	6,3	16,4
	bardzo mroźna	0,5	0,7	0,0	1,0	0,2	1,2
Razem		39,4	198,8	126,3	198,6	165,9	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 17: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie lubuskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Sloneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,6	0,6	0,0	1,0	0,2	1,2
	bardzo ciepła	14,1	58,7	14,2	55,7	31,3	87,0
	umiarkowanie ciepła	10,5	78,3	48,8	69,7	67,9	137,6
	chłodna	0,6	15,9	23,0	14,4	25,1	39,5
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,5	2,0	0,7	3,3	0,9	4,2
	bardzo chłodna	2,9	18,3	15,7	18,3	18,6	36,9
	umiarkowanie zimna	3,2	13,6	10,9	15,8	11,9	27,7
	bardzo zimna	0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,4
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	5,7	6,4	4,7	8,0	12,7
	dość mroźna	2,8	7,9	5,5	10,3	5,9	16,2
	bardzo mroźna	0,3	0,4	0,0	0,6	0,1	0,7
Razem		37,3	201,5	125,3	194,1	170,0	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Na terenie gminy można wyróżnić trzy strefy o zróżnicowanych warunkach mikroklimatycznych, mających wpływ na osadnictwo:

- **Strefa północna, dolinna** – obejmuje dno doliny rzeki Lubszy w rejonie Kotliny Zasieckiej oraz doliny ujściowych odcinków cieków uchodzących do Lubszy w rejonie Obniżenia Nowosolskiego. Występują tu najmniej korzystne warunki do zabudowy. Niższa jest temperatura powietrza, lokalnie tworzą się zastoiska mas zimnego powietrza spływającego z wysoczyzn. Większa jest wilgotność powietrza, częstotliwość mgieł i radiacyjnych przymrozków. Dotyczy miejscowości: Jasień, Budziechów, Mirkowice i Wicina.
- **Strefa południowa, wysoczyznowa** – obejmuje rejon Wzniesień Żarskich w okolicach miejscowości: Bronice, Jaryszów, Jasionna, Jurzyn i Lipsk Żarski. Wzniesione są one od 40 do 50 m ponad poziom doliny Lubszy. Jest to strefa o najkorzystniejszych warunkach termicznych i wilgotnościowych dla zabudowy z wyjątkiem stoków o ekspozycji północnej. Występuje tu korzystne nasłonecznienie, nie tworzą się zastoiska zimnych mas powietrza, mniej jest mgieł i przymrozków.
- **Strefa centralna i wschodnia, przejściowa** – obejmuje obszary pomiędzy doliną Lubszy a Wzniesieniami Żarskimi i dotyczy miejscowości: Bieszków, Golin, Guzów, Jabłoniec, Lisia Góra, Roztoki, Świbna, Zabłocie i Zieleniec. Występują tu pośrednie warunki do zabudowy zależne od odległości od osi doliny, lokalnej konfiguracji rzeźby, wyniesienia ponad dno doliny.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną gminy Jasień przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Lubsko nr 609 (Maćków, 2006) oraz Krzystkowice nr 610 (Lewczuk, 2006).

Analizowany obszar leży w obrębie perykliny Żar, zwanej również antyklinorium Żar. Jednostka ta zbudowana jest z utworów permu – mezozoicznych, które zalegają na starszych utworach zaburzonych w wyniku ruchów waryscyjskich. Utwory permu – mezozoiczne perykliny Żar przykryte są osadami kenozoicznymi. Utwory permu zaliczone do czerwonego spągowca występują na obszarze perykliny wyłącznie jako skały wylewne (melafiry i porfiry). Ich miąższość przekracza 120 m. Cechsztyń zbudowany jest z osadów węglanowych: anhydrytów, gipsów i soli wykształconych w czterech cyklotemach. Najstarszy cyklotem Werra tworzą: dolomity, wapienie, margle, gipsy, anhydryty i sole. Cyklotem Stassfurt reprezentują: anhydryty, dolomity wapienie, powyżej których leżą iłowce i anhydryty cyklotemu Leine oraz czerwono-brunatne iłowce cyklotemu Aller. Całkowita miąższość osadów cechsztyńskich dochodzi do 375 m. Trias reprezentują utwory pstrygo piaskowca dolnego i środkowego. Pstry piaskowiec budują osady iłowcowo – piaszczyste oraz wapienno – dolomityczne. Podrzędnie występują iłowce i margle. Sumaryczna miąższość tych utworów wynosi 387,4 m. Wyższych ogniw ery mezozoicznej to jest utworów jury i kredy na omawianym obszarze nie stwierdzono.

Na zdenudowanym kompleksie paleozoiczno – mezozoicznym leżą niezgodnie osady trzeciorzędowe (paleogenu i neogenu). Najstarszymi utworami są paleogeńskie piaski, mułki i ility zaliczone do eocenu rozpoznane w otworze wiertniczym w Sieciejowie (na południe od wsi Lipsk Żarski). Ich miąższość wynosi 19,6 m. Osady oligocenu budują osady lądowe i częściowo morskie należące do serii lubuskiej. Na przeważającej części obszaru leżą one bezpośrednio na utworach triasu. Największa ich miąższość występuje w obniżeniach podłoża podkenozoicznego i wynosi maksymalnie 142 m. Sedymentacje oligoceńską rozpoczynają piaski, a niekiedy piaskowce z wkładkami mułków, którą kończy pokład węgla brunatnego zwany głogowskim. Jest to przeważnie pojedynczy pokład, a niekiedy grupa dwóch lub trzech pokładów o łącznej miąższości do 9,2 m. Do miocenu dolnego zaliczono serię

żarską wykształconą w postaci piasków o różnej granulacji, przewarstwianych mułkami i iłami. Poziomym korelacyjnym jest tu pokład ścinawski węgla brunatnego kończący sedymentację serii żarskiej. W północnej części pokład ścinawski dzieli się na dwie ławy: ława górna ma 2,7 m miąższości, a ława dolna 7,2 m. Miąższość serii żarskiej jest zróżnicowana i wynosi od 0 do 76,5 m. Na pozostałym obszarze występuje kompleks piaszczysto – mułkowy z pokładami węgla brunatnych. Jest to tak zwana seria śląsko – lużycka, której sedymentacja rozpoczęła się w miocenie dolnym i miała kontynuację w miocenie środkowym. Cykl sedymentacji tej serii kończy lużycki pokład węgla brunatnego rozdzielający się na dwa pokłady o miąższości do 16,8 m. Powyżej serii śląsko – lużyckiej leży kompleks drobnoziarnistych osadów serii Mużakowa zaliczanej również do miocenu środkowego. W stropie tej serii leży pokład węgla brunatnego „Henryk”. Węgla brunatne zalegają do głębokości 130 m. Do miocenu środkowego zaliczono także dolną część serii poznańskiej – poziom iłów szarych. Seria iłów mioceńskich tworzy serię złożową dla złoża „Jasień II”. Maksymalnie miąższość miocenu środkowego na południu analizowanego obszaru wynosi 166,1 m. Miocen górny buduje seria ilasto – mułkowa z przewarstwieniami piaszczystymi zaliczona do serii poznańskiej. Miąższość miocenu górnego sięga maksymalnie 46,2 m. Sedymentację neogeńską kończy plioceńska seria Gozdnicy, którą tworzą gliny kaolinowe oraz żwiry i piaski kwarcowe, o miąższości nie przekraczającej kilkunastu metrów. Osady te zachowały się fragmentarycznie w rejonie Jabłońca i Jasienia.

Osady czwartorzędowe reprezentowane są przez utwory zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich i północnopolskich i osiągają one miąższość od 0 do 150,0 m (w kopalnej dolinie Bobru – poza granicami gminy). Przez analizowany obszar przebiega strefa czołowomorenowa zlodowaceń środkowopolskich – Wzniesienia Żarskie. Profil czwartorzędu rozpoczynają osady zlodowaceń południowopolskich (zlodowacenia sanu). Wykształcone są one jako poziom glin zwałowych z soczewkami i przewarstwieniami piasków i żwirów do 2,5 m grubości. Gliny te zachowały się jedynie w pogrzebanych rynnach subglacialnych, gdzie osiągają miąższość do 36,8 m. Osady zlodowaceń środkowopolskich pokrywają znaczną część Wzgórz Żarskich oraz stanowią podłoże dla osadów młodszych na pozostałym obszarze. Profil osadów glacialnych zlodowaceń środkowopolskich budują utwory dwóch odrębnych zlodowaceń odry i warty. W zlodowaceniu odry najstarszymi osadami są utwory zastoiskowe odsłaniające się w rejonie Włostowa i Bieniowa (na wschód od granic gminy) o miąższości do 13,5 m. Znacznie większy jest zasięg piasków i żwirów wodnolodowcowych wypełniających rynnę subglacialne. Miąższość osadów wodnolodowcowych może przekraczać 70 m. Oprócz osadów zastoiskowych i wodnolodowcowych do zlodowacenia odry zaliczono gliny zwałowe budujące rozległą wysoczyznę na obszarze Wzniesień Żarskich. Mają one przeważnie niewielką miąższość do 10 m, tylko lokalnie osiągają 31,3 m. Profil zlodowacenia warty otwierają osady moreny supraglacialnej w postaci piasków i żwirów lodowcowych. Miąższość osadów lodowcowych wynosi przeciętnie 1 – 3 m, a maksymalnie 13,0 m. Na obszarze Wzniesień Żarskich występują pojedyncze wzgórza i pagórki zbudowane z piasków i żwirów z licznymi głazami określonymi jako moreny czołowe. Pozostałe moreny usytuowane są na linii biegnącej od Surowej przez Bieniów do Włostowa (na wschód od granicy gminy). W ich budowie biorą udział piaski i żwiry z porwakami glin i mułków zastoiskowych występujących w sąsiedztwie moren czołowych. Spotyka się w nich również liczne bloczki i głazy materiału północnego. Wyżej zalegają utwory wodnolodowcowe pochodzące z deglacjacji lądolodu zlodowacenia warty. Najstarszymi osadami z okresu zlodowaceń północnopolskich (zlodowacenia wisły) są osady piaszczysto – mułkowo – pylaste. W stropie tych utworów występują torfy i gytie. Miąższość tej serii wynosi maksymalnie 11,5 m. Z fazy postoju zlodowacenia wisły pochodzą piaski i żwiry wodnolodowcowe, tworzące wąskie pasy wychodni przylegające do ostańców erozyjnych. Dużo większy zasięg mają piaski i żwiry rzeczne budujące w dolinach Lubszy i Szyszyny taras rzeczny o wysokości od 14 do 16 m n. p. rzeki. Utwory rzeczne osiągają maksymalnie 13,8 m miąższości. W okolicy Guzowa występują pagórki moren czołowych wznoszące się kilka metrów nad poziom otoczenia. Następnym ogniwem zlodowacenia wisły są gliny zwałowe oraz piaski i żwiry lodowcowe występujące w sąsiedztwie moren czołowych. Duży obszar pokrywają utwory piaszczysto – żwirowe pochodzenia

pradolinnego. W okresie między zlodowaceniem wisty, a holocenem powstały piaski i mułki deluwialne oraz piaski eoliczne drobno- i średnioziarniste oraz towarzyszące im wydmy do 14 metrów wysokości względnej. Formy te dość licznie występują w Obniżeniu Nowosolskim, Kotlinie Zasięckiej, a także w północnej części Wzniesień Żarskich.

W najmlodszy okresie czwartorzędu – holocenie tworzyły się piaski i namuły den dolinnych oraz piaski i żwiry tarasów zalewowych. W dolinie Lubszy na powierzchni tarasów zalewowych lokalnie zachowały się pokrywy madowe. Na obszarze Obniżenia Nowosolskiego w obniżeniach powstawały namuły. Są to piaski drobnoziarniste i pylaste oraz mułki z dużą zawartością części organicznych powstałe w starorzeczach lub zagłębieniach bezodpływowych. Najmłodsze utwory holocenu to torfy. Są to przeważnie torfy niskie, turzycowo – mszyste, często zailone lub przewarstwione piaskami, często podścielone gytiami. Ich maksymalna miąższość dochodzi do około 2,0 m.

1.4.2. Złoża kopalin.

Na terenie gminy znajduje się 2 udokumentowane złoża kopalin: złożo kruszywa naturalnego „Jasionna” oraz złożo ilów ceramiki budowlanej „Jasień II”.

W granicach gminy, na północ od wsi Jasionna, rozpoznane jest w kategorii C₁ jedno złożo piasków i żwirów pochodzenia wodnolodowcowego „Jasionna”. Złożo „Jasionna” o zasobach zarejestrowanych ma powierzchnie 0,3 ha (Hryniewski, 1990). W nadkładzie o grubości 0,1 – 3,0 m, średnio 0,4 m, występuje warstwa gleby i gliny. Miąższość piasków i żwirów wynosi 1,0 – 4,8 m, średnio 2,9 m, a stosunek N/Z ma wartość 0,14. Kopalina zawiera: 44,5 – 79,1 %, średnio 68,6 % ziarn o średnicy do 2 mm i 0,1 – 1,5% pyłów mineralnych, a zanieczyszczenia obce i organiczne występują w ilościach śladowych. Kopalina nadaje się na potrzeby budownictwa i drogownictwa. Złożo jest suche i należy do powszechnie, licznie występujących i łatwo dostępnych (klasa 4). W odniesieniu do elementów środowiska złożo nie jest konfliktowe (klasa A).

Złożo ilów ceramiki budowlanej „Jasień II”, położone pomiędzy miastem Jasień a wsią Jabłoniec, zostało udokumentowane w kategorii B + C₁ na powierzchni 9,1 ha (Benko, 1956). Aktualizacja dokumentacji nastąpiła w 2008 roku. Złożo budują ility miocenijskie, które wykorzystywane są do produkcji ceramiki budowlanej (czerwonej i klinkierowej). Złożo to przykrywa nadkład o grubości od 0,5 do 5,0 m, średnio 2,3 m wykształcony w postaci gleby, mułków, glin oraz utworów piaszczysto – żwirowych. Miąższość złoża wynosi od 0,5 do 22,5 m (średnio 19,1 m). Iły ze złoża „Jasień II” zalegają poziomo i nie wykazują zmian i zaburzeń. Zawartość marglu w ilitych jest nieznaczna, skurczliwość wysychania w temperaturze 120 °C wynosi od 6,0 do 10,5 %, średnia wytrzymałość na ściskanie 59,6 MPa, nasiąkliwość tworzywa wypalonego w temperaturze 900 °C wynosi od 11,47 do 15,59 %, a wartość średnia wody zarobowej to 25,6 %. Kopaliną towarzyszącą w złożu są czwartorzędowe piaski o miąższości od 1,3 do 4,0 m, wykorzystywane jako surowiec schudzający. Piaski te są udokumentowane w odrębnym polu położonym na zachód od złoża ilów. Złożo „Jasień II” z punktu widzenia ochrony złóż należy do złóż powszechnych, licznie występujących i łatwo dostępnych (klasa 4), a z uwagi na wymogi ochrony środowiska naturalnego do mało-konfliktowych (klasa A).

TABELA 18: Gmina Jasień – charakterystyka złóż kopalin na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Lubska nr 609 (Maćków, 2006) oraz Krzystkowice nr 610 (Lewczuk, 2006).

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Kategoria rozpoznania	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Przyczyny konfliktowości złoża
Jasionna	pż	C1	Z	Skb, Sd	brak
Jasień II	i (ic)	B + C1	G	Scb	brak

Rodzaj kopaliny: **pż** – piaski i żwiry, **i (ic)** – ility ceramiki budowlanej.
Stan zagospodarowania: **Z** – zaniechane, **G** – zagospodarowane.
Zastosowanie kopaliny: **Skb** – kruszywo budowlane, **Sd** – drogowe, **Scb** – ceramiki budowlanej.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.

W rejonie obejmującym między innymi obszar gminy Jasień prowadzone były prace geologiczno – poszukiwawcze złóż w celu udokumentowania złóż: węgla brunatnego, kredy jeziornej, kruszywa naturalnego i torfów. Po przeprowadzonej analizie wierceń archiwalnych, opracowań geologicznych, inwentaryzacji surowców mineralnych oraz mapy geologicznej wytypowano trzy obszary perspektywiczne występowania kopalin. Obszarów prognostycznych nie wyznaczono.

Obszar perspektywiczny dla węgla brunatnego położony jest na zachód i południe od Lubuska i obejmuje większość gminy Jasień. Został on wyznaczony na podstawie prac poszukiwawczych w rejonie Lubuska (Marciniak i in., 1986) oraz w rejonie na północny – wschód od Mostów (Różycki, 1988). W omawianym obszarze rozpoznany został środkowomioceniński pokład węgla brunatnego, składający się z kilku warstw o łącznej grubości średnio 7,5 m w rejonie Lubuska i 2,1 – 9,5 m na pozostałym terenie. Zalega on w granicach głębokości 93,2 – 146,8 m. Główne parametry jakościowe węgla w rejonie Lubuska wynoszą średnio: wartość opałowa w przeliczeniu na węgiel o wilgoci 50 % – 10,07 MJ/kg, zawartość popiołu w przeliczeniu na stan suchy – 14,73 %, zawartość siarki całkowitej w przeliczeniu na stan suchy – 2,61 %. W pozostałej części obszaru węgiel charakteryzuje się: wartością opałową 5,23 – 12,76 MJ/kg oraz zawartością popiołu 8,12 – 48,8 % i siarki całkowitej 1,02 – 5,54 %.

W okolicach Guzowa wyznaczono obszar perspektywiczny kruszywa naturalnego (Dzioba, 1985). Badania poszukiwawcze potwierdziły występowanie utworów piaszczysto – żwirowych występujących w postaci nieregularnych soczew i płatów, przewarstwionych utworami gliniasto – ilasto – pylastymi. Miąższość kruszywa wynosi 5,7 m.

Poszukiwania torfów prowadzono między innymi w rejonie Jasienia (Ostrzyżek, Dembek, 1997). W rejonie Jasienia występują torfy turzycowiskowo – olesowe i olesowo – turzycowiskowe, mające średnią miąższość od 1,61 do 1,90 m. Ich średnia popielność mieści się w granicach od 9,1 do 12,1 %, a stopień rozkładu od 27 do 38 %. Powierzchnia występowania torfów wynosi 248 ha, natomiast zasoby oszacowano na 4536 tys. m³.

W rejonie Świbnej prowadzono prace poszukiwawcze w celu udokumentowania złóż kruszywa naturalnego grubego (Turczyn, Kukła, 1975). Nawiercono tam utwory piaszczyste z niewielką domieszką frakcji żwirowej oraz silnie zailone. Obszary te uznane zostały za negatywne.

W latach 70–tych XX wieku prowadzono prace mające na celu udokumentowanie złóż kredy jeziornej. Prace te prowadzone między innymi w rejonie Guzowa i Jasienia (Turczyn, Fonał, 1973; Chruszcz, 1977) nie dały pozytywnych wyników. W żadnym z kilkunastu odwierconych otworów nie natrafiono na kredę jeziorną.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów¹.

Obniżenie Dolnołużyckie (Spreewald) (317.2) leży prawie w całości na terytorium Niemiec (zlewnia rzeki Spree) i tylko częściowo obejmuje zlewnię Nysy Łużyckiej i Lubszy. Rejon ciągnący się wzdłuż rzeki Spree określany jest jako specyficzna kraina bagien i splątanych cieków. Obniżenie Dolnołużyckie jest częścią Nizin Sasko – Łużyckich.

Kotlina Zasiiecka (317.23) jest niecką końcową lobu lodowca warciańskiego. Przecina ją Nysa Łużycka i poprowadzona wzdłuż niej granica polsko – niemiecka. Polska część Kotliny Zasiieckiej ma około 200 km² powierzchni i sięga po Wzniesienia Gubińskie oraz rzekę Lubszę w okolicach Jasienia.

Obniżenie Milicko – Głogowskie (318.3) nie jest jednorodnym krajobrazowo. Obejmuje dwa kotlinowate zagłębienia odwadnianie przez Barycz, uważane za misy końcowe jeziorów lodowca warciańskiego, fragment doliny Odry o charakterze pradoliny oraz jej przedłużenie pomiędzy Wałem Zielonogórskim a Wzgórzami Dalkowskimi i Żarskimi, przecięte w poprzek przez Bóbr i Nysę Łużycką. W całości Obniżenie Milicko – Głogowskie uważane jest za część tak zwanej pradoliny barucko – głogowskiej, która ma swój dalszy ciąg na terenie Niemiec na zewnątrz form marginalnych fazy leszczyńskiej (brandenburskiej) zlodowacenia wiślańskiego po okolice miejscowości Baruth i Lückenwalde. Dno Obniżenia Milicko – Głogowskiego pochyla się od około 120 m n.p.m. w okolicach Odolanowa do około 70 m n.p.m. w okolicach Nowej Soli. Dalej ku dolinie rzeki Spree jest niewyrównane, wznosząc się do około 80 m n.p.m. i obniżając za Nysą Łużycką w Spreewaldzie do 50 – 60 m n.p.m. Omawiana bruzda w obrębie wysoczyzn i wzgórz ma w granicach Polski około 3,2 tys. km² powierzchni.

Obniżenie Nowosolskie (318.31) jest uważane za część pradoliny barucko – głogowskiej, której przedłużenie na terenie Niemiec ciągnie się na południe od Berlina aż po Łabę na zewnątrz moren czołowych fazy brandenburskiej (leszczyńskiej) zlodowacenia wiślańskiego. Obniżenie Nowosolskie od północy obramowuje Wał Zielonogórski, od południa Wzgórze Dalkowskie i Żarskie. Między Nową Solą a Lubskiem na granicy Kotliny Zasiieckiej ma ono około 90 km długości, 2 – 6 km szerokości i około 520 km² powierzchni, a przecina je w poprzek dolina Bobru.

Wał Trzebnicki (318.4) jest równoleżnikowym pasmem wzniesień o długości około 200 km, szerokości kilkunastu km i wysokości względnej 100 – 150 m. Ciągnie się od okolic Żar na zachodzie po okolice Ostrzeszowa na wschodzie, przy czym kulminacje przekraczają wysokość 200 m n.p.m., a w kilku miejscach nawet 250 m n.p.m. Zajmuje powierzchnię około 3,2 tys. km² i składa się z 6 różnych członów. Uważa się go za granicę zasięgu lodowca warciańskiego. Moreny akumulacyjne w stosunku do całego pasma wzniesień są niewielkie, Wał Trzebnicki stanowi natomiast strefę zaburzeń glajotektonicznych, które sfałdowały warstwy mioceńskie z węglem brunatnym.

¹ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

Wzniesienia Źarskie (318.41) są zachodnim członem Wału Trzebnickiego pomiędzy Wzniesieniami Łużyckimi (w szczególności Wałem Mużakowskim) a Wzgórzami Dalkowskimi. Od północnego – zachodu sąsiadują z Kotliną Zasiecką, od południa z Kotliną Źagańską. Wzniesienia Źarskie zajmują powierzchnię około 550 km² i przedstawiają system rozczłonkowanych równin i wzgórz morenowych z wyciśniętymi mioceńskimi warstwami węglonośnymi. Wyróżniono tu 3 mikroregiony (Bartkowski 1970, Walczak 1970): Wysoczyzna Źarska (318.411), Wzgórze Źarskie (318.412) i Obniżenie Bobrzańskie (318.413).

1.5.2. Rzeźba terenu².

Współczesna rzeźba terenu gminy Jasień jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów tektonicznych i neotektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną jak dla niżu rzeźbą terenu. Główne rysy rzeźby współczesnej powstały w okresie recesji lądolodu bałtyckiego z fazy leszczyńskiej po fazę poznańską oraz w okresie recesji lądolodu środkowopolskiego stadiału Warty. Schyłek pełnego glaciału i późny glaciał były okresami, w których dominowały procesy zaostrzające rysy rzeźby. Powstały np.: wydmy, wytopiska, odpreparowane zostały rynny glacialne, itp. Od początku holocenu przeważają procesy łagodzące rzeźbę.

Wschodnią i północno – wschodnią część gminy stanowi Obniżenie Nowosolskie. Na analizowanym obszarze wykazuje ono nachylenie w kierunku zachodnim. Praktycznie cały ten obszar zajmuje terasa wysoka, w obrębie której występują pagórki wydymowe (północno – wschodni rejon gminy). Terasa wysoka pradoliny zachowała się na dziale wodnym między Bobrem a Nysą Łużycką. Rzędne terenu zamykają się w granicach od około 74 do 98 m n.p.m. Na linii Wicina – Guzów – Zabłocie rozciąga się wąska strefa pagórków moreny czołowej o rzędnych od 100 do 125 m n.p.m. Jest to strefa przejściowa pomiędzy Obniżeniem Nowosolskim a Wzniesieniami Źarskimi.

Centralną oraz północno – zachodnią część gminy zajmuje Kotlina Zasiecka, która stanowi nieckę końcową lobu stadiału Warty. W większości obszar kotliny zajmuje wysoczyzna morenowa z nałożonymi na nią równinami akumulacyjnymi, kemami i ozami. Występują tu wydmy, niecki deflacyjne wypełnione torfami oraz płaskie powierzchnie piaszczyste. Rzędne terenu osiągają wartości od 74 do 97 m n.p.m. Wzdłuż linii wyznaczonej przez krawędzie strefy pagórków morenowych występują zaburzenia glacitektoniczne. Widoczne jest to w sąsiedztwie wsi na linii Dłużek – Świbinki – Lisia Góra (na zachód od Jasienia). Kulminacje tych wzniesień osiągają wysokości od 115 do 136 m n.p.m. Jest to strefa przejściowa pomiędzy Kotliną Zasiecką a Wzniesieniami Źarskimi.

Południową granicę gminy stanowią Wzniesienia Źarskie (Wysoczyzna Źarska). W rzeźbie terenu zaznacza się dość wyraźnie system rozczłonkowanych równin i wzgórz morenowych. Dominuje wysoczyzna morenowa falista (deniwelacje od 3 do 10 m), przechodząca na południe w wysoczyznę morenową silnie sfałdowaną (deniwelacje ponad 10 m). Powierzchnia wysoczyzny jest tu porozcinana dolinami rzecznoimi dopływów Nysy Łużyckiej. Szczególnie wyraźnie zaznacza się wąska i dość głęboko wcięta dolina rzeki Lubszy. Wysoczyzna Źarska opada ku północy dość wyraźnym stopniem terenowym. Rzędne terenu kształtują się tu od około 100 m n.p.m. (poziom rzeki Lubszy) do 166 m n.p.m. (Góra Owca).

² Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006) i M-33-6-D Lubsko (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006) oraz w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-6-D Lubsko (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Jasień do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- akumulacja pokryw torfowych;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- denudacja stromych stoków użytkowanych ornice na drodze erozji wodnej;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy geologiczne nie stanowią większych przeszkód w zabudowie terenu, jednakże w planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. W rejonach podatnych na erozję zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Dotyczy to w szczególności obszarów najsilniej urzeźbionych oraz wielkoprzestrzennych gruntów ornich. Na terenie gminy nie występują osuwiska.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne.

Dane dotyczące hydrogeologii gminy Jasień opracowano na podstawie *Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Lubsko nr 609 (Bielecka, 2002) i Krzystkowice nr 610 (Kielczawa, 2004) oraz na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Lubsko nr 609 (Maćków, 2006) i Krzystkowice nr 610 (Lewczuk, 2006).

Omawiany obszar, według regionalizacji zwykłych wód podziemnych (Paczyński, 1993, 1995) znajduje się w regionie wielkopolskim i obejmuje części subregionów: zielonogórsko – leszczyńskiego, pradoliny barucko – głogowskiej i trzebnickiego. Na omawianym obszarze głównym kolektorem wód podziemnych są piaszczysto – żwirowe utwory czwartorzędu oraz paleogenu i neogenu.

W zasięgu utworów czwartorzędowych można wydzielić trzy poziomy wodonośne: współczesnych dolin rzecznych, pradolin i wysoczyzny. Poziom wodonośny w dolinach rzecznych i pradolinach jest pozbawiony naturalnej izolacji, zwierciadło wody ma charakter swobodny i występuje najczęściej na głębokości poniżej 5 m (lokalnie na głębokości 5 – 15 m). Miąższość utworów wodonośnych wynosi od kilku metrów (w pobliżu wychodni utworów paleogenu i neogenu) do ponad 40 m (w osi pradolin). Odpowiednio wydajności studni w tych rejonach kształtują się w zakresie od kilku do 120 m³/h, przy depresjach od 4,0 do 6,8 m. Wodoprzewodność wynosi od poniżej 100 do ponad 1500 m²/d, a współczynnik filtracji waha się w zakresie 1,0 – 188,4 m/24h. Na wysoczyznach czwartorzędowy poziom wodonośny może być częściowo izolowany nieprzepuszczalną warstwą glin zwałowych lub mułków zastoiskowych. Zwierciadło wody ma wtedy charakter napięty. Poziom wodonośny występuje w przedziałach głębokości: 5 – 15 m i 15 – 50 m, a wydajności studni kształtują się w zakresie 10 – 30 m³/h (lokalnie do 50 m³/h), przy depresjach od 0,4 do 1,2 m. Wodoprzewodność waha się od poniżej 100 do 500 m²/d, a wartość współczynnika filtracji wynosi od 4,5 do 89,4 m/24h. Ogólnie można przyjąć, że czwartorzędowe piętro wodonośne charakteryzuje się jakością średnią (klasa IIb) i bardzo dobrą (klasa I) (według klasyfikacji wód podziemnych z 2002 roku). Punktowo występują wody klasy IIa, III i pozaklasowe. Przed spożyciem wody te wymagają prostych zabiegów uzdatniających. Na jakość wód podziemnych wpływają głównie zawartości żelaza,

manganu i amoniaku. Jakość wód podziemnych jest jednak nietrwała z uwagi na brak izolacji i obecność ognisk zanieczyszczeń. Głównym zagrożeniem dla jakości wód podziemnych jest powszechny brak kanalizacji terenów miejskich (Jasień tylko w niewielkim stopniu jest skanalizowany) i na obszarach wiejskich. Wskaźnikiem zanieczyszczenia wód podziemnych, w tym przypadku, może być obecność jonów amonowych.

Poziom wodonośny w obrębie piętra neogenu i paleogenu występuje w osadach piaszczysto – żwirowych na głębokościach od 5 do ponad 100 m i posiada miąższość od 20 do 40 m. Wydajności studni najczęściej kształtują się w zakresie 10 – 30 m³/h (maksymalnie do 50 m³/h), przy depresjach od 2,3 – 14,0 m. Współczynnik filtracji waha się w zakresie 1,1 – 63,9 m/24h. Zwierciadło wody ma charakter artezyjski lub subartezyjski. Wodonośność utworów paleogenu i neogenu na analizowanym terenie jest stosunkowo słabo zbadana. Pod względem hydrogeologicznym rozpoznane zostały tylko częściowo utwory wodonośne serii Gozdnicy (w południowej części gminy) oraz górne partie wodonośne miocenu (w okolicach Jasienia) do głębokości około 150 m. Wody z tego poziomu ujmowane są między innymi w Świbnej. Wydajności pojedynczych studni wahają się tam od 10 do 30 m³/h (max. 50 m³/h) przy depresji od 9,0 do 14,0 m. Ogólnie jakość wód podziemnych tego piętra wodonośnego można określić jako średnią (klasa IIb), natomiast lokalnie mogą występować wody klas: I, IIa, III i pozaklasowe. Na klasyfikację tych wód wpływ mają nadmierne stężenia manganu i żelaza. Wody te przed wykorzystaniem wymagają prostego uzdatniania. Do największych ujęć zlokalizowanych w obrębie gminy należy ujęcie wodociągowe w Jasieniu.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) przez centralną część gminy przebiega, z północnego – wschodu na południowy – zachód, czwartorzędowy główny zbiornik wód podziemnych nr 301 „Pradolina Zasięki – Nowa Sól” z wydzielonym tu obszarem najwyższej ochrony (ONO). W rejonie gminy Jasień zbiornik nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej. Ogólna powierzchnia zbiornika wynosi 236 km², a zasoby dyspozycyjne szacuje się na 53,21 tys. m³/d. GZWP nr 301 tworzą warstwy wodonośne o miąższości od 20 do 50 m. Zasilanie tych warstw odbywa się poprzez infiltrację wód opadowych oraz wsiąkanie wód z cieków i zbiorników powierzchniowych. Obszar najwyższej ochrony (ONO) wyznaczono tu ze względu na brak ciągłych warstw glin i ilów izolujących warstwy wodonośne od zanieczyszczeń pochodzących z powierzchni terenu. W związku z powyższym na obszarze zasilania GZWP nr 301 wskazana jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania na wody podziemne i powierzchniowe już istniejących ognisk zanieczyszczeń. Należy wprowadzić

także ograniczenia dotyczące użytkowania gruntów, a w szczególności stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającymi pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowymi lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczu. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Jasień znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 76.

JCWPd nr 76:

Rejon JCWPd nr 76 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 1171,2 km² w Regionie Środkowej Odry w województwie lubuskim. Głębokość występowania wód słodkich oszacowano do 200 – 300 m.

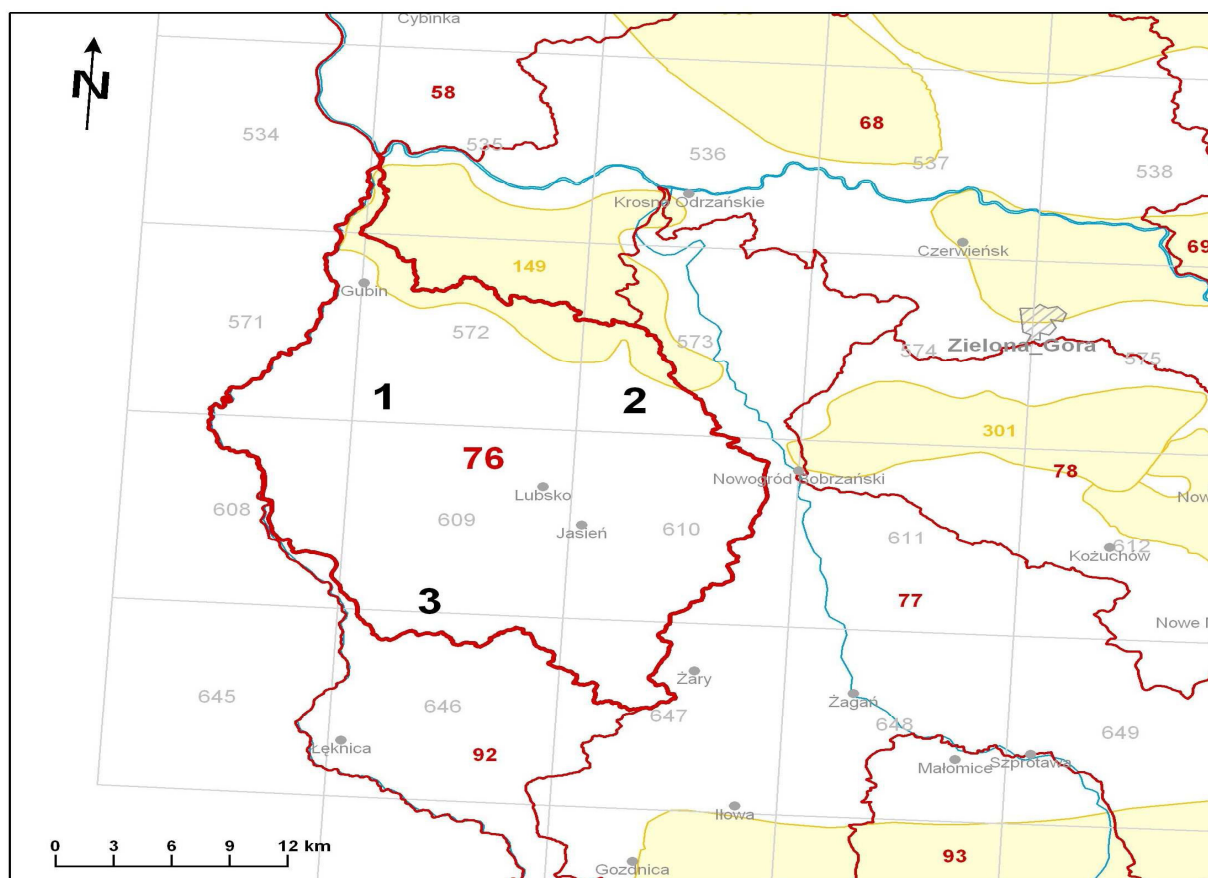
Symbol całej JCWPd nr 76 uwzględniający wszystkie profile to: **(Q), M₍₁₋₃₎, OI – Tz**.

Opis symbolu jednostki: w czwartorzędzie na wysoczyznach oraz w dolinach współczesnych dolin rzecznych występuje jeden, lokalnie dwa poziomy wodonośne o miąższości od kilku do kilkunastu metrów, z reguły nie posiadający łączności hydraulicznej z poziomem mioceniowym. Kontakty takie istnieją w obrębie głębokich rynien subglacialnych, rozcinających osady miocenu, w których miąższość czwartorzędowych utworów wodonośnych przekraczać może 100 m. Lokalnie utworów czwartorzędowych brak bądź też tworzą je osady nieprzepuszczalne. W miocenie występują maksymalnie trzy poziomy nie posiadające łączności z poziomem oligoceniowym. Na obszarach silnie zaburzonych glacytektonicznie miocen często występuje na powierzchni. W utworach oligocenu występuje jeden poziom wodonośny pozostający często w kontakcie hydraulicznym z zasolonymi wodami występującymi w triasie.

- Q – wody porowe w utworach piaszczystych;
- M – wody porowe w utworach piaszczystych;
- Ol – wody porowe w utworach piaszczystych;
- T – wody szczelinowe i szczelinowo – krasowe w piaskowcach, wapieniach i marglach.

Cecha szczególna JCWPd (ilościowa, chemiczna): w podścielających oligocen utworach triasu występują wody charakteryzujące się wysoką mineralizacją w granicach 1 – 300 g/dm³. Są to wody chlorkowo – sodowe lub chlorkowo – sodowo – wapniowe, z bromem i jodem, o temperaturze do 30 °C.

RYCINA 4: Gmina Jasień – lokalizacja JCWPd nr 76.

Źródło reprodukcji: http://psh.pgi.gov.pl/charakterystyka_jcwpd.html

1.6.4. Wody powierzchniowe³.

Obszar gminy Jasień należy w całości do dorzecza rzeki Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Przez centralną część gminy przepływa rzeka **Lubsza**, prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej. Płyne z południa na północ, dość znacznymi zakolami, często zmieniając po drodze kierunek. Prowadzi swe wody z obszaru Wzniesień Żarskich (źródła na wysokości około 200 m n.p.m.) przez Obniżenie Nowosolskie, dość głęboko wciętą doliną. Średni spadek jej doliny na analizowanym obszarze wynosi około 2,1 ‰. Poniżej Jasienia Lubsza wpływa do pradoliny. Sieć rzeczna jest tu gęsta i zakłębiona. Występują liczne stawy i kanały. Koryto Lubszy na tym odcinku rozdziela się na liczne ramiona. Szerokość jej doliny miejscami osiąga 1,5 km.

Wschodnią część gminy odwadniają prawobrzeżne dopływy Lubszy: **Ług** (formalnie Kanał Młyński) oraz **Uklejna** (wpada do Lubszy tuż przy granicy gminy powyżej wsi Lipsk Żarski). Ług wypływa na południe od wsi Włostów na wysokości około 120 m n.p.m. Początkowo płynie z południa na północ, następnie w rejonie Zabłocia skręca zakolem na południe, przyjmuje tutaj wody **Wieprzyka** płynącego z północy i dalej kieruje się na zachód, wprowadzając swoje wody do Lubszy w rejonie miejscowości Biazków. Największym dopływem Ługu jest **Widunia**, która bierze swój początek na terenach stale podmokłych pomiędzy Guzowem a Białowicami. Na północ od Mirkowic Widunia łączy swoje wody z wodami Ługu. W rejonie miejscowości Lubanice na wysokości 155 m n.p.m. posiada źródła lewy dopływ Widuni – **Szyszyna**. Płyne początkowo z południa na północ, następnie w sąsiedztwie Biedzychowic Dolnych kieruje wody na północny – zachód. Poniżej miejscowości Wicina uchodzi do Widuni. Nieco poniżej ujścia Szyszyny, również do Widuni wprowadza wody **Korzenna**, która wypływa w rejonie wsi Łukawy na wysokości około 130 m n.p.m. Zachodnią część gminy odwadnia głównie lewostronny dopływ Lubszy – **Makówka**. Wypływa na wysokości około 140 m n.p.m. w sąsiedztwie wsi Golin. Płyne zakolami, generalnie z południa na północ, często po drodze zmieniając kierunek. Na południe od Białkowa uchodzi do Lubszy.

Gęstość sieci rzecznej na obszarze gminy jest zróżnicowana. Na rozległym obszarze międzyrzecza Bobru i Lubszy (północno – wschodni rejon gminy) cieki praktycznie nie występują. Na południu (Wzniesienia Żarskie) sieć rzeczna jest dość rzadka, ale za to równomiernie rozłożona. Natomiast w północnej części gminy sieć cieków jest bardziej rozbudowana. Występuje tu znaczne zagęszczenie kanałów i rowów melioracyjnych. Głównym kierunkiem spływu wód powierzchniowych jest kierunek zachodni. Zdecydowanie więcej cieków prowadzi swoje wody przez cały rok, tylko niewielkie, drobne cieki prowadzą wody okresowo. Pomiedzy Guzowem a Białowicami występuje dość rozległy obszar trwale podmokły, w obrębie którego bifurkują wody Ługu i Widuni. Poza tym w obrębie zlewni Lubszy występują pojedyncze, izolowane zagłębienia bezodpływowe typu ewapotranspiracyjnego i kilka typu chłonnego. Największe skupisko tych zagłębień zlokalizowano w sąsiedztwie wododziału Lubszy i Makówki, na północ od Jasienia.

³ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006) i M-33-6-D Lubsko (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006).

TABELA 19: Gmina Jasień – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Region wodny
PLRW600018174816	Lubsza od źródła do Uklejnej	Potok nizinny żwirowy	Środkowej Odry
PLRW600019174871	Lubsza od Uklejnej do Pstrąga	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta	
PLRW600017174829	Kanał Młyński	Potok nizinny piaszczysty	
PLRW600017174818	Makówka	Potok nizinny piaszczysty	
PLRW600017174869	Tymnica	Potok nizinny piaszczysty	

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 20: Gmina Jasień – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW600018174816	Lubsza od źródła do Uklejnej	naturalna część wód
PLRW600019174871	Lubsza od Uklejnej do Pstrąga	naturalna część wód
PLRW600017174829	Kanał Młyński	silnie zmieniona część wód
PLRW600017174818	Makówka	silnie zmieniona część wód
PLRW600017174869	Tymnica	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 21: Gmina Jasień – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
SO0513	Lubsza od źródła do Pstrąga	Lubsza od źródła do Uklejnej	Środkowej Odry	Odry
		Lubsza od Uklejnej do Pstrąga		
		Kanał Młyński		
		Makówka		
SO0514	Tymnica i Pstrąg	Tymnica		

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Na wschód od granic gminy, z południa na północ, przebiega dział wodny II rzędu, rozgraniczający zlewnie Bobru (lewy dopływ Odry) i Lubszy (prawy dopływ Nysy Łużyckiej). Dla głównych dopływów Lubszy (Uklejna, Makówka, Ług) wyznaczono działy wodne IV rzędu. Natomiast dział V rzędu wydziela zlewnie Widunii i Wieprzyka. Większość działów wodnych to działy pewne, wyraźnie zaznaczające się w rzeźbie terenu. W strefie ujściowej Widunii do Ługu oraz Ługu do Lubszy działy wodne mają przebieg niepewny i przedzielone są bramami wodnymi.

Oprócz wód płynących na terenie gminy Jasień występują wody powierzchniowe stojące w postaci zbiorników sztucznych, rowów melioracyjnych i obszarów podmokłych. Naturalne zbiorniki wodne mają na omawianym obszarze niewielkie znaczenie, natomiast większe powierzchnie zajmują zbiorniki sztuczne. Do nich należą stawy rybne, doły potorfowe i gliniarki.

1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna⁴.

Charakterystykę hydrologiczną wód powierzchniowych na obszarze gminy utrudnia brak posterunków wodowskazowych IMGW, rejestrujących stany i przepływy na rzekach. Rzeki odwadniające analizowany obszar charakteryzują się śnieżno – deszczowym reżimem zasilania, posiadającym jedno maksimum i jedno minimum stanów i przepływów w ciągu roku. Maksymalne wartości stanów i przepływów rzeki tego obszaru osiągają w okresie wiosennym w wyniku topnienia śniegu oraz rozmarzania gruntu. Wezbrania roztopowe na tym obszarze występują od marca do kwietnia. Po osiągnięciu wiosennego maksimum zaznacza się powolne obniżanie stanów i przepływów aż do jesieni. Od czerwca do sierpnia zaznaczają się niżówki letnie. Również w okresie letnim występują wezbrania opadowe (V – VIII), spowodowane gwałtownymi, a także długotrwałymi opadami. Od października, w wyniku zmniejszonego parowania, stany wody w ciekach wykazują tendencję wzrostową. Niekiedy niżówka letnia przedłuża się i przechodzi w niżówkę zimową, która uwarunkowana jest długotrwałym utrzymywaniem się ujemnych temperatur powietrza. W tym też okresie na rzekach pojawiają się zjawiska lodowe. Na analizowanym obszarze pojawiają się one między 21 a 31 grudnia i zanikają przed końcem lutego. Średni czas ich trwania w zlewni Lubszy nie przekracza 15 dni. Przy wysokich stanach na Lubszy mogą powstawać zatory lodowe, jednakże dotyczy to najczęściej rejonów przy ujściu do Nysy Łużyckiej, a więc poza granicami gminy.

Średni roczny przepływ Lubszy przy jej ujściu (poza granicami gminy) osiąga wartość 3,4 m³s, natomiast maksymalna rozpiętość wahań jej stanów wody wynosi 2,0 m. Średni odpływ jednostkowy dla rzek analizowanego obszaru, będący miarą zasobności wodnej ich zlewni, kształtuje się w granicach od 4 do 5 dm³s⁻¹km² i jest nieco niższy od średniego odpływu jednostkowego dla Polski wynoszącego 5,5 dm³s⁻¹km². Średni niski odpływ jednostkowy dla zlewni Lubszy kształtuje się w granicach 1 – 1,5 dm³s⁻¹km². Odpływ półroczna zimowego jest tu wyższy od odpływu półroczna letniego. Z kolei udział odpływu pochodzenia podziemnego w ogólnej masie odpływu w zlewni Lubszy mieści się w granicach od 30 do 45 %, co świadczy o mniejszej niż przeciętna zdolności retencyjnej jej zlewni.

1. 7. Gleby⁵.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu.

Bogactwo powyższych uwarunkowań na analizowanym terenie tworzy korzystne warunki dla powstania różnorodnych typów gleb:

- gleby litogeniczne – reprezentowane są w obrębie pokryw piasków eolicznych w postaci gleb inicjalnych luźnych wykształconych z piasków eolicznych. Są to często gleby zalesione;
- gleby autogeniczne – są najliczniej reprezentowanymi typami gleb badanego terenu. W grupie tej wyróżnia się:

⁴ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006) i M-33-6-D Lubsko (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006).

⁵ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-6-D Lubsko (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

- gleby czarnoziemne i czarnoziemy zdegradowane – reprezentowane przez gleby szarobrunatne i czarnoziemy zdegradowane. Występują one tylko na niewielkich obszarach wyżej położonych teras nadzalewowych;
- gleby brunatnoziemne – reprezentowane przez gleby brunatne właściwe i wylugowane, występują dość powszechnie;
- gleby bielicoziemne – reprezentowane są przez gleby rdzawe i gleby bielicowe;
- gleby semihydrogeniczne – reprezentowane są lokalnie, w małych powierzchniach na całym badanym obszarze przez gleby opadowo – glejowe i gruntowo – glejowe. Występują zazwyczaj w nieckach bezodpływowych lub o utrudnionym odpływie;
- gleby hydrogeniczne – reprezentowane są przez 2 rzędy:
 - gleby bagienne – mułowe i torfowe, występują w obrębie torfowisk niskich i przejściowych;
 - gleby pobagienne – murszowe i murszowate, obejmują tereny zmeliorowanych i odwodnionych torfowisk, występują w podobnych położeniach co torfowe i mułowe. Z punktu widzenia walorów przyrodniczych są one konsekwencją degradacji jednych z najwartościowszych i zagrożonych ekosystemów;
- gleby napływowe – reprezentowane są przez rząd gleb aluwialnych, typ mad rzecznych. Występują w zwartych zasięgach w dolinie rzeki Lubszy oraz jej dopływów. Na mniejszych obszarach występują również w innych dolinach rzecznych;
- gleby antropogeniczne – reprezentowane są głównie przez gleby industrio- i urbanoziemne stref zabudowanych.

Według podziału Polski na regiony glebowo – rolnicze dokonanego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach (1987) obszar gminy Jasień należy do Regionu Jasieńskiego. Region Jasieński posiada przewagę gleb zaliczanych do kompleksu 4 i 5 z dużym udziałem gleb kompleksu 6. Przeważają tu gleby bielicowe, których żyzność jest niska. Duże połacie tych gleb porastają obecnie lasy. Najniższą żyznością charakteryzują się gleby wytworzone z piasków wydmych. Na terenach pozadolinnych wykształciły się gleby bielicowe, brunatne, brunatne wylugowane, a lokalnie nawet czarne ziemie. W obniżeniach i w dnach basenów o stale lub okresowo wysokim poziomie wód gruntowych występują gleby torfowo – mułowe, torfowe i murszowo – mineralne. W dolinie rzeki Lubszy powstały mady. Gleby chronione (III klasa bonitacyjna) występują głównie w strefach wysoczyznowych i wytworzone są z utworów gliniastych. Są to tereny najlepiej nadające się do intensyfikacji rolnictwa. Generalnie wartość gleb na terenie gminy Jasień należy ocenić jako przeciętną z dużym udziałem gleb najsłabszych.

Gleby kompleksu 2 (pszenny dobry) tworzą większe powierzchnie w okolicach Budziechowa. Tworzą go głównie gleby brunatne i brunatne wylugowane, wykształcone najczęściej z glin lub rzadziej z piasków gliniastych mocnych na glinach. Mają one uregulowane stosunki wodne i są zasobne w składniki pokarmowe. Zapewniają wysokie plony roślin uprawnych i warzyw. Na terenie gminy Jasień stanowią one blisko 8 % ogółu gruntów ornych.

Gleby kompleksu 4 (żytni bardzo dobry) tworzą większe powierzchnie w okolicach wsi Jabłoniec i Golin. Są to przeważnie gleby płowe i brunatne wylugowane, wykształcone przeważnie z piasków gliniastych lekkich na glinie. Wykazują dobre uwilgotnienie i są zasobne w składniki pokarmowe. Są one jednak bardzo wrażliwe na zabiegi agrotechniczne i nawożenie, a optymalny poziom plonów zapewniają przy właściwej uprawie. Na terenie gminy Jasień stanowią one ponad 12 % ogółu gruntów ornych.

Kompleks 5 (żytni dobry) tworzy większe powierzchnie w okolicach wsi Jabłonec i Świbnej. Tworzą go w zasadzie gleby brunatne wylugowane i płowe, a w dolinach rzek mady wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinie lub te ostatnie z osadów aluwialnych na piaskach luźnych. Są to gleby wrażliwe na uprawę, nawożenie i okresy suche. Większość z nich wykazuje odczyn kwaśny i niedobory przyswajalnych dla roślin składników pokarmowych. Na terenie gminy Jasień stanowią one ponad 16 % ogółu gruntów ornych.

Gleby kompleksu 6 (żytni słaby) obejmują większe powierzchnie między innymi w okolicach Jasienia i Budziechowa. Stanowią go gleby bielcowe wykształcone z piasków słabogliniastych, podścielonych najczęściej piaskami luźnymi lub osadów aluwialnych na piaskach luźnych. Są to gleby na ogół mało urodzajne ze względu na słabo rozwinięty kompleks sorpcyjny, dużą przepuszczalność, a co za tym idzie ubogie w przyswajalne składniki pokarmowe. Mają przeważnie odczyn kwaśny. Niedobór opadów atmosferycznych powoduje obniżkę plonów uprawianych na nich roślin. Na terenie gminy Jasień stanowią one ponad 37 % ogółu gruntów ornych.

Wśród kompleksów rolniczej przydatności użytków zielonych przeważa kompleks 2z (użytki zielone średnie). Dominuje on wśród łąk i pastwisk na tym terenie. W zależności od położenia gleby tworzące kompleks 2z należą do gleb torfowych, mułowo – torfowych, murszowo – mineralnych oraz mad najczęściej wykształconych na piaskach luźnych lub rzadziej na glinach. W zależności od siedliska i położenia występują duże wahania poziomu wód podziemnych, łącznie ze stagnowaniem wody na powierzchni. Na terenie gminy Jasień kompleks 2z stanowi ponad 66 % ogółu użytków zielonych.

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się również konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 22: Gmina Jasień – grunty orne według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III a	98	3,11
III b	275	8,71
IV a	623	19,74
IV b	374	11,85
V	1074	34,03
VI	712	22,56

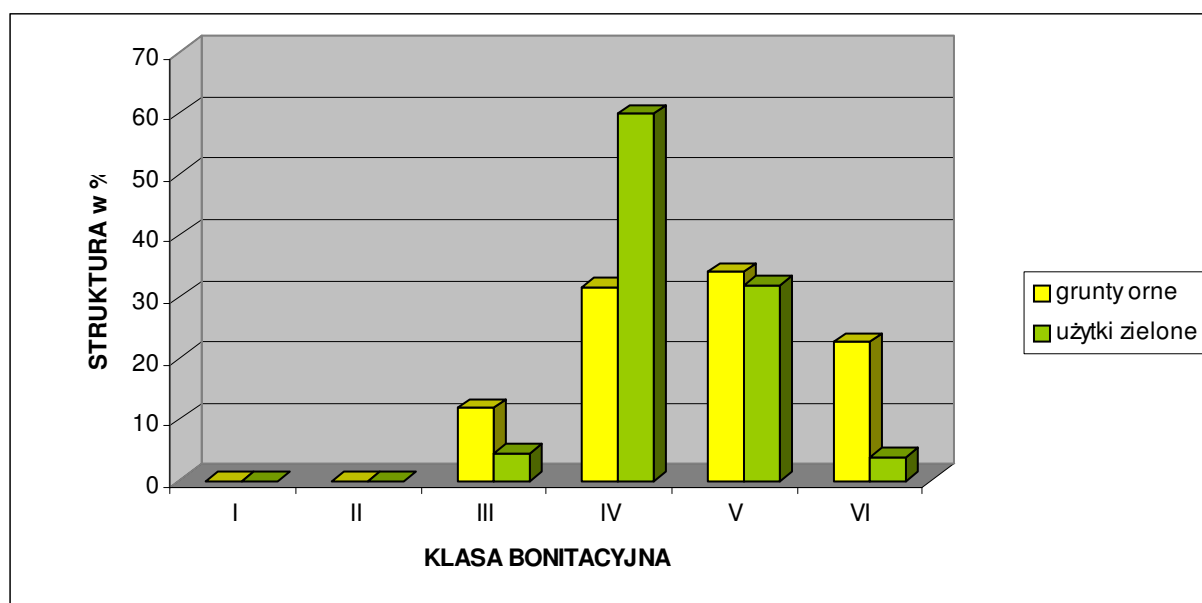
Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 23: Gmina Jasień – użytki zielone według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III	70	4,48
IV	933	59,77
V	497	31,84
VI	61	3,91

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

RYCINA 5: Gmina Jasień – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Jasień nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I i II klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych reprezentujących III klasę bonitacyjną jest niewielki i wynosi 11,82 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 31,59 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 56,59 % ogółu gruntów ornych. Natomiast udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska) będących w III klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 4,48 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 59,77 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 35,75 % ogółu użytków zielonych.

Zaprezentowane na kolejnych stronach tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury gruntów ornych i użytków zielonych, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Jasień.

TABELA 24: Gmina Jasień – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Jasień	–	–	–	–	4	43	78	48
Bieszków	–	–	6	3	11	9	34	30
Bronice	–	–	–	–	43	19	45	94
Budziechów	–	–	–	53	77	42	107	46
Golin	–	–	11	35	60	33	71	50
Guzów	–	–	–	12	74	44	78	17
Jabłoniec	–	–	26	62	57	26	89	65
Jasionna	–	–	5	11	15	13	28	41
Jurzyn	–	–	–	1	8	11	53	18
Lipsk Żarski	–	–	30	48	44	17	51	44
Lisia Góra	–	–	–	1	22	8	31	62
Mirkowice	–	–	–	–	1	20	92	16
Roztoki	–	–	–	–	–	5	18	24
Świbna	–	–	–	5	39	38	39	17
Wicina	–	–	–	11	49	19	65	52
Zabłocie	–	–	18	28	114	22	176	71
Zieleniec	–	–	2	5	5	5	19	17

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 25: Gmina Jasień – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Jasień	–	–	27	19	6	2
Bieszków	–	–	2	27	11	3
Bronice	–	–	–	35	12	4
Budziechów	–	–	4	132	45	2
Golin	–	–	3	49	6	1
Guzów	–	–	1	74	84	2
Jabłoniec	–	–	17	34	18	4
Jasionna	–	–	–	8	14	2
Jurzyn	–	–	–	20	16	3
Lipsk Żarski	–	–	1	35	6	4
Lisia Góra	–	–	–	40	21	3
Mirkowice	–	–	6	118	38	12
Roztoki	–	–	–	18	38	10
Świbna	–	–	5	19	6	–
Wicina	–	–	2	113	71	3
Zabłocie	–	–	2	176	101	5
Zieleniec	–	–	–	16	4	1

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 26: Gmina Jasień – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Jasień	–	–	–	–	2,31	24,86	45,09	27,75
Bieszków	–	–	6,45	3,23	11,83	9,68	36,56	32,26
Bronice	–	–	–	–	21,39	9,45	22,39	46,77
Budziechów	–	–	–	16,31	23,69	12,92	32,92	14,15
Golin	–	–	4,23	13,46	23,08	12,69	27,31	19,23
Guzów	–	–	–	5,33	32,89	19,56	34,67	7,56
Jabłoniec	–	–	8,00	19,08	17,54	8,00	27,38	20,00
Jasionna	–	–	4,42	9,73	13,27	11,50	24,78	36,28
Jurzyn	–	–	–	1,10	8,79	12,09	58,24	19,78
Lipsk Żarski	–	–	12,82	20,51	18,80	7,26	21,79	18,80
Lisia Góra	–	–	–	0,81	17,74	6,45	25,00	50,00
Mirkowice	–	–	–	–	0,78	15,50	71,32	12,40
Roztoki	–	–	–	–	–	10,64	38,30	51,06
Świbna	–	–	–	3,62	28,26	27,54	28,26	12,32
Wicina	–	–	–	5,61	25,00	9,69	33,16	26,53
Zabłocie	–	–	4,20	6,53	26,57	5,13	41,03	16,55
Zieleniec	–	–	3,77	9,43	9,43	9,43	35,85	32,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

TABELA 27: Gmina Jasień – struktura użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Jasień	–	–	50,00	35,19	11,11	3,70
Bieszków	–	–	4,65	62,79	25,58	6,98
Bronice	–	–	–	68,63	23,53	7,84
Budziechów	–	–	2,19	72,13	24,59	1,09
Golin	–	–	5,08	83,05	10,17	1,69
Guzów	–	–	0,62	45,96	52,17	1,24
Jabłoniec	–	–	23,29	46,58	24,66	5,48
Jasionna	–	–	–	33,33	58,33	8,33
Jurzyn	–	–	–	51,28	41,03	7,69
Lipsk Żarski	–	–	2,17	76,09	13,04	8,70
Lisia Góra	–	–	–	62,50	32,81	4,69
Mirkowice	–	–	3,45	67,82	21,84	6,90
Roztoki	–	–	–	27,27	57,58	15,15
Świbna	–	–	16,67	63,33	20,00	–
Wicina	–	–	1,06	59,79	37,57	1,59
Zabłocie	–	–	0,70	61,97	35,56	1,76
Zieleniec	–	–	–	76,19	19,05	4,76

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1959) obszar gminy Jasień należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Pas Wielkich Dolin;
- Kraina: Wielkopolsko – Kujawska ;
- Okręg: Lubuski.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna⁶.

Obszar gminy jest zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Wschodnią część gminy zajmuje środkowoeuropejski bór sosnowy (*Leucoboro – Pinetum*). W pozostałej części gminy znajdują się siedliska: środkowoeuropejskich niżowych dąbrów acidofilnych z panującym dębem bezszypulkowym (*Calamagrosito – Quercetum petraeae*), subkontynentalnych borów mieszanych dębowo – sosnowych (*Quercu – Pinetum*) oraz środkowoeuropejskich łąk w postaci nizinno – wyżynnej (*Galio – Carpinetum colinum*). Natomiast dolina rzeki Lubszy stanowi siedlisko łąk wierzbowo – topolowych (*Salici – Populetum*) i jesionowo – wiązowych (*Ficario – Ulmetum*).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie północno – wschodnia (kompleksy leśne na północ od doliny rzeki Ług), częściowo zachodnia i południowa (kompleksy leśne), a nade wszystko centralna część gminy (dolina Lubszy) posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Tereny te w dużej części objęte są ochroną prawną w formie obszaru chronionego krajobrazu (Wschodnie Okolice Lubska) oraz w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000 (Dolina Lubszy i Lubuski Łęg Śnieżycowy). Reasumując współczesna szata roślinna regionu jest mozaiką flory naturalnej, półnaturalnej i antropogenicznej, uformowanej w okresie kilku ostatnich stuleci. Reprezentują ją zbiorowiska leśne, murawowe, łąkowe, pastwiskowe, wodne, szuwarowe i torfowiskowe, a także segetalne i ruderalne.

1.8.3. Zbiorowiska roślinne.

Zbiorowiska polne, ruderalne i nitrofilne:

Pola uprawne zajęte są przez zbiorowiska *Euphorbio – Melandrietum*. Są to zbiorowiska zbudowane z chwastów segetalnych preferujących najżyźniejsze gleby. Dlatego można spotkać wśród nich szereg gatunków rzadkich i interesujących, między innymi: wilczomiecz drobny *Euphorbia exigua*, bniec dwudzielny *Melandrium noctiflorum*, komosa wonna *Chenopodium botrys*. Wśród takich zbiorowisk największy problem rolniczy to masowe

⁶ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-6-D Lubsko (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

występowanie następujących chwastów: przytulia czepna *Galium aparin*, gwiazdnica pospolita *Stellaria media*, owies głuchy *Avena fatua*, powój polny *Convolvulus arvensis* oraz szarłat szorstki *Amaranthus retroflexus*.

Na siedliskach ruderalnych odnotować można wiele interesujących gatunków adwentywnych (obcych dla flory krajowej), np.: zaśláz pospolity *Abutilion theophrasti*, szarłat biały *Amaranthus albus*, rukiewnik wschodni *Bunias orientalis*, pieprzycznik przydrożny *Cardaria draba*, dwurząd wąskolistny *Diplotaxis tenuifolia*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, pieprzycę gęstokwiatową *Lepidium densiflorum*, miecznicę wąskolistną *Sisyrinchium berumndiana*.

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenozy *Urtico – Aegopodietum podagrariae* lub kałużowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synantropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życię trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare s. 1*.

Zbiorowiska łąkowe:

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe. Większe kompleksy łąk ciągną się wzdłuż koryta rzeki Ług oraz jej dopływów (Widunia) oraz rzeki Makówki. Miejscami są to łąki podtopione. Występują one na siedliskach świeżych z rzędu *Arrhenatheretalia*, zaś na siedliskach wilgotniejszych z rzędu *Molinietalia* i związku *Calthion*. Wyróżniają się one z otoczenia ogromnym bogactwem gatunkowym, odrębną bytującą tu fauną oraz są siedliskiem wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt. W tej grupie najcenniejsze są szczególnie duże kompleksy takich zbiorowisk, gdyż tylko one zachowują samoistnie równowagę biologiczną, co zapewnia im większą odporność na niekorzystne oddziaływanie ze strony człowieka. Łąki świeże charakteryzuje mniej zasobne w wodę siedlisko. W ich składzie florystycznym dominują: jaskier łąkowy *Ranunculus acris*, mniszek lekarski *Taraxacum officinale*, przetacznik ożankowy *Veronica chamaedrys*, szczaw łąkowy *Rumex acetosa*, mietlica pospolita *Agrostis capillaris*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis* czy tomka wonna *Anthoxanthum odoratum*. Łąki tego typu dominują w miejscach wylesionych, nie użytkowanych zbyt intensywnie, oddalonych od koryt rzecznych. W grupie łąk wilgotnych najczęściej spotykany jest zespół łąki ziołoroślowej ze zdrojówką błotną i bodziszkiem błotnym *Filipendulo – Geranietum*. Występuje ona na wilgotnych obrzeżach lasów łęgowych, nad rowami melioracyjnymi i mniejszymi ciekami. Występują tu między innymi takie gatunki ciepłolubne jak: zdrojówka błotna *Filipendula ulmaria*, bodziszek błotny *Geranium sylvaticum*, knieć błotna *Caltha palustris*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, pępawa błotna *Crepis paludosa*, krwiściąg lekarski *Sanguisorba officinalis* i inne.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą: parki pałacowe oraz zieleń cmentarna i przykościelna.

W rejonie obejmującym między innymi obszar gminy Jasień stwierdzono stanowiska następujących ginących gatunków roślin:

- z krajowej Czerwonej Listy Roślin: ponikło wielolodygowe i rosiczka pośrednia;
- z regionalnej Czerwonej Listy Roślin: borówka bagienna, sit ostrokwiatowy, grzybień północny, pióropusznik strusi, skrzyp olbrzymi, bagno zwyczajne, przegielka biała i kokorycza wątła.

1.8.4. Zbiorowiska leśne.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Jasień charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 6965,8 ha⁷ i stanowią 54,94 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 6772,2 ha⁸ co stanowi 53,41 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w północno – wschodniej (na północ od wsi Zabłocie), południowej (rejon wsi: Bieszków, Guzów, Lipsk Żarski, Roztoki, Świbna), centralnej (dolina Lubszy oraz na wschód od Jasienia) i zachodniej (rejon wsi: Jasionna, Jurzyn, Lisia Góra, Zieleniec) części gminy. W północnej części gminy (Mirkowice, Wicina) obecność terenów leśnych, a także rozległych łąk i pól uprawnych decyduje o charakterystycznej, urozmaiconej fizjonomii tutejszego krajobrazu, tworząc swoistą mozaikę biocenotyczną, istotnie wpływającą na bioróżnorodność tego terenu.

Panującym gatunkiem drzew jest sosna. Lasy o charakterze monokultur sosnowych mają najczęściej niewielką wartość przyrodniczą. Miejscami są to zbiorowiska wtórne, ze sztucznie nasadzoną sosną na siedliskach grądowych. Lasy na analizowanym terenie zajmują w większości siedliska o glebach ubogich i o zróżnicowanej rzeźbie, nieatrakcyjnej dla użytkowania rolniczego. Najcenniejsze drzewostany sosnowe znajdują się na glebach piaszczystych z domieszką gliny. Siedliska te charakteryzują strzeliste sosny i gęste runo czarnych jagód, borówek, paproci, mchów, grzybów i rozmaitych ziół. Część lasów (przede wszystkim centralna i zachodnia część gminy) wchodzi w skład tak zwanych Leśnych Kompleksów Promocyjnych utworzonych na mocy kilku zarządzeń Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Ten Leśny Kompleks Promocyjny nosi nazwę „Borów Lubuskich” i należy do Nadleśnictwa Lubsko (obręb: Brody, Jasień i Lubsko). Zajmuje powierzchnię około 32000 ha. Jego celem jest trwale zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów leśnych metodami racjonalnej gospodarki leśnej, prowadzonej na podstawach ekologicznych oraz integrowania celów trwałej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody. Do najcenniejszych leśnych siedlisk przyrodniczych należą łągi olszowe i olszowo – jesionowe zlokalizowane w dolinie rzeki Lubszy.

⁷ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

⁸ Według GUS 2013.

TABELA 28: Gmina Jasień – typy siedliskowe lasu w zarządzie Nadleśnictw: Lubsko, Krzystkowice i Lipinki w 2011 roku.

Typ siedliskowy lasu	Symbol	Nadleśnictwo Lubsko (ha)	Nadleśnictwo Krzystkowice (ha)	Nadleśnictwo Lipinki (ha)	Razem (ha)	Struktura (%)
Bór świeży	Bśw	1379,75	2252	26,46	3658	54,35
Bór wilgotny	Bw	7,07	–	–	7	0,11
Bór suchy	Bs	20,69	–	–	21	0,31
Bór mieszany świeży	BMśw	887,06	463	23,94	1374	20,41
Bór mieszany wilgotny	BMw	154,38	132	–	286	4,25
Las świeży	Lśw	160,60	66	13,96	241	3,57
Las mieszany świeży	LMśw	467,94	199	5,76	673	9,99
Las mieszany wilgotny	LMw	147,94	66	0,50	214	3,19
Las wilgotny	Lw	42,19	–	1,15	43	0,64
Las łęgowy	Lł	39,88	99	–	139	2,06
Ols jesionowy	OIJ	1,68	–	–	2	0,02
Ols	OI	40,33	33	–	73	1,09

Źródło: Nadleśnictwo Lubsko, Nadleśnictwo Krzystkowice, Nadleśnictwo Lipinki, 2011.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią 79,43 %, zaś lasowe 20,57 % ogólnej powierzchni lasów. Siedliska borowe reprezentowane są głównie przez bór świeży, który stanowi ponad 68 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz ponad 54 % wszystkich siedlisk w gminie. Drugim co do wielkości siedliskiem borowym jest bór mieszany świeży, który stanowi blisko 26 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz ponad 20 % wszystkich siedlisk. Większość siedlisk borowych stanowią monokultury sosnowe. Siedliska lasowe są bardziej zróżnicowane, a dominuje wśród nich las mieszany świeży, stanowiący ponad 48 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz 10 % wszystkich siedlisk w gminie. Jedynie niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego. Zbiorowiska leśne o charakterze pierwotnym w ogóle trudno wymienić.

TABELA 29: Gmina Jasień – gatunki drzew w drzewostanach Nadleśnictwa Krzystkowice w 2011 roku

Gatunek drzewa	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	3078	93
Dąb	Db	166	5
Brzoza	Brz	33	1
Modrzew	Md	33	1
Świerk	Św		
Dąglezja	Dg		
Buk	Bk		
Wiąz	Wz		
Olsza czarna	OI		
Lipa	Lp		

Źródło: Nadleśnictwo Krzystkowice, 2011.

TABELA 30: Gmina Jasień – gatunki drzew w drzewostanach Nadleśnictwa Lubsko w 2011 roku

Gatunek drzewa	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	2800,27	79,06
Modrzew	Md		
Świerk	Św	38,96	1,10
Daglezja	Dg		
Jodła	Jd		
Buk	Bk	35,42	1,00
Dąb	Db	237,31	6,70
Jesion	Js	1,42	0,04
Klon	Kl	3,54	0,10
Jawor	Jw		
Wiąz	Wz		
Lipa	Lp		
Kasztan	Ksz		
Grusza	Gr		
Brzoza	Brz		
Akacja	Ak	272,73	7,70
Grab	Gb		
Olsza czarna	OI		
Olsza szara	Olsz	131,05	3,70
Topola	Tp		
Wierzba	Wb	21,25	0,60
Osika	Os		

Źródło: Nadleśnictwo Lubsko, 2011.

TABELA 31: Gmina Jasień – gatunki drzew w drzewostanach Nadleśnictwa Lipinki w 2011 roku

Gatunek drzewa	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	48,06	66,98
Modrzew	Md	2,15	3,00
Dąb	Db	16,44	22,91
Brzoza	Brz	2,52	3,51
Akacja	Ak	1,44	2,01
Olsza czarna	OI	1,14	1,59

Źródło: Nadleśnictwo Lipinki, 2011.

Ze względu na różną metodologię prezentowania danych przez poszczególne Nadleśnictwa niemożliwe jest określenie dokładnej struktury drzewostanów na terenie gminy Jasień. Niemniej jednak dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest sosna, stanowiąca ponad 85 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Tworzy ona rozległe monokultury, które zostały wprowadzone na ten teren przez człowieka na przełomie XIX i XX stulecia, na miejsce pierwotnych lasów mieszanych. Sośnie towarzyszą, znacznie słabiej reprezentowane, inne gatunki drzew przede wszystkim: dąb, brzoza, olsza i buk. Ogółem iglaste gatunki drzew stanowią około 90 % powierzchni wszystkich drzewostanów.

W lasach, między innymi na terenie gminy Jasień, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł (dwutlenek siarki, związki azotu i fluoru). Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują także zagrożenia abiotyczne i biotyczne, a wśród nich przede wszystkim silne wiatry i szkodniki. Stopień degradacji lasów ze względu na czynniki antropogeniczne, biotyczne i abiotyczne uznaje się tu za średni w skali: słaby – średni – silny⁹. Mimo tego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

1. 9. Zwierzęta.

Według podziału zoogeograficznego Polski (A.S. Kostrowicki, 1999) analizowany rejon należy do Okręgu Centralnego należącego do Podregionu Środkowego w Regionie Środkowoeuropejskim. Charakteryzuje się on zaledwie 8 gatunkami wyróżniającymi, przez co wyodrębnia się dość słabo wśród innych regionów zoogeograficznych. Należą do nich między innymi: jeź europejski (*Erinaceus europaeus* L.), gęś gęgawa (*Anser anser* L.) i motyl przestrojnik (*Pyronia tithonus* L.).

Obszar gminy Jasień charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, w szczególności w centralnej (miasto Jasień) oraz południowo – zachodniej i północnej części gminy, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Różnorodność fauny tej części gminy jest ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne, stawy i większe powierzchnie łąk. Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pajaków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*). Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pazia królowej *Papilio machaon*. Z gromady mięczaków występuje ślimak winniczek *Helix pomatia* – gatunek objęty ochroną gatunkową dopiero od 1995 roku. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające i kuropatwy. Bardziej zróżnicowane siedliska występują wzdłuż doliny rzeki Lubszy oraz częściowo we wschodniej, południowej i zachodniej części gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także szkodniki drzew. Ichtiofaunę rzeki Lubszy reprezentuje piskorz *Misgurnus fossilis*. W rejonie dolin rzecznych i niewielkich zbiorników wodnych występują dość liczne gatunki płazów i gadów. Spotkać tu można traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, żabę trawną *Rana temporaria*, żabę wodną *Rana esculenta*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina* oraz coraz rzadszą rzekotkę drzewną *Hyla arborea*. Spośród gromady gadów na terenie tym występują jaszczurki: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *L. vivipara* i padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. Można tu również spotkać węże: zaskrońca *Natrix natrix* oraz żmiję zygzakowatą *Vipera berus*. Z wielu gatunków ptaków lęgowych do najbardziej interesujących zaliczyć należy: żurawia, czaplę, kanię czarną, trzmielojada i bociana

⁹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-6-D Lubsko (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

czarnego, a także: potrzosa, trzciniaczka, rokitniaczka, świerszczaka, baczka i kureczkę nakrapianą. Spośród wielu gatunków ssaków do bardziej interesujących należy zaliczyć między innymi: ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, tchórza zwyczajnego *Mustela putorius*, łasicę łaskę *Mustela nivalis* oraz wydrę *Lutra lutra* i bobra europejskiego *Castor fiber*. Występuje tu również kilka gatunków nietoperzy. W obrębie terenów leśnych występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez dzika, jelenia, sarnę i lisa.

W rejonie obejmującym między innymi obszar gminy Jasień stwierdzono stanowiska następujących rzadkich i ginących gatunków fauny:

- z krajowej Czerwonej Listy Zwierząt: żółw błotny, wydra, bielik, rybołów, bocian czarny, gągoł i bąk;
- z regionalnej Czerwonej Listy Zwierząt: żmija zygzakowata, żuraw, rożeniec, perkoz rdzawoszyi i kłaskawka.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Jasień należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa śródleśnych łąk i bagien;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa.

Na terenie gminy występują, zwłaszcza w jej północnej części, znaczne obszary obniżeń i basenów. Są to tereny mało atrakcyjne i mało wartościowe gospodarczo, mają one jednak dużą wartość i znaczenie dla poprawności istnienia przyrody i jej właściwego funkcjonowania. Obszary te powinny być specjalnie chronione przed działalnością gospodarczą, która mogłaby zaburzyć istniejące warunki naturalne, a zwłaszcza wodne. Kompleksy leśne stanowią ważny walor przyrodniczy i krajobrazowy gminy. Mają one równocześnie duże znaczenie gospodarcze. Wszelka działalność na terenie gminy winna uwzględniać ochronę lasów, a ewentualne działania gospodarcze nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi. Na terenie gminy tylko nieznaczny udział mają gleby o stosunkowo wysokich wartościach użytkowych. Gleby te nie tworzą większych rejonów, lecz stanowią enklawy wśród gleb słabszych i powinny być one właściwie wykorzystane i chronione. Ekosystem wodno – łąkowy doliny Lubszy z uwagi na zasoby wód występujących w jej obrębie, jest szczególnie zagrożony przez wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia. Powodem zagrożeń jest płytki poziom zalegania tych wód oraz brak izolacji od powierzchni terenu.

Pomimo znaczącego przekształcenia terenów świat roślin i zwierząt gminy Jasień jest dość zróżnicowany i można wyróżnić obszary o stosunkowo dużej bioróżnorodności. Obecne są tutaj zespoły faunistyczne zasiedlające różnorodne i skrajnie odmienne ekosystemy, jak np. ekosystemy leśne, łąkowe, wodne, szuwarowe, agrocenozy i urbicenozy. Walory faunistyczne i florystyczne gminy koncentrują się w określonych miejscach. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci: stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywane są ostojami. Obszarami o wysokiej bioróżnorodności jest przede wszystkim wschodnia, centralna i północna część gminy, gdzie występuje mozaika pól, łąk, w tym wilgotnych i bagiennych, zadrzewień oraz większe kompleksy leśne. Funkcje ostoi generalnie pełnią tereny w dolinie rzeki Lubszy oraz jej najbliższym sąsiedztwie. Rejony te objęte są ochroną prawną w formie obszaru chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych oraz obszarów NATURA 2000.

1. 10. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627) na terenie gminy Jasień występują: obszar chronionego krajobrazu, obszary NATURA 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: 1.10.2. – 1.10.6.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla południowo – zachodniej części województwa lubuskiego wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „25 – Dolina Bobru” – na wschód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „32 – Las Żarski” – na południe od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „33 – Bory Bogumiłowskie” – na południe od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa” – na południowy – zachód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „30A – Zachodnie Okolice Lubska” – na zachód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „26 – Bronków – Janiszowice” – na północ od granic gminy.

oraz obszary NATURA 2000:

- Jezioro Janiszowice (PLH 080053) – na północ od granic gminy;
- Dolina Dolnego Boboru (PLH 080068) – na wschód od granic gminy;
- Mopkowy tunel koło Krzystkowic (PLH 080024) – na wschód od granic gminy;
- Nowogrodzkie Przygielkowsko (PLH 080054) – na wschód od granic gminy;
- Las Żarski (PLH 080070) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Skroda (PLH 080064) – na południe od granic gminy;
- Uroczyska Borów Zasielkich (PLH 080060) – na zachód od granic gminy;
- Mierkowskie Wydmy (PLH 080039) – na północny – zachód od granic gminy.

1.10.2. Obszar Chronionego Krajobrazu.

Według art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**obszar chronionego krajobrazu** obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

We wschodniej części gminy Jasień zlokalizowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „30B – Wschodnie Okolice Lubska”. OChK „30B – Wschodnie Okolice Lubska” utworzono na podstawie następujących aktów prawnych:

- Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 9 poz. 172, ze zm.; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2006 roku Nr 54 poz. 1189; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2008 roku Nr 91 poz. 1373; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2009 roku Nr 4 poz. 99),

oraz następujące uchwały Sejmiku Województwa Lubuskiego:

- nr LVII/579/2010 z dnia 25 października 2010 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 113 poz. 1820 z dnia 10 grudnia 2010 roku);
- nr XVII/157/11 z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 roku poz. 98);
- nr XXXIII/352/12 z dnia 19 grudnia 2012 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 roku poz. 2867);
- nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 02 lipca 2013 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 09 lipca 2013 roku poz. 1728).

Całkowita powierzchnia OChK „30B – Wschodnie Okolice Lubska” wynosi 7907 ha, z czego 5438 ha na terenie gminy Jasień (68,77 %). Generalnie OChK "30B – Wschodnie Okolice Lubska" obejmuje dość rozległy, rozczłonkowany przez tereny rolne, sieć komunikacyjną i osadniczą kompleks leśny. Rejon ten objęto ochroną ze względu na znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe, potencjalną atrakcyjność turystyczną i słabe zurbanizowanie. W granicach obszaru zawiera się w znacznej części prawobrzeżna część zlewni rzeki Lubszy i jej dopływów. Duża ilość cieków wodnych, silnie rozwinięta granica lasu, polodowcowa rzeźba terenu, występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt stanowi o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych tego terenu.

1.10.3. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**sieć obszarów Natura 2000** obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tzw. „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z

2013 roku poz. 627). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi: 845 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary "siedliskowe" – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich są 2 obszary położone na terenie gminy Jasień:

- „Dolina Lubszy” (kod PLH 080057 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowana w centralnej części gminy;
- „Lubski Łęg Śnieżycowy” (kod PLH 080065 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowany fragmentarycznie w północnej części gminy.

DOLINA LUBSZY (PLH 080057):

„Dolina Lubszy” (całkowita powierzchnia 724,5 ha) stanowi część zatwierdzonego Obszaru Natura 2000 „Uroczyska Borów Dolnośląskich”. W granicach obszaru znajduje się część doliny rzeki Lubszy, należąca do mezoregionów Kotlina Zasiiecka i Obniżenie Nowosolskie oraz Wzniesień Żarskich w południowej części. Do najcenniejszych siedlisk przyrodniczych należą łągi olszowe i olszowo – jesionowe, które lokalnie wyróżnia często masowa obecność pióropusznika strusiego *Matteuccia struthiopteris*. Zachowały się tam również fragmenty łągów źródliskowych *Carici remotae–Fraxinetum*. Lasy bagienne reprezentowane są przez zespoły brzeziny bagiennej *Vaccinio–Betuletum pubescentis* i olsu torfowcowego *Sphagno–Alnetum*. Ze względu na znaczne przekształcenie roślinności w dolinie rzeki (pinetyzacja) fitocenozy grądów i łągów wiązowo – jesionowych nie zajmują większych powierzchni. Na uwagę zasługuje niewielkie torfowisko koło Lipska Żarskiego, na którym stwierdzono między innymi zespół *Caricetum paniceo–lepidocarpace*. Głównym zagrożeniem jest borowina siedlisk powodowane pinetyzacją znacznej części doliny rzeki, zwłaszcza wyższych terasów. Mamy tam często do czynienia z leśnymi zbiorowiskami zastępczymi na siedliskach łągu wiązowo – jesionowego, grądu, kwaśnej dąbrowy i brzeziny bagiennej. Zagrożenie stanowią również obce gatunki krzewów, lokalnie wykazujące tendencje do rozprzestrzeniania się, a tym samym neofityzacji zbiorowisk leśnych. Należą do nich: *Amelanchier spicata*, *Physocarpus opulifolius* i *Padus serotina*. W korycie rzeki spotyka się różnego rodzaju odpady, np.: opony, AGD i inne. Obszar mieści się w granicach OChK „30B – Wschodnie okolice Lubska”.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi;
- 3130 brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*;
- 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*;
- 4030 suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylon*);
- 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*);
- 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*);
- 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 9190 pomorski kwaśny las brzoźowo – dębowy (*Betulo-Quercetum*);
- 91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino*);
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*);
- 91F0 łąkowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (*Ficario-Ulmetum*);
- 91T0 sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*).

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1337 *Castor fiber*;
- 1355 *Lutra lutra*.

Bezkregowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1016 *Vertigo moulinsiana*.

Inne ważne gatunki roślin:

➤ <i>Calypogeia fissa</i> ;	➤ <i>Matteuccia struthiopteris</i> ;
➤ <i>Campylium stellatum</i> ;	➤ <i>Sphagnum fallax</i> ;
➤ <i>Cardamine impatiens</i> ;	➤ <i>Sphagnum fimbriatum</i> ;
➤ <i>Carex lepidocarpa</i> ;	➤ <i>Sphagnum girgensohnii</i> ;
➤ <i>Dactylorhiza majalis</i> ;	➤ <i>Sphagnum inundatum</i> ;
➤ <i>Drosera intermedia</i> ;	➤ <i>Sphagnum palustre</i> ;
➤ <i>Drosera rotundifolia</i> ;	➤ <i>Sphagnum squarrosum</i> ;
➤ <i>Isolepis setacea</i> ;	➤ <i>Sphagnum subnitens</i> ;
➤ <i>Juncus acutiflorus</i> ;	➤ <i>Stellaria uliginosa</i> .

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy iglaste – 41 %;
- Lasy liściaste – 19 %;
- Lasy mieszane – 34 %;
- Siedliska rolnicze (ogólnie) – 6 %.

LUBSKI ŁĘG ŚNIEŻYCOWY (PLH 080065):

„Lubski Łęg Śnieżycowy” (całkowita powierzchnia 65,0 ha) to niezwykle ciekawy przyrodniczo, zwarty kompleks łągów i łągów usytuowany nad rzeką Lubszą. Dominującym siedliskiem jest dobrze wykształcony łąg dębowo – wiązowo – jesionowy, który w partiach bardziej oddalonych od rzeki przechodzi w łąg poługowy. W części wschodniej występują duże, zwarte płyty śnieżycy wiosennej (*Leucojum vernum*). Wśród zagrożeń należy wymienić obniżanie się poziomu rzeki Lubszy i brak zalewów koniecznych dla właściwej dynamiki lasu łągowego. Na znacznej części obszaru, w wyniku zmiany warunków wodnych, dochodzi do procesu łągowienia. Wzdłuż Lubszy rozwijają się ekspansywnie zarośla rdestowca ostrokończystego (*Reynoutria japonica*), jednak gatunek ten nie wnika głębiej w drzewostan. Potencjalnym zagrożeniem jest projektowana obwodnica Lubska, która w planach ma przeciąć kompleks leśny z północy na południe. 78 % obszaru (wschodnia i środkowa część) znajduje się w granicach OChK „30B – Wschodnie okolice Lubska”.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 9170 łąg środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Gallio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*);
- 91F0 łągowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (*Ficario-Ulmetum*).

RYBY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1145 *Misgurnus fossilis*.

Inne ważne gatunki roślin:

- *Corydalis intermedia*;
- *Leucojum vernum*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy liściaste – 98 %;
- Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) – 2 %.

1.10.4. Użytki ekologiczne.

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”. Na terenie gminy Jasień zlokalizowanych jest 5 użytków ekologicznych:

- „Bagienko”;
- „Bagna Jasieńskie”;
- „Kanały”;
- „Rabaty”;
- „Torfowisko Guzów”.

„Bagienko”:

Użytek ekologiczny „Bagienko” ustanowiono na podstawie uchwały nr XIV/100/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 czerwca 2004 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody i użytek ekologiczny. Powierzchnia użytku wynosi 1,0 ha i zlokalizowany jest w obrębie ewidencyjnym Bieszków. Przedmiotem ochrony jest miejsce rozrodu płazów i gadów. Powierzchnię użytku zajmuje sukcesja roślinności bagiennej.

„Bagna Jasieńskie”:

Użytek ekologiczny „Bagna Jasieńskie” ustanowiono na podstawie Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego Nr 5 z dnia 25 marca 2002 roku (Dz. Urz. .Woj. Lubuskiego Nr 44, poz. 554). Powierzchnia użytku wynosi 13,47 ha i zlokalizowany jest w obrębie ewidencyjnym Jasień. Przedmiotem ochrony jest miejsce lęgowe ptaków, stanowisko żmii zygzakowatej i stanowisko grzybieni białych.

„Kanały”:

Użytek ekologiczny „Kanały” ustanowiono na podstawie uchwały nr XIV/100/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 czerwca 2004 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody i użytek ekologiczny. Powierzchnia użytku wynosi 3,06 ha i zlokalizowany jest w obrębie ewidencyjnym Budziechów. Przedmiotem ochrony jest sieć kanałów po eksploatacji torfu oraz miejsce występowania grzybieni północnych.

„Rabaty”:

Użytek ekologiczny „Rabaty” ustanowiono na podstawie uchwały nr XIV/100/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 czerwca 2004 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody i użytek ekologiczny. Powierzchnia użytku wynosi 1,39 ha i zlokalizowany jest w obrębie ewidencyjnym Budziechów. Przedmiotem ochrony jest miejsce występowania bagna zwyczajnego.

„Torfowisko Guzów”:

Użytek ekologiczny „Torfowisko Guzów” ustanowiono na podstawie Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego Nr 5 z dnia 25 marca 2002 roku (Dz. Urz. .Woj. Lubuskiego Nr 44, poz. 554). Powierzchnia użytku wynosi 92,4021 ha i zlokalizowany jest w obrębie ewidencyjnym Guzów. Przedmiotem ochrony jest miejsce występowania rzadkich gatunków roślin, zwierząt i ptaków. Znajdują się tu między innymi takie gatunki chronionych roślin jak: wrzosiec bagienny, welnianka wąskolistna, przygielka biała, grzybień północny, jaskier wielki, kłóć wiechowata, podkolan biały i storczyk krwisty. Fauna torfowiska to przede wszystkim miejsce lęgowe 34 gatunków ptaków. Wśród nich dominują: potrzos, trzcinaczek i rokitniaczek. Spotyka się także: świerszczaka, baczka i kureczkę nakrapianą. Gniazduje tu także od 3 do 5 par żurawia. Zaobserwowano tu również: dwie pary bociana czarnego, czaplę, kanię czarną i trzmiełojada.

1.10.5. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody**” są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska,

skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie gminy Jasień zlokalizowanych jest 8 pomników przyrody w postaci 5 pojedynczych okazów drzew, 2 grup drzew oraz jednego powierzchniowego pomnika przyrody.

TABELA 32: Gmina Jasień – wykaz pomników przyrody.

Nazwa pomnika	Opis pomnika	Obwód na wysokości 1,3 m (cm)	Wysokość w m	Lokalizacja	Podstawa prawna
sosna zwyczajna (<i>Pinus sylvestris</i>)	sosna o oryginalnym kształcie w formie odwróconej litery Y	230	22	Jasionna	Uchwała nr XIV/100/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 czerwca 2004 roku
naturalne źródłisko	naturalne źródłisko ze stanowiskiem bagna zwyczajnego o powierzchni 4,15 ha	–	–	Jurzyn	Uchwała nr XIV/100/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 czerwca 2004 roku
skupienie drzew	grupa 3 dębów szypułkowych (<i>Quercus robur</i>)	480 360 400	28 28 28	Jasionna	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego nr 33 z dnia 19 maja 2006 roku (Dz. U. Woj. Lub. Nr 38 poz. 833)
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	dąb szypułkowy	350	24	Biedrzychowice	Uchwała nr XXXVI/243/06 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 31 lipca 2006 roku
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	dąb szypułkowy	372	21	Biedrzychowice	Uchwała nr XXXVI/243/06 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 31 lipca 2006 roku
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	dąb szypułkowy	375	27	Tuchola	Uchwała nr XXXVI/243/06 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 31 lipca 2006 roku
wiąz szypułkowy (<i>Ulmus minor</i>)	wiąz szypułkowy	310	24	Biedrzychowice	Uchwała nr XXXVI/243/06 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 31 lipca 2006 roku
grupa drzew	grupa 4 dębów szypułkowych (<i>Quercus robur</i>) na obszarze 0,20 ha	410 415 418 390	26 26 26 25	Guzów	Uchwała nr XXXVI/243/06 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 31 lipca 2006 roku

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Gmina Jasień nie posiada opracowanej inwentaryzacji przyrodniczej, która udokumentowałaby występowanie roślin i zwierząt chronionych na terenie całej gminy. Dokładnie zbadane zostały jedynie obszary NATURA 2000 oraz użytki ekologiczne przy opisie których podano wykaz roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (podrozdziały nr: 1.8., 1.9. oraz 1.10.3 – 1.10.4.).

1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECONET – PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez teren gminy Jasień nie przebiegają korytarze ekologiczne oraz nie występują obszary węzłowe zarówno o znaczeniu krajowym jak i międzynarodowym. Można jednak stwierdzić, że przepływająca przez gminę rzeka Lubsza wraz ze swoimi dopływami oraz rozległe tereny leśne pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Jasień jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego:

Międzynarodowe korytarze ekologiczne:

- 17m – Lubuski Odry.

Krajowy obszar węzłowy:

- 9K – Bory Dolnośląskie.

Krajowe korytarze ekologiczne:

- 31k – Dolnej Nysy Łużyckiej;
- 32k – Dolnego Bobru.

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej.

1.10.8. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Jasień zlokalizowanych jest 8 założeń parkowych (pałacowe, dworskie) z wyróżniającym się drzewostanem. Występują one w miejscowościach:

- Golin – ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- Jaryszów;
- Jasień;
- Jasionna – ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- Lipsk Żarski;
- Lisia Góra;
- Świbna – ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- Zabłocie – ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Większość założeń parkowych pozostaje w zaniedbaniu bądź jest całkowicie zdewastowana.

1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzone;
- gleby klasy III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Na terenie gminy Jasień lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 6965,8 ha¹⁰ i stanowią 54,94 % powierzchni gminy. Rozległe i zwarte zbiorowiska leśne występują przede wszystkim w północno – wschodniej (na północ od wsi Zabłocie), południowej (rejon wsi: Bieszków, Guzów, Lipsk Żarski, Roztoki, Świbna), centralnej (dolina Lubszy oraz na wschód od Jasienia) i zachodniej (rejon wsi: Jasionna, Jurzyn, Lisia Góra, Zieleniec) części gminy. W strukturze gatunkowej zdecydowanie dominuje sosna, stanowiąca ponad 85 % ogólnej powierzchni drzewostanów.

¹⁰ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

Zieleń urządzona:

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych we wszystkich większych miejscowościach gminy. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627).

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o przeciętnych i słabych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasa III) stanowią 11,82 % ogólnej powierzchni gruntów ornych oraz zaledwie 4,48 % ogólnej powierzchni użytków zielonych. W związku z powyższym tylko nieznaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich nie wymaga głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. nr 163, poz. 981), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy aktualnie udokumentowane są 2 złoża kopalin: – złożo ilów ceramiki budowlanej Jasień II w miejscowości Jabłoniec oraz złożo kruszywa naturalnego „Jasionna” w miejscowości Jasionna. Na złożu Jasień II wyznaczono obszar i teren górniczy.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszeniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)* (Kleczkowski, 1990) przez centralną część gminy przebiega z północnego – wschodu na południowy – zachód czwartorzędowy główny zbiornik wód podziemnych nr 301 „Pradolina Zasieki – Nowa Sól” z wydzielonym tu obszarem najwyższej ochrony (ONO). W rejonie gminy Jasień zbiornik nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej. Większe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Jasieniu (SUW Leśna i SUW Wodna) oraz w Budziechowie (SUW Glinka Górna). Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku), określający zasady gospodarowania

wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 76 oraz JCWP nr: PLRW600018174816, PLRW600019174871, PLRW600017174829, PLRW600017174818 i PLRW600017174869, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Jasień.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Jasień składa się z Obszaru Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie Okolice Lubuska”, obszarów NATURA 2000 „Dolina Lubuszy” i „Lubski Łęg Śnieżycowy”, 5 użytków ekologicznych oraz 8 pomników przyrody. Są to najwartościowsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym tereny gminy, które wyróżniają się walorami w skali lokalnej i regionalnej. System ten jest wystarczający z punktu widzenia zabezpieczenia najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy i nie postuluje się utworzenia dodatkowych form ochrony przyrody w myśl art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1. 11. Warunki podłoża budowlanego.

Ocenę warunków podłoża budowlanego na terenie gminy Jasień opracowano na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Lubsko nr 609 (Maćków, 2006) oraz Krzystkowice nr 610 (Lewczuk, 2006). Warunki te określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, występowania złóż kopalin i wyrobisk górniczych, terenów leśnych, gleb chronionych I – III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy miejskiej. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Warunki korzystne dla budownictwa wyznaczono w miejscach, gdzie występują grunty spoiste: zwarte, półzwarte i twaroplastyczne oraz grunty niespoiste: średniozagęszczone i zagęszczone. Tereny te charakteryzują się także brakiem występowania intensywnych procesów współczesnych przekształceń powierzchni terenu oraz głębokością zalegania zwierciadła wody poniżej 2 m p.p.t. Do rejonów o korzystnych warunkach dla budownictwa zaliczono obszary występowania gruntów morenowych spoistych, zbudowanych z glin zwałowych zlodowaceń środkowopolskich (odry) i północnopolskich (wisły), mioceńskiej serii ilastej oraz gruntów niespoistych, do których należą czwartorzędowe piaski i żwiry rzeczne, wodnolodowcowe, lodowcowe, morenowe, ozów oraz tarasów rzecznych, a także utwory serii Gozdnicy. Gliny zwałowe zlodowacenia odry (przyjmowane jako skonsolidowane) występują w stanie zwartym, twaroplastycznym, natomiast młodsze gliny zlodowacenia wisły traktowane są jako nieskonsolidowane i mało spoiste. Granica pomiędzy utworami zlodowacenia wisły i odry przebiega we wschodniej części gminy. Iły serii poznańskiej cechuje stan zwarty i półzwarty, są one bardzo spoiste i mogą wykazywać tendencje do pęcznienia i skurczu w warunkach zmian wilgotności. Osady piaszczysto – żwirowe są na ogół średniozagęszczone i zagęszczone, a woda występuje w nich na głębokości poniżej 2 m p.p.t. Obszary o warunkach korzystnych dla budownictwa występują w południowej, zachodniej i centralnej części gminy. Są to obszary niezaburzonych glacitektonicznie wzgórz morenowych (rejony: Bieszkowa, Bronic, Budziechowa, na południe od Golina, Jabłońca, na południe i północny – zachód od Jasienia, Jasionnej, Jurzyna, Lipska Źarskiego, Lisiej Góry, na południe od Mirkowic, Świbnej, Roztoków, na południe i zachód od Zabłocia i Zieleńca) zbudowanych głównie z glin zwałowych i ich eluwiów piaszczystych oraz piasków.

Obszary o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo wyznaczono w miejscach występowania gruntów słabonośnych, do których należą: grunty organiczne, grunty spoiste w stanie plastycznym i miękkoplastycznym oraz grunty niespoiste luźne. Przy wyznaczaniu obszarów niekorzystnych wzięto pod uwagę także tereny o płytkim występowaniu wód gruntowych (0 – 2 m p.p.t.), obszary zalane przez powódź, obszary zabagnione i podmokłe oraz tereny o spadkach powierzchni powyżej 12 % i zmienione w wyniku działalności człowieka. Grunty organiczne, do których na terenie gminy należą torfy, namuły i gytie występują w podmokłym i zabagnionym obszarze wzdłuż Kanałów: Tucholskiego, Wicina „B” i Zabłockiego oraz w okolicach Guzowa. Do gruntów spoistych w stanie miękkoplastycznym i plastycznym należą także mady holocenijskie oraz serie zastoiskowe zlodowaceń północnopolskich i środkowopolskich reprezentowane przez ropy, mułki i piaski. Są one podatne na procesy pęcznienia i skurczu w warunkach zmian wilgotności. Grunty niespoiste luźne reprezentują rzeczne piaski holocenijskie. Grunty występujące na tym terenie są zazwyczaj nasączone wodą, a cały obszar doliny charakteryzuje się dobrą retencyjnością zapobiegającą gwałtownemu przyborowi wód. Piaski rzeczne, holocenijskie o drobnym i średnim uziarnieniu występują tu w obniżeniach i dolinie rzeki Lubszy oraz wzdłuż innych cieków wodnych. Dotyczy to przede wszystkim rejonów: na północ od Jasienia, na północny – zachód od Mirkowic, Wiciny i na północny – zachód od Zabłocia. Swym zasięgiem obejmują również część istniejących zabudowań w tych miejscowościach. Utwory te nasiąknięte są wodami podziemnymi pierwszego poziomu, a w okresach wzmożonych opadów atmosferycznych ulegają zalaniu przez wody powierzchniowe. Dlatego stwierdzone w tych rejonach warunki są niedostateczne. Warunki niekorzystne dla budownictwa na obszarach o spadkach powierzchni terenu powyżej 12 % występują w rejonie Wiciny.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.

2. 1. Historia i osadnictwo¹¹.

Teren gminy Jasień jest częścią obszaru historycznych Dolnych Łużyc. Z danych Archeologicznego Zdzjęcia Polski wynika, że względnie gęste zasiedlenie istniało tutaj w czasach pradziejowych. W miejscowości Wicina znajdują się stanowiska archeologiczne grodu (osady obronnej) z okresu kultury łużyckiej, datowanej na epokę żelaza, okres halsztacki z VII wieku p.n.e. We wczesnym średniowieczu tereny te zasiedlili słowiańscy Łużycanie. W początkowym okresie panowania dynastii piastowskiej Bolesław Chrobry włączył Łużycę do Polski, a jego następca Mieszko II utracił je na rzecz Marchii Wschodniej. Okresowo wschodnią część Łużyc władali książęta śląscy: Henryk Brodaty i Henryk Jaworski, następnie na trwałe przyłączone zostały do Miśni, a później do Saksonii. W 1484 roku część Budziechowa i Jabłońca przeszło w posiadanie Brandenburgii. W 1815 roku panowanie nad całymi Łużycami rozciągnęły Prusy, a potem Rzesza Niemiecka, aż do roku 1945. Zdecydowana większość, jeśli nie wszystkie miejscowości mają wczesnośredniowieczny rodowód. Do XIII wieku były to małe osady, rodowe bądź rodzinne. W XIII wieku, w rezultacie programowych działań, nastąpiła komasacja gruntów i nadanie wsiom racjonalnych planów. Wtedy też albo w następnym stuleciu powstały zapewne wszystkie miejscowości gminy. Niektóre wsie, tworzące już w XII wieku skupiska kilku gospodarstw rodzinnych, nie poddano reformie przestrzennej, pozostawiając w układzie amorficznym (Guzów, Lipsk Żarski, Lisia Góra), przekształconym w nowszych czasach w wielodrożnice. Najwięcej wsi otrzymało układ ulicowy (Bieszków, Bronice, Jasień, Mirkowice, Roztoki, Wicina, Zabłocie, Zieleniec), trzy ulicowo – placowy (Golin, Jurzyn, Świbna), dwie owalnicowy (Budziechów, Jabłoniec), jedna rzędowy (Jaryszów). Mimo niewątpliwie wczesnego pochodzenia wsi, ich udokumentowanie w źródłach pisanych jest późne. Należy to przypisać kruchości materiału oraz kataklizmom, w których były one unicestwiane. W zachowanych dokumentach najwcześniej wzmiankowany jest Budziechów (1250 rok). Jasień wymieniony został w 1321 roku, Jabłoniec w 1348 roku, Jaryszów w 1360 roku, a cała grupa pozostałych wsi w księdze ziemskiej z 1381 roku. Założone w XIII wieku, czy raczej zreformowane przestrzenie i prawnie wsie, pozostawały w mało zmienionych układach do XIX wieku, kiedy to niektóre z nich rozwinęły się terytorialnie, czasem dość znacznie (Jabłoniec, Wicina, Zabłocie). W przypadku wielu wsi ich układy przestrzenne zostały poszerzone o folwarki, zakładane już w czasach średniowiecznych i później. W kilku wsiach znajdują lub znajdowały się zespoły pałacowe lub dworskie z parkami (Budziechów, Golin, Jasionna, Świbna). Po 1945 roku wiele z nich uległo częściowej degradacji. Odrębną ewolucję przeszedł Jasień, który w 1660 roku otrzymał prawa miejskie. Ówczesny właściciel wsi Rudolf von Biinau sprowadził ze Śląska i Moraw prześladowanych tam protestantów, głównie rzemieślników i osadził ich w nowo wytyczonym mieście, które rozwinęło się w niewielki ośrodek rzemieślniczo – handlowy. Jasień był miastem otwartym, nigdy nie posiadał fortyfikacji miejskich. Rozwijał się jako ośrodek wytwórstwa włókienniczego i ceramicznego, a w XIX wieku – maszynowego. Od XIII wieku część obszaru gminy stanowiło dobra dominium żarskiego, którym władały kolejno rody Dziewinów, Packów, Bibersteinów i Promnitzów. Poszczególne wsie oddawane były przez suwerenów żarskich w lenno różnym rodzinom rycerskim. Najczęściej występujące wśród lenników rody to von Gebelzig, von Kotwitz, a od XVI wieku także von Wiedebach.

¹¹ Na podstawie: Biuro Planowania Przestrzennego i Usług & MC sp. z o.o., *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Jasień*, Jasień 2000; Hładkiewicz W., Ilciów A., Kasprzak A., *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Wiejsko – Miejskiej Jasień*, Jasień 2002 oraz www.jasien.com.pl/historiagminy

JASIEŃ:

Pierwsza pisana wzmianka o Jasieniu pochodzi z 1000 roku i znajduje się w dokumencie wystawionym w Aachen 1 maja 1000 roku, w którym cesarz Otto III przekazuje między innymi osadę wiejską Gozena należącą do grodu Niemptz, klasztorowi w Nienburgu nad rzeką Saale, na prośbę margrabiego Gego II (Geron II) za wstawiennictwem opata Eggiharda. Kolejne wzmianki pochodzą z 1012 roku i z 24 maja 1179 roku oraz z 4 czerwca 1216 roku. Wymienia się w nich wieś Gozewa. W XIV wieku wieś Jasień (Gassen) przechodzi w ręce rodziny von Wiedebach z Biecza („1321 nadanie tytułu Pana na Bieczu i Jasieniu rycerzowi Lorenz von Wiedebach”). Do roku 1642 (śmierć Kacpra von Wiedebach), Jasień pozostaje w rękach rodziny Wiedebach jako dobro szlacheckie. Majątek po Wiedebachach zostaje częściowo rozsprzedany. Wieś Jasień za zasługi lenne dla brata Kacpra – Hansa von Wiedebach z Golina (Gulen) otrzymała Marianna, żona Kacpra, która mieszkała w tym czasie w Świbnej. Marianna poślubia Rudolfa von Búnau. Rudolf von Búnau do roku 1648 nabywa inne dobra po rodzie Wiedebach i tworzy majątek Jasień, który skupiał wsie: Nowa Rola, Świbinki, Matuszowice, Bronice i Budziechów. W 1652 roku Rudolf von Búnau sprowadził ze Śląska i Moraw prześladowanych za wiarę protestantów i przekazał im zniszczone (podczas wojny 30 –letniej [1618 – 1648]) gospodarstwa jasięńskie do zamieszkania. W 1656 roku Rudolf von Búnau został mianowany przez księcia sasko – merseburskiego starostą Dolnych Łużyc. 24 stycznia 1660 roku książę sasko – merseburski Christian I, pragnąc nagrodzić zasługi swego wasala Rudolfa von Búnau, przychylił się do jego próśb i nadał wiosce Jasień prawa miejskie. Miasto otrzymało nazwę od wsi, która liczyła około 300 mieszkańców. Jasień otrzymał prawo mili, urządzania jarmarków z prawem browaru i wyszynku, targów, przywileje cechowe oraz samorząd miejski. Sprawowanie władz miejskich i sadownictwo do roku 1831 roku należało do właściciela miasta. Herbem Jasienia został herb fundatorów Jasienia rodziny von Búnau. Jest oto złoty łeb lwa ze złotą lilią heraldyczną na czerwonym polu. Herb ten nadano rodzinie w 1301 roku. W 1663 roku zakończono budowę kościoła protestanckiego (drewnianego) i szkoły. W 1731 roku w mieście wybuchł wielki pożar, który strawił prawie całe miasto. Po pożarze przebudowano miasto, powstały nowe budynki z cegły, a w 1733 roku rozpoczęto budowę nowego kościoła, który stoi do dziś. W 1738 roku po wygaśnięciu dynastii książąt sasko – merseburskich Dolne Łużyce przechodzą pod administrację księstwa saksońskiego, będącego wówczas w okresie wojen śląskich. Granica prusko – saksońska przechodziła przez Budziechów, a w Jasieniu stacjonował oddział wojsk saksońskich. Mieszkańcy Jasienia chronili się we dworze, który pomagał im płacąc kontrybucje, odrabiając służby wojskowe, stąd przy tym zubożał. Rozpoczęto sprzedawanie majątku. 16 i 17 sierpnia 1758 roku w Jasieniu kwaterował ze swoim sztabem Król Prus Fryderyk II. W latach 1764 – 1789 wybudowano w mieście zamek. W 1776 roku doszło do licytacji majątku ziemskiego wraz z miastem Jasień. Posiadłości kupił rotmistrz Abraham Gottfryd Filip von Rabenau, który w 1791 roku odsprzedaje go pruskiemu kapitanowi Ksaweremu von Ploetz, ten zaś w 1792 roku odstępuje majątek hrabiemu von Schlabrendorff. Majątek następnie w 1805 roku staje się własnością kapitana Baltazara Henryka Erdmunda von Zesch z Jasionnej, a po jego śmierci odziedziczył go syn królewski minister finansów Anton Henryk von Zeschau. W 1825 roku w wyniku postanowień Kongresu Wiedeńskiego, Dolne Łużyce przeszły pod panowanie Prus, dlatego von Zeschau sprzedał cały majątek za 69000 talarów swojemu szwagrowi Wilhelmowi Ludwikowi von Rebenau, a w 1831 roku dziedzicem majątku stał się Ludwig Henryk von Rabenau. Od tego czasu miasto zdobywa coraz większą samodzielność i niezależność od dworu. W 1850 roku powstała duża fabryka sukna, naprzeciw zamku przy rzece Lubica wybudowano przędzalnię wełny oraz młyny wodne. Powstały dwie cegielnie, których właścicielami byli: Ballak, Würzig i Freitag. 1 listopada 1854 roku na pierwszym niezależnym, samorządowym zgromadzeniu mieszkańców Jasienia wybrano burmistrza miasta. Został nim dotychczasowy naczelnik poczty Ferdynand Preuss, który sprawował tę funkcję do 1866 roku. W 1854 roku przybył do miasta młody czeladnik kowalski Theodor Flother i założył nad rzeką małą kuźnię, która następnie rozbudowała się do dużego zakładu przemysłowego. W 1860 roku w 200 – lecie nadania praw miejskich Jasieniowi Rada Miejska uchwaliła nowy herb i pieczęć miejską. Dawne godło uzupełniono o trzy wieże, na środkowej ustawiono

saksońskiego orła w koronie, w kartuszu z łbem lwa i wpisano datę 1660. Herb ten będzie funkcjonował do 1945 roku. W 1870 roku zmarł Ludwik Henryk von Rabenau. Wdowa po nim Emilia zaproponowała miastu kupno swych dóbr, ale majątek w 1870 roku nabyli kupcy z Dreżna: W.Müller i B.Hering za 100000 talarów. Burmistrzem Jasienia został niejaki Wurm, a w 1876 Steinberg. W 1873 roku utworzono fabrykę Hipkowa produkującej urządzenia młyńskie. W 1881 roku miasto postanowiło położyć kres wyprzedży majątku von Rabenau i kupiło od spadkobierców dobra ziemskie za 285000 marek. Zakupiony zamek Miasto przeznaczyło na ratusz miejski. W 1902 roku powstała w Jasieniu Szkoła Zawodowa. W czasie II Wojny Światowej (w sierpniu 1944 roku) utworzono w Jasieniu filię obozu koncentracyjnego Gross Rosen. 13 lutego 1945 roku do Jasienia wjechały wojska radzieckie. Rdzenni mieszkańcy Jasienia zostali zmuszeni do opuszczenia swoich domostw, a na ich miejsce przybyli Polacy przesiedleni z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej. Od 1945 do 1950 roku Jasień wchodził w skład województwa wrocławskiego. Reformy administracyjne przeprowadzane w późniejszych latach (1950, 1957, 1975) spowodowały, że do 1998 roku Jasień wchodził w skład województwa zielonogórskiego. Natomiast reforma administracyjna z 1998 roku spowodowała, że od 1 stycznia 1999 roku Jasień znajduje się na terytorium województwa lubuskiego, powiat żarski.

BIESZKÓW:

Wieś o planie wielodrożnicy wywodzącej się z planu ulicówki. Położona jest przy drodze powiatowej na południe od Wiciny. Wzmiankowana w 1381 roku, powstała zapewne w XIII wieku, być może jako wieś kolonialna. Ma zachowany układ przestrzenny powstały na planie ulicówki. Zabudowa zwarta, szczytowo – kalenicowa, pochodzi w większości z końca XIX wieku i początku XX wieku. Wiele budynków rozebrano po 1945 roku. Dominantą był zespół folwarczny, istniejący w XIX wieku, położony w południowej części wsi. Stracił na wartości dominanty, gdyż zachowały się pojedyncze budynki.

BRONICE:

Wieś o planie wielodrożnicy wywodzącej się z planu małej ulicówki. Położona jest przy drodze wojewódzkiej prowadzącej z Jasienia do Tuplic i Trzebiela. Powstała zapewne w średniowieczu. Zabudowa w starszej części wsi jest zwarta w układzie szczytowo – kalenicowym i pochodzi w większości z końca XIX i początku XX wieku. W zabudowę historyczną wprowadzono współczesną, dysharmonizującą zabudowę pawilonową. Dominanta, jaką był folwark w XIX wieku położony po wschodniej stronie wsi, straciła na wartości ze względu na liczne wyburzenia.

BUDZIECHÓW:

Wieś o planie owalnicy położona przy drodze wojewódzkiej łączącej Lubsko z Żarami. Wieś wzmiankowana w już 1250 roku. W 1356 roku należała do rodziny von Witzloben. W 1482 roku nastąpił podział miejscowości: część północna przypadła Brandenburgii, zaś część południowa pozostała w Saksonii. Dobrze zachowany układ przestrzenny (owalnicowy), z kościołem w nawsiu i usytuowanym założeniem dworskim. Zabudowa zwarta sięga połowy XIX wieku. Zagrody składają się z 4 – 5 budynków usytuowanych na planie podkowy lub litery „L”. Współcześnie wprowadzono dysharmonizujący pawilon. Najstarszą dominantą jest barokowy kościół wzniesiony w 1768 roku jako salowy na planie prostokąta. Od zachodu w 1882 roku dobudowano ceglana, neogotycka wieżę. Dominantę przestrzenną stanowi także zespół dworsko – folwarczny istniejący w XIX wieku, po południowej stronie wsi, w którym wyróżnia się dwór wzniesiony około 1800 roku, w stylu klasycyzmu. Jest to budynek parterowy z użytkowym poddaszem, nakryty dachem mansardowym. Folwark założony na planie czworoboku, z którego pozostała obora z pierwszej połowy XIX wieku.

GOLIN:

Wieś o planie ulicowo – parkowym położona jest przy drodze powiatowej prowadzącej z Zieleńca do Lipska Żarskiego i do Jasienia przez Jabłoniec. Wzmiankowana w 1381 roku. Rozwinięta przestrzeń w XIX – XX wieku. Zwarta zabudowa zagrodowa w układzie szczytowo – kalenicowym pochodzi z XIX wieku (w większości z II połowy XIX wieku) i początków XX wieku. Po zachodniej stronie wsi istniały dwa folwarki datowane na XIX wiek i początek XX wieku. Dominanty te straciły na wartości, gdyż z obu folwarków zachowały się do dzisiaj tylko nieliczne budynki.

GUZÓW:

Wieś o planie wielodrożnicy położona przy drodze powiatowej prowadzącej z Jasienia w stronę Nowogrodu Bobrzańskiego. Na obrzeżach wsi płynie strumień Ług. Wzmiankowana w 1381 roku pod nazwą „Gostenschaw”, zapewne pochodzi już z XIII wieku, być może jako rzędówka. W XIX – XX wieku pierwotny układ wsi rozwinął się w wielodrożnicę. Zabudowa zwarta, kalenicowo – szczytowa, pochodzi w większości z 3 i 4 ćwierci XIX wieku i początków XX wieku. Zagrody składają się z 4 – 5 budynków usytuowanych przeważnie na planie podkowy. Brak dominant.

JABŁONIEC:

Wieś o zatartym nieco planie owalnicowym rozwiniętym i przekształconym w XIX - XX wieku. Położona jest na południe od Jasienia, przy drodze powiatowej. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1348 roku. Jej metryka jest niewątpliwie starsza, zapewne z pierwszej połowy XIII wieku. Pierwotny układ owalnicowy jest nieco zatarty lecz wyraźnie czytelny w obecnym planie. Od 1482 roku do 1815 roku północna część wsi należała do Brandenburgii, południowa zaś do Saksonii. Jest tutaj kościół z 1719 roku. Zabudowa zagrodowa zwarta o układzie kalenicowo – szczytowym pochodzi z II połowy XIX i początku XX wieku. Kilka budynków sięga końca XVIII wieku. Są one w złym stanie technicznym. Zagrody w kształcie litery „L” i podkowy. Dominantą wysokościową wsi jest kościół filialny wzniesiony w latach 1717 – 1719 w stylu barokowym. Murowany z kamienia i cegły, salowy, od wschodu zamknięty trójbocznie. Do kościoła przylega zakrystia i kruchta. Nad zachodnią częścią korpusu wzniesiono drewnianą wieżę zwieńczoną hełmem z latarnią.

JARYSZÓW:

Wieś o planie bez wyraźnego charakteru wywodzącego się z rzędówki. Położona jest przy drodze powiatowej na południe od Jasienia. Sądząc z niemieckiej nazwy zanotowanej w 1360 roku (Gerhardisdorf) wieś ma genezę kolonizacyjną. Powstała zapewne w pierwszej połowie XIII wieku, jako mała rzędówka. W bliżej nieokreślonym czasie, lecz najpewniej w średniowieczu, na skraju wsi założony został folwark, a w nowszych czasach także dwór i park. Wieś o zabudowie rozluźnionej w układzie kalenicowo – szczytowym pochodzi z końca XIX i początku XX wieku. Na zachodnim krańcu wsi współcześnie wzniesiono dysharmonizujące wielorodzinne budynki mieszkaniowe zlokalizowane w pobliżu folwarku. Dominantą jest zespół folwarczny położony w północno – zachodniej części wsi. Założony w II połowie XIX wieku na planie podkowy. Wśród zabudowy folwarcznej wyróżnia się pałac zbudowany w XVII wieku w charakterze obronnym. W XIX wieku przebudowano go gruntownie, zacierając cechy stylowe. Murowany z kamienia i cegły, na planie prostokąta, piętrowy, o dachu naczółkowym, rozebrany w 1986 roku.

JASIONNA:

Wieś o planie małej ulicówki, częściowo zatartej w XVII – XVIII wieku poprzez wprowadzenie zespołu folwarcznego. Położona jest przy drodze powiatowej na północny – zachód od Bronic. Powstała najpewniej w XIII wieku. W źródłach pisanych wymieniona dopiero w 1538 roku, jako własność Kalkreutów. W nieznanym czasie, w centrum wsi założono folwark. Zachowany pałac pochodzi z 1775 i folwark z 1767 roku. Zabudowa rozluźniona w układzie szczytowo – kalenicowym pochodzi w większości z 4 ćwierci XIX wieku i początku XX wieku. Dominantą jest jednolite założenie folwarczne założone w XVIII wieku, w którym wyróżnia się pałac zbudowany w 1775 roku. Jest to piętrowy budynek założony na planie wydłużonego prostokąta, zamkniętego dachem mansardowym. Zabudowa folwarczna (parterowa) usytuowana jest wokół prostokątnego podwórza.

JURZYN:

Wieś położona na południowy – zachód od Jasionnej przy drodze powiatowej. Mimo braku danych źródłowych, małe założenie ulicowo – placowe oraz słowiański źródłosłów nazwy wsi wskazują na jej wczesny rodowód, zapewne XIII wieczy. Jurzyn ma zachowany pierwotny układ przestrzenny. Plan wsi jest częściowo zatarty poprzez ubytki w zabudowie. Zabudowa rozluźniona w układzie kalenicowo – szczytowym pochodzi w większości z końca XIX wieku i początku XX wieku.

LIPSK ŻARSKI:

Wieś o planie małej wielodrożnicy położona jest przy drodze powiatowej na południowych kresach gminy. Pod koniec XIX wieku wprowadzono tu linię kolejową Jasień – Żary. Wzmiankowana w 1381 roku jako 10-lanowa, powstała dużo wcześniej i nie poddano jej reformie przestrzennej. W nieznanym czasie w amorficzny układ wprowadzono folwark. Zabudowa w większości z końca XIX wieku, rozluźniona o układzie szczytowo – kalenicowym. Dominantą jest założony w południowej części wsi w XIX wieku, na planie czworoboku folwark. Po 1945 roku stracił na wartości jako dominanta, gdyż większość budynków zostało rozebranych. Zachował się jeden budynek mieszkalny.

LISIA GÓRA:

Wieś o planie wielodrożnicy położona przy drodze wojewódzkiej Jasień – Tuplice – Trzebiel. Niemiecka nazwa Lisegar powstała z przeinaczenia nazwy słowiańskiej. Pomimo, że wieś wzmiankowana jest dopiero w 1381 roku, powstała niewątpliwie wcześniej, w XIII wieku. Dzisiejszy układ wielodrożnicowy powstał w wyniku rozwoju wsi w XIX – XX wieku. Pierwotnie mogła być rzędówka. Zabudowa zagrodowa w układzie szczytowo – kalenicowym w większości pochodzi z końca XIX wieku i początku XX wieku. Dominantą jest zespół folwarczny, położony w południowej części wsi, założony pod koniec XIX wieku, na planie wieloboku. Stracił na wartości jako dominanta, gdyż po 1945 roku część zabudowań rozebrano.

MIRKOWICE:

Wieś jest małą ulicówką o średniowiecznym rodowodzie, rozwiniętą przestrzennie w XIX – XX wieku. Położona jest na północny – wschód od Jasienia. Na obrzeżu wsi został założony folwark, zapewne już w średniowieczu. Obecnie jest to już wieś o planie wielodrożnicowym wywodzącym się z ulicówki, czytelnej jeszcze w obecnym planie wsi. Zabudowa wsi jest zwarta i pochodzi w większości z końca XIX wieku i początku XX wieku. Dominantą

jest powstały w II połowie XIX wieku w południowej części wsi na planie czworoboku, zespół folwarczny. Zdegradowany poprzez wprowadzenie wielorodzinnego budynku mieszkalnego.

ROZTOKI:

Wieś o planie wielodrożnicy rozwiniętej w XIX – XX wieku z planu ulicowo – placowego, położona przy drodze powiatowej pomiędzy Wiciną a Bieszkowem. Wieś wymieniona w dokumencie z 1381 roku, jako 10–łanowa pod nazwą Rostok. Założona została najpewniej w pierwszej połowie XIII wieku, otrzymując układ małej ulicówki. W XIX – XX wieku rozrosła się w wielodrożnicę. Zabudowa w układzie kalenicowo – szczytowym, zwarta, pochodzi w większości z II połowy XIX wieku i początków XX wieku. We wsi zachował się krzyż pokutny. Brak dominant.

ŚWIBNA:

Wieś o planie ulicowo – placowym położona przy drodze wojewódzkiej Żary – Jasień – Lubsko. Widoczne jest przesunięcie drogi przelotowej na zachód od wsi. Nazwa wsi niewątpliwie słowiańska, lecz zniemczona już w średniowieczu (Czwippendorf), co oznacza, że przeprowadzona w XIII wieku reforma przestrzenna i prawna, powiązana została ze sprowadzeniem obcych kolonistów. W układzie wsi czytelny jest pierwotny układ ulicowo – placowy. Zachowany pałac z 1710 roku oraz spichlerz folwarczny z 1772 roku. Zabudowa zagrodowa zwarta, w przewadze budynków ustawionych szczytowo, pochodzi z XIX wieku, przeważnie z jego II połowy i początków XX wieku. Dominantą przestrzenną jest XIX wieczny zespół pałacowo – parkowo – folwarczny położony w północno – zachodniej części wsi, na planie czworoboku, w którym znajduje się pałac i spichlerz. Wśród zabudowy folwarcznej wyróżnia się pałac wzniesiony w 1710 roku w stylu barokowym. Murowany z cegły, piętrowy założony na rzucie prostokąta o dachu mansardowym. W 1772 roku zbudowano spichlerz piętrowy o wysokim dachu, założony na planie prostokąta.

WICINA:

Wieś o planie wielodrożnicy wywodzącej się z ulicówki rozwiniętej szczególnie w XIX – XX wieku położona jest przy drodze powiatowej z Jasienia w stronę Nowogrodu Bobrzańskiego. Plan wsi wzbogaca staw i kanał Wicina. Powstała zapewne w pierwszej połowie XIII wieku. Udokumentowana jest źródłowo w 1381 roku, kiedy zapisana została jako „Wiczen”. Założona w układzie ulicowym w XIX wieku rozwinęła się przestrzennie w wielodrożnicę. W Wicinie znajduje się cenny zabytek archeologiczny – duże grodzisko z czasów kultury łużyckiej. Zabudowa zwarta, w starszej części w większości w układzie szczytowym. Pochodzi w większości z II połowy XIX wieku i początku XX wieku. Współcześnie wprowadzono dysharmonizujące budynki szkoły i plebani. Dominantą wysokościową jest kościół wzniesiony na wyniesieniu w XIX wieku, prawdopodobnie na miejscu starszego.

ZABŁOCIE:

W obecnym planie wielodrożnicy czytelny jest jeszcze pierwotny plan ulicówki rozwiniętej w XIX – XX wieku. Wieś położona przy drodze powiatowej z Jasienia w stronę Nowogrodu Bobrzańskiego. Zabłocie należy do największych wsi w gminie. Dziś wielodrożnica, założona została jako pokaźnych rozmiarów ulicówka. Ewidentnie słowiańska nazwa wskazuje na jej stary rodowód zapewne XIII – wieczny. Folwark, założony na obrzeżu wsi, powstał prawdopodobnie już w średniowieczu, lecz jego obecna zabudowa, podobnie jak okazałego parku, pochodzi z XIX wieku. Zabudowa zagrodowa, zwarta, w układzie szczytowym pochodzi z XIX wieku. Wiele budynków pochodzi z I połowy XIX wieku. Widoczny na XIX wiecznych planach zespół folwarczny, już współcześnie stracił charakter dominanty przestrzennej. Zachowany budynek zarządcówki wzniesionej z

początku XX wieku, częściowo adaptowanej na kaplicę, pochodzi z dawnego zespołu folwarcznego założonego prawdopodobnie w XIX wieku, a zburzonego po 1945 roku.

ZIELENIEC:

Mała ulicówka, pochodzenia średniowiecznego położona przy drodze wojewódzkiej Jasień – Tuplice – Trzebiel. Do dziś zachowała swój pierwotny układ. Bez głębszych badań trudno powiedzieć czy niemiecka nazwa wsi jest tłumaczeniem słowiańskiej, czy odwrotnie. Plan wsi wywodzi się z małej ulicówki rozwiniętej w XIX i XX wieku. Zabudowa zagrodowa jest rozluźniona, szczytowo – kalenicowa i pochodzi z II połowy XIX wieku i początku XX wieku.

2. 2. Zabytki.

Obszar gminy Jasień jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych, reprezentujących na ogół wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, plebanie, zespoły pałacowo – parkowe, folwarki, budynki mieszkalne i gospodarcze, założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Zachowane zabytki architektury legitymują się stosunkowo nowymi metrykami. Żadna z budowli nie sięga wstecz poza wiek XVIII. Świadczy to niewątpliwie, że wcześniej istniała wyłącznie zabudowa drewniana. Na terenie gminy zachowały się cztery kościoły: Budziechów (1768 rok), Jabłoniec (1719 rok), Jasień (1734 rok) i Wicina (koniec XIX wieku). Wszystkie zostały zbudowane jako zbory protestanckie. Spośród pięciu dawnych rezydencji najstarszym jest pałac w Świbnej z 1710 roku. Obok pałacu w Jasieniu z około 1780 roku, należy on do najcenniejszych zabytków architektury świeckiej w gminie. Dorównuje im pałac w Jasionnej zbudowany w 1775 roku. Z około połowy XVIII wieku pochodzi dwór w Golinie, a z około 1800 roku dwór w Budziechowie. W dziesięciu wsiach istnieją folwarki. Najstarsze w: Jasionnej (1767 rok), Jasieniu (około 1780 rok) i Świbnej (1772 rok), ze spichlerzem. Pozostałe pochodzące z XIX wieku, znajdują się w: Budziechowie, Golinie, Jaryszowie, Lipsku Żarskim i Lisiej Górze. Podworskie parki są w Golinie, Jaryszowie, Jasieniu, Jasionnej, Lipsku Żarskim, Lisiej Górze, Świbnej i Zabłociu. Większość założeń parkowych pozostaje w zaniedbaniu. Dobrze utrzymany jest park w Jasieniu, nienajgorzej w Budziechowie, Świbnej i Zabłociu. We wszystkich miejscowościach istnieją ślady po cmentarzach, często w postaci kęp wysokiej zieleni.

Generalnie obiekty zabytkowe występują we wszystkich miejscowościach. Największym ich nasyceniem charakteryzuje się miasto Jasień gdzie znajdują się 154 obiekty zabytkowe. Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje także na terenie wsi: Zabłocie (55), Budziechów (49), Jabłoniec (33), Wicina (26), Bronice (22), Golin (22), Guzów (19) i Jasionna (19). Natomiast najmniejszym nasyceniem obiektów zabytkowych charakteryzują się wsie: Mirkowice (14), Świbna (14), Bieszków (13), Róztoki (10), Lisia Góra (7), Lipsk Żarski (2), Zieleniec (2) i Jaryszów (1). Na terenie wsi Jurzyn nie występują obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Wśród obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne. Licznie reprezentowane są także obiekty przemysłowe i gospodarcze (magazyny, spichlerze, stodoły, obory i chlewy). Rzadziej występują obiekty sakralne (kościoły, kaplice, kapliczki, plebanie) oraz obiekty użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, świetlice, remizy strażackie i budynki administracyjne), a także obiekty techniczne i inne (mosty, stacje transformatorowe, ogrodzenia, bramy, itp.). Obecnie na terenie gminy 18 obiektów figuruje w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Ogółem gminna ewidencja zabytków obejmuje 462 obiekty.

TABELA 33: Gmina Jasień – rozmieszczenie obiektów zabytkowych.

Miejscowość	Liczba zabytków	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego
Jasień	154	8
Bieszków	13	–
Bronice	22	–
Budziechów	49	2
Golin	22	1
Guzów	19	–
Jabłoniec	33	1
Jaryszów	1	–
Jasionna	19	2
Jurzyn	–	–
Lipsk Żarski	2	–
Lisia Góra	7	–
Mirkowice	14	–
Roztoki	10	–
Świbna	14	2
Wicina	26	1
Zabłocie	55	1
Zieleniec	2	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, 2011.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 162 poz. 1568 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

TABELA 34: Gmina Jasień – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego.

Miejscowość	Obiekt	Adres	Numer rejestru	Data rejestru
1	2	3	4	5
Budziechów	Kościół filialny		2698	12.04.1977
Budziechów	Dwór		2699	12.04.1977
Golin	Dom nr 2 (szkoła)		2706	12.04.1977
Jabłoniec	Kościół poewangelicki		L-201/A	12.04.1977
Jasień	Pałac	Buczka 1	476	20.05.1963
Jasień	Kościół par. pw. Matki Boskiej Różańcowej		475	20.05.1963
Jasień	Dom mieszkalny (część podziemna)	Wolności 16	1322	28.09.1964
Jasień	Budynek	Kościuszki 3	2353	11.09.1976

1	2	3	4	5
Jasień	Budynek	Piątkowskiego 1	2724	12.04.1977
Jasień	Budynek	Jana Pawła II 3	2726	12.04.1977
Jasień	Budynek	Jana Pawła II 9	2727	12.04.1977
Jasień	Budynek	Jana Pawła II 16	2728	12.04.1977
Jasionna	Dom drewniany nr 5		317	02.05.1961
Jasionna	Pałac		497	20.05.1963
Świbna	Dwór		2066	30.04.1971
Świbna	Spichlerz		2066	30.04.1971
Wicina	Kościół par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa		L-188/A	30.12.2005
Zabłocie	Leśniczówka		1324	28.09.1964

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, 2011.

Zespoły i obiekty ujęte w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków objęte zostały także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarała cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Gmina Jasień jest obecnie w trakcie sporządzania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami*, wymaganego na podstawie art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku.

2. 3. Stanowiska archeologiczne.

Rejon Jasienia wyróżnia się znacznymi wartościami archeologicznymi. Znajduje się tu wiele cennych i bogatych stanowisk, dzięki którym w dość czytelny sposób odtworzono historię pradziejowego osadnictwa aż po dzisiejsze czasy. Obszar gminy Jasień jest dobrze rozpoznany pod względem archeologicznym. Stanowiska archeologiczne stanowią wielorodny materiał zabytkowy z różnych przedziałów czasowych. Stanowią one ważny element zachowania dziedzictwa kulturowego. Największymi rejonami koncentracji relikwów archeologicznych są miejscowości: Wicina (29 stanowisk), Zabłocie (28) i Guzów (23). Ponadto 18 stanowisk występuje we wsi Budziechów, 11 w Jabłońcu, 9 w Jasionnej, 8 w Golinie, 7 w Bronicach, 4 w Zieleńcu, po 2 wsiach: Lisia Góra i Świbna oraz po 1 w Jasieniu i Bieszkowie. W miejscowościach: Jaryszów, Lipsk Żarski, Mirkowice i Roztoki nie udokumentowano stanowisk archeologicznych.

Spośród udokumentowanych stanowisk archeologicznych, grodzisko kultury łużyckiej z Wiciny (działka ewidencyjna nr 68/1), należy do jednych z najcenniejszych obiektów archeologicznych zarejestrowanych na terenie województwa lubuskiego. Jest ważnym ośrodkiem mikroregionu skupiającego osadnictwo kultury łużyckiej epoki żelaza na tym obszarze. Wyniki dotychczasowych badań wykopaliskowych lokują je na równi z grodziskiem biskupińskim. Powyższe zadecydowało o potrzebie objęcia tego stanowiska szczególną formą ochrony w postaci Parku Kulturowego (rozdział nr 2.4.).

Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełniają 144 stanowiska archeologiczne, z czego 42 figurują w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

TABELA 35: Gmina Jasień – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego
Jasień	1	–
Bieszków	1	–
Bronice	7	–
Budziechów	18	–
Golin	8	–
Guzów	23	5
Jabłoniec	11	–
Jaryszów	–	–
Jasionna	9	–
Jurzyn	1	–
Lipsk Żarski	–	–
Lisia Góra	2	–
Mirkowice	–	–
Roztoki	–	–
Świbna	2	–
Wicina	29	20
Ząbłocie	28	17
Zieleniec	4	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, 2011.

TABELA 36: Gmina Jasień – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego.

Miejscowość	Nr stanowiska	Funkcja	Chronologia	Nr rejestru
1	2	3	4	5
Guzów	I	Ślad osadniczy	Okres wpływów rzymskich	46 – 1968
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Guzów	III	Ślad osadniczy	Kultura łużycka	47 – 1968
		Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze	
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Guzów	IV	Ślad osadniczy	Epoka kamienia	273 – 1970
		Osada	Kultura łużycka	

1	2	3	4	5
Guzów	V	Osada	Średniowiecze	274 – 1970
Guzów	VI	Ślad osadniczy	Pradzieje	275 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Wicina	I	Grodzisko	Halsztat, kultura łużycka	L – 6/C
Wicina	II	Osada	Epoka kamienia	78 – 1968
		Osada	Wczesna epoka brązu?	
		Osada	Halsztat, kultura łużycka	
		Osada	Późne średniowiecze	
Wicina	IV	Osada	Halsztat, kultura łużycka	79 – 1968
Wicina	V	Osada	Halsztat, kultura łużycka	137 – 1968
		Osada	Wczesna epoka brązu	
Wicina	VII	Osada	Okres wpływów rzymskich	259 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Wicina	VIII	Osada	Epoka brązu – Halsztat, kultura łużycka	260 – 1970
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	IX	Osada	Epoka brązu – Halsztat, kultura łużycka	261 – 1970
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	X	Osada	Epoka brązu – Halsztat, kultura łużycka	262 – 1970
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	XI	Osada	Halsztat	263 – 1970
		Ślad osadniczy	Wczesna epoka brązu	
		Ślad osadniczy	Halsztat – okres lateński, kultura łużycka	
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	XII	Ślad osadniczy	Pradzieje	264 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Wicina	XIII	Osada	Halsztat, kultura łużycka	265 – 1970
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	XIV	Osada	Pradzieje	266 – 1970
		Ślad osadniczy	Epoka kamienia	
		Osada	Kultura łużycka	
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	XV	Ślad osadniczy		267 – 1970
		Osada	Wczesna epoka brązu	
		Osada	Halsztat	
Wicina	XVII	Cmentarzysko	Halsztat, kultura łużycka	268 – 1970
Wicina	XVIII	Osada	Halsztat, kultura łużycka	269 – 1970
Wicina	XIX	Osada	Halsztat, kultura łużycka	270 – 1970
		Ślad osadniczy	Średniowiecze	
Wicina	XX	Osada	Epoka brązu, kultura łużycka	271 – 1970
Wicina	XXI	Osada	Epoka brązu – halsztat, kultura łużycka	272 – 1970
Wicina	XXII	Cmentarzysko	Epoka brązu – halsztat	250 – 1970
Wicina	XXIII	Osada	Wczesna epoka brązu	250 – 1970

1	2	3	4	5
Zabłocie	I	Osada	Halsztat – okres lateński, kultura łużycka	233 – 1970
Zabłocie	II	Ślad osadniczy	Kultura łużycka	234 – 1970
Zabłocie	III / IV	Osada	Halsztat, kultura łużycka	235, 236 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	V	Osada	Kultura łużycka	237 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	VI	Osada	Halsztat, kultura łużycka	238 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	6/2	Osada	Halsztat, kultura łużycka	238 – 1970
		Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze	
		Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze	
Zabłocie	VII	Ślad osadniczy	Kultura łużycka	239 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	VIII	Osada	Kultura łużycka	240 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	IX	Osada	Kultura łużycka	241 – 1970
Zabłocie	X	Ślad osadniczy	Kultura łużycka	242 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	XI	Osada	Epoka brązu – halsztat, kultura łużycka	243 – 1970
Zabłocie	XII	Osada	Halsztat, kultura łużycka	244 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	XIII	Osada	Halsztat, kultura łużycka	245 – 1970
Zabłocie	XIV	Ślad osadniczy	Pradzieje	246 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	XV	Osada	Halsztat, kultura łużycka	247 – 1970
Zabłocie	XVI	Osada	Halsztat, kultura łużycka	248 – 1970
		Ślad osadniczy	Późne średniowiecze	
Zabłocie	XVII	Osada	Epoka brązu, kultura łużycka	249 – 1970

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, 2011.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Jasień, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności wiejskich.

2. 4. Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”¹².

Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, utworzono na mocy uchwały Rady Miejskiej w Jasieniu nr XXVI/254/13 z dnia 20 czerwca 2013 roku. Plan Ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”, wymagany na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, przyjęto uchwałą Rady Miejskiej w Jasieniu nr XXVI/255/13 z dnia 20 czerwca 2013 roku.

¹² Na podstawie Jaszewska A., Kałagate S., *Plan Ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”*, Zielona Góra 2012.

Intencję utworzenia Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie” zgłosiły władze i samorząd gminy Jasień, która jest właścicielem terenu, na którym znajduje się kompleks stanowisk archeologicznych w postaci grodziska i trzech osad przygodowych. Projekt ten posiada poparcie społeczne mieszkańców, organizacji społecznych i instytucji związanych z ochroną zabytków, w tym Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze. Powodem wystąpienia z inicjatywą utworzenia Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie” jest istnienie grodziska ludności kultury łużyckiej w Wicinie wraz z osadami przygodowymi, obiektu niezwykle cennego dla dziedzictwa archeologicznego związanego z osadnictwem ludności kultury łużyckiej w jej schyłkowej fazie, unikatowego w skali województwa lubuskiego i Polski.

Kompleks stanowisk archeologicznych w Wicinie, w skład którego wchodzi relikty grodu obronnego oraz trzy osady przygodowe, znajduje się w odległości około 1 km na północny – zachód od zabudowań wsi Wicina. Na miejsce budowy ówczesnego grodziska wykorzystano naturalną wydmy, wtedy wznoszącą się ponad otaczającą ją w znacznej mierze podmokły teren, a obecnie otoczoną zmeliorowanymi łakami pradoliny rzeki Lubszy. Grodzisko w Wicinie założone zostało przez ludność związaną z kręgiem kultur określanym wspólnym mianem kultury łużyckiej, zamieszkującej te tereny w młodszym stadiach epoki brązu (około 800 – 650 p.n.e.) i w okresie halsztackim (około 650 – 400 p.n.e.). Ludność ta należała do grupy białowickiej kultury łużyckiej. Założone zostało najwcześniej w początkach VII wieku p.n.e. (około 700 lat p.n.e.), a najpewniej około połowy VII wieku p.n.e. (około 650 lat p.n.e.), a zniszczone zostało wskutek najazdu Scytów na przełomie VI i V wieku p.n.e. (około 500 lat p.n.e.). Wybudowano je na tak zwanym surowym korzeniu, co oznacza, że nie stwierdzono tu wcześniejszego osadnictwa

Do chwili obecnej grodzisko zachowało się w stosunkowo dobrym stanie, gdyż dopiero około połowy XIX wieku zaczęto je wykorzystywać rolniczo. Jego najbardziej czytelnym elementem jest wał obronny, który zachował się na całej swej długości. Górne partie wału zostały w różnym stopniu zniwelowane w trakcie prac rolnych. Jeszcze pod koniec lat 40–tych XX wieku wewnętrzne stoki wałów były wysokie i strome. W celu ułatwienia prowadzenia upraw wał został zniwelowany przez właścicieli okolicznych pól. Jego wysokość jest zróżnicowana, w najlepiej zachowanej partii południowej dochodzi do 3 m. Grodzisko w rzucie poziomym ma obecnie kształt trójkąta o zaokrąglonych narożnikach. Od południowej strony przylega do niego osada otwarta, współczesna grodowi, usytuowana na niewielkim wzniesieniu. Osada ta użytkowana była tylko zastępczo, w okresie przebudowy grodu (Kołodziejcki 1998). Do momentu podjęcia stacjonarnych prac badawczych w 2 połowie XX wieku na terenie grodziska w Wicinie znajdowano pojedyncze znaleziska lub niewielkie grupy zabytków. Pierwsze wzmianki o nich pochodzą z 2 połowy XIX wieku. W 1920 roku badania archeologiczne przeprowadził tu niemiecki badacz Carl Schuchhardt, który założył kilka rowów sondażowych na wale i majdanie.

Już pierwsze badania archeologiczne pokazały, że obiekt ten jest niezwykle cenny dla dziedzictwa kulturowego. Tragedia mieszkańców grodu spowodowana najazdem koczowniczego plemienia Scytów na przełomie VI i V wieku p.n.e., który spowodował upadek struktur miejscowej społeczności, stała się jednocześnie świadectwem wielkości tej kultury. Poczynając od wyboru miejsca ulokowania grodu, poprzez organizację i sposób jego budowy, organizację warsztatów produkcyjnych i biegłość rzemieślników (czego świadectwem jest ogromny zbiór zabytków, przede wszystkim z brązu, ale i z żelaza, złota, kości, kamienia, gliny) świadczy to o niezwykle wysokim poziomie gospodarczym i kulturowym tej społeczności. Należy zaznaczyć, że to co dotrwało do naszych czasów to zaledwie ułamek dóbr materialnych jakimi dysponowała ta społeczność.

Wszystkie te czynniki powodują, że przywrócenie tego miejsca pamięci naszej i przyszłych pokoleń, jednakże z poszanowaniem tego dziedzictwa poprzez nieingerowanie w jego zastaną strukturę, jest ideą godną poparcia. Powołanie Parku Kulturowego jest czynnikiem integrującym społeczność gminy, przede wszystkim kulturowo i w konsekwencji pozwoli jej na identyfikowanie się z historią regionu. Celem ustanowienia dodatkowej ochrony grodziska i osad przygodowych w Wicinie jest ich zachowanie dla przyszłych pokoleń. Dlatego też wszystkie działania związane z utworzeniem Parku Kulturowego są im podporządkowane, a szczególnie grodzisku, istniejącemu nie tylko w świadomości archeologów, ale i w świadomości lokalnej społeczności, dla której stanowi niewątpliwie dziedzictwo. Zasady ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie” określa Plan Ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”, który respektuje zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, szczególnie archeologicznego oraz świadome kształtowanie funkcjonowania Parku Kulturowego w środowisku przyrodniczym i społecznym. Plan Ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie” ma na celu pomoc w realizacji celów ochrony kompleksu stanowisk archeologicznych w Wicinie oraz w jego późniejszym zrównoważonym funkcjonowaniu i realizacji funkcji naukowych, badawczych, edukacyjnych i turystycznych.

Utworzenie Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie” stwarza szanse rozwoju przede wszystkim dla wsi Wicina i jej społeczności ze względu na możliwość powstania miejsc pracy bezpośrednio w Parku Kulturowym oraz w jego otoczeniu. Funkcjonowanie Parku Kulturowego jest także szansą dla rozwoju całej gminy Jasień, a zwłaszcza samego Jasienia jako największej miejscowości. Pojawienie się turystów spowoduje zapotrzebowanie na wszelkiego rodzaju usługi (noclegowe, gastronomiczne, transportowe), których nie będzie w stanie zabezpieczyć sam Park Kulturowy oraz miejscowość Wicina. Dla środowiska archeologicznego województwa lubuskiego jest zaś szansą na stworzenie ośrodka naukowo – badawczego, wprowadzającego grodzisko w Wicinie do obiegu naukowego, umożliwiającego realizację projektów badawczych dotychczas niemożliwych do zrealizowania, np.: z zakresu archeologii eksperymentalnej oraz badań interdyscyplinarnych, a także możliwość naukowego opracowania cennych materiałów zabytkowych.

2. 5. Strefy konserwatorskie.

Walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obecnie w gminie Jasień nie ma prawnie usankcjonowanych stref konserwatorskich, niemniej występujące tutaj zasoby kulturowe i krajobrazowe warte są zachowania i ochrony. O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, zakodowanym w nazewnictwie, ale także zachowane zabytki, do których należą również układy przestrzenne Jasienia i niektórych wsi, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). W zespole urbanistycznym Jasienia południową część miasta zajmuje pierwotna wieś (ulicówka). Centrum ośrodka lokacyjnego stanowi natomiast trójkątny rynek z kościołem, oparty północno – wschodnim bokiem o byłą tranzytową drogę z Żar do Lubska. Dobrze zachowane historyczne plany i układy przestrzenne mają wsie: Bieszków, Budziechów, Golin, Mirkowice i Świbna. W rozrośniętych w XIX i XX wieku Jabłońcu, Wicinie i Zabłociu nadal czytelne są ich pierwotne plany ulicówek i owalnic (Jabłoniec).

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 37: Gmina Jasień – użytkowanie gruntów w ha w 2013 roku¹³.

Wyszczególnienie	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki			pastwiska
Gmina Jasień	4688	3131	9	1336	212	6982	1009
w tym: miasto Jasień	229	174	1	40	14	50	200

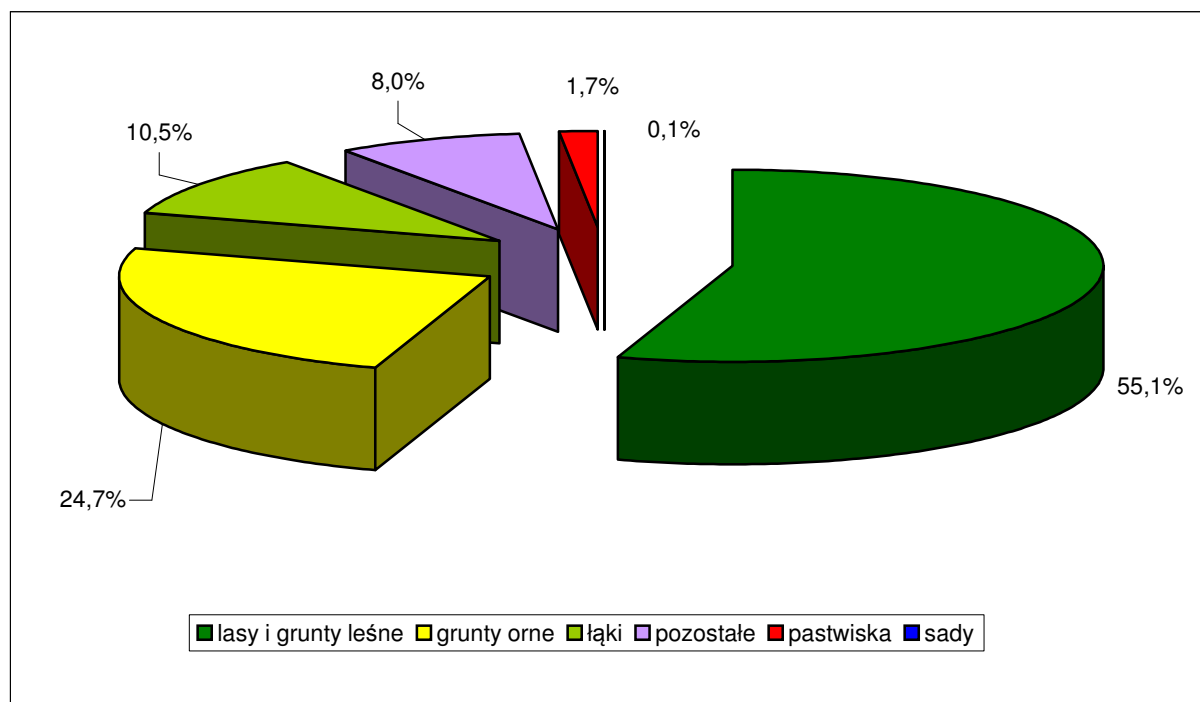
Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Użytki rolne stanowią 36,97 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 55,07 %, a pozostałe grunty i nieużytki 7,96 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 66,79 %;
- sady – 0,19 %;
- łąki – 28,50 %;
- pastwiska – 4,52 %.

Współczynniki dla samego miasta wynoszą odpowiednio: użytki rolne 47,81 %, lasy i grunty leśne 10,44 %, pozostałe grunty i nieużytki 41,75 % oraz: grunty orne 75,98 %, sady 0,44 %, łąki 17,47 %, pastwiska 6,11 %.

RYCINA 6: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

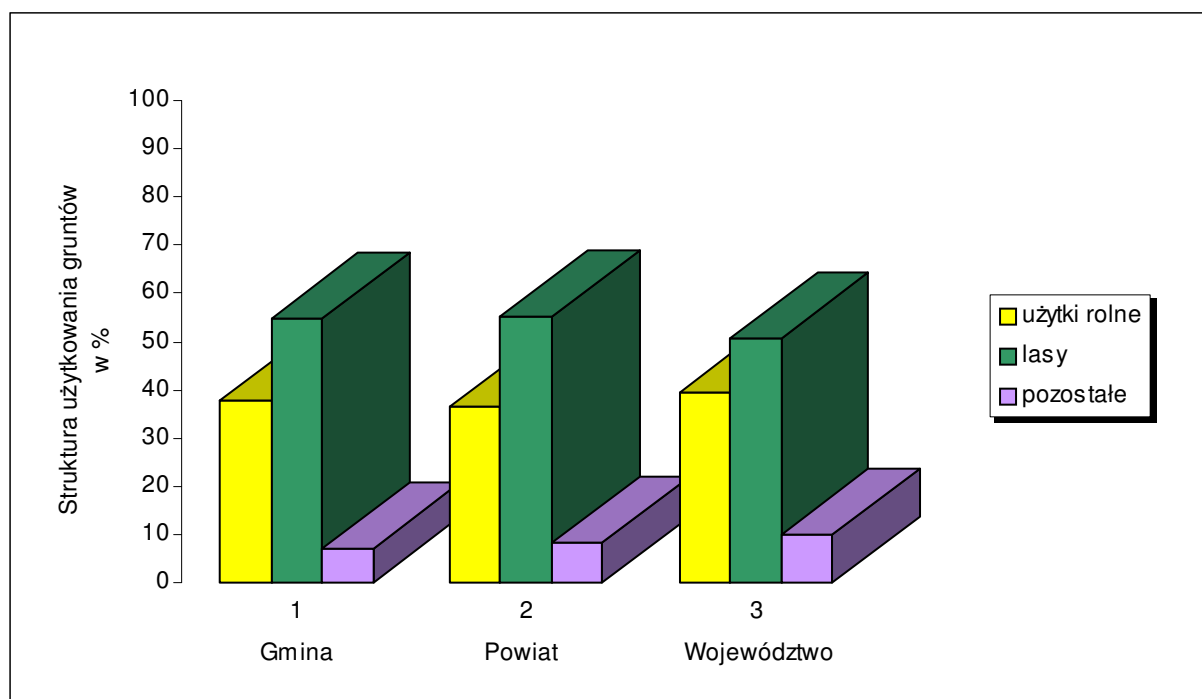
¹³ Według ewidencji gruntów.

TABELA 38: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów w 2007 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Jasień	37,92	66,45	0,46	28,49	4,61	54,93	7,15
Powiat Żarski	36,37	69,55	0,30	21,12	9,03	55,27	8,36
Województwo Lubuskie	39,44	74,23	0,54	18,43	6,80	50,58	9,98

Źródło: GUS 2008.

RYCINA 7: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów w 2007 roku w (%).

Źródło: GUS 2008.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Jasień jest bardzo zbliżona (niemal tożsama) w porównaniu do uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i całe województwo lubuskie. Na terenie gminy Jasień udział użytków rolnych jest nieznacznie większy w stosunku do powiatu, kosztem terenów leśnych i kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, tereny kolejowe, ulice, skwery, parki, tereny wodne, rowy, nieużytki itp. Natomiast w stosunku do średniej charakteryzującej całe województwo obserwujemy tu niższy odsetek użytków rolnych i „pozostałych gruntów”, a z drugiej strony wyższy odsetek lasów i gruntów leśnych.

TABELA 39: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów według obrębów w ha w 2011 roku.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia ogólna w ha	Struktura użytkowania gruntów w ha			
		Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe
Jasień	476	173	54	50	199
Bieszków	370	93	43	190	44
Bronice	302	201	51	22	28
Budziechów	1104	325	183	496	100
Golin	406	260	59	57	30
Guzów	884	225	161	361	137
Jabłoniec	1050	325	73	567	85
Jasionna	359	113	24	205	17
Jurzyn	670	91	39	527	13
Lipsk Żarski	597	234	46	276	41
Lisia Góra	556	124	64	328	40
Mirkowice	854	129	174	463	88
Roztoki	608	47	66	472	23
Świbna	535	138	30	331	36
Wicina	487	196	189	63	39
Zabłocie	3291	429	284	2494	84
Zieleniec	90	53	21	9	7

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2011.

TABELA 40: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2011 roku.

Miejscowość (obręb)	Struktura użytkowania gruntów w %			
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe tereny
Jasień	36,34	11,34	10,50	41,81
Bieszków	25,14	11,62	51,35	11,89
Bronice	66,56	16,89	7,28	9,27
Budziechów	29,44	16,58	44,93	9,06
Golin	64,04	14,53	14,04	7,39
Guzów	25,45	18,21	40,84	15,50
Jabłoniec	30,95	6,95	54,00	8,10
Jasionna	31,48	6,69	57,10	4,74
Jurzyn	13,58	5,82	78,66	1,94
Lipsk Żarski	39,20	7,71	46,23	6,87
Lisia Góra	22,30	11,51	58,99	7,19
Mirkowice	15,11	20,37	54,22	10,30
Roztoki	7,73	10,86	77,63	3,78
Świbna	25,79	5,61	61,87	6,73
Wicina	40,25	38,81	12,94	8,01
Zabłocie	13,04	8,63	75,78	2,55
Zieleniec	58,89	23,33	10,00	7,78

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2011.

Z powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Bronice (83,44 %), Zieleniec (82,22 %), Wicina (79,06 %) i Golin (78,57 %). Największy odsetek terenów leśnych występuje na terenie obrębów: Jurzyn (78,66 %), Roztoki (77,63 %) i Zabłocie (75,78 %), zaś najwięcej terenów określonych jako „pozostałe” na terenie obrębów: Jasień (41,81 %), Guzów (15,50 %), Bieszków (11,89 %) i Mirkowice (10,30 %).

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

TABELA 41: Gmina Jasień – własność gruntów w 2013 roku.

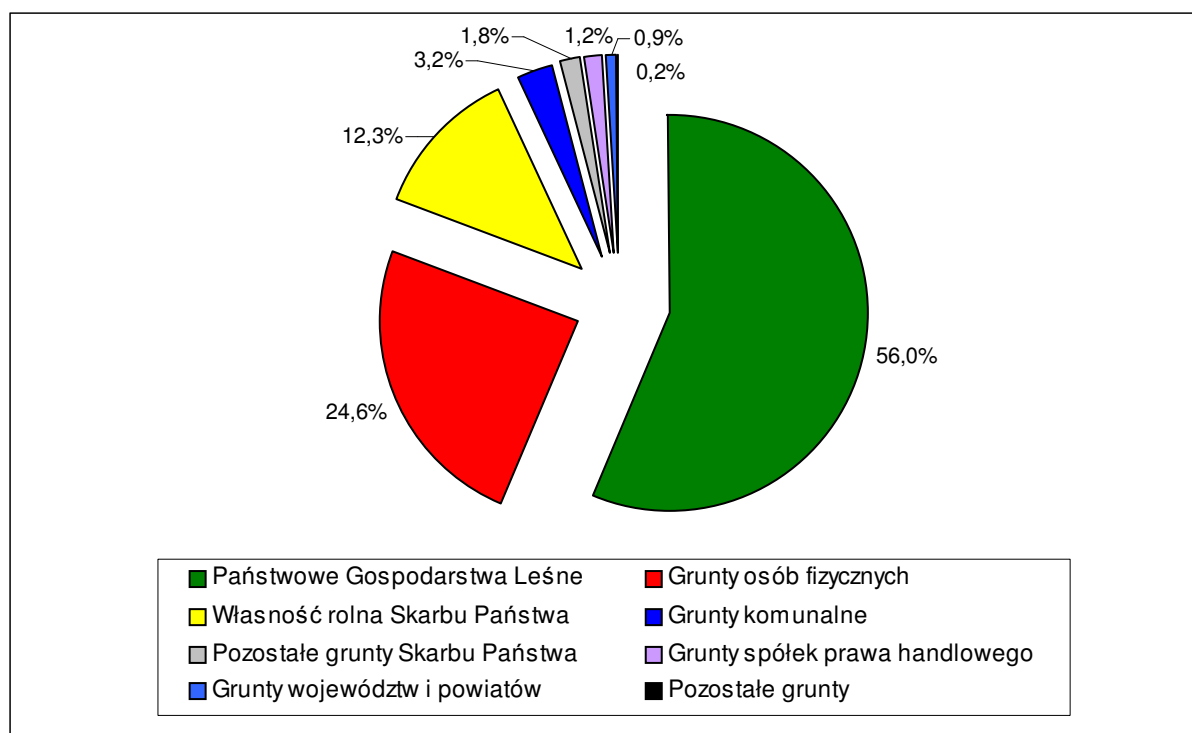
Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha ¹⁴		Struktura w %	
	Ogółem	w tym miasto	Ogółem	w tym miasto
Grunty Skarbu Państwa ogółem	8862	139	70,11	29,20
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	7077	44	79,86	31,66
<i>Grunty Spółek Skarbu Państwa</i>	–	–	–	–
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	1561	27	17,61	19,42
<i>Zasób nieruchomości Skarbu Państwa</i>	–	–	–	–
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	224	68	2,53	48,92
Grunty województw	48	10	0,38	2,10
Grunty Powiatów	68	6	0,54	1,26
Grunty komunalne	402	141	3,18	29,62
Grunty osób fizycznych	3107	166	24,58	34,87
Grunty spółek prawa handlowego	151	13	1,19	2,73
Grunty spółdzielni	–	–	–	–
Wspólnoty gruntowe	–	–	–	–
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	1	–	0,01	–
Grunty partii politycznych i stowarzyszeń	–	–	–	–
Grunty inne niż wymienione	1	1	0,01	0,21

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

W skali całej gminy zdecydowana większość gruntów (70,11 %) jest własnością Skarbu Państwa, z czego najwięcej (79,86 % z ogółu gruntów państwowych) stanowią tereny w zarządzie Lasów Państwowych. W rękach osób fizycznych pozostaje blisko ¼ całości gruntów (24,58 %). Grunty komunalne stanowią tylko nieznaczną ilość (3,18 %) z ogółu gruntów w gminie Jasień. Na terenie miasta dominują grunty osób fizycznych (34,87 % z ogółu gruntów w mieście) i grunty komunalne (29,62 %), których jest nieznacznie więcej niż gruntów Skarbu Państwa (29,20 %).

¹⁴ Powierzchnia ewidencyjna według ewidencji gruntów.

RYCINA 8: Gmina Jasień – struktura własności gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Miejskiego Jasień, 2013.

3. 3. Struktura przestrzenna.

Ocenę stanu zainwestowania obszaru gminy i jego użytkowania dokonano na podstawie inwentaryzacji terenowej, w oparciu o dane pozyskane od Urzędu Miejskiego w Jasieniu oraz innych instytucji administracji samorządowej i państwowej, a także na podstawie *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Jasień* z 2000 roku¹⁵ oraz *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jasień* z 2012 roku¹⁶.

Miasto Jasień obejmuje obszar o powierzchni geodezyjnej 479 ha. Posiada ono koncentryczny układ przestrzenny z trójbocznym placem pełniącym rolę rynku, który stanowi najcenniejszy zespół przestrzenny w gminie, wzbogacony interesującą, zwartą zabudową i zespołem pałacowo – parkowym oraz położonym w centrum rynku kościołem. Południową część miasta zajmuje pierwotna wieś – ulicówka (ul. Żarska). Stan techniczny zabudowy na terenie miasta jest na ogół dobry, wyjątek stanowi najstarsza substancja mieszkaniowa sprzed 1945, a nawet sprzed 1918 roku, gdzie w znacznej części stan techniczny budynków jest średni, a często zły. Stwierdza się konieczność jej przebudowy, obejmującej rewitalizację zabudowy oraz rewaloryzację obiektów zabytkowych. Tereny zabudowy mieszkaniowej tworzą osiedla o różnej gęstości zaludnienia usytuowane wokół rynku. Zabudowa o niskim wskaźniku intensywności, przeważnie jednorodzinna, obejmuje głównie centralną, północną i południową część miasta (ulice: Ogrodowa, Sienkiewicza, Żarska). Osiedla zabudowy wielorodzinnej usytuowane są we wschodniej i zachodniej części miasta (ulice: XX-lecia, Graniczna, Okrzei, Powstańców Warszawskich, Wąska, Żeromskiego). Ofertę usług rynkowych tworzy przede wszystkim handel, w tym wielkopowierzchniowy. Obiekty są rozproszone, należy więc dążyć do scalania usług i wytworzenia centrum

¹⁵ Uchwała nr XX/134/00 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 03 października 2000 roku.

¹⁶ Uchwała nr XIV/112/12 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 29 marca 2012 roku.

usługowego, co zapewni lepszą obsługę mieszkańców oraz zwiększy prestiż tego rejonu miasta. Usługi publiczne zlokalizowane są w centralnych rejonach miasta, zwłaszcza przy ul. XX-lecia. Tereny o funkcjach produkcyjno – technicznych (przemysł, składy, bazy) usytuowane są w różnych rejonach miasta. Większe zgrupowania zakładów znajdują się w północnych, wschodnich i częściowo południowych rejonach miasta (ulice: XX-lecia, Akacyjowa, Brukowa, Dębowa, Kolejowa, Kościuszki, Krucza, Lubska, Przemysłowa, Wodna, Żarska). Dominującym profilem produkcji jest przemysł metalowy i drzewny. Tereny o funkcjach rolno – osadniczych (zabudowa zagrodowa, przekształcająca się z roku na rok w typową zabudowę jednorodziną) obejmują tereny przyległe do ulic: Łąkowej, Rzecznej, Stolarskiej i Żarskiej. Istniejące zasoby zieleni miejskiej to: park, skwery, zieleńce i ogródki działkowe. Miasto nie posiada wyraźnie ukształtowanych i urządzonych terenów rekreacyjnych, umożliwiających wypoczynek mieszkańcom. Korytarzem ekologicznym na skalę lokalną jest przepływająca przez miasto na długości około 3 km rzeka Lubsza. Generalnie przepływa ona z południa na północ, często zmieniając kierunek, np.: w pobliżu centralnych rejonów miasta. Prace modernizacyjne związane z regulacją koryta rzeki otwierają możliwość choć częściowego zagospodarowania jej brzegów na cele wypoczynkowe i rekreacyjne. Podstawowy układ komunikacyjny miasta tworzy, biegnąca po jego południowych i zachodnich obrzeżach, obwodnica w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287. Usprawniając ruch tranzytowy, odciąża ona centrum miasta przed nadmiernym ruchem pojazdów. Ulice: Sienkiewicza, Żarska, Kościuszki, XX-lecia, Lubska, Zielonogórska i Kolejowa stanowią podstawową oś komunikacyjną wewnątrz miasta i przebiegają przez najbardziej ruchliwą jego część. Pozostałe ulice stanowią uzupełniającą sieć komunikacyjną. Przebiegająca przez wschodnie rejony miasta i formalnie zamykająca jego rozwój w tym kierunku linia kolejowa obecnie służy tylko do przewozów towarowych.

Zasadniczą cechą struktury sieci osadniczej poza miastem jest jej wysoki stopień rozdrobnienia, mający niekorzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych społeczności wiejskiej. Na terenach wiejskich dominuje zabudowa zagrodowa znajdująca się w stanie technicznym średnim, a niekiedy złym. Podstawowym założeniem poprawy warunków mieszkaniowych jest zachowanie i modernizacja istniejących zasobów oraz realizacja nowego budownictwa mieszkaniowego. Na wsiach program usługowy rozmieszczony jest dość przypadkowo, w większości wzdłuż ciągów komunikacyjnych, jednakże w większości jest pochodną potencjału demograficznego danej miejscowości. System komunikacyjny tworzy sieć kołowa i kolejowa. Przez gminę przebiegają 3 drogi wojewódzkie i 14 dróg powiatowych. Drogi te stanowią podstawowy układ komunikacyjny gminy, którego uzupełnieniem jest system dróg gminnych. Komunikację, a konkretnie transport kolejowy tworzy linia nr 275. Wiodącą funkcję gospodarczą na terenach wiejskich pełni rolnictwo i leśnictwo. Funkcje towarzyszące i uzupełniające tworzą usługi i drobna wytwórczość. Nie występują tu większe zakłady produkcyjne, a wyjątkiem jest wieś Zabłocie gdzie funkcjonują podmioty związane z przemysłem drzewnym. Znaczący udział w strukturze powierzchni gminy stanowią lasy, co stwarza korzystne warunki dla rozwoju usług turystyki i rekreacji.

3. 4. Struktura funkcjonalna.

Gmina Jasień jest samorządową jednostką miejsko – wiejską z wiodącą rolą sektora produkcyjnego i leśnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor rolniczy i usługowy. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny, a także: rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę i uprawy) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Jasień. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa. Dodatkowo posiada dość rozwinięte funkcje przemysłowe. Tym samym Jasień pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Jasienia są przede wszystkim funkcje produkcyjne oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Budziechów, Golin, Guzów, Jabłoniec, Jaryszów, Wicina i Zabłocie. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług oświaty i handlu o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych, a także usług rynkowych, w tym turystyki i rekreacji.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych i leśnych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (większość nawet ich pozbawiona). Zaliczono do nich sołectwa: Bieszków, Bronice, Jasionna, Jurzyn, Mirkowice, Lisia Góra, Lipsk Żarski, Roztoki, Świbna i Zieleniec. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, leśnictwa i mieszkalnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki.

TABELA 42: Gmina Jasień – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ¹⁷	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Jasień	działalności produkcyjne, usługi	bez zmian
Bieszków	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Bronice	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Budziechów	rolnictwo, leśnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Golin	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Guzów	rolnictwo, leśnictwo i usługi	turystyka i rekreacja
Jabłoniec	rolnictwo, leśnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Jaryszów	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Jasionna	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Jurzyn	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Lipsk Żarski	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Lisia Góra	rolnictwo i leśnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Mirkowice	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Roztoki	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Świbna	rolnictwo i leśnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Wicina	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość; turystyka i rekreacja
Zabłocie	rolnictwo, leśnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość; turystyka i rekreacja
Zieleniec	rolnictwo	bez zmian

Źródło: Opracowanie własne, 2013.

¹⁷ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina miejsko – wiejska Jasień 31 grudnia 2012 roku liczyła 7240 mieszkańców, z czego w mieście 4455 osób. Zamieszkiwało ją 3601 mężczyzn oraz 3639 kobiet (w mieście odpowiednio: 2213 mężczyzn i 2242 kobiety). Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosi w gminie 101 i jest niższy zarówno od średniej dla powiatu żarskiego – 106 jak i od wartości charakteryzującej województwo lubuskie – 105. Na 1 km² powierzchni gminy przypada 57 mieszkańców (w mieście 891). Gęstość zaludnienia jest więc niższa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio: 71 i 73 osoby / km²). Współczynnik występujący w gminie Jasień jest jednak charakterystyczny dla gmin miejsko – wiejskich.

TABELA 43: Gmina Jasień – zaludnienie w latach 1995 – 2012.

Rok	Liczba ludności					
	Gmina Jasień			W tym miasto jasień		
	Ogółem	mężczyźni	kobiety	Ogółem	mężczyźni	kobiety
1995	7573	3764	3809	4692	2306	2386
1996	7572	3756	3816	4721	2321	2400
1997	7569	3746	3823	4714	2310	2404
1998	7598	3745	3853	4723	2310	2413
1999	7469	3696	3773	4714	2313	2401
2000	7480	3700	3780	4711	2312	2399
2001	7481	3715	3766	4686	2316	2370
2002	7406	3666	3740	4650	2286	2364
2003	7377	3661	3716	4600	2270	2330
2004	7361	3658	3703	4569	2259	2310
2005	7325	3640	3685	4538	2244	2294
2006	7294	3639	3655	4498	2233	2265
2007	7227	3600	3627	4434	2202	2232
2008	7174	3578	3596	4398	2178	2220
2009	7140	3551	3589	4383	2171	2212
2010	7339	3668	3671	4533	2259	2274
2011	7308	3648	3660	4496	2237	2259
2012	7240	3601	3639	4455	2213	2242

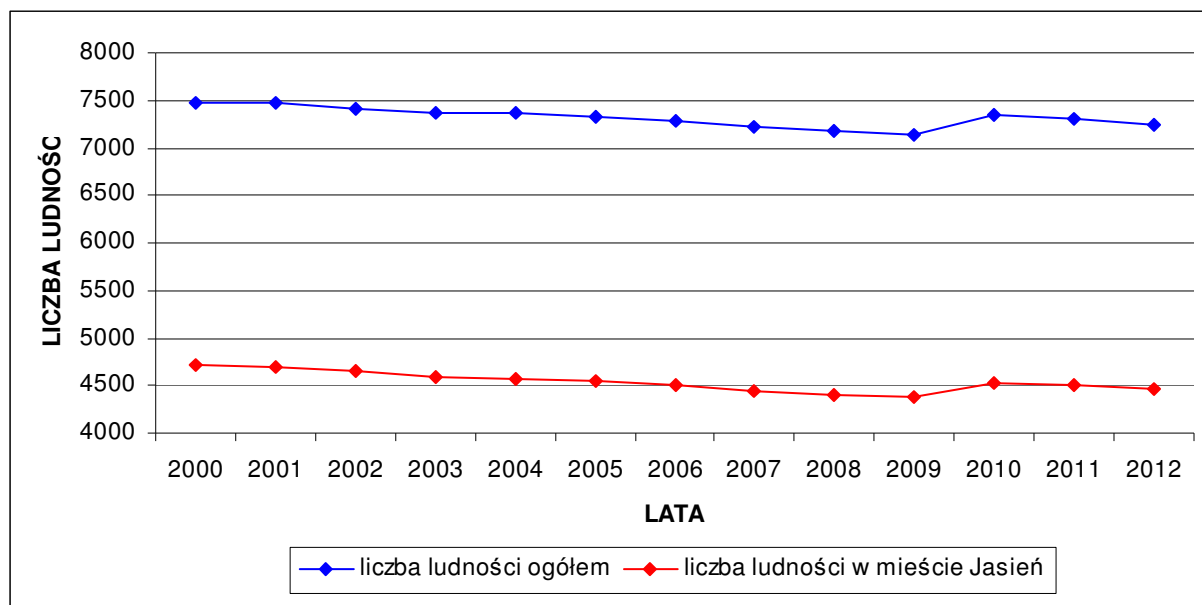
Źródło: GUS 2013.

TABELA 44: Gmina Jasień – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień		Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
	ogółem	w tym miasto		
Współczynnik feminizacji	101,06	101,31	105,87	105,31
Gęstość zaludnienia	57,01	891,00	71,39	73,16

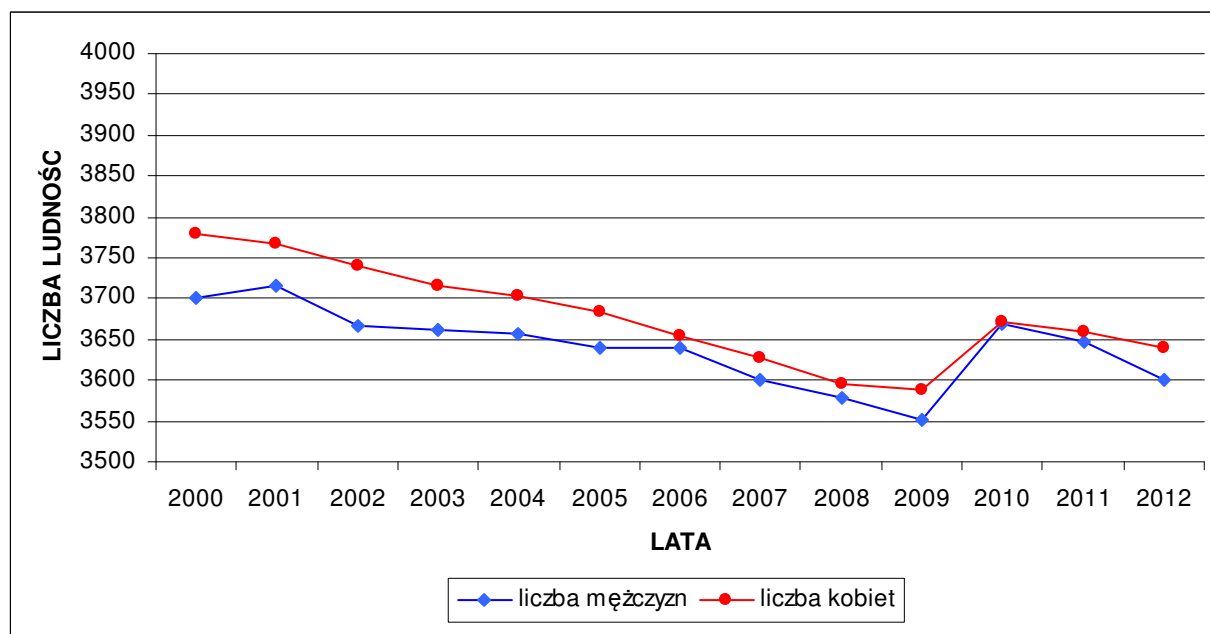
Źródło: GUS 2013.

RYCINA 9: Gmina Jasień – zaludnienie w latach 200 – 2012.

Źródło: GUS 2013.

RYCINA 10: Gmina Jasień – zaludnienie w latach 2000 – 2012 według płci.

Źródło: GUS 2013.

W przeciągu analizowanej przeszło dekady liczba ludności zmniejszyła się. W roku 2012 gminę Jasień zamieszkiwało 240 osób mniej niż 12 lat wcześniej, co oznacza spadek o 3,21 %. W tym samym czasie liczba mieszkańców miasta Jasień zmniejszyła się o 256 osób, co oznacza spadek o 5,43 %. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wartości powyżej 100 punktów występował stale. Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 45: Gmina Jasień – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Jasień	4427
Bieszków	136
Bronice	132
Budziechów	379
Golin	116
Guzów	223
Jabłoniec	270
Jaryszów	178
Jasionna	52
Jurzyn	72
Lipsk Żarski	49
Lisia Góra	149
Mirkowice	183
Roztoki	57
Świbna	155
Wicina	204
Zabłocie	350
Zieleniec	62

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Najludniejszymi miejscowościami w gminie, poza miastem Jasień, są wsie: Budziechów (379 mieszkańców) i Zabłocie (350 mieszkańców). W przedziale od 200 do 300 mieszkańców zawierają się miejscowości: Jabłoniec (270), Guzów (223) i Wicina (204). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Mirkowice (183), Jaryszów (178), Świbna (155), Lisia Góra (149), Bieszków (136), Bronice (132) i Golin (116). Pozostałe wsie posiadają zaludnienie poniżej 100 mieszkańców i są to: Jurzyn (72), Zieleniec (62), Roztoki (57), Jasionna (52) i Lipsk Żarski (49).

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa lubuskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Jednak na wsi i w małych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Jasień obecnie możemy jeszcze określić jako jednostkę stosunkowo młodą.

TABELA 46: Gmina Jasień – ludność według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Liczba ludności	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
0 – 4	371	214
5 – 9	346	199
10 – 14	371	212
15 – 19	488	296
20 – 24	545	321
25 – 29	561	329
30 – 34	623	365
35 – 39	551	356
40 – 44	440	266
45 – 49	434	270
50 – 54	546	341
55 – 59	569	357
60 – 64	500	341
65 – 69	245	169
70 i więcej	650	419

Źródło: GUS 2013.

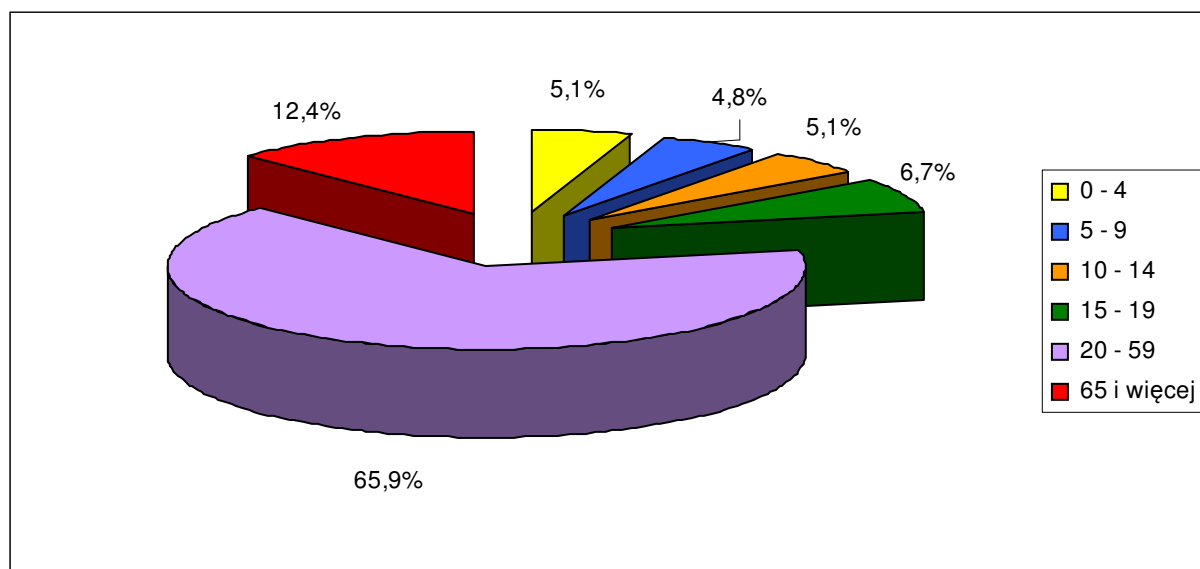
TABELA 47: Gmina Jasień – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	w tym miasto		
0 – 4	5,12	4,80	5,24	5,44
5 – 9	4,78	4,47	4,96	4,97
10 – 14	5,12	4,76	5,06	4,87
15 – 19	6,74	6,64	6,14	5,85
20 – 24	7,53	7,21	7,00	6,91
25 – 29	7,75	7,38	8,09	8,35
30 – 34	8,60	8,19	8,34	8,53
35 – 39	7,61	7,99	7,83	7,74
40 – 44	6,08	5,97	6,15	6,21
45 – 49	5,99	6,06	6,01	5,96
50 – 54	7,54	7,65	7,46	7,27
55 – 59	7,86	8,01	8,25	8,11
60 – 64	6,91	7,65	6,99	7,09
65 – 69	3,38	3,79	3,68	3,91
70 i więcej	8,98	9,41	8,79	8,79

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

21,77 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 1576 osób, liczy poniżej 19 roku życia (w mieście odpowiednio: 20,67 % – 921 osób). Natomiast 15,03 % obywateli (1088 osób) nie ukończyło jeszcze 14 roku życia (w mieście odpowiednio: 14,03 % – 625 osób). Struktura mieszkańców gminy Jasień według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu żarskiego jak i województwa lubuskiego. W stosunku do porównywanych wartości prezentuje się nieco korzystniej zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (65 i więcej) kategoriach wiekowych.

RYCINA 11: Gmina Jasień – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

W miarę korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 48: Gmina Jasień – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2012 roku.

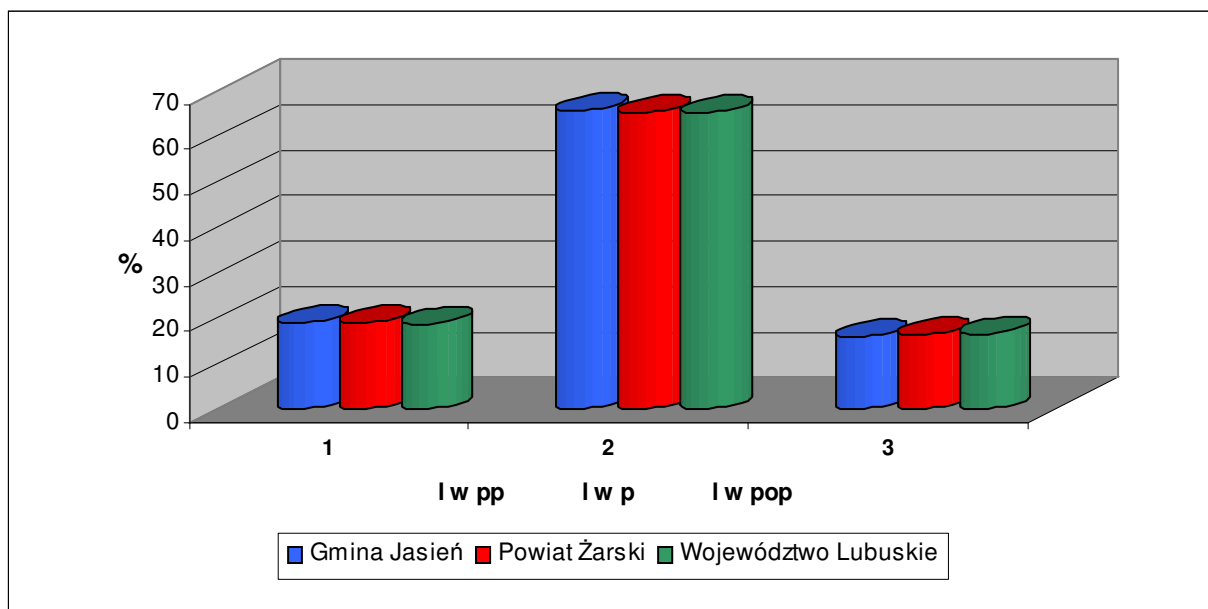
Ludność w wieku	Gmina Jasień		Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	w tym miasto	ogółem	w tym miasto		
Przedprodukcyjnym	1363	798	18,83	17,91	18,81	18,63
Produkcyjnym	4731	2891	65,34	64,90	65,00	64,92
Poprodukcyjnym	1146	766	15,83	17,19	16,19	16,45
Współczynnik obciążenia demograficznego			53,03	54,10	53,84	54,03

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 34,66 % całej zbiorowości (w mieście 35,10 %). Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 80–tych XX wieku, a także tych urodzonych na początku lat 90–tych XX wieku. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy

Jasień nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się nieco korzystniej ze względu na liczniejszą populację wieku przedprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego.

RYCINA 12: Gmina Jasień – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Jasień wynosi 53,03 (w mieście 54,10) i jest zbliżony do średniej występującej w powiecie żarskim (53,84) i województwie lubuskim (54,03). Jego wartość w gminie Jasień rozkłada się korzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest jeszcze więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Jasień w 2012 roku rozkładają się mniej korzystnie od średniej dla powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. Wpływ na to ma przede wszystkim niższy wskaźnik urodzeń oraz wyższy wskaźnik zgonów. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Jasień powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w niewielkich gminach miejsko – wiejskich bywa często wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja nie utrzymuje się jednak w gminie Jasień. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2012 roku wyniósł tutaj $-1,80\text{ ‰}$ (w mieście $-0,22\text{ ‰}$) i był niższy od średniej dla powiatu żarskiego ($-0,10\text{ ‰}$) i całego województwa lubuskiego ($0,74\text{ ‰}$).

TABELA 49: Gmina Jasień – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2012 roku.

Ruch naturalny ludności	Gmina Jasień – wartości bezwzględne	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
Małżeństwa	45	21
Urodzenia żywe	69	38
Zgony	82	39
Przyrost naturalny	-13	-1
Saldo migracji	-54	-44
Przyrost rzeczywisty	-67	-45

Źródło: GUS 2013.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2012 roku w gminie Jasień wyniósł 6,22 i był wyższy od wartości dla powiatu (5,64) oraz województwa (5,31). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2012 roku w gminie 9,53 i był niższy od średniej dla powiatu (9,69) oraz województwa (10,13). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 11,33 i była wyższa od wartości charakteryzującej powiat żarski (9,79) oraz województwo lubuskie (9,39).

TABELA 50: Gmina Jasień – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2012 roku.

Współczynnik	Gmina Jasień		Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
	ogółem	w tym miasto		
Małżeństwa	6,22	4,71	5,64	5,31
Urodzenia żywe	9,53	8,53	9,69	10,13
Zgony	11,33	8,75	9,79	9,39
Przyrost naturalny	-1,80	-0,22	-0,10	0,74
Saldo migracji	-7,46	-9,88	-2,84	-0,61
Przyrost rzeczywisty	-9,26	-10,10	-2,94	0,13

Źródło: GUS 2013.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej w wielu gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest ujemne. Takie zjawisko obecnie zachodzi na terenie gminy Jasień i w 2012 roku jej saldo migracji było ujemne i wyniosło -54 osoby (z czego w mieście -44 osoby).

TABELA 51: Gmina Jasień – ruch wędrowniczy ludności w 2012 roku.

	Napływ				Odływ				Saldo migracji
	Razem	w tym			Razem	w tym			
		z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
Gmina Jasień	94	37	56	1	148	87	49	12	-54
w tym miasto	48	14	34	0	92	46	35	11	-44

Źródło: GUS 2010.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2012 roku $-7,46$ (w mieście $-9,88$) i było niższe od średniej dla powiatu żarskiego ($-2,84$) oraz województwa lubuskiego ($-0,61$). Przyrost rzeczywisty dla gminy Jasień, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był ujemny i wyniósł w 2012 roku w liczbach bezwzględnych -67 ($-9,26\%$). Wartości dla samego miasta wynoszą odpowiednio: -45 osób i $-10,10\%$. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrowniczego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

Powyższe dane sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego spadku liczby mieszkańców gminy Jasień, zarówno z przyczyn naturalnych (wyższy wskaźnik zgonów od wskaźnika urodzeń = ujemny przyrost naturalny) jak i z przyczyn ekonomicznych (ujemne saldo migracji). Szansą na powstrzymanie tej tendencji jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku rozrodczym.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Jasień jest typową jednostką miejsko – wiejską o zrównoważonym udziale funkcji miejsca pracy i mieszkaniowej. Rynek pracy na terenach wiejskich opiera się głównie na rolnictwie indywidualnym i tym samym zdecydowana większość mieszkańców poszczególnych wsi pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 521, z czego 344 prowadziły działalność rolniczą. Pozostała część mieszkańców rejonów wiejskich znajduje zatrudnienie w kilkudziesięciu mniejszych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie handlem, budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze. Rynek pracy na terenie miasta opiera się przede wszystkim na sektorze produkcyjnym oraz na usługach. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskim Lubsku i Żarach, a także za granicą. Na koniec 2012 roku urząd zarejestrował 586 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON, w tym 436 na terenie miasta.

TABELA 52: Gmina Jasień – formy własności podmiotów gospodarczych¹⁸ będących w rejestrze REGON w 2012 roku.

Formy własności	Ilość jednostek ogółem	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
Zakłady publiczne	52	50
Spółki handlowe (w tym z kapitałem zagranicznym)	22 (8)	21 (8)
Spółki cywilne	24	18
Spółdzielnie	2	2
Fundacje	1	0
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	412	282
Inne formy własności prywatnej	59	55

Źródło: GUS 2013.

Własnością publiczną (państwową i samorządową) są 52, natomiast prywatną 534 przedsiębiorstwa, to jest 91,13 % ogółu (w mieście 88,53 %). Spośród firm prywatnych 412 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 77,15 % ogółu podmiotów sektora prywatnego (w mieście 73,06 %). Należy nadmienić, że spośród 22 spółek prawa handlowego 8 posiada kapitał zagraniczny. Wszystkie zlokalizowane są w mieście.

TABELA 53: Gmina Jasień – struktura podmiotów gospodarczych¹⁹ według form własności w 2012 roku.

Forma własności	Gmina Jasień %		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	tym miasto		
Zakłady publiczne	8,87	11,47	6,58	4,38
Spółki handlowe	3,75	4,82	6,52	7,60
Spółki cywilne	4,10	4,13	5,45	5,68
Spółdzielnie	0,34	0,46	0,54	0,44
Fundacje	0,17	0,00	0,12	0,21
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2,39	1,83	2,67	2,70
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	70,31	64,68	68,67	71,71
Inne formy własności prywatnej	10,07	12,61	9,45	7,29

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące gminę Jasień nieznacznie różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Jasień jest stosunkowo najwięcej zakładów publicznych oraz firm należących do osób fizycznych kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największa różnica w stosunku do powiatu i województwa dotyczy spółek handlowych i cywilnych których w gminie Jasień jest stosunkowo najmniej. Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te rzadko występują na terenie niewielkich gmin miejsko – wiejskich. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Jasień zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

¹⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

¹⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 54: Gmina Jasień – podmioty gospodarki narodowej²⁰ zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2012 roku.

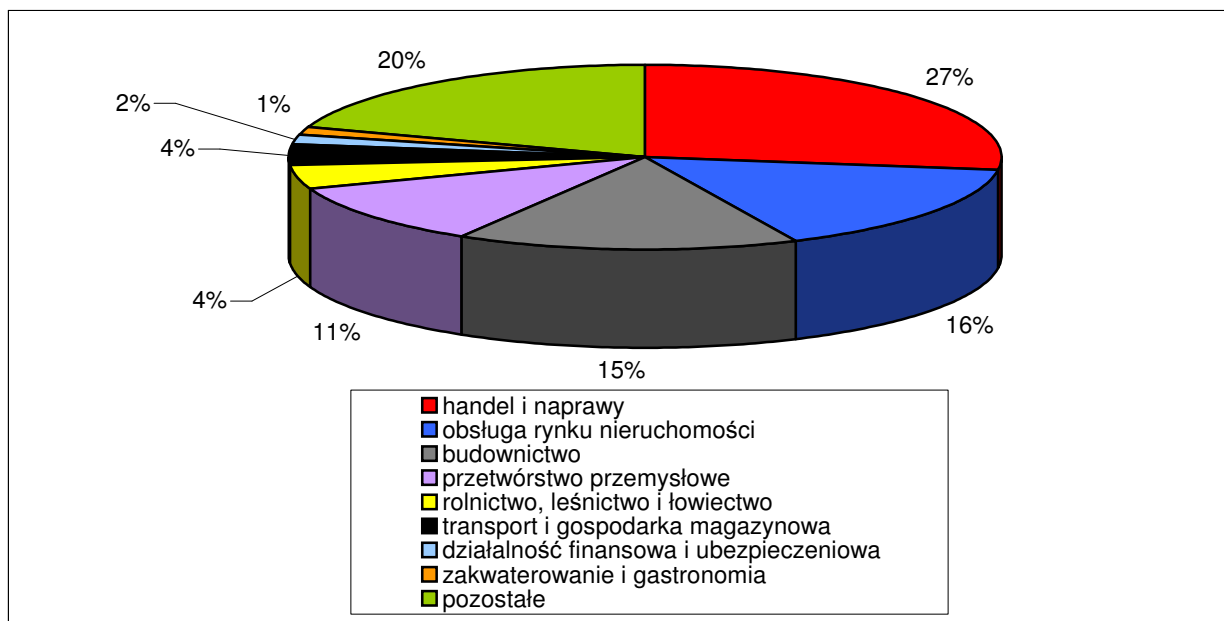
Sekcje według PKD	Ilość jednostek ogółem	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	9
B – górnictwo i wydobywanie	–	–
C – przetwórstwo przemysłowe	64	47
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	–	–
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	4	4
F – budownictwo	90	52
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	160	121
H – transport i gospodarka magazynowa	21	14
I – zakwaterowanie i gastronomia	8	6
J – informacja i komunikacja	4	4
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	8
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	93	91
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	26	20
N – działalność w zakresie usług administrowania	11	7
O – administracja publiczna i obrona narodowa	3	2
P – edukacja	10	8
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	12
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13	11
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	31	20
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–	–

Źródło: GUS 2013.

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (160) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 90 podmiotów zajmuje się budownictwem, a 64 działalnością przemysłową (przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy grupy stanowią łącznie ponad połowę (53,58 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowią 93 podmioty z sekcji „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), co oznacza 15,87 % ogółu wszystkich firm. Podmioty z sekcji usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 27 firm, co stanowi 4,61 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Na terenie gminy Jasień nie zarejestrowano podmiotów z sekcji: „B” (górnictwo i wydobywanie), „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itp.) oraz „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentuje poniższa rycina oraz tabela.

²⁰ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

RYCINA 13: Gmina Jasień – struktura podmiotów gospodarki narodowej²¹ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 55: Gmina Jasień – struktura podmiotów gospodarki narodowej²² zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2012 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	w tym miasto		
1	2	3	4	5
A	4,10	2,06	3,15	3,44
B	–	–	0,08	0,09
C	10,92	10,78	7,17	7,85
D	–	–	0,06	0,16
E	0,68	0,92	0,35	0,40
F	15,36	11,93	11,34	12,26
G	27,30	27,75	31,34	26,83
H	3,58	3,21	4,55	6,69
I	1,37	1,38	2,61	2,96
J	0,68	0,92	1,08	1,73
K	1,71	1,83	2,12	2,95
L	15,87	20,87	13,22	9,40
M	4,44	4,59	4,82	6,52
N	1,88	1,61	1,99	2,23
O	0,51	0,46	0,53	0,63
P	1,71	1,83	3,05	2,93

²¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

²² Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

1	2	3	4	5
Q	2,39	2,75	5,19	5,09
R	2,22	2,52	1,70	1,70
S i T	5,29	4,59	5,64	6,11
U	–	–	–	0,002

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Udział sekcji „N” (działalność w zakresie usług administrowania) i „O” (administracja publiczna) jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i województwo lubuskie. Mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji: „H” (transport i gospodarka magazynowa), „I” (zakwaterowanie i gastronomia), „J” (informacja i komunikacja), „K” (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), „P” (edukacja), „Q” (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) oraz „S i T” (pozostała działalność usługowa) w gminie Jasień w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, Nowa Sól, itd.), w których takie firmy, w tym również publiczne, mają przeważnie swoje siedziby. Natomiast wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji „A” (rolnictwo i leśnictwo) na terenie gminy Jasień jest zjawiskiem naturalnym ze względu na rolniczy charakter znacznej części gminy. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy Jasień jest wyższy odsetek firm z sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), „F” (budownictwo), a zwłaszcza „L” (obsługa rynku nieruchomości), ale poza miastem, które posiada bogate tradycje przemysłowe, są to przede wszystkim małe zakłady rodzinne.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich i miejsko – wiejskich jest niższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności w porównaniu z jednostkami miejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Jasień co prezentuje poniższa tabela.

TABELA 56: Gmina Jasień – podmioty gospodarki narodowej²³ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	80,94	93,71	105,24
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	123,86	144,16	162,09
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	56,91	64,35	75,47
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	87,09	98,99	116,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2012 roku liczba pracujących²⁴ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Jasień wyniosła 1123 osoby, w tym 1053 w mieście. Kobiety stanowiły 30,10 % (w mieście 28,96 %), a więc mniej niż 1/3 ogólnej liczby pracujących.

²³ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

²⁴ Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, zawodowego oraz duchownych.

TABELA 57: Gmina Jasień – pracujący w 2012 roku.

Pracujący	Liczba pracujących	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
Ogółem	1123	1053
W tym liczba kobiet	338	305
Sektor publiczny	235	187
Sektor prywatny	888	866
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21	–
Przemysł i budownictwo	775	757
Usługi	327	296

Źródło: GUS 2013.

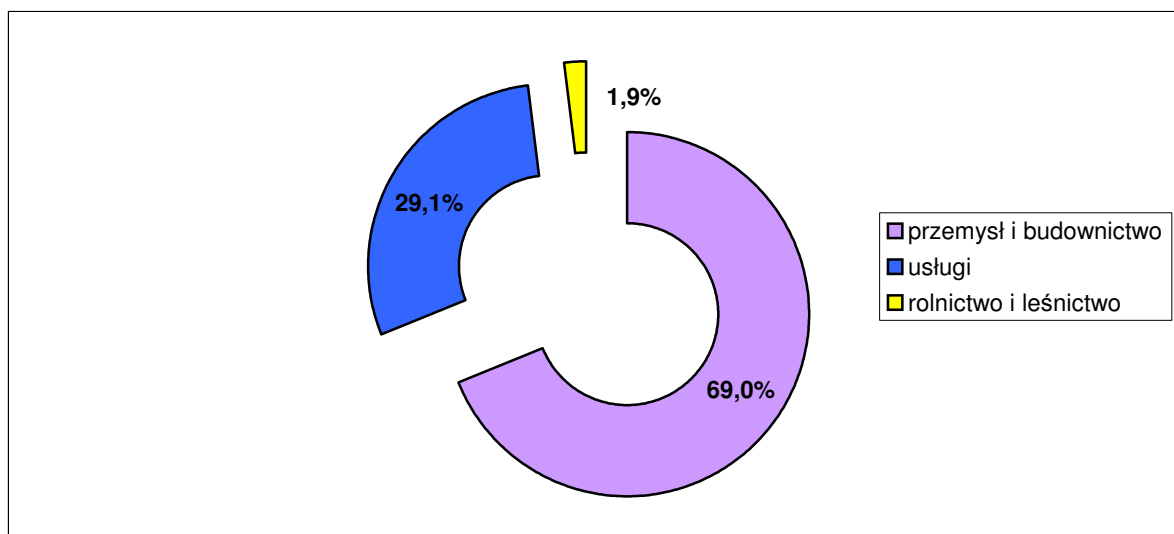
TABELA 58: Gmina Jasień – struktura pracujących w 2012 roku.

Pracujący	Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	tym miasto		
Sektor publiczny	20,93	17,76	31,83	34,67
Sektor prywatny	79,07	82,24	68,17	65,33
Rolnictwo i leśnictwo	1,87	–	1,98	2,23
Przemysł i budownictwo	69,01	71,89	48,23	38,58
Usługi	29,12	28,11	49,79	59,19
Na 1000 ludności ogółem	155,11	236,36	186,07	210,07
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	237,37	364,23	286,25	323,57
Udział kobiet	30,10	28,96	48,02	49,86

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Odsetek pracujących w sektorze publicznym (własność państwowa i samorządowa oraz przewaga kapitału publicznego) jest niższy od sektora prywatnego, który generuje w Polsce większe zatrudnienie. Stosunkowo wysoki wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie jest najwyższy na terenie gminy Jasień ze względu na to, że znaczną ilość lokalnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią głównie podmioty z sekcji przemysł i budownictwo. Niski odsetek pracujących w lokalnych usługach to efekt tego, że poza podmiotami publicznymi są to przede wszystkim zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co potwierdza analizę wcześniejszych wskaźników statystycznych (struktura według PKD). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Jasień struktura pracujących rozkłada się najmniej równomiernie pomiędzy wskazanymi sektorami, jednakże, jak wspomniano, to sektor prywatny wytwarza większość PKB w skali gminy, a także powiatu, województwa i kraju.

RYCINA 14: Gmina Jasień – struktura pracujących w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 59: Gmina Jasień – podmioty gospodarki narodowej²⁵ zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2012 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Ilość jednostek ogółem	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
9 i mniej	560	415
10 – 49	22	17
50 – 249	4	4
250 i więcej	–	–

Źródło: GUS 2013.

Na koniec 2012 roku w 26 lokalnych przedsiębiorstwach (4,44 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Nie jest to wartość znacznie odbiegająca od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i województwo lubuskie, włącznie z faktem, że funkcjonują tu również zakłady zatrudniające więcej niż 50 osób. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 60: Gmina Jasień – struktura podmiotów gospodarki narodowej²⁶ zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2012 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	w tym miasto		
9 i mniej	95,56	95,18	96,05	95,53
10 – 49	3,75	3,90	3,21	3,53
50 – 249	0,68	0,92	0,65	0,69
250 i więcej	–	–	0,09	0,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

²⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

²⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

4.3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1990 – 2013.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 września 2013 roku Powiatowy Urząd Pracy w Żarach zarejestrował 571 bezrobotnych z terenu gminy Jasień. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 12,07 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest o wiele wyższy i kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu żarskiego.

TABELA 61: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie żarskim i województwie lubuskim na koniec lipca 2013 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Stopa bezrobocia w %	16,4	15,1

Źródło: PUP Żary, 2013.

Na przestrzeni ubiegłych 24 lat (lata 1990 – 2013) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Jasień występowało w latach 1991 – 1995 oraz w latach 2000 – 2003(4). Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1997 rok w stosunku do lat 1991 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1998. Zaznaczający się w latach 1998 – 2002 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekonunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2004 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Jasień zaczęło systematycznie spadać i w 2008 roku osiągnęło poziom z 1991 roku. Kolejny cykl dekoniunktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2009 roku spowodował tu ponowny, ale tylko jednoroczny wzrost bezrobocia. Wzrost ten był ponadto znacznie niższy od tych notowanych w latach 1991 – 1996 oraz 1998 – 2002. Obecnie poziom bezrobocia jest najniższy, biorąc pod uwagę lata 1991 – 2013. Należy zaznaczyć, że bardzo duży wpływ na rynek pracy w regionie Jasienia ma podaż miejsc pracy generowana przez największych lokalnych pracodawców, czyli podmioty związane z przemysłem metalowym i drzewnym.

TABELA 62: Gmina Jasień – bezrobocie w latach 1990 – 2013.

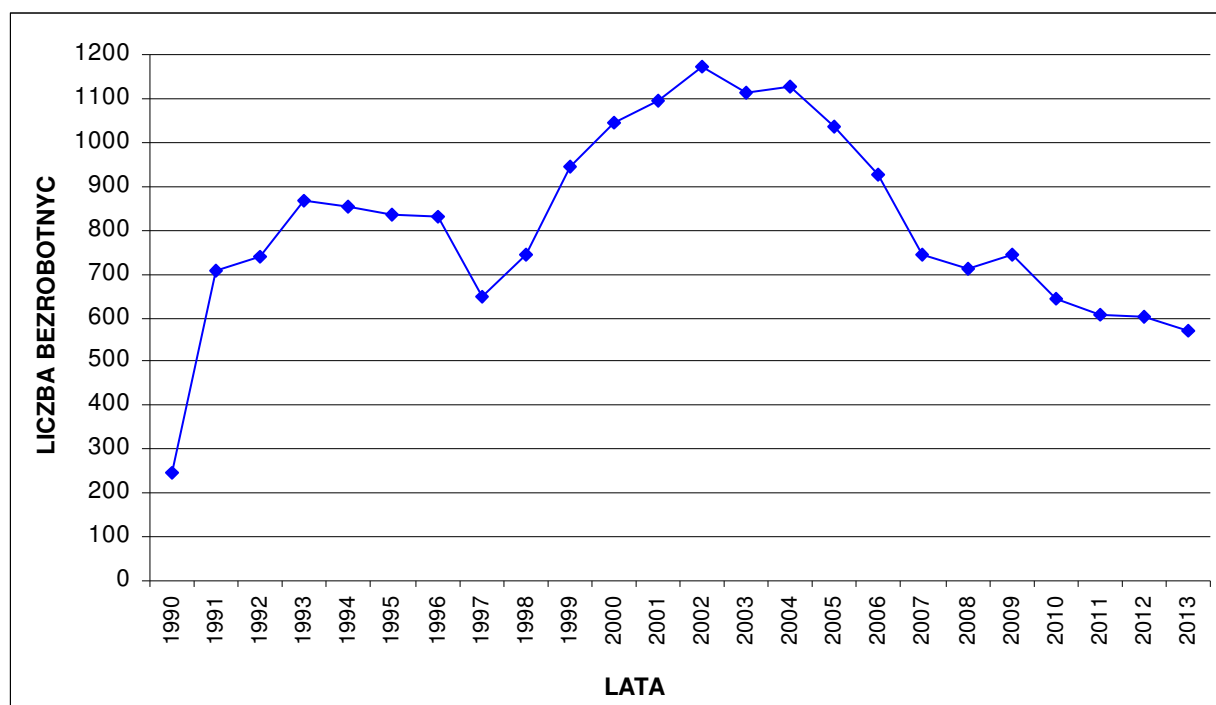
Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1	2	3	4	5	6
1990	246	122	124	49,59	50,41
1991	705	348	357	49,36	50,64
1992	740	319	421	43,11	56,89
1993	865	367	498	42,43	57,57
1994	852	430	422	50,47	49,53
1995	833	379	454	45,50	54,50
1996	832	345	487	41,47	58,53

1	2	3	4	5	6
1997	650	255	395	39,23	60,77
1998	745	306	439	41,07	58,93
1999	944	407	537	43,11	56,89
2000	1043	461	582	44,20	55,80
2001	1095	491	604	44,84	55,16
2002	1173	557	616	47,49	52,51
2003	1113	547	566	49,15	50,85
2004	1128	575	553	50,98	49,02
2005	1035	494	541	47,73	52,27
2006	928	432	496	46,55	53,45
2007	743	313	430	42,13	57,87
2008	714	313	401	43,84	56,16
2009	742	379	363	51,08	48,92
2010	643	331	312	51,48	48,52
2011	609	294	315	48,28	51,72
2012	601	295	306	49,08	50,92
30 września 2013	571	267	304	46,76	53,24

Źródło: PUP Żary, 2013.

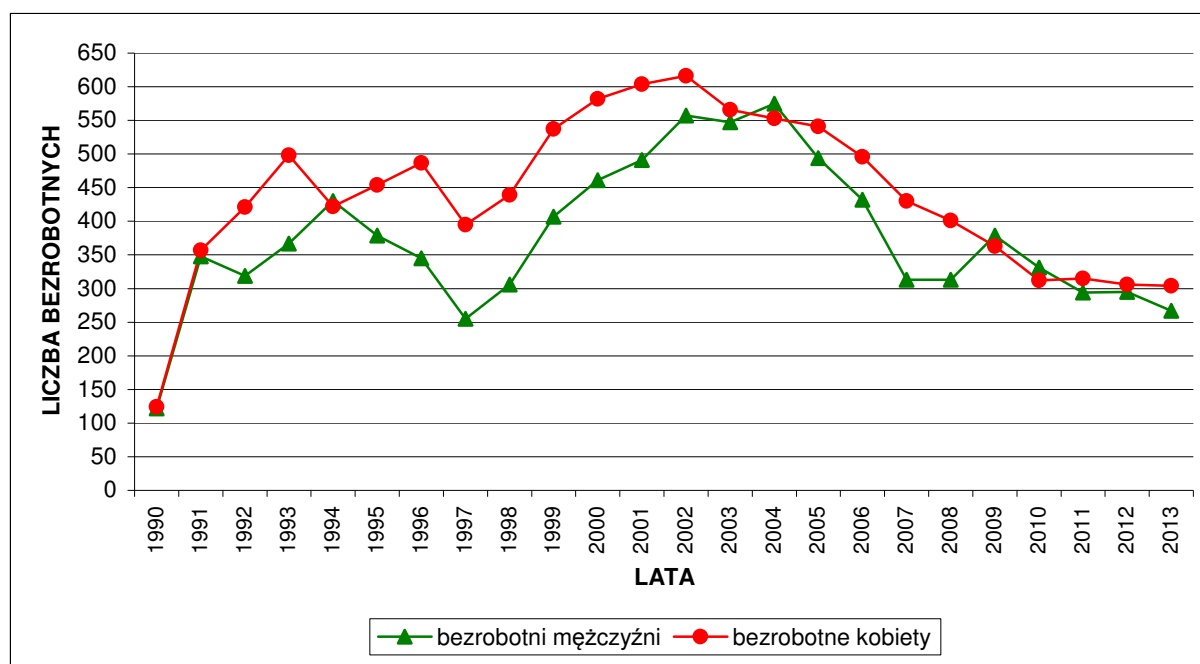
W przeciągu niemal całego analizowanego okresu, za wyjątkiem lat 1994, 2004 i 2009 – 2010, udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał poziom 50 %. Obecnie, to jest 30 września 2013 roku, współczynnik ten wynosi 53,24 % i kształtuje się na średnim poziomie na przestrzeni analizowanego okresu.

RYCINA 15: Gmina Jasień – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1990 – 2013.

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 16: Gmina Jasień – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1990 – 2013 według płci.

Źródło: PUP Żary, 2013.

TABELA 63: Gmina Jasień – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1991 – 2013.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1	2	3
1991	152	21,56
1992	162	21,89
1993	303	35,03
1994	562	65,96
1995	582	69,87
1996	370	44,47
1997	417	64,15
1998	513	68,86
1999	689	72,99
2000	816	78,24
2001	896	81,83
2002	919	78,35
2003	948	85,18
2004	897	79,52
2005	846	81,74
2006	790	85,13
2007	639	86,00
2008	596	83,47
2009	573	77,22

1	2	3
2010	522	81,18
2011	466	76,52
2012	529	88,02
30 września 2013	518	90,72

Źródło: PUP Żary, 2013.

Na koniec września 2013 roku 518 osób, to jest blisko 91 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to najwyższy wskaźnik począwszy od 1991 roku.

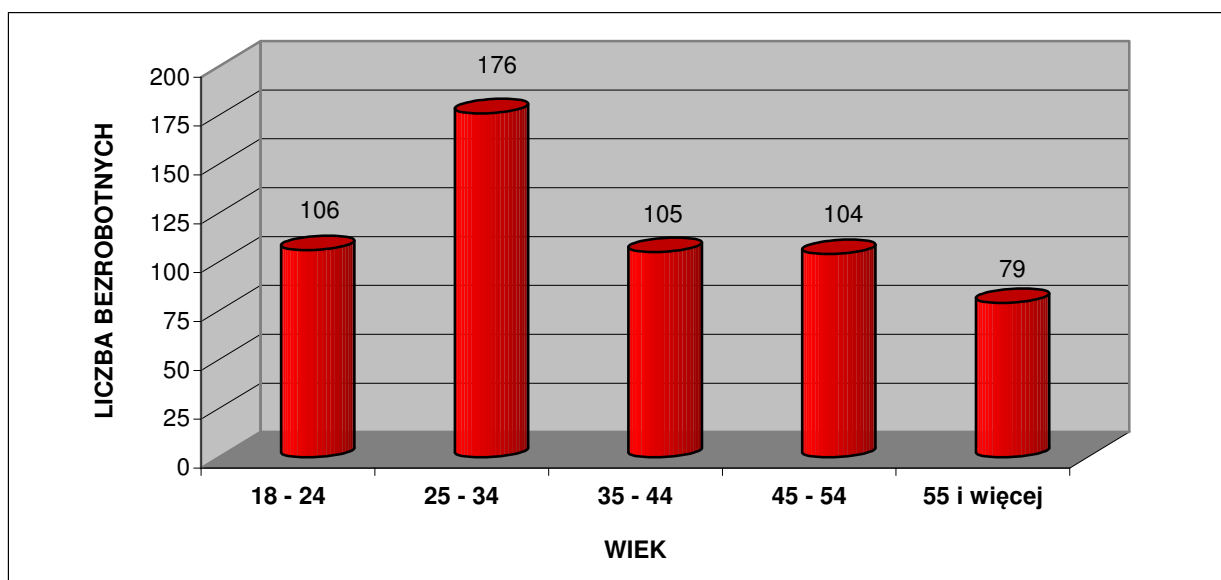
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 64: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 września 2013 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	106	18,60	59
25 – 34	176	30,88	107
35 – 44	105	18,42	69
45 – 54	104	18,25	46
55 – 59	63	11,05	23
60 – 64	16	2,81	–

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 17: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że liczna rzesza bezrobotnych, blisko 20 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż blisko 50 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Blisko 37 % bezrobotnych to ludzie w wieku 35

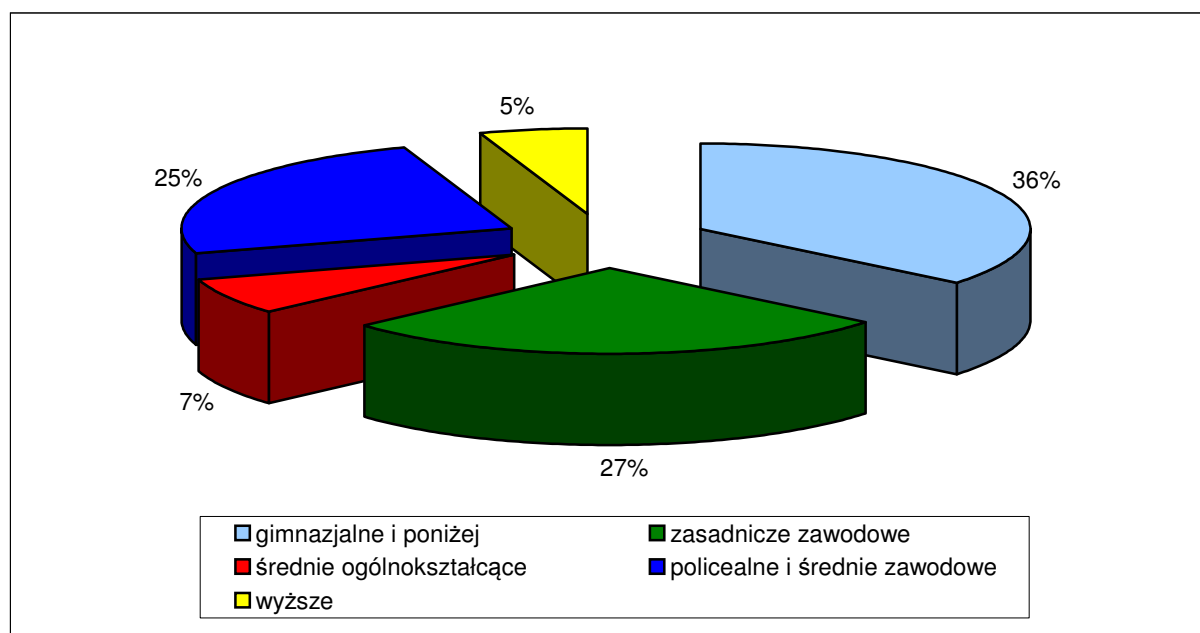
– 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna (blisko 14 %), między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

TABELA 65: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 września 2013 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	30	5,25	24
Policealne i średnie zawodowe	140	24,52	91
Średnie ogólnokształcące	40	7,01	32
Zasadnicze zawodowe	157	27,50	74
Gimnazjalne i poniżej	204	35,73	83

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 18: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

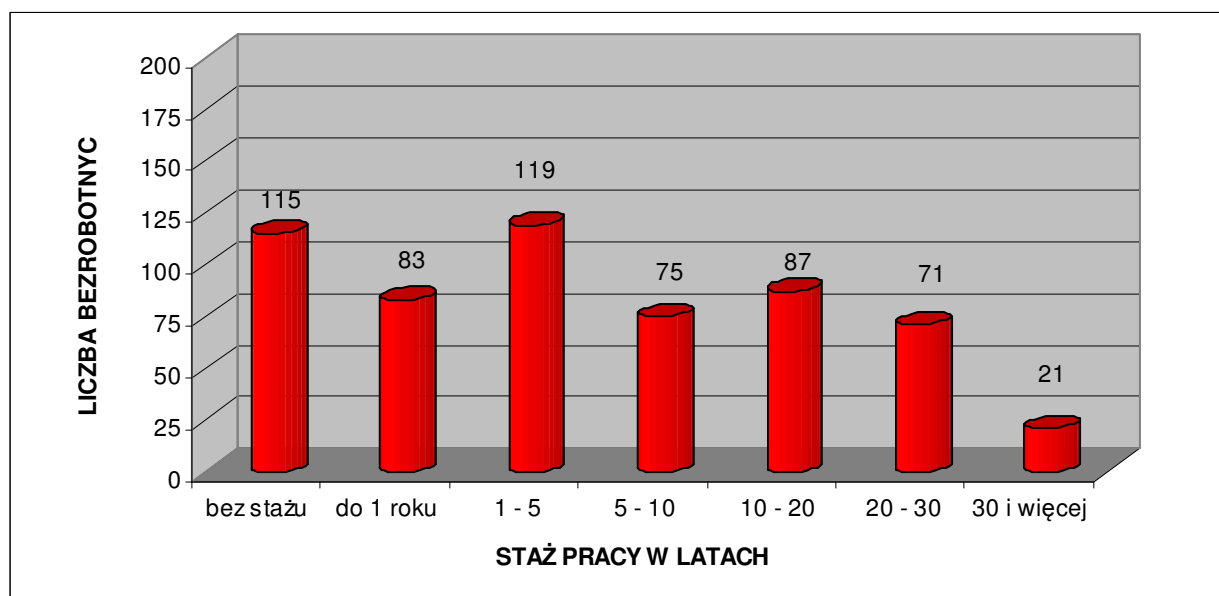
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią ponad 63 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią niewiele ponad 5 % ogółu bezrobotnych, co jest niższym wskaźnikiem w porównaniu ze średnimi wartościami charakteryzującymi kraj oraz region. Znaczną grupę (24,5 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni trudno znaleźć pracę w gminie czy w całym regionie.

TABELA 66: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	115	20,14	74
Do 1 roku	83	14,54	50
1 – 5	119	20,84	65
5 – 10	75	13,13	43
10 – 20	87	15,24	47
20 – 30	71	12,43	23
30 lat i więcej	21	3,68	2

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 19: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

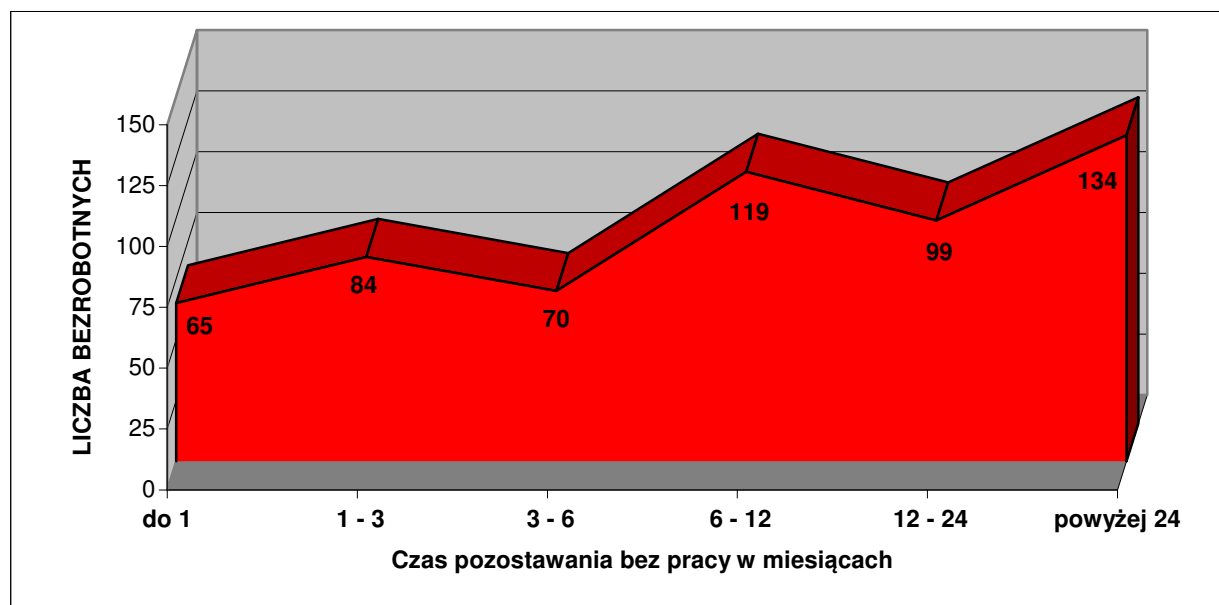
Blisko 1/3 zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie blisko 35 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Jasień przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

TABELA 67: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	65	11,38	35
1 – 3	84	14,71	47
3 – 6	70	12,26	30
6 – 12	119	20,84	57
12 – 24	99	17,34	56
Powyżej 24 miesięcy	134	23,47	79

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 20: Gmina Jasień – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

Blisko 77 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w 2011 i 2012 roku oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza zawodowych i technicznych. Natomiast za niekorzystny należy uznać fakt, że 23,5 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Jasień nie jest jeszcze w stanie wygenerować miejsc pracy dla osób długotrwale bezrobotnych.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco ze względu na obecną sytuację gospodarczą) spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, również na terenie gminy Jasień (z 1173 osób w 2002 roku do 571 osób obecnie). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych i w tej kwestii obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem jest brak dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę

potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone na przełomie lat 80–tych i 90–tych XX wieku. Stworzenie kilkuset miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne) jest w skali takiej gminy jak Jasień praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników w sektorze produkcyjnym, zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym oraz w usługach. Dotyczy to zarówno gminy Jasień jak i całego powiatu żarskiego oraz województwa lubuskiego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.4.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Jasień infrastruktura służby zdrowia składa się z dwóch placówek:

- NZOZ Zespół Lekarza Rodzinnego – Jasień, ul. Okrzei 5
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego – Jasień, ul. XX–lecia 20

Personel służby zdrowia składa się z 4 lekarzy medycyny oraz 6 pielęgniarek – po dwóch lekarzy oraz po 3 pielęgniarki w każdym z podmiotów. Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy jedynie podstawową opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Żarach i Zielonej Górze. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje 1 prywatny gabinet dentystyczny oraz 2 apteki zlokalizowane w Jasieniu. Na terenie gminy nie ma żłobków oraz stacjonarnych zakładów (domów) pomocy społecznej.

TABELA 68: Gmina Jasień – dostępność do usług służby zdrowia w 2012 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Apteki i punkty apteczne	3620	2426	2958
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ²⁷	3620	2072	1909
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	1,57	2,94	2,47
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	–	18,40	41,23
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach	–	543	243

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Jasień znacznie odbiega od średniej charakteryzującej powiat żarski i województwo lubuskie, jednakże jest zbliżony do warunków występujących w innych gminach miejsko – wiejskich. Natomiast dostępność do aptek jest zbliżona (w kontekście liczby mieszkańców przypadających na 1 obiekt) do porównywanych jednostek administracyjnych. Tym samym obecnie zlokalizowaną w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia potrzeb, przede wszystkim ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskim mieście Żary. W najbliższym czasie nie przewiduje się budowy nowych obiektów służby zdrowia.

²⁷ Powyższa statystyka obejmuje: zakłady opieki zdrowotnej, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

4.4.2. Opieka społeczna.

Opiekę społeczną na terenie gminy zajmuje się Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Jasieniu przy ul. XX-lecia 20. W 2012 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- zasiłki stałe – 83 świadczenia dla rodzin o łącznej liczbie osób – 142;
- zasiłki okresowe – 108 świadczeń dla rodzin o łącznej liczbie osób – 303;
- zasiłki celowe i zasiłki na dożywianie – dla rodzin o łącznej liczbie osób – 635.

TABELA 69: Gmina Jasień – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 1999 – 2012.

Rok	Liczba rodzin	Łączna liczba osób
1999	594	1937
2000	433	1439
2001	533	1737
2002	604	2033
2003	635	2133
2004	562	1915
2005	434	1417
2006	499	1609
2007	464	1378
2008	368	1089
2009	373	1066
2010	363	968
2011	340	873
2012	312	805

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieniu, 2013.

W okresie analizowanych lat liczba osób objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od bez mała 1000 do blisko 2150 osób. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, powodzie, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

4. 5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2013 / 2014 sieć oświatowa na terenie gminy składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Samorządowe w Jasieniu – ul. Ogrodowa 7;
- Szkoła Podstawowa w Jasieniu – ul. Konopnickiej 10;
- Szkoła Podstawowa w Golinie – Golin 1;
- Szkoła Podstawowa w Wicinie – Wicina 15;
- Gimnazjum w Jasieniu – ul. Podmokła 1.

TABELA 70: Gmina Jasień – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2013 / 2014.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ²⁸
Przedszkole Jasień	148	10
Szkoła Podstawowa Jasień	247	29
Szkoła Podstawowa Golin	65 + 18 oddział przedszkolny	15
Szkoła Podstawowa Wicina	73 + 42 oddział przedszkolny	14
Gimnazjum Jasień	174	31

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Ogółem w roku szkolnym 2013 / 2014 z gminnej sieci oświatowej korzysta 767 uczniów, z czego:

- 148 dzieci w przedszkolach;
- 445 uczniów w szkołach podstawowych, z czego 60 w oddziałach przedszkolnych;
- 174 uczniów w gimnazjach.

Pozostają oni pod opieką 99 nauczycieli²⁹, z czego:

- 10 nauczycieli w przedszkolach;
- 58 nauczycieli w szkołach podstawowych;
- 31 nauczycieli w gimnazjach.

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 8 wychowanków, z czego:

- 15 w przedszkolach;
- 8 w szkołach podstawowych;
- 6 w gimnazjach.

TABELA 71: Gmina Jasień – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2013 / 2014.

Wyszczególnienie	Przedszkole Jasień	Szkoła Podstawowa Jasień	Szkoła Podstawowa Golin	Szkoła Podstawowa Wicina	Gimnazjum Jasień
Liczba uczniów	148	247	83	115	174
Liczba nauczycieli ³⁰	10	29	15	14	31
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	14,8	8,5	5,5	8,2	5,6
Zajęcia dodatkowe (pozalekcyjne)	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	n.d.	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	n.d.	TAK	TAK	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków (stołówka)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

²⁸ Bez względu na rodzaj etatu.

²⁹ Bez względu na rodzaj etatu.

³⁰ Bez względu na rodzaj etatu.

TABELA 72: Gmina Jasień – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2012 / 2013.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba miejsc w przedszkolach ³¹ na 1 przedszkole	150,00	109,09	103,60
Liczba dzieci w przedszkolach ³² na 1 przedszkole	142,00	114,73	104,61
Liczba miejsc w przedszkolach ³³ na 1 dziecko	1,06	0,95	0,99
Obłożenie miejsc w przedszkolach ³⁴ (%)	94,67	105,17	100,98
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	63,8	63,2	68,1
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem	70,6	69,1	71,3
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem w miastach	84,0	74,3	83,3
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem w miastach	89,0	79,7	85,2
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	36,7	47,7	46,6
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi	45,0	53,9	49,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny w gminie Jasień jest wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat żarski oraz województwo lubuskie. Wynika to z faktu, że lokalna placówka przedszkolna, nie licząc punktów przedszkolnych, jest kubaturowo większa od przeciętnych w powiecie i województwie. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosi mniej niż 100 % i jest niższe od przeciętnej w powiecie i województwie. Ogólny odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Jasień jest zbliżony do przeciętnych w powiecie (nieznacznie wyższy) i województwie (nieznacznie niższy). W porównaniu obejmującym tylko tereny miejskie jest on wyższy od średniej dla miast powiatu i województwa, zaś w porównaniu obejmującym tylko tereny wiejskie jest on już znacznie niższy od średniej dla terenów wiejskich powiatu i województwa. Niemniej biorąc pod uwagę rzeczywisty popyt na usługi przedszkolne można uznać, że obecna sieć przedszkolna zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

³¹ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³² Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³³ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³⁴ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

TABELA 73: Gmina Jasień – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2012 / 2013.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	122,33	145,47	169,13
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	7,06	10,78	12,33
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	17,33	13,50	13,72
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	180,00	140,29	171,78
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	13,85	11,15	14,13
Liczba pomieszczeń na 1 gimnazjum	13,00	12,58	12,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) dotyczące szkół podstawowych, przyporządkowane dla gminy Jasień, oznaczają korzystniejsze uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa (mniejsza liczba uczniów i większa liczba pomieszczeń na placówkę) pomimo tego, że gminna sieć szkolnictwa podstawowego składa się jedynie z trzech placówek. Odmierna sytuacja dotyczy placówek gimnazjalnych. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Jasień oznaczają mniej korzystne uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę. Jednocześnie lokalne placówki gimnazjalne charakteryzują się większą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że są to placówki kubaturowo większe od przeciętnych, co jest rzeczywistym faktem, ze względu na to, że w gminie Jasień funkcjonuje tylko jedna, zbiorcza placówka gimnazjalna. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Młodzież z gminy Jasień korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Lubsku, Żarach i Zielonej Górze. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach.

Obecnie gminna sieć oświatowa jest ilościowo jak i infrastrukturalnie wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego i nie przewiduje się w najbliższych latach likwidacji żadnej placówki. Jednakże w dłuższej perspektywie czasowej, ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby urodzeń), należy rozważyć możliwość uszczuplenia gminnej sieci placówek oświatowych o jedną szkołę podstawową. Gminne plany inwestycyjne przewidują rozbudowę gimnazjum o 2 dodatkowe sale lekcyjne.

4. 6. Kultura.

Na terenie gminy funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury (M–GOK) zlokalizowany w Jasieniu przy ul. Armii Krajowej 2. Celem działania M–GOK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, rozwijanie potrzeb z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji poprzez:

- rozwój czynnego uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu kulturalnym i sportowo – rekreacyjnym;
- prowadzenie działalności edukacyjnej;
- działalność promocyjną i informacyjną dotyczącą wszelkich dziedzin kultury, sportu i rekreacji w gminie;
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych;
- zaspokajanie potrzeby rywalizacji i dążenia do osiągania wyników w ramach społecznie akceptowanych zasad współzawodnictwa;
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego;
- rozwijanie oraz zaspokajanie potrzeb czytelniczych, prowadzenie działalności oświatowej i upowszechniającej wiedzę;
- dążenie do unowocześniania bazy materiałowo – technicznej dla prowadzonej działalności kulturalnej i artystycznej na terenie gminy.

Podstawową działalność M–GOK opiera na współpracy ze szkołami podstawowymi i gimnazjum oraz organizacji dla dzieci i młodzieży imprez kulturalno – rekreacyjnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień M–GOK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Jasień. Przy M–GOK funkcjonują pracownie: plastyczna i muzyczna oraz sekcje: aerobowa, plastyczna, taneczna, wokalna, integracyjna, brydżowa, a także Zespół Śpiewaczy „Wicinianki”.

Gminną sieć usług kultury tworzą również:

- Świetlica Wiejska w Bronicach;
- Świetlica Wiejska w Budziechowie;
- Świetlica Wiejska w Golinie;
- Świetlica Wiejska w Guzowie;
- Świetlica Wiejska w Jabłońcu;
- Świetlica Wiejska w Jaryszowie;
- Świetlica Wiejska w Jasionnej;
- Świetlica Wiejska w Lisiej Górze;
- Świetlica Wiejska w Rostokach;
- Świetlica Wiejska w Świbnej;
- Świetlica Wiejska w Wicinie;
- Świetlica Wiejska w Zabłociu;
- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Jasieniu;
- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Zabłociu.

Na terenie gminy funkcjonuje Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy zlokalizowana w Jasieniu przy ul. Kolejowej 9. Obiekt posiada filie biblioteczne zlokalizowane w miejscowościach Jabłoniec i Zabłocie. Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Zakres działania biblioteki obejmuje przede wszystkim:

- gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej;
- popularyzację książek i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu u zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Biblioteka posiada księgozbiór liczony na blisko 20 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie ponad 1000 czytelników. W 2012 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 14,7 woluminów.

TABELA 74: Gmina Jasień – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ³⁵	2413	2925	2932
Placówki biblioteczne ³⁶ na 100 km ²	2,36	2,08	1,82
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	2712,6	4084,4	3694,1
Wypożyczenia na 1 czytelnika	14,7	18,5	19,2
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	150	160	161
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury	7240	24861	12791
Ośrodki kultury na 100 km ²	0,79	0,29	0,57
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	3,59	5,86	6,40
Zespoły artystyczne na 1000 mieszkańców	1,10	0,48	0,41
Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	19,34	5,54	6,07
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	99446	85276
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	–	63957
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	204663
Liczba mieszkańców na 1 teatr	–	–	255829

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki odznaczają się generalnie mniej korzystnymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa pomimo większej do nich dostępności. Natomiast wskaźniki dotyczące biernego bądź czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (ośrodki kultury, imprezy kulturalne, zespoły artystyczne) są nawet kilkukrotnie wyższe od przeciętnej w powiecie i województwie (poza ilością imprez), co świadczy o dużym zainteresowaniu lokalnymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Jasień mogą korzystać dopiero poza granicami nie tylko gminy, ale i całego powiatu, głównie w Zielonej Górze i w Gorzowie Wielkopolskim.

³⁵ Biblioteki i filie.

³⁶ Biblioteki i filie.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Planuje się natomiast następujące przedsięwzięcia:

- remont placówki M–GOK w Jasieniu;
- adaptację sali gimnastycznej dawnej szkoły zawodowej przy ul. Kolejowej na potrzeby M–GOK;
- adaptacja byłej kotłowni na świetlicę wiejską w Mirkowicach;
- budowę skansenu w Wicinie na bazie Parku Kulturowego.

4. 7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe i placówki oświatowe, a także Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- MKS „Stal” Jasień – piłka nożna;
- „Iskra” Jabłonec – piłka nożna.

Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- stadion miejski w Jasieniu z trybunami na około 250 osób przy ul. Żarskiej 48;
- boisko wielofunkcyjne („orlik”) przy Szkole Podstawowej w Jasieniu przy ul. Konopnickiej;
- boisko piłkarskie w Jabłońcu;
- sala gimnastyczna przy Gimnazjum w Jasieniu przy ul. Podmokłej;
- boiska wiejskie;
- place zabaw.

TABELA 75: Gmina Jasień – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	7240	1776	2136
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	7240	1259	1458
Kluby sportowe na 10000 mieszkańców	1,38	5,63	4,68
Sekcje sportowe w klubach na 10000 mieszkańców	1,38	7,94	6,86
Członkowie klubów sportowych na 10000 mieszkańców	5	240	229
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	35,00	48,34	48,90
Sekcje sportowe na 1 klub	1,00	1,41	1,47
Członkowie sekcji sportowej na 1 sekcję	35,00	30,22	33,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźniki dotyczące usług sportu odznaczają się zdecydowanie mniej korzystnymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa w każdej z analizowanych kategorii. Działania całego samorządu jak i poszczególnych instytucji w zakresie kultury fizycznej powinny więc koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwić miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się następujące przedsięwzięcia:

- projektowany kort tenisowy z nawierzchnią z mączki ceglanej przy Gimnazjum w Jasieniu;
- rewitalizacja boisk na terenach wiejskich (Bronice, Budziechów, Golin, Guzów, Jabłoniec, Jaryszów, Jasionna, Lisia Góra, Roztoki, Świbna, Wicina, Zabłocie).

4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.

4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Jasień są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa lubuskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Na terenie miasta dominuje zabudowa wielorodzinna oraz częściowo jednorodzinna. Na terenach wiejskich jest to przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi: Budziechów, Jaryszów, Lipsk Żarski, Lisia Góra, Mirkowice i Świbna występuje zabudowa wielorodzinna, najczęściej w postaci pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek na terenach wiejskich w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 5 kondygnacji.

TABELA 76: Gmina Jasień – liczba budynków mieszkalnych według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
1	2
Jasień	555
Bieszków	39
Bronice	33
Budziechów	88
Golin	28
Guzów	47
Jabłoniec	62
Jaryszów	36
Jasionna	16

1	2
Jurzyn	19
Lipsk Żarski	16
Lisia Góra	36
Mirkowice	43
Roztoki	24
Świbna	33
Wicina	49
Zabłocie	83
Zieleniec	13

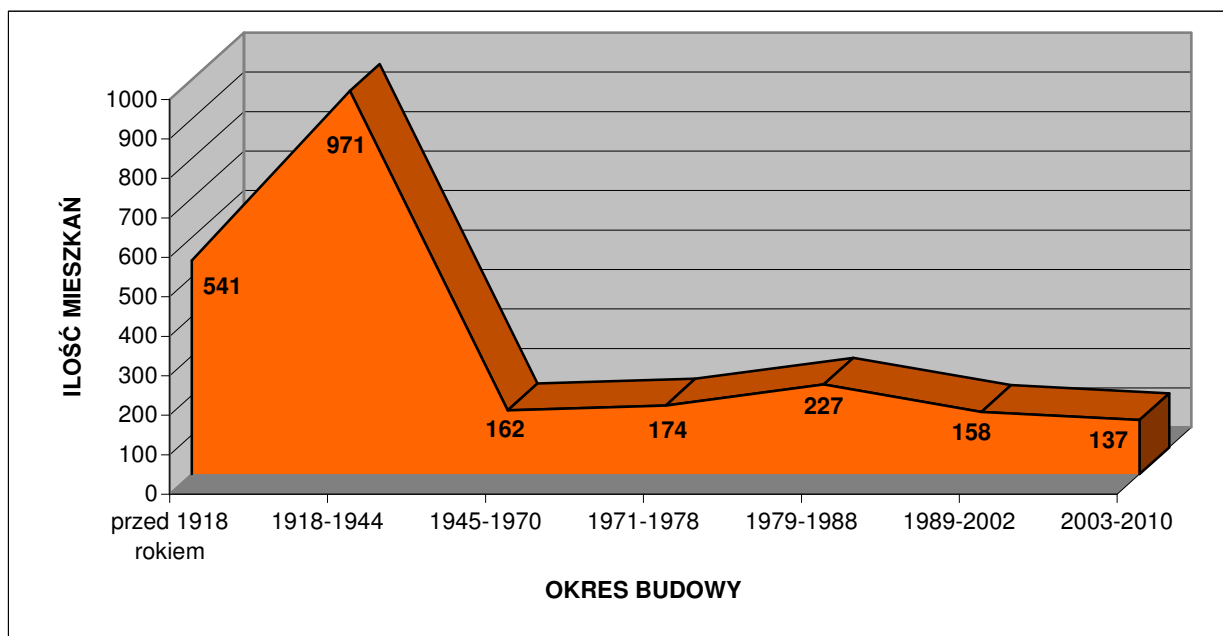
Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 77: Gmina Jasień – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2010 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań		Powierzchnia użytkowa w m ²	
	Gmina Jasień	w tym miasto	Gmina Jasień	w tym miasto
przed 1918 rokiem	541	343	35960	20124
1918 – 1944	971	525	68373	31822
1945 – 1970	162	144	8341	7304
1971 – 1978	174	165	9922	8878
1979 – 1988	227	181	16563	13182
1989 – 2002	158	128	14928	11293
2003 – 2010	137	80	8370	4929
nie ustalono	3	-	-	-

Źródło: GUS 2003 i 2011.

RYCINA 21: Gmina Jasień – mieszkania zamieszkane według okresu budowy.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2010 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 2373 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy aż 63,72 % (w mieście 55,43 %) wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 35,78 % (w mieście 39,52 %) powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Dla porównania na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat żarski: przed 1945 rokiem – 52,69 %, z czego 41,33 % przed 1918 rokiem;
- województwo lubuskie: przed 1945 rokiem – 38,82 %, z czego 42,33 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 78: Gmina Jasień – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2010 roku.

Okres budowy mieszkań	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
przed 1918 rokiem	22,80	21,78	16,43	22,14	20,33	15,82
1918 – 1944	40,92	30,91	22,38	42,09	32,55	23,67
1945 – 1970	6,83	8,23	11,35	5,13	5,98	7,99
1971 – 1978	7,33	10,99	12,43	6,11	8,95	9,82
1979 – 1988	9,57	12,72	15,75	10,20	12,77	15,59
1989 – 2002	6,66	7,03	9,44	9,19	9,52	12,39
2003 – 2010	5,77	7,67	11,25	5,15	9,26	13,88
nie ustalono	0,13	0,67	0,97	–	0,64	0,84

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

TABELA 79: Gmina Jasień – zasoby mieszkaniowe w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
Liczba mieszkań	2373	1566
Liczba izb	9092	5604

Źródło: GUS 2011.

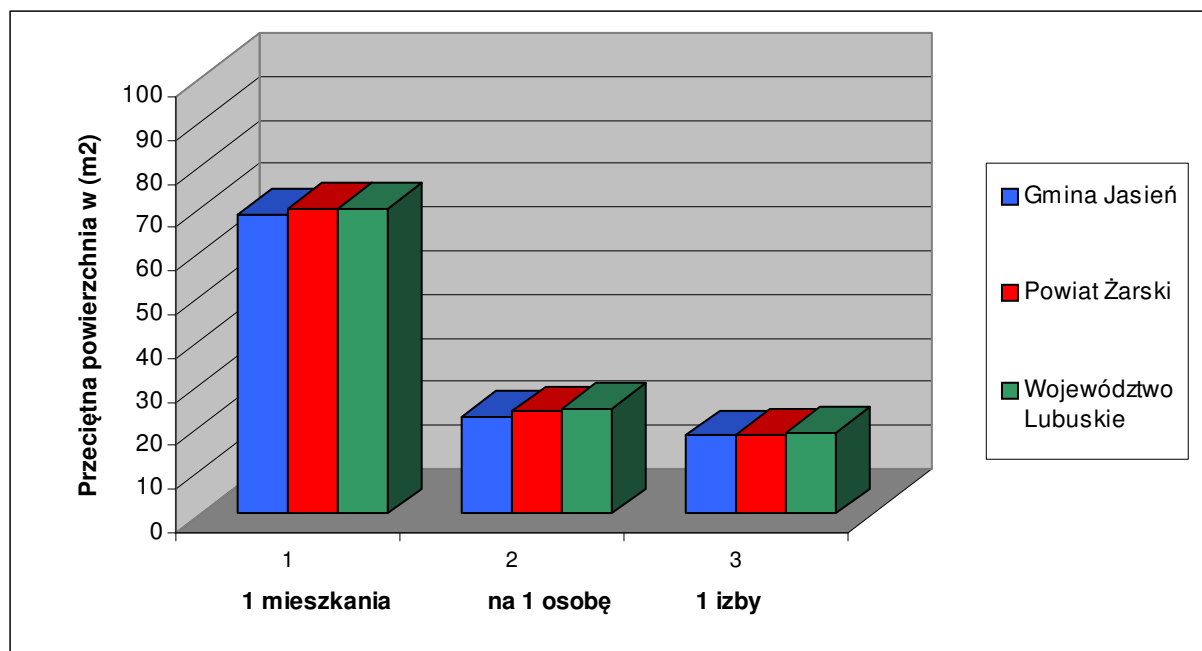
Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wyniosła w 2010 roku 162457 m², z czego w mieście 97532 m².

TABELA 80: Gmina Jasień – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku.

Przeciętna:	Gmina Jasień		Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
	Ogółem	w tym miasto		
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	68,46	62,28	70,00	69,98
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	17,87	17,40	18,17	18,40
Liczba izb w 1 mieszkaniu	3,83	3,58	3,85	3,80
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	22,14	21,52	23,41	23,97
Liczba osób w 1 mieszkaniu	3,09	2,89	2,99	2,92
Liczba osób w 1 izbie	0,81	0,81	0,78	0,77

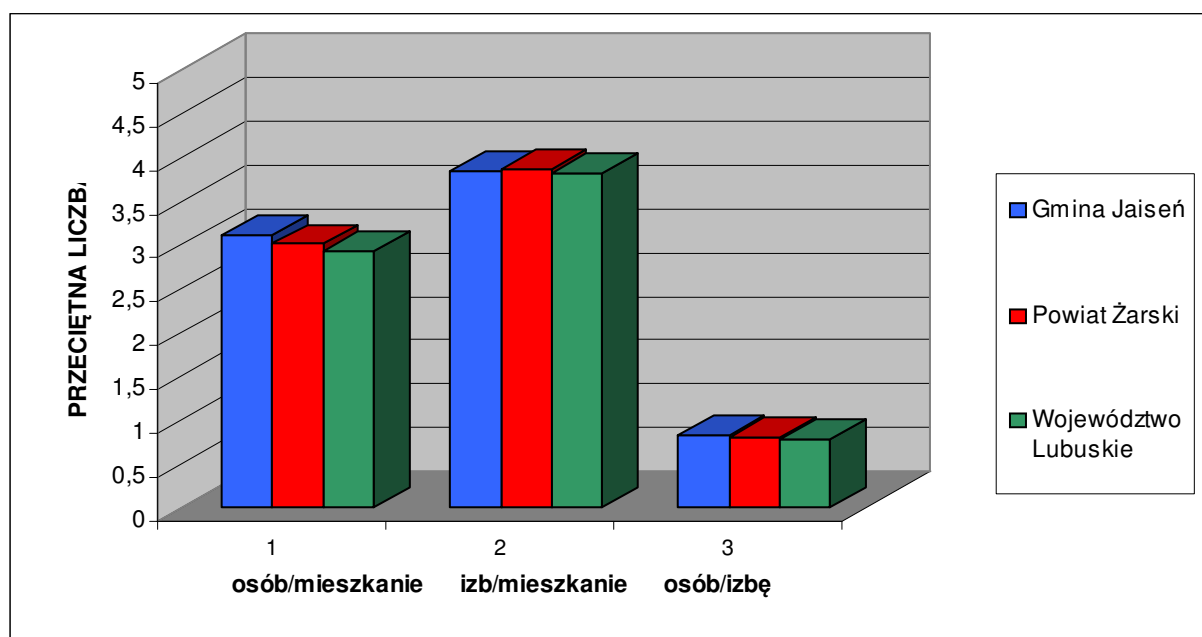
Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

RYCINA 22: Gmina Jasień – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (I).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

RYCINA 23: Gmina Jasień – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (II).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Jasień są charakterystyczne dla gmin miejsko – wiejskich, a tym bardziej położonych na Śląsku, Ziemi Lubuskiej czy Pomorzu, gdzie większość zabudowy stanowi tkanka powstała przed 1945 rokiem. Wskaźniki te odznaczają się zbliżonymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa (korzystniejszymi w stosunku do gmin miejskich) w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a z drugiej strony mniej korzystnymi

uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej. W tym przypadku wiek substancji działa na niekorzyść w kontekście standardów zamieszkania w gminie Jasień.

4.8.2. Własność komunalna.

W 2013 roku własnością komunalną objętych było 219 mieszkań, składających się z 607 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 9831,80 m². Zarządza nimi Administracja Domów Mieszkalnych (ADM) zlokalizowana w Jasieniu przy ulicy Kolejowej 9.

TABELA 81: Gmina Jasień – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	219	9,23
Izby	607	6,68
Powierzchnia użytkowa w m ²	9831,80	6,05

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Własność komunalna stanowi 6 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 44,89 m² i składa się średnio z 2,77 izb. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekują 23 rodziny. Powyższe oznacza, że należy rozważyć potrzebę wdrożenia programu budownictwa socjalnego.

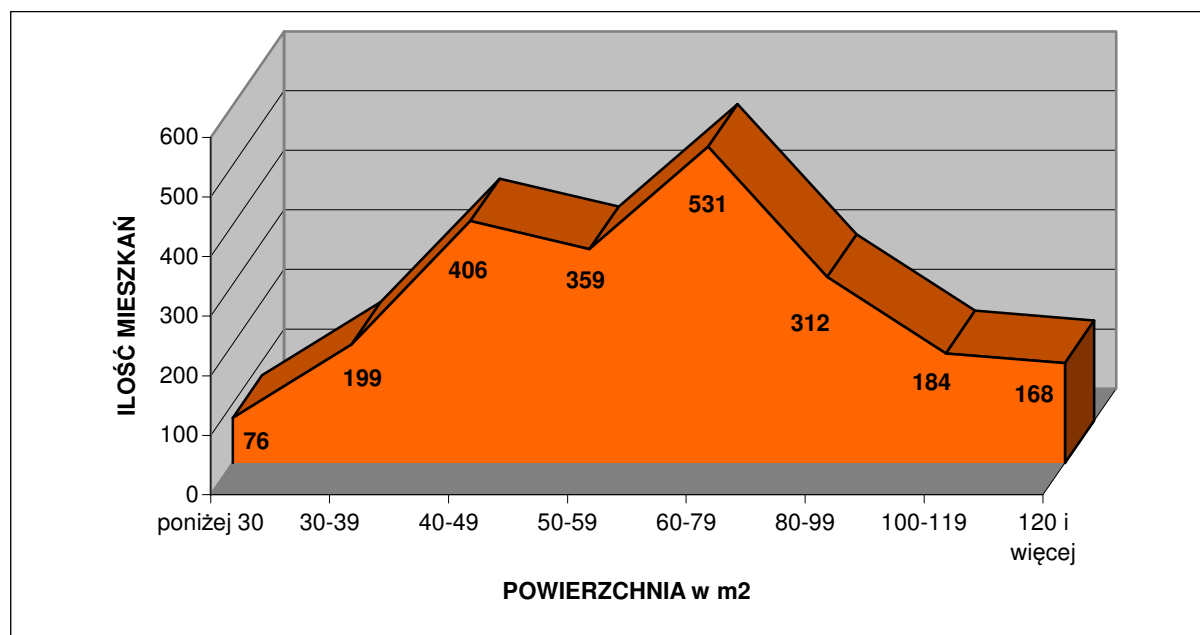
4.8.3. Standard mieszkań.

TABELA 82: Gmina Jasień – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań	
	Gmina Jasień	w tym miasto Jasień
poniżej 30	76	67
30 – 39	199	179
40 – 49	406	365
50 – 59	359	270
60 – 79	531	325
80 – 99	312	123
100 – 119	184	85
120 i więcej	168	79

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 24: Gmina Jasień – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni użytkowej w 2002 roku

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Jasień (23,76 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². W mieście Jasień najwięcej mieszkań (24,45 %) posiada powierzchnię od 40 do 49 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią w całej gminie 30,47 % ogółu (w mieście 40,92 %), od 50 do 100 m² – 53,78 % (w mieście 48,09 %), a powyżej 100 m² – 15,75 % (w mieście 10,98 %). Dla porównania na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat żarski: do 50 m² – 33,81 %, od 50 m² do 100 m² – 49,26 %, powyżej 100 m² – 16,93 %;
- województwo lubuskie: do 50 m² – 34,37 %, od 50 m² do 100 m² – 49,59 %, powyżej 100 m² – 16,04 %.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 83: Gmina Jasień – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Gmina Jasień (%)		Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
	ogółem	w tym miasto		
poniżej 30	3,40	4,49	4,01	4,06
30 – 39	8,90	11,99	11,21	12,11
40 – 49	18,17	24,45	18,60	18,19
50 – 59	16,06	18,08	17,02	18,66
60 – 79	23,76	21,77	20,63	21,85
80 – 99	13,96	8,24	11,61	9,09
100 – 119	8,23	5,69	8,09	6,89
120 i więcej	7,52	5,29	8,84	9,15

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 84: Gmina Jasień – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań	
	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	1847	2219
Ustęp splukiwany ogółem	1712	1774
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	411	b.d.
Łazienka	1733	1799
Ciepła woda bieżąca	1636	b.d.
Gaz z sieci	1466	1523
Gaz z butli	413	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	448	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	1058	1561
Piece	722	b.d.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

TABELA 85: Gmina Jasień – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	% mieszkań wyposażonych w dany element					
	Gmina Jasień		Powiat Żarski		Województwo Lubuskie	
	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	82,60	93,51	88,39	97,04	89,04	97,52
Ustęp splukiwany ogółem	76,57	74,76	83,78	84,01	90,35	90,40
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	18,38	b.d.	52,16	b.d.	63,54	b.d.
Łazienka	77,50	75,81	82,37	82,53	88,86	88,91
Ciepła woda bieżąca	73,17	b.d.	74,93	b.d.	82,17	b.d.
Gaz z sieci	65,56	64,18	57,20	56,35	54,30	56,30
Gaz z butli	18,47	b.d.	27,41	b.d.	34,92	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	20,04	b.d.	29,31	b.d.	40,02	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	47,32	65,78	39,50	69,11	35,58	76,44
Piece	32,29	b.d.	30,23	b.d.	23,27	b.d.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Jasień, poza dostępem do sieci gazowej, charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem w podstawowe elementy infrastruktury technicznej takie jak: wodociąg z sieci, ustęp splukiwalny ogółem, kanalizacja sanitarna, łazienka czy ciepła woda bieżąca, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. W większości przypadków są to bardzo wyraźne różnice.

TABELA 86: Gmina Jasień – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2010 roku – tereny wiejskie i miejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Tereny wiejskie			
Wodociąg z sieci	83,15	92,82	93,95
Ustęp splukiwany ogółem	64,81	76,83	81,62
Łazienka	70,51	79,30	82,80
Centralne ogrzewanie indywidualne	54,65	60,73	63,51
Gaz z sieci	9,17	0,65	11,77
Tereny miejskie			
Wodociąg z sieci	98,85	99,20	99,15
Ustęp splukiwany ogółem	79,89	87,69	94,43
Łazienka	78,54	84,17	91,72
Centralne ogrzewanie indywidualne	71,52	73,62	82,38
Gaz z sieci	92,53	84,81	76,76

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Niezależnie od tego czy analizowane dane, dotyczące wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, są obliczane dla terenów wiejskich czy miejskich to poza gazem z sieci współczynniki dla gminy Jasień są mniej korzystne od przeciętnej w powiecie i województwie.

4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Jasień w 2012 roku oddano do użytku 11 mieszkań, składających się z 61 izb (w mieście odpowiednio: 7 mieszkań i 36 izb). Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 1455 m², z czego w mieście 981 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w przedziale od 10 do 90 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 87: Gmina Jasień – mieszkania oddane do użytku w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień		Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
	ogółem	w tym miasto		
1	2	3	4	5
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	1,52	1,57	1,55	3,10
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	1,52	1,57	1,53	1,95
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	8,43	8,08	8,84	13,90
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	8,43	8,08	8,73	10,50
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	132,27	140,14	141,43	104,10

1	2	3	4	5
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	132,27	140,14	141,94	130,73
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,55	5,14	5,71	4,49
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,55	5,14	5,71	5,38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

W 2012 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był zbliżony do wartości charakteryzującej powiat żarski oraz 2–krotnie niższy od wskaźnika dla całego województwa lubuskiego. W przypadku budownictwa indywidualnego wskaźniki te osiągnęły mniej niekorzystną wartość, choć i tak były niższe o około 40 % od średniej dla województwa. Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Jasień była nieznacznie niższa od wartości charakteryzującej powiat oraz znacznie wyższa od wskaźnika dla województwa. Stało się tak dzięki temu, że w odróżnieniu od całego województwa wszystkie nowe mieszkania w gminie Jasień były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania w budownictwie indywidualnym spłaszczyły się, a średnia dla gminy Jasień była nadal nieznacznie wyższa od porównywanej wartości dla całego województwa. Należy nadmienić, że prezentowane dane nie są wizerunkiem stałych tendencji lecz tylko obrazem sytuacji w danym roku i mogą z roku na rok ulegać znacznym zmianom. Bez względu na to gmina Jasień jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia ze względu na niekorzystne wskaźniki demograficzne. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników.

Na etapie niniejszej diagnozy społeczno – gospodarczej nadmienić można, że perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Jasień czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- przewidywane dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie – szacowany deficyt wynosi minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – szacowany deficyt kolejne minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych;

Prognozowany spadek liczby ludności, będący konsekwencją dotychczasowych procesów demograficznych, a zwłaszcza ruchów migracyjnych może zaś doprowadzić do konieczności utrzymywania niezamieszkałej substancji.

Rozwój osadnictwa w gminie powinien sprowadzać się do:

- uzupełniania istniejących luk w zabudowie;
- podnoszenia wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wykonywanie remontów, modernizacji oraz rozbudowy;
- wymianę zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- realizację zabudowy na nowych działkach budowlanych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Jasień uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza miastem są to przede wszystkim wsie: Budziechów, Guzów, Jabłoniec, Wicina i Zabłocie. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, trudności z rozwojem funkcji rolniczych, itp.) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące kierunki rozwoju:

- adaptację, uzupełnienia i modernizację istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Realizacja zadań własnych gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, określonych w ustawie o samorządzie terytorialnym, następuje na drodze stanowienia przepisów gminnych jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich praktycznego egzekwowania. Podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a w rezultacie wydania pozwolenia na budowę, są ustalenia tychże planów bądź decyzji o warunkach zabudowy.

4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.

4.9.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy Jasień funkcjonuje Posterunek Policji, zlokalizowany w Jasieniu przy Placu Wolności. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy. Posterunek podlega Komendzie Powiatowej Policji w Żarach.

4.9.2. Straż Miejska.

Dodatkowo na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 roku, o Policji (Dz. U. Nr 30 poz.179 z 1990 roku z późn. zm.) oraz art. 7, ust. 1 pkt 1 ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16 poz. 95 z 1990 roku z późn. zm.) na terenie gminy Jasień funkcjonuje Straż Miejska, której posterunek zlokalizowany jest w Jasieniu przy ul. XX-lecia 20.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa publicznego obecny stan związany z funkcjonowaniem Policji i Straży Miejskiej jest wystarczający.

4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Jasień jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą (JRG) w Lubsku, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Żarach. Ponadto na terenie gminy funkcjonują 2 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które zlokalizowane są w Jasieniu i Zabłociu. Jednostki OSP mieszczą się w Remizach Strażackich. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp. Przeciętnie w każdym roku strażacy biorą udział w ponad 100 akcjach ratowniczych na terenie gminy.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa przeciwpożarowego obecny stan związany z funkcjonowaniem jednostek PSP i OSP jest wystarczający.

4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Występujące na terenie gminy Jasień cieką należą do dorzecza Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Splyw wód z całego terenu koncentruje się na ośmiu głównych ciekach: Lubszy, Korzennej, Ługu (Kanał Młyński), Makówce, Szyszynie, Uklejnej, Wieprzyku i Widuni. Rzeki te nie są objęte badaniami monitoringowymi w granicach gminy. Prowadzone są jedynie obserwacje poziomu wód.

Generalnie rzeka Lubsza oraz jej lokalne dopływy mają charakter rzek nizinnych o niwalnym typie zasilania i charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbrzeniami

od rzek górskich. Cieki powierzchniowe w granicach administracyjnych gminy Jasień ze względu na swój charakter można podzielić na dwa rodzaje. W południowej i południowo – wschodniej części gminy doliny rzek charakteryzują się miejscami umiarkowanie stromymi zboczami. Wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulec mogą zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. W zachodniej, centralnej i północnej części gminy cieki mają charakter nizinny. W naturalnych warunkach wody rzeki Lubszy i jej dopływów rozlewały się tutaj w szerokiej dolinie, tworząc tereny podmokłe. Wskutek działalności człowieka podmokłe tereny zostały częściowo zmeliorowane, powstały także nieliczne stawy rybne a wody, które były na tym obszarze naturalnie retencjonowane są obecnie retencjonowane sztucznie i odprowadzane do koryta rzeki. Wskutek zimowych i wiosennych roztopów oraz letnich gwałtownych opadów okresowo występują lokalne podtopienia w rejonie rzeki Lubszy i Makówki (Jasień) oraz rzeki Widuni (Wicina). W porównaniu z wezbraniem letnimi, wezbrania zimowe w zlewni Lubszy są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi.

Istotnymi powodami podtopień są przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;
- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatkane przepusty drogowe.

Na rzece Lubszy i jej dopływach w granicach gminy brakuje posterunków wodowskazowych. Brak konkretnych informacji o stanach wód uniemożliwia podejmowanie efektywnych decyzji o stanach pogotowia przeciwpowodziowego i alarmach przeciwpowodziowych, a także skutecznych decyzji ratowniczych.

W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów cieków. Obwałowania na terenie gminy i budowle wałowe mają istotne znaczenie w zniwelowaniu strat i szkód powodziowych. Jednakże istniejące wały zabezpieczają mienie tylko w ograniczonym zakresie przed wodami powodziowymi. Ważną kwestią jest również pilna modernizacja urządzeń melioracyjnych oraz niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. W okolicach Jasienia niektóre odcinki cieków objęte są systemem zabudowy hydrotechnicznej. Umocnione bądź umacniane są brzegi: Lubszy, Makówki, Ługu, Szyszyny, Korzennej i Uklejny. Natomiast przepływy na rzekach regulowane są przez różnego typu urządzenia hydrotechniczne: jazy (dwa na Lubszy na północ od Jasienia, jeden w rejonie Świbnej, dwa na Widuni w sąsiedztwie miejscowości Wicina), zastawki (po jednej na: Makówce, Ługu, Widuni, Szyszynie i Korzennej) oraz korekcję progową na Lubszy na południowy – wschód od Jasienia. Ponadto część drobnych cieków poprzez pogłębienie i wyprostowanie koryt ma obecnie charakter rowów i kanałów melioracyjnych (np.: Kanał Tucholski, Kanał Wicina „B”, Kanał Zablocki). Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy także ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. Ponadto należy dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i prowadząc ich przebudowę.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów,

odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze nie przewiduje w najbliższych latach inwestycji na terenie gminy Jasień, poza odbudową obiektów mostowych na rzekach: Widunia i Makówka. Pozostałe planowane prace posiadają jedynie charakter remontowy.

Generalnie w rejonie gminy Jasień nie wyznaczono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl ustawy Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145). Lokalne cieki nie zostały także wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego. Jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg podtopień wzdłuż rzek: Lubszy, Makówki i Widuni (największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$ – wody stuletniej). Powyższe dane mają charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

4. 10. Administracja samorządowa.

4.10.1. Urząd Miejski.

Urząd Miejski, zlokalizowany w miejscowości Jasień przy ul. XX-lecia 20, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy miejsko – wiejskiej stoi Burmistrz. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Strukturę organizacyjną Urzędu Miejskiego prezentuje rycina nr 25 zgodnie z załącznikiem nr 1 do Zarządzenia nr 5/2005 Burmistrza Jasienia z dnia 22 marca 2005 roku w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Jasieniu.

Ponadto Urzędowi Miejskiemu w Jasieniu podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Przedszkole w Jasieniu, ul. Ogrodowa 7;
- Szkoła Podstawowa w Jasieniu, ul. Konopnickiej 10;
- Szkoła Podstawowa w Golinie, Golin 1;
- Szkoła Podstawowa w Wicinie, Wicina 15;
- Gimnazjum w Jasieniu, ul. Podmokła 1;
- Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół w Jasieniu, XX-lecia 20;
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Jasieniu, ul. Armii Krajowej 2;
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Jasieniu, ul. Kolejowa 9;
- Administracja Domów Mieszkalnych w Jasieniu, Kolejowa 9;
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieniu, ul. XX-lecia 20;
- Zakład Komunalny sp. z o.o. w Jasieniu, ul. Kolejowa 9.

4.10.2. Gremia samorządowe.

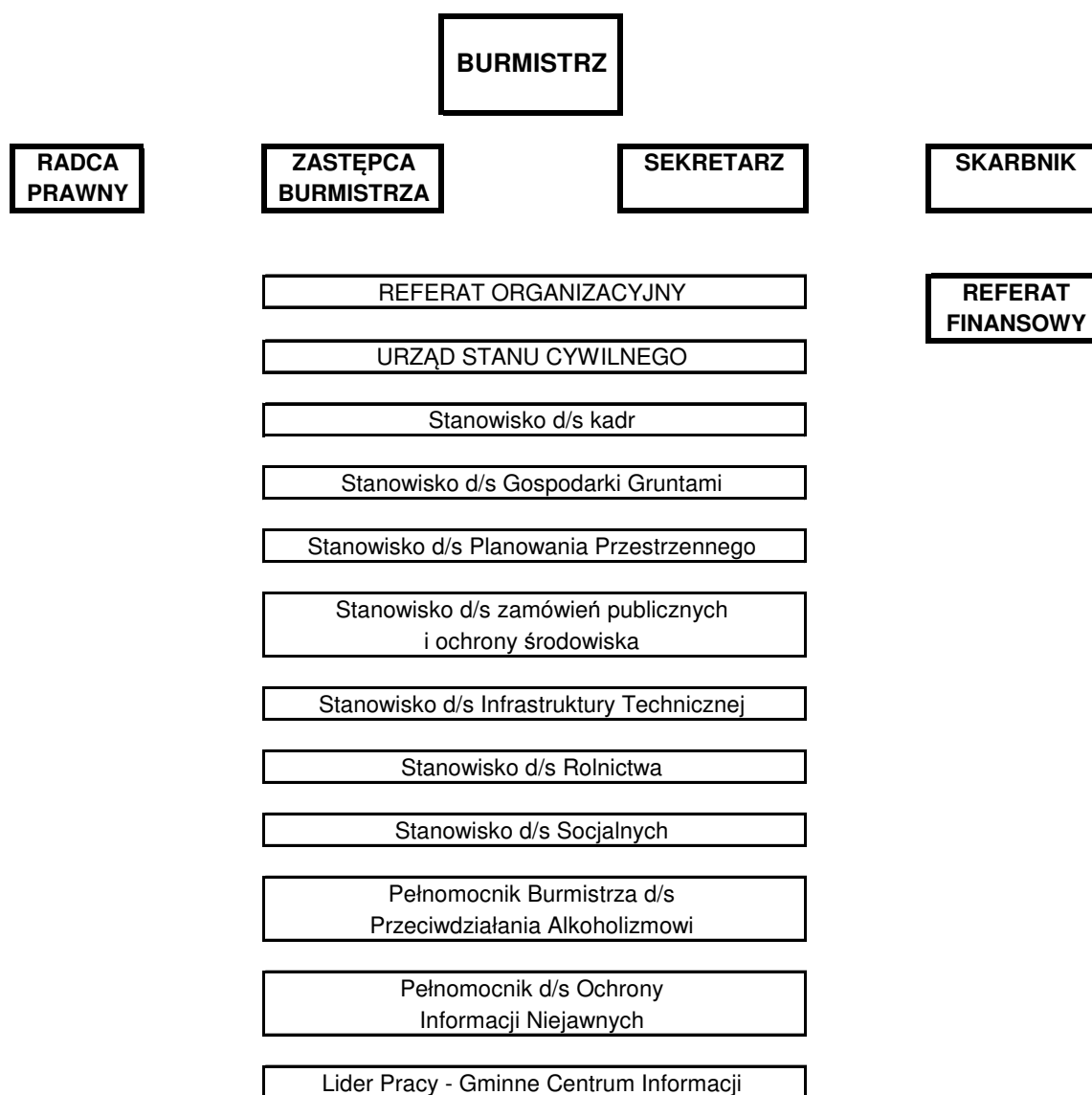
Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Burmistrz, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Miejska, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2010 roku, Rada Miejska w Jasieniu składa się z 10 kobiet i 5 mężczyzn.

TABELA 88: Gmina Jasień – Radni Miejscy według wieku w 2013 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	–	–	–	–	–	–
30 – 39	2	–	2	13,33	–	28,57
40 – 59	9	4	5	60,00	50,00	71,43
60 i więcej	4	4	–	26,67	50,00	–

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

RYCINA 25: Gmina Jasień – schemat organizacyjny Urzędu Miejskiego w Jasieniu.

4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej gmina należy do następujących stowarzyszeń:

- Łużycki Związek Gmin;
- Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka;
- Łużycka Lokalna Grupa Rybacka.

Łużycki Związek Gmin jest dobrowolnym stowarzyszeniem Gmin położonych w województwie lubuskim, do którego może przystąpić każde miasto i gmina. Powstanie Związku, skupiającego obecnie 15 położonych blisko siebie gmin z powiatów żagańskiego i żarskiego, zainicjowano w 1999 roku. Ze środków żarskiego PFOŚiGW sfinansowano *Program gospodarki odpadami dla powiatów Żagań i Żary*, który stał się podstawą wszelkich rozważań o przyszłości tego sektora w południowej części województwa. Po długotrwałej procedurze rejestracyjnej 13 lipca 2002 roku Związek został wpisany do Rejestru Związków Międzygminnych pod pozycją 242 jako Łużycki Związek Gmin z siedzibą w Żarach. Celowy Związek Gmin działa na podstawie ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, Statutu Związku oraz innych przepisów prawa, w tym przepisów dotyczących gospodarki finansowej Gmin. Organami Związku są Zarząd Łużyckiego Związku Gmin i Zgromadzenie Łużyckiego Związku Gmin. Do zadań Związku zgodnie ze Statutem należy przede wszystkim:

- wspólne planowanie, wykonywanie i eksploatawanie obiektów z zakresu ochrony środowiska;
- wdrażanie nowoczesnych technologii gospodarowania odpadami i gospodarką wodno – ściekową;
- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony środowiska;
- planowanie, wykonywanie i eksploatawanie obiektów z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej o znaczeniu ponadgminnym;
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację planowanych inwestycji.

Stowarzyszenie **Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka** powstało w 2007 roku jako partnerstwo trójsektorowe, składające się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD działa jako stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000314959. Siedzibą Stowarzyszenia jest miasto Lubsko (ul. Kopernika 19). Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:

- opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), w rozumieniu ustawy z dnia 07 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, przepisów wykonawczych do tej ustawy oraz przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013, dla obszaru gmin: Brody, Gubin, Jasień, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Łęknica, Trzebiel, Tuplice (obszar działania LGD);
- promocję obszarów wiejskich;
- mobilizowanie ludności do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
- upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności;
- podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR;
- propagowanie działań na rzecz realizacji LSR w obszarze działania LGD, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR, w tym z programów pomocowych;
- udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych;

- podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu: rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, poprawę estetyki miejscowości na obszarze działania LGD i bezpieczeństwa mieszkańców, edukację estetyczną, artystyczną mieszkańców, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu, przeciwdziałanie patologiom społecznym, propagowanie zdrowego trybu życia oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze działania LGD;
- kreowanie lokalnych produktów i usług, w szczególności turystycznych, tworzenie infrastruktury turystycznej;
- promocję i organizację wolontariatu.

Stowarzyszenie o nazwie **Łużycka Lokalna Grupa Rybacka**, zwane dalej Stowarzyszeniem albo LGR, jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i prywatnego. LGR działa jako stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Siedzibą Stowarzyszenia jest miasto Lubsko (ul. Kopernika 19). Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, a w szczególności:

- opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rybackiej (LSR), w rozumieniu ustawy z dnia 03 kwietnia 2009 roku o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego dla obszaru gmin: Brody, Jasień, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Trzebiel, Tuplice, Iłowa, Wymiarki, gminy Żary (obszar działania ŁLGR);
- wzmocnienie konkurencyjności obszarów zależnych głównie od rybactwa;
- restrukturyzację i reorientację działalności gospodarczej, w szczególności przez propagowanie turystyki, dywersyfikacji zatrudnienia rybaków w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza sektorem rybactwa;
- podnoszenie wartości produktów rybactwa;
- wspieranie infrastruktury drobnego rybactwa i turystycznej;
- świadczenie usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa;
- ochronę środowiska w obszarach zależnych głównie od rybactwa, a także ochrony i poprawy dziedzictwa przyrodniczego na tych obszarach w celu utrzymania jego atrakcyjności;
- regenerację i rozwój miejscowości na terenach zbiorników wodnych i skupisk obiektów hodowlanych, gdzie prowadzi się działalność należącą do sektora rybactwa, a także ochrony i poprawy dziedzictwa architektonicznego;
- przywracanie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku kląski żywiołowej lub przemysłowej;
- promowanie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej pomiędzy poszczególnymi LGR;
- funkcjonowanie lokalnej grupy rybackiej oraz nabywanie umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

Na arenie międzynarodowej gmina należy do Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregionu „Sprewa – Nysa – Bóbr”, a także współpracuje z miastem partnerskim Döbern z Niemiec. Oba miasta zdecydowały się nawiązać przyjacielskie stosunki w ramach partnerskiej współpracy przygranicznej. Współpraca ta ma na celu umacnianie dobrych stosunków między narodami Polskim i Niemieckim. Ma też również pomóc w budowie Europy bez granic.

Siedzibą Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu „Sprewa – Nysa – Bóbr” jest Gubin (ul. Piastowska 18). Rozmowy dotyczące powstania Euroregionu zainicjowane zostały pod koniec 1991 roku. Inicjatorami tych działań były gminy: Lubsko, Jasień, Brody, Nowogród Bobrzański i Trzebiel po stronie polskiej oraz miasto Forst po stronie niemieckiej. W 1992 roku do prac dotyczących problematyki powstania Euroregionu włączyli się przedstawiciele innych gmin oraz Wojewoda Zielonogórski po stronie polskiej, a po stronie niemieckiej Związek Miast i Powiatów, do którego weszły powiaty: Guben, Spremberg, Cottbus oraz miasto Cottbus. Ostateczne zebranie założycielskie Stowarzyszenia odbyło się dnia 02 czerwca 1993 roku z udziałem przedstawicieli gmin założycieli oraz Wojewody Zielonogórskiego. Uroczystość podpisania umowy, powołującej oficjalnie do życia Euroregion, odbyła się w Gubinie w dniu 02 czerwca 1993 roku w obecności licznych przedstawicieli gmin, Wojewody Zielonogórskiego, Ministra Pełnomocnika Ambasady Polskiej w Berlinie, Przewodniczącego Związku Miast Polskich, oraz przedstawicieli Związku Powiatów i Miast Niemieckich. Umowa reguluje szeroko rozumianą współpracę partnerów po obu stronach polsko – niemieckiej granicy, a uwieńczyli ją swymi podpisami Prezes Konwentu Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” Czesław Fiedorowicz oraz Prezydent Stowarzyszenia Niemieckiego Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” Waldemar Kleinschmidt. Euroregion jest platformą dobrowolnej współpracy polskich gmin z powiatami i miastami Republiki Federalnej Niemiec. Współpraca realizowana jest na podstawie równości prawa obu stron z uwzględnieniem Układu Ramowego o Ponadgranicznej Współpracy pomiędzy gminami a stowarzyszeniami terytorialnymi.

Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” po polskiej stronie obejmuje południową i środkową część województwa lubuskiego, w skład której wchodzi powiaty oraz ich gminy: Krośnieński, Nowosolski, Świebodziński, Wschowski, Zielonogórski, Żagański, Żarski, gmina Cybinka i Torzym oraz gmina Zbąszyń, która należy do województwa wielkopolskiego. Po stronie niemieckiej Euroregion obejmuje powiat Sprewa-Nysa oraz miasto Cottbus. Aktualnie Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” liczy 55 gmin i 7 powiatów na zasadach członka zwyczajnego oraz Wojewoda Lubuski jako członek wspierający. Niemieckie Stowarzyszenie Euroregion Spree-Neiße-Bober e.V. skupia 27 członków. Są to zarówno gminy, jak i instytucje gospodarcze oraz społeczne, a także stowarzyszenia, związki, instytucje oświatowe oraz osoby prywatne.

Nadrzędnym celem Euroregionu zgodnie z podpisaną Umową jest wszechstronna działalność na rzecz obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego i kulturalnego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców, w tym zniwelowanie istniejących różnic sytuacji ekonomicznej. Realizacja wyznaczonego celu ukierunkowana jest na:

- współdziałanie z niemieckimi podmiotami działalności komunalnej i wspólnotami komunalnymi w ramach Euroregionu;
- harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju terenów objętych działalnością Euroregionu;
- działanie na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno – usługowej o zasięgu oddziaływania ponadgranicznego;
- dążenie do zwiększania potencjału ekonomicznego Euroregionu przy zachowaniu zasad i rygorów ekologicznych;
- tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów w dziedzinie kultury, nauki, oświaty, turystyki i rekreacji, zdrowia, opieki społecznej oraz innych przyjętych przez członków Stowarzyszenia;
- współdziałanie w zapobieganiu oraz zwalczaniu katastrof i klęsk żywiołowych;
- integracja ludności całego regionu poprzez tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych pomiędzy mieszkańcami sąsiadujących ze sobą krajów;

- stałe informowanie opinii publicznej po obu stronach o celach, zasadach, programach i konkretnych przedsięwzięciach w zakresie współpracy transgranicznej.

Działalność Euroregionu zmierza do wyeliminowania istniejących przeszkód, takich jak:

- codzienne problemy graniczne, których zniesienie może się odbyć tylko na drodze zwiększenia przepustowości granicy dla małego ruchu granicznego;
- problemy różnic kulturowych, w tym bariery językowej i stereotypów zakorzenionych w świadomości mieszkańców strony polskiej i niemieckiej;
- problemy środowiska i ochrony krajobrazu wynikające z przestrzennego zagospodarowania regionu i nakładów inwestycyjnych;
- problemy transgranicznej współpracy gospodarczej, w tym transfer nowych technologii oraz obustronna wymiana doświadczeń.

Ukształtowanie identyfikacji regionalnej, regionalnej świadomości mieszkańców powinno służyć przede wszystkim zwiększeniu wzajemnych kontaktów. Promocja aktywnego kultywowania tradycji wpłynie na utworzenie szczególnej, emocjonalnej więzi z regionem. Poprzez realizację wartości integracyjnych dąży się do osiągnięcia jedności Euroregionu. Tworzenie tożsamości regionalnej oraz realizowanie poszczególnych projektów o charakterze transgranicznym ma fundamentalne znaczenie w kształtowaniu dobrosąsiedzkich stosunków na polsko – niemieckim pograniczu. W latach 2005 – 2006 opracowano nowy *Plan Rozwoju i Działania Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”* na lata 2007 – 2013. Dokument ten został zatwierdzony na posiedzeniu Prezydium Euroregionu 09 października 2006 roku w Sprembergu.

4. 11. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła, związki, partie polityczne oraz stowarzyszenia społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

- Ochotnicze Straże Pożarne (Jasień, Zabłocie);
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jabłońcu;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Bronice;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Budziechowa;
- Stowarzyszenie Dzieci Niepełnosprawnych;
- Stowarzyszenie „Dromader”;
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze koło „Włóczęga”;
- Klub Sportowy „Stal” Jasień;
- Klub Sportowy „Iskra” Jabłoniec;
- Fundacja Prolużycka w Wicinie.

Reasumując należy uznać, że nasycenie siecią placówek usług nierynkowych (publicznych) oraz zakres ich funkcjonowania jest wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

5. GOSPODARKA.

5. 1. Rolnictwo.

5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

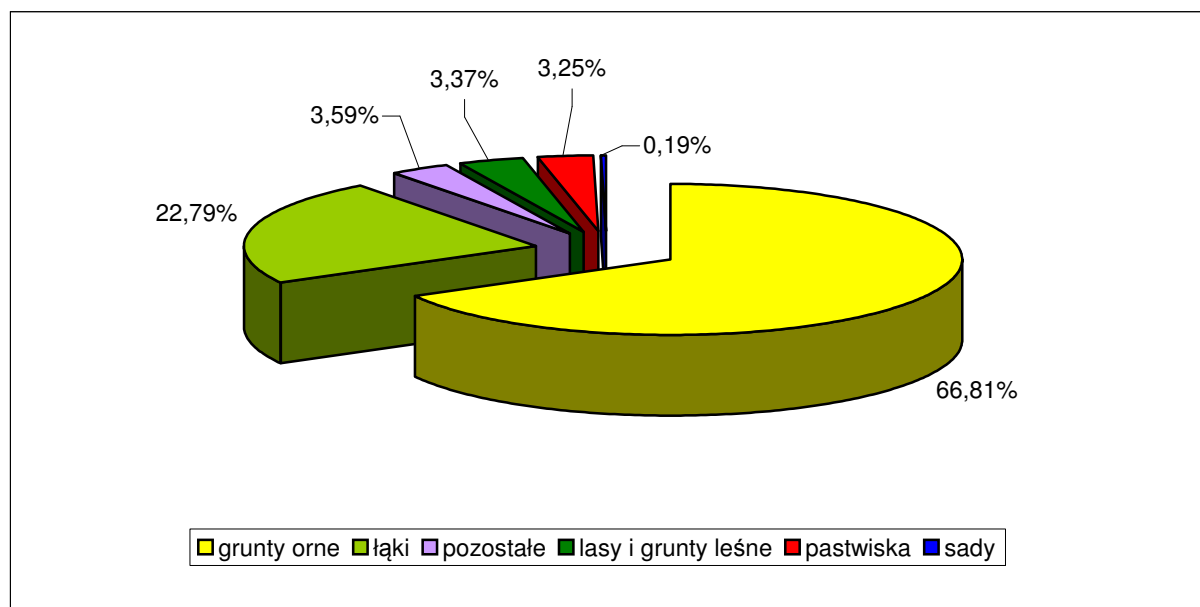
Sektor rolniczy stanowi obecnie jedną z głównych funkcji w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Jasień posiada areal 6,70 ha.

TABELA 89: Gmina Jasień – użytkowanie gruntów³⁷ w gospodarstwach indywidualnych³⁸ w ha w 2013 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy, grunty leśne i zadrzewienia	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
gmina ogółem: 2615	2433	1747	5	596	85	88	94
w tym miasto: 48	98	68	0	28	2	0	3

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

RYCINA 26: Gmina Jasień – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Miejski Jasień, 2013.

³⁷ Według ewidencji gruntów.

³⁸ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty będące własnością osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Według powyższego zestawienia gospodarstwa indywidualne stanowią 20,62 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowią 93,04 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 3,37 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 3,59 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób: grunty orne – 71,80 %, sady – 0,21 %, łąki – 24,50 %, pastwiska – 3,49 %. Na obszarze samego miasta gospodarstwa indywidualne stanowią 21,09 % jego ogólnej powierzchni. Użytki rolne stanowią tam 97,03 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 0 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 2,97 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych na terenie miasta Jasień kształtowała się w następujący sposób: grunty orne – 69,39 %, sady – 0 %, łąki – 28,57 %, pastwiska – 2,04 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Jasień przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 51,90 %;
- grunty orne – 55,80 %;
- sady – 55,56 %;
- łąki – 44,61 %;
- pastwiska – 40,09 %;
- lasy i zadrzewienia – 1,25 %;
- pozostałe grunty – 9,89 %.

Natomiast dane dla samego miasta Jasień prezentują się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 42,79 %;
- grunty orne – 39,08 %;
- sady – 0 %;
- łąki – 70,00 %;
- pastwiska – 14,29 %;
- lasy – 0 %;
- pozostałe grunty – 1,55 %.

Według danych Urzędu Miejskiego w Jasieniu na terenie gminy funkcjonuje obecnie 895 indywidualnych gospodarstw rolnych³⁹, z czego 459 gospodarstw posiada areał użytków większy niż 1 ha. Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego zajmuje areał około 7 ha i jest zbliżona do przeciętnej wartości występującej w województwie lubuskim.

TABELA 90: Gmina Jasień – rozkład gospodarstw rolnych według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba gospodarstw rolnych	
	do 1 ha	powyżej 1 ha
1	2	3
Jasień	64	36
Bieszków	31	27
Bronice	18	19
Budziechów	47	76
Golin	22	20
Guzów	21	39

³⁹ Należy podkreślić, że formalnie według metodologii stosowanej przez GUS indywidualne gospodarstwo rolne powinno posiadać powierzchnię użytków rolnych przekraczającą 1 ha.

1	2	3
Jabłoniec	30	39
Jaryszów	22	7
Jasionna	10	17
Jurzyn	9	13
Lipsk Żarski	6	12
Lisia Góra	25	15
Mirkowice	29	8
Roztoki	11	25
Świbna	16	10
Wicina	24	47
Zabłocie	46	43
Zieleniec	5	6

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 91: Gmina Jasień – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2013 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	436	48,72
1 – 5	332	37,09
5 – 10	55	6,15
10 – 15	27	3,02
15 – 20	14	1,56
20 – 50	13	1,45
Powyżej 50 ha	18	2,01

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Jasień funkcjonowało ogółem 521 gospodarstw rolnych, z czego 344 prowadziły działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 4,83 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 6,70 ha. Spośród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 4,57 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 6,36 ha.

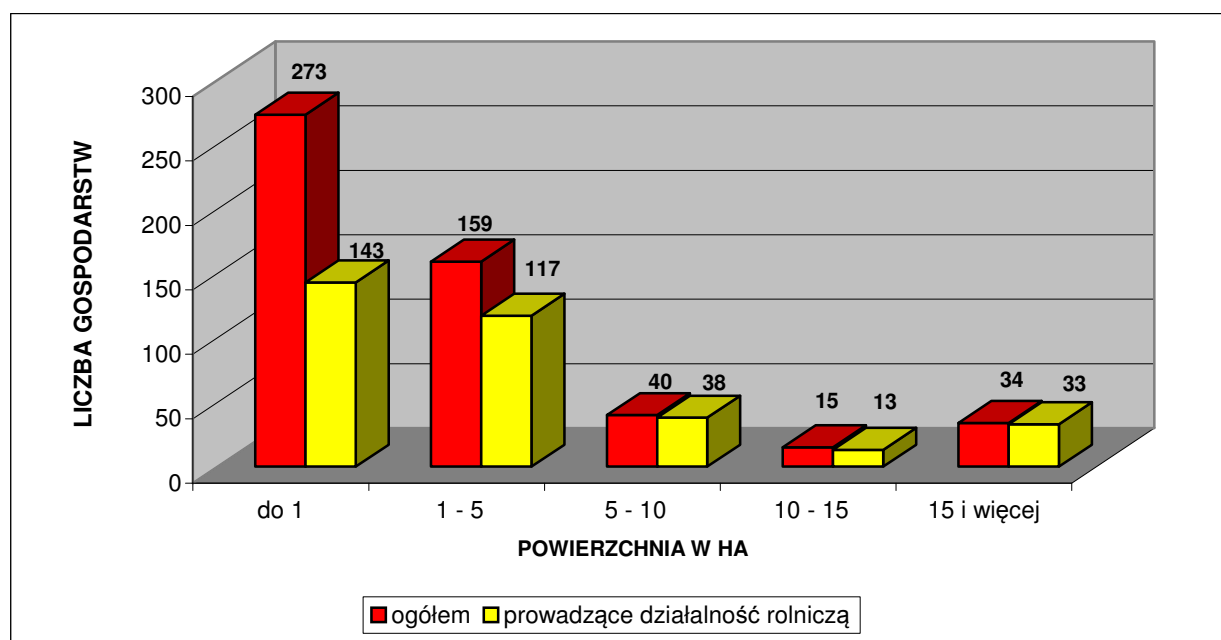
TABELA 92: Gmina Jasień – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą
do 1	273	143
1 – 5	159	117
5 – 10	40	38
10 – 15	15	13
Powyżej 15	34	33

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Gospodarstwa o areale do 1 ha stanowiły ponad 52 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 273 gospodarstw z tej kategorii 143, to jest 52,38 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowią ponad 30 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 159 gospodarstw z tej kategorii 117, to jest już 73,58 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikuje się blisko 8 % gospodarstw. W tej kategorii niemal wszystkie gospodarstwa (95,00 %) prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to blisko 3 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią ponad 6 % ogółu. W tych ostatnich, największych kategoriach niemal wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą (odpowiednio: 86,67 % i 97,06 %). Analizując powyższe należy przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona czego potwierdzeniem jest fakt, że aż 90,59 % gospodarstw posiada areal mniejszy niż 10 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw.

RYCINA 27: Gmina Jasień – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

TABELA 93: Gmina Jasień – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
do 1	52,40	51,85	45,09	41,57	39,13	29,85
1 – 5	30,52	29,02	28,48	34,01	34,08	34,47
5 – 10	7,68	8,86	10,07	11,05	12,07	13,25
10 – 15	2,88	3,80	5,22	3,78	5,30	7,08
Powyżej 15	6,53	6,47	11,14	9,59	9,41	15,34

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Jasień jest bardzo zbliżona do średniej w powiecie żarskim, choć odróżnia ją nieco mniejsza ilość gospodarstw o większym areale. Obie jednostki administracyjne posiadają jednak o wiele mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), w porównaniu z całym województwem lubuskim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 10 ha jest na terenie całego województwa lubuskiego blisko 2-krotnie wyższa od średniej w gminie Jasień i powiecie żarskim.

TABELA 94: Gmina Jasień – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	144,87	5,76	93,19	4,04
1 – 5	376,51	14,97	277,04	12,02
5 – 10	308,37	12,26	294,47	12,78
10 – 15	196,63	7,82	172,37	7,48
Powyżej 15	1488,81	59,19	1467,33	63,68

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

260 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (75,58 % ogółu) o areale do 5 ha skupia w swoim władaniu 370,23 ha spośród 2304,40 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 16 %. Natomiast zaledwie 46 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (13,37 % ogółu) o areale większym niż 10 ha skupia w swoim władaniu aż 1639,70 ha spośród 2304,40 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 71 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Jasień dysponowały:

- 143 ciągnikami (w 2010 roku ciągników było 145 sztuk i posiadały je 103 gospodarstwa);
- 21 samochodami ciężarowymi;
- 10 kombajnami zbożowymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało następujące budowle służące działalności rolniczej:

- obory – o powierzchni łącznej 27101 m²;
- stodoły – 26413 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 11974 m²;
- chlewnie – 6942 m²;
- wiaty – 5633 m²;
- garaże – 3713 m²;
- kurniki – 2795 m²;
- inne pomieszczenia – 4842 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się następująco:

- wyższe rolnicze – 5 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 4;
- średnie zawodowe rolnicze – 27;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 32;
- kurs rolniczy – 53;
- brak wykształcenia rolniczego – 250.

Struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 45 gospodarstw;
- z działalności rolniczej i pracy najemnej – 0;
- z pracy najemnej – 158;
- z pracy najemnej i działalności rolniczej – 13;
- z emerytury i renty – 291;
- z działalności pozarolniczej – 28;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 45;
- inne – 29.

5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Jasień posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej, zaś udział gleb w III klasie jest niewielki. Areał gruntów ornych należących do III klasy bonitacyjnej wynosi blisko 12 %, a do IV klasy blisko 32 %. Natomiast grunty orne najsłabszych klas (V i VI) to ponad 56 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Udział użytków zielonych będących w III klasie bonitacyjnej wynosi tylko 4,5 %, w IV klasie – blisko 60 %, a klasy V i VI to blisko 36 % ogółu użytków zielonych.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa lubuskiego – 62,3 pkt (jeden z najniższych w kraju), zaś dla gminy Jasień zaledwie 58,8 pkt.

TABELA 95: Gmina Jasień – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasa III) według miejscowości.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w III klasie bonitacyjnej ⁴⁰	
	Grunty orne	Użytki zielone
Jasień	–	50,00
Bieszków	9,68	4,65
Bronice	–	–
Budziechów	16,31	2,19
Golin	17,69	5,08
Guzów	5,33	0,62
Jabłoniec	27,08	23,29
Jasionna	14,16	–
Jurzyn	1,10	–
Lipsk Żarski	33,33	2,17
Lisia Góra	0,81	–
Mirkowice	–	3,45
Roztoki	–	–
Świbna	3,62	16,67
Wicina	5,61	1,06
Zabłocie	10,72	0,70
Zieleniec	13,21	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Miejski Jasień, 2013.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Lipsk Żarski, Jabłoniec, Golin, Budziechów, Jasionna i Zieleniec (powyżej 11,82 %⁴¹ gruntów ornych w klasie III). Na terenie obrębów: Jasień, Bronice, Mirkowice i Roztoki grunty orne najlepszych klas bonitacyjnych nie występują. Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Jasień, Jabłoniec, Świbna, Golin i Bieszków, (powyżej 4,48 %⁴² użytków zielonych w klasie III). Na terenie obrębów: Bronice, Jasionna, Jurzyn, Lisia Góra, Roztoki i Zieleniec użytki zielone najlepszych klas bonitacyjnych nie występują.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie w 2009 roku⁴³ miały następujące uprawy:

- zboża podstawowe ogółem – 1050 ha (55,06 % powierzchni zasiewów);
- uprawy trwałe – 316 ha (16,57 %);
- pastewne na zielonkę – 220 ha (11,54 %);
- ziemniaki – 140 ha (7,34 %);
- truskawki gruntowe – 32 ha (1,68 %);
- trawy polowe na zielonkę – 26 ha (1,36 %);
- warzywa gruntowe – 22 ha (1,15 %);
- gryka – 15 ha (0,79 %);

⁴⁰ Grunty podlegające ochronie (poza miastem).

⁴¹ Średnia dla gminy Jasień.

⁴² Średnia dla gminy Jasień.

⁴³ Według: Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych w 2009 roku.

- motylkowe pastewne – 15 ha (0,79 %);
- ogrody przydomowe – 12 ha (0,63 %);
- kukurydza – 8 ha (0,42 %);
- kukurydza na zielonkę – 8 ha (0,42 %);
- gorczyca – 8 ha (0,42 %);
- strączkowe pastewne na zielonkę – 8 ha (0,42 %);
- mieszanki zbożowo – strączkowe – 7 ha (0,37 %);
- warzywa pod osłonami – 2 ha (0,10 %);
- pozostałe – 18 ha (0,94 %).

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominowały:

- żyto – 260 ha (24,76 % zasiewów zbóż podstawowych);
- pszenżyto – 220 ha (20,95 %);
- mieszanki zbożowe – 195 ha (18,57 %);
- pszenica – 190 ha (18,10 %);
- owies – 130 ha (12,38 %);
- jęczmień – 55 ha (5,24 %).

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Jasień nie uprawia się roślin wymagających dużej chemizacji, to jest: rzepaku czy buraka cukrowego. To zjawisko należy uznać za objaw pozytywny w stosunku do obecności bogatych walorów środowiska przyrodniczego. Warunki glebowe gminy, mniej korzystne od średniej występującej w województwie lubuskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów są niższe od przeciętnych wartości osiągniętych w regionie.

TABELA 96: Gmina Jasień – plony głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 2009 roku.

Wyszczególnienie	Plony z 1 ha w dt
Zboża podstawowe ogółem	27,7
Pszenica ozima	34,0
Pszenica jara	27,0
Żyto	22,0
Jęczmień ozimy	34,0
Jęczmień jary	28,0
Owies	28,0
Pszenżyto ozime	34,0
Pszenżyto jare	26,0
Mieszanki zbożowe ozime	35,0
Mieszanki zbożowe jare	28,0
Kukurydza	38,0
Gryka	8,0
Ziemniaki	220

Źródło: GUS – szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych w 2009 roku.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Jasień w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 213 gospodarstw prowadzących uprawy (40,88 % ogółu gospodarstw):

- 148 gospodarstw uprawiało zboża ogółem (69,5 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 142 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (66,6 %);
- 134 – ziemniaki (62,9 %);
- 23 – warzywa gruntowe (10,8 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Jasień główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 7661 sztuki;
- drób kurzy – 3577 sztuk;
- bydło ogółem – 345 sztuk;
- krowy – 175 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 188 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 27 sztuk;
- konie – 23 sztuki.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 155 gospodarstw, to jest 29,8 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 127 gospodarstw posiadało drób ogółem (81,9 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 121 – drób kurzy (78,1 %);
- 36 – trzodę chlewną ogółem (23,2 %);
- 8 – trzodę chlewną lochy (5,2 %);
- 30 – bydło ogółem (19,4 %);
- 21 – krowy (13,5 %);
- 14 – konie (9,0 %).

Obecnie cena za 1 ha gruntów ornych kształtuje się na poziomie około 10000 złotych, natomiast cena 1 ha użytków zielonych zawarta jest w przedziale od 8000 do 9000 zł.

5.1.4. Rybactwo.

Uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego rolnictwa pełni gospodarka rybacka. W rejonie miejscowości Budziechów i Jabłoniec zlokalizowane są stawy hodowlane o powierzchni odpowiednio: 11,47 ha i 2,46 ha. Zgodnie z zapisem Ustawy Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo ma utrudnione możliwości dalszego rozwoju. Wynika to przede wszystkim z niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Gmina Jasień nie posiada *Planu Urzędniowo – Rolnego*.

5. 2. Leśnictwo.

Gmina Jasień charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 54,94 % powierzchni gminy, to jest 6965,8 ha⁴⁴. Jest to wskaźnik odpowiadający średniej dla powiatu żarskiego – 55,18 % oraz dla województwa lubuskiego – 50,63 %.

TABELA 97: Gmina Jasień – wskaźnik lesistości⁴⁵ w 2012 roku.

	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Lesistość (%)	53,41	53,57	49,13

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Jasień zarządzają Nadleśnictwa: Lubsko (północna i zachodnia część gminy – 3541,95 ha), Krzystkowice (wschodnia część gminy – 3462,15 ha) i Lipinki (południowa część gminy – 73,35 ha), należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Bronice, Czerna, Jasień, Łukaw, Mierków, Świbna (Nadleśnictwo Lubsko), Biedrzychowice, Guzów, Krzywaniac, Mokrzyce, Tuchola, (Nadleśnictwo Krzystkowice) oraz Sieciejów (Nadleśnictwo Lipinki). W 2012 roku ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Jasień wynosiła 6965,8 ha, w tym samych lasów 6772,2 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 6886,4 ha (98,86 %), a w rękach prywatnych pozostawało 79,4 ha (1,14 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 6867,1 ha (99,72 %) gruntów leśnych, z czego 6818,1 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 19,3 ha gruntów leśnych (0,28 %).

Na terenie gminy Jasień udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest wyższy od średniej dla powiatu, ale znacznie niższy od średniej w województwie, choć w każdym przypadku jest to udział śladowy. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych jest tu zbliżony do średniej dla powiatu i województwa. Natomiast udział lasów będących własnością komunalną jest tu najniższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat żarski i województwo lubuskie.

TABELA 98: Gmina Jasień – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Grunty leśne publiczne	98,86	98,95	98,39
<i>w tym Skarb Państwa</i>	99,72	99,30	99,69
<i>w tym Gminy</i>	0,28	0,70	0,31
Grunty leśne prywatne	1,14	1,05	1,61
<i>w tym osób fizycznych</i>	94,46	96,55	94,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w północno – wschodniej (na północ od wsi Zabłocie), południowej (rejon wsi: Bieszków, Guzów, Lipsk Żarski, Roztoki, Świbna), centralnej (dolina Lubszy oraz na wschód od Jasienia) i zachodniej (rejon wsi: Jasionna, Jurzyn, Lisia Góra, Zieleniec) części gminy.

⁴⁴ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

⁴⁵ Tylko tereny leśne, według GUS 2013.

TABELA 99: Gmina Jasień – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2011 roku.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów i gruntów leśnych w ha	Wskaźnik lesistości w %
Jasień	50	10,50
Bieszków	190	51,35
Bronice	22	7,28
Budziechów	496	44,93
Golin	57	14,04
Guzów	361	40,84
Jabłoniec	567	54,00
Jasionna	205	57,10
Jurzyn	527	78,66
Lipsk Żarski	276	46,23
Lisia Góra	328	58,99
Mirkowice	463	54,22
Roztoki	472	77,63
Świbna	331	61,87
Wicina	63	12,94
Zabłocie	2494	75,78
Zieleniec	9	10,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Miejski Jasień, 2011.

Największą lesistością (ponad średnią [54,68 %] występującą w gminie Jasień) charakteryzują się miejscowości: Jurzyn, Roztoki, Zabłocie, Świbna, Lisia Góra i Jasionna. Wartość zbliżoną do średniej posiadają obręby: Bieszków, Jabłoniec, Mirkowice. Najmniejszą lesistość (poniżej 20 %) posiadają miejscowości: Bronice, Zieleniec, Jasień, Wicina i Golin.

Podobnie jak w całym kraju oraz województwie lubuskim dzisiejszy las na terenie gminy Jasień posiada strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia zysków, ale niekorzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Lasy o charakterze monokultur sosnowych i borów mieszanych zajmują na terenie gminy największą powierzchnię. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną. Jedynie niewielkie fragmenty lasów posiadają strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych, a nie zysków. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Las gospodarczy bliższy wzorcowi lasu naturalnego jest bardziej odporny na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Nadleśnictwa: Lubsko, Krzystkowice i Lipinki charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe. Wszystkie lasy w gminie Jasień zaliczono do I strefy uszkodzeń (uszkodzenia słabe) przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych. Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzych (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny i świerka), a także chorób infekcyjnych. Według *Mapy Sozologicznej*⁴⁶ degradację lasów ze względu na oddziaływanie czynników antropogenicznych, abiotycznych i biotycznych ocenia się tu jako średnią, w skali: słabe – średnie – silne.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Na terenie gminy Jasień zlokalizowane są one wzdłuż doliny rzeki Lubszy, począwszy od południowej granicy gminy aż po miasto Jasień. Znajdują się tam między innymi drzewostany zakwalifikowane jako ekosystemy reprezentatywne czyli drzewostany wyłączone z użytkowania i zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych w celu śledzenia naturalnych procesów przyrodniczych (22,7901 ha w obrębie ewidencyjnym Lipsk Żarski, Leśnictwo Sieciejów, Nadleśnictwo Lipinki). Stosunkowo niewielkie powierzchnie objęte funkcją ochronną w gminie Jasień to wynik głównie dobrego stanu zdrowotnego lasów. Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy: wodochronne, glebochronne, ostoje zwierząt oraz lasy masowego wypoczynku. Cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Jasień w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Reasumując kompleksy leśne gminy to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

⁴⁶ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-6-D Lubsko (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwa: Lubsko, Krzystkowice i Lipinki gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- przebudowa gatunkowa drzewostanu w celu zmniejszenia dominacji monokultur sosnowych;
- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Wymienione Nadleśnictwa w ramach obecnie obowiązujących planów urządzenia lasu nie planują dodatkowych zalesień. Natomiast Nadleśnictwo Lubsko planuje uznanie za drzewostany (Ls) istniejących zadrzewień na powierzchniach rolnych o łącznej powierzchni 4,1832 ha. Gmina nie posiada opracowania *Projekt granicy rolno – leśnej*.

5. 3. Działalności produkcyjne.

5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Działalności górnicze stanowią uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego przemysłu. Aktualnie na terenie gminy Jasień działalność górnicza związana jest z eksploatacją surowców ceramiki budowlanej na złożu „Jasień II”.

Użytkownikiem złoża ilów ceramiki budowlanej „Jasień II” są Gozdnicckie Zakłady Ceramiki Budowlanej sp. z o.o. z Gozdnicy. Złoże to jest eksploatowane od 1957 roku. W latach 1962 – 1996 eksploatacja nie była prowadzona i wznowiono ją w 1997 roku. Wydobycie kopaliny jest prowadzone na podstawie Decyzji Marszałka Województwa Lubuskiego wydanej w dniu 31 marca 2010 roku na obszarze o powierzchni 6,03 ha, na części działki ewidencyjnej nr 1238/2 w obrębie Jabłoniec. W ramach decyzji ustanowiono obszar i teren górniczy o powierzchni 7,08 ha. Określone zasoby ilów ceramiki budowlanej możliwe do wydobycia wynoszą 745,57 tys. m³ przy wskaźniku wykorzystania złoża 0,81. Wydobyty surowiec transportowany jest do zakładu przerobczego w Gozdnicy, który znajduje się poza obszarem gminy. Na obszarze eksploatacji nadkład został usunięty podczas wcześniej prowadzonych prac wydobywczych, a innymi ważniejszymi pracami przygotowawczymi było odprowadzenie wód zgromadzonych w spągu wyrobiska, wyrównanie poziomu roboczego i przygotowanie miejsca pod składowanie surowca. Eksploatacja jest prowadzona trzema poziomami. Po jej zakończeniu powstanie wyrobisko o głębokości około 20 m, które z czasem wypełni się wodami atmosferycznymi. Obecnie wielkość dopływu wód do wyrobiska wynosi około 4 m³/h. Termin ważności koncesji wynosi 25 lat.

W połowie lat 90-tych XX wieku zakończono eksploatację złoża „Jasień I” ze względu na nieopłacalność wydobycia (duży nadkład). Teren został wykupiony i zagospodarowany przez Polski Związek Wędkarski. Złoże to zostało skreślone z bilansu zasobów kopalin. Natomiast złoża kruszywa naturalnego „Jasionna” eksploatowane było przez krótki okres w latach 1990 – 1991.

Decyzją Ministra Środowiska z dnia 14 września 2010 roku udzielono firmie Celtique Energie Poland sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w obszarze „bloku koncesyjnego nr 243”. Powierzchnia rzutu pionowego „bloku koncesyjnego” nr 243 wynosi 957,90 km² i obejmuje swym zasięgiem między innymi gminę Jasień. Celem prac poszukiwawczych i rozpoznawczych w utworach permu jest udokumentowanie na wyżej wymienionym terenie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Miasto Jasień pełni rolę lokalnego, niewielkiego ośrodka przemysłowego. Zakłady przemysłowe zlokalizowane są przede wszystkim w północnej (ulice: Akacyjowa, Brukowa, Lubska, Przemysłowa) oraz we wschodniej (ulice: Kolejowa, Wodna) części miasta. Dominującym profilem działalności jest przemysł metalowy i drzewny. Natomiast na terenach wiejskich, ze względu na znaczną powierzchnię terenów leśnych oraz (miejskami) użytków rolnych w strukturze zagospodarowania terenu, gospodarka związana jest przede wszystkim z sektorem leśnym i rolniczym. Działalności produkcyjne w postaci niewielkich zakładów (budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, rzemiosło produkcyjne) pełnią tu jedynie funkcję uzupełniającą i zlokalizowane są głównie na terenie największych miejscowości. Do największych zakładów przemysłowych na terenie gminy należą:

- Fabryka Maszyn Budowlanych ZREMB sp. z o.o., Jasień ul. Przemysłowa 5 – produkcja przenośników i kontenerów;
- FELGENHAUER & STEIN sp. z o.o., Jasień ul. Przemysłowa 2 – produkcja konstrukcji stalowych;
- PET sp. z o.o., Jasień ul. Kolejowa 30b – produkcja wyrobów metalowych;
- LINSTAL sp. z o.o., Jasień ul. Tarnopolska 12 – produkcja wyrobów metalowych;
- PPU TECHTRANS sp. z o.o., Jasień ul. XX-lecia 20a – produkcja wyrobów metalowych;
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe KAMET, Jasień ul. Kolejowa 30a – produkcja wyrobów metalowych;
- STAL – MONT sp. j., Jasień ul. Przemysłowa 13 – produkcja wyrobów metalowych;
- P.P.U. EKOPOL, Jasień ul. Krucza 8 – produkcja wyrobów metalowych;
- CSC CHEMICAL STYRENE COMP s.c., Jasień, ul. Leśna – produkcja styropianu;
- P.H.U. M.A.A.P. s.c., Jasień ul. Brukowa 1 – produkcja wyrobów z drewna;
- Zakład Produkcji Drzewnej LASMA, Jasień ul. Akacyjowa 1 – produkcja drewna;
- P.P.U. SALEX, Jasień ul. Krucza 3 – produkcja mebli;
- Przedsiębiorstwo Budowlane FAMBUD, Jasień ul. Żarska 16 – produkcja tarcicy;
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe JOKER, Jasień ul. Wodna 2 – branża odzieżowa;
- Piekarnia U CZARNECKIEGO, Jasień ul. Kościuszki 13 – wypiek pieczywa i ciast;
- BAYTA, Jasień ul. Żarska 51 – wyroby piekarnicze, torty i ciasta;
- Zakład Kamieniarsko – Nagrobkowy ORFEUSZ, Jasień ul. Brukowa 2 – wyrób nagrobków;
- Stolarstwo Budowlane Irena i Tadeusz Owsianka s.c., Zabłocie 38 – produkcja drzwi i schodów;
- Stolarstwo Budowlane Eksport – Import Mieczysław Sawron & Artur Januszewski, Zabłocie 44 – produkcja drzwi;
- Tartak Raginia Beata, Lisia Góra 33 – produkcja drewna.

Generalnie na koniec 2012 roku na terenie gminy funkcjonowały 64 podmioty przemysłowe (w tym w mieście 47). Budownictwo reprezentowało 90 podmiotów (w tym w mieście 52). Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2012 roku liczba pracujących⁴⁷ w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła 775 osób (w tym w mieście 757). Oznacza

⁴⁷ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 164 pracowały w przemyśle bądź budownictwie. Analogiczny współczynnik dla samego miasta wynosi 262.

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Jasień związanych z sektorem przemysłowym jest miejscowa baza surowcowa (np.: kopaliny budowlane i drewno), a także stosunkowo niewielka odległość do głównych szlaków komunikacyjnych południowo – zachodniej Polski. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą wynosi od około 12 do 55 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są praktycznie tylko na terenie miasta, zwłaszcza w rejonie obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, a także związanej z nią obecnością cennych przyrodniczo obszarów chronionych, obejmujących praktycznie całą wschodnią, częściowo południową i centralną część gminy. Na terenach wiejskich funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można tylko największym miejscowościom, między innymi: Budziechów, Jabłoniec i Zabłocie. Niemniej jednak w każdym z przypadków będzie to tylko funkcja uzupełniająca w stosunku do obecnej struktury gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Utrudnieniem może być fakt, że Gmina poza nielicznymi wyjątkami nie posiada uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru. Na mocy uchwały nr IX/37/07 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 29 czerwca 2007 roku oferowane są zwolnienia z podatku od nieruchomości dla przedsiębiorstw inwestujących na terenie gminy Jasień.

5. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 20 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Jasień oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych, gastronomicznych oraz handlowych.

5.4.1. Handel.

Ogółem w 2003⁴⁸ roku na terenie gminy Jasień funkcjonowało 88 sklepów o łącznej powierzchni sprzedażowej 5934 m²⁴⁹. Pracowało w nich 168 osób. Na 1 obiekt handlowy przypadało 86 mieszkańców. Większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m² (średnio 61,81 m²). Obecnie, dodatkowo na terenie miasta zlokalizowane są 3 wielkopowierzchniowe obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 300 m² każdy (ulice: Graniczna, Kościuszki i Sienkiewicza). Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza miastem są wsie: Budziechów, Golin i Zabłocie. Zespoły usługowe znajdują się także we wsiach: Bieszków, Guzów, Jabłoniec, Jaryszów, Roztoki i Wicina. W pozostałych miejscowościach nie ma obiektów usługowych, w tym handlowych. W Jasieniu, przy skrzyżowaniu ulic Konstytucji

⁴⁸ Urząd Statystyczny w Zielonej Górze począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

⁴⁹ Dane dotyczące powierzchni sprzedażowej sklepów pochodzą z 2002 roku.

3-go Maja i Kościuszki, funkcjonuje także jedno targowisko stałe o powierzchni 300 m², posiadające 8 punktów sprzedaży. Brak jest targowisk sezonowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonują 2 stacje paliw zlokalizowane w Jasieniu (ulice: ks. Korczyka i Sienkiewicza).

TABELA 100: Gmina Jasień – placówki handlowe w 2013 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
Jasień	50
Bieszków	1
Bronice	–
Budziechów	–
Golin	2
Guzów	1
Jabłoniec	1
Jaryszów	1
Jasionna	–
Jurzyn	–
Lipsk Żarski	–
Lisia Góra	–
Mirkowice	–
Roztoki	–
Świbna	–
Wicina	1
Zabłocie	2
Zieleniec	–

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 101: Gmina Jasień – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień		Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
	Ogółem	w tym miasto		
Liczba mieszkańców na 1 sklep	86,24	69,25	78,71	82,68
Liczba sklepów na 10 km ²	6,93	134,00	9,28	8,86
Przeciętna powierzchnia sprzedażowa 1 sklepu w m ²	61,81	65,01	61,62	66,69
Liczba pracujących na 1 sklep	1,91	1,88	2,07	2,28
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	7589	4640	2908	3086
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,08	2,00	0,25	0,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi dla mieszkańców gminy Jasień była w analizowanym okresie nieznacznie mniej korzystna od przeciętnej w powiecie i województwie. Niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny)

ma utrudnione możliwości rozwoju, ze względu na bliskie położenie większych ośrodków usługowych jak miasta Lubsko i Żary.

TABELA 102: Gmina Jasień – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ⁵⁰	7308	6651	5247
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ⁵¹	–	99762	78704
Liczba mieszkańców na 1 dom handlowy ⁵²	–	99762	146165
Liczba mieszkańców na 1 dom towarowy ⁵³	–	–	–
Liczba supermarketów na 100 km ²	0,79	1,08	1,39
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	0,07	0,09
Liczba domów handlowych na 100 km ²	–	0,07	0,05
Liczba domów towarowych na 100 km ²	–	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Fakt, że na terenie stosunkowo niewielkiej pod względem demograficznym gminy Jasień funkcjonuje supermarket powoduje, że wskaźniki dotyczące dostępności (liczba mieszkańców na 1 obiekt) nie są wyraźnie mniej korzystne od przeciętnej dla powiatu i województwa.

TABELA 103: Gmina Jasień – targowiska⁵⁴ w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	7308	11085	13826
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	24,36	1,46	2,59
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	914	84	181
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	0,79	0,65	0,53
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	–	24941	8456
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	–	0,29	0,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

⁵⁰ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

⁵¹ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

⁵² Wielodziałowy (przynajmniej dwa działy branżowe) sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 600 m² do 1999 m², prowadzący sprzedaż towarów o podobnym asortymencie jak w domu towarowym.

⁵³ Wielodziałowy sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 2000 m², prowadzący sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu towarów nieżywnościowych, a często także towarów żywnościowych: mogą również prowadzić pomocniczą działalność gastronomiczną i usługową.

⁵⁴ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnotalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

Obecność targowiska stałego na terenie gminy Jasień, charakteryzującej się stosunkowo niską populacją powoduje, że współczynniki dotyczące dostępności do takiego obiektu (liczba mieszkańców na 1 targowisko, liczba targowisk na 100 km²) są tutaj najkorzystniejsze. Jednakże niewielka powierzchnia targowiska decyduje o tym, że współczynniki dotyczące charakterystyki samego obiektu (liczba mieszkańców na 1 m² targowiska, liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży) są zdecydowanie mniej korzystne od tych w powiecie i województwie.

5.4.2. *Gastronomia.*

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu: świetlice wiejskie czy dawne zabytkowe karczmy. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście turystycznej i rekreacyjnej penetracji rozległych terenów leśnych. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentują 3 placówki zlokalizowane w Jasieniu.

5.4.3. *Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.*

Oferta zakładów rzemieślniczych jest bogata i zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: budowlane, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa i leśnictwa. Na terenie Jasienia przy ul. Okrzei zlokalizowany jest Urząd Pocztowy. Łącznie na terenie gminy w 2012 roku funkcjonowało 327 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G” – handel i naprawy (160), „H” – transport i gospodarka magazynowa (21), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (8), „J” – informacja i komunikacja (4), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (10), „L” – obsługa nieruchomości i firm (93) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (31). Dane dla samego miasta prezentowały się następująco: ogółem – 264, w tym: „G” – handel i naprawy (121), „H” – transport i gospodarka magazynowa (14), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (6), „J” – informacja i komunikacja (4), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (8), „L” – obsługa nieruchomości i firm (91) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (20). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych na terenie gminy Jasień podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Lubsku i Żarach.

TABELA 104: Gmina Jasień – placówki usługowe (bez handlu) w 2013 roku.

Miejscowość	Ilość placówek usługowych
1	2
Jasień	60
Bieszków	–
Bronice	–
Budziechów	5
Golin	–
Guzów	–
Jabłoniec	1
Jaryszów	3
Jasionna	–
Jurzyn	–
Lipsk Żarski	–
Lisia Góra	–

1	2
Mirkowice	–
Roztoki	1
Świbna	–
Wicina	1
Zabłocie	3
Zieleniec	–

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

5.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Jasień działalność gospodarczą prowadzi oddział Banku Spółdzielczego Trzebień oraz Agencja Banku PKO BP SA. Obecność oddziału banku oraz agencji bankowej pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym najliczniejszą ilość placówek usługowych jest miejscowość Jasień. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości i są to przede wszystkim ulice: XX-lecia, Lubska, Jana Pawła II, Konstytucji 3-go Maja, Kościuszki, Okrzei, Plac Armii Krajowej, Plac Wolności i Sienkiewicza. W dalszej perspektywie rozwój sektora usługowego uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a także od rozwoju demograficznego i gospodarczego samego miasta Jasień jak i poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich: Lubsku i Żarach oraz w stolicy województwa – Zielonej Górze.

5. 5. Turystyka i rekreacja.

5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Peryferyjne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów oraz rolniczy (tereny wiejskie) i przemysłowo – usługowy (miasto) charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny praktycznie nie istnieje. Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi południowo – zachodniej części województwa lubuskiego, to jest: rozległych kompleksów leśnych, miejscami dość urozmaiconej rzeźby terenu i gęstej sieci hydrograficznej, objętych ochroną w postaci: Obszarów NATURA 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie Okolice Lubska”, a także licznych użytków ekologicznych. Naturalny krajobraz powinien przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj piękne krajobrazy, czystą wodę, kompleksy leśne, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Ponadto atrakcje turystyczne uzupełnia bogaty zasób zabytków z parkami pałacowymi na czele oraz osada obronna ludności kultury łużyckiej w Wicinie, która uzyskała status Parku Kulturowego. Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa się tylko z nielicznych miejsc noclegowych oraz z pieszych i rowerowych szlaków. Poza tym na terenie gminy obecnie nie ma innych miejsc, na których można stworzyć ofertę turystyczną.

5.5.2. Znakowane trasy turystyczne⁵⁵.

Po obszarze gminy prowadzą 3 znakowane piesze trasy turystyczne, będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego oraz trasa rowerowa.

Szlaki piesze (łączna długość około 31 km):

- **szlak zielony** w relacji: Żary – Gubin. Na obszarze gminy prowadzi przez miejscowości: Lipsk Żarski, Jabłonec oraz Lisią Górę i dalej w stronę Lubuska. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 12 km;
- **szlak niebieski** w relacji: Jasień – Trzebiel. Na obszarze gminy prowadzi przez miejscowość Jasień i prowadzi w stronę wsi Świbinki w gminie Tuplice. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 7 km;
- **szlak żółty** w relacji: Lubusko – Gorzupia. Na obszarze gminy prowadzi przez miejscowości: Mirkowice, Wicina oraz Roztoki i dalej w stronę Biedzychowic w gminie wiejskiej Żary. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 12 km.

Trasa rowerowa (łączna długość 20 km):

- Żagań – Nowogród Bobrzański – Zasieki. Na obszarze gminy prowadzi przez miejscowości: Zabłocie, Guzów, Wicina, Mirkowice oraz Budziechów i dalej w stronę Lubuska. Długość trasy na terenie gminy wynosi około 20 km.

Droga rowerowa⁵⁶ (łączna długość 2,1 km):

- Jasień (ul. Tarnopolska) – Budziechów – granica gmin Jasień/Lubusko. Jest to fragment drogi rowerowej w relacji: Jasień – Lubusko – Brody – Zasieki.

TABELA 105: Gmina Jasień – drogi rowerowe w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Drogi rowerowe w km ogółem	2,1	43,9	369,3
Drogi rowerowe w km na 100 km ²	1,65	3,15	2,64
Drogi rowerowe w km na 1000 mieszkańców	0,29	0,44	0,36

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

5.5.3. Baza noclegowa.

Praktycznie jedynym obiektem noclegowym w gminie Jasień jest Ośrodek Harcerski „Leśny Dwór” w Świbnej. Obiekt oferuje miejsca noclegowe w dwóch formach: całoroczne w budynku murowanych oraz sezonowe w domkach drewnianych.

⁵⁵ Na podstawie mapy turystycznej *Powiat Żarski 1:75000*, Zakład Kartograficzny Sygnatura, Żary 2008.

⁵⁶ Droga dla rowerów, w myśl ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 roku Nr 108, poz. 908 z późn. zm.), to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

Według danych GUS z 2012 roku na terenie gminy Jasień funkcjonowały 2 turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania⁵⁷, w tym 1 całoroczny, dysponujące 109 miejscami noclegowymi ogółem, w tym 49 całorocznymi. Z bazy noclegowej na terenie gminy w 2012 roku skorzystało 719 gości. Udzielono im łącznie 5227 noclegów. Oznacza to, że średni pobyt 1 gościa trwał około 7,3 dnia. Wśród korzystających z noclegów nie było gości zagranicznych.

TABELA 106: Gmina Jasień – nasycenie usługami turystycznymi w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Obiekty noclegowe ogółem na 100 km ²	1,57	1,08	2,19
Liczba miejsc noclegowych ogółem na 100 km ²	85,83	45,51	146,59
Liczba miejsc noclegowych ogółem na 1000 mieszkańców	15,06	6,38	20,04
Liczba korzystających z noclegów na 1 miejsce noclegowe	6,60	45,50	31,48
Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych na 1 miejsce	–	18,06	8,77
Liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce noclegowe	47,95	69,46	63,90
Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym na 1 miejsce	–	23,69	12,59
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa	7,27	1,53	2,03
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa z zagranicy	–	1,31	1,44
obłożenie bazy noclegowej całorocznej w skali roku (%)	13,14	19,03	17,51

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Gęstość turystycznych obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania liczonych na 100 km² jest na terenie gminy Jasień o około 50 % wyższa od średniej charakteryzującej powiat żarski oraz około 30 % niższa od przeciętnej występującej w całym województwie lubuskim (wliczając w nie także wszystkie typowo rolnicze gminy wiejskie). Współczynnik dotyczący liczby miejsc noclegowych na 100 km² jest również wyższy od średniej dla powiatu (blisko 2–krotnie) i również niższy od średnia dla województwa, ale już w nieco większej skali (około 40 %). Zakładając, że baza w gminie Jasień składa się tylko z 2 obiektów noclegowych to wartość tych współczynników jest jednocześnie wyrazem niedoborów w noclegowej infrastrukturze turystycznej całego powiatu żarskiego. Potwierdzeniem tej przewagi jest także różnica (przeszło 2–krotna) na korzyść, jaka dzieli gminę Jasień od średniej w powiecie pod względem liczby miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców. Należy nadmienić, że tylko na terenie gminy Jasień znajduje się ponad 17 % wszystkich miejsc noclegowych zarejestrowanych w całym powiecie, ale już tylko blisko 9 % wszystkich miejsc całorocznych. Natomiast wskaźniki wykorzystania turystycznych miejsc noclegowych (liczba korzystających gości na 1 miejsce noclegowe, obłożenie bazy noclegowej) nie prezentują się już tak korzystnie w stosunku do średniej dla powiatu, a także do średniej dla całego województwa. Potwierdzeniem powyższego jest fakt, że spośród wszystkich zarejestrowanych noclegów udzielonych turystom w 2012 roku w powiecie żarskim, jedynie 12 % udzielono w gminie Jasień, a spośród wszystkich gości jedynie 2,5 % (!) skorzystało z bazy noclegowej w gminie Jasień. Oznaczać to może mniejszą popularność turystyczną gminy Jasień (np.: ze względu na niższy standard miejscowych obiektów), wyrażoną niższym popytem na miejsca noclegowe w stosunku do konkurencyjnych gmin. Może to również oznaczać nadpodaż miejsc noclegowych w gminie Jasień (w porównaniu do powiatu żarskiego i województwa lubuskiego) w stosunku do odwiedzających te rejony szeroko rozumianych turystów. Natomiast, bardzo wysoka w gminie

⁵⁷ Główny Urząd Statystyczny (GUS) pod tym pojęciem obejmuje tylko wybrane obiekty zbiorowego zakwaterowania, spełniające określone normy, między innymi: zarejestrowana działalność gospodarcza lub osobowość prawna w sektorze usług turystycznych (sekcja „I” – zakwaterowanie i gastronomia), odpowiednia liczba miejsc noclegowych, standard, a przede wszystkim na bieżąco prowadzona statystyka dotycząca udzielanych noclegów.

Jasień, średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa oznacza, że z miejscowej bazy korzystają przede wszystkim, jeśli nie tylko i wyłącznie, zorganizowane, duże grupy.

Jak wspomniano wcześniej prezentowane dane nie obejmują pełnego stanu zagospodarowania i ruchu turystycznego. Z oczywistych względów statystyki nie obejmują np.: gospodarstw agroturystycznych, pokoi do wynajęcia, pokoi gościnnych, coraz bardziej popularnych apartamentów, nielegalnych bądź półlegalnych obiektów noclegowych, a także pobyków nie zarejestrowanych w obiektach podlegających obliczeniom statystycznym. Można tylko domniemywać rzeczywistych danych i założyć, że zarówno noclegowych obiektów turystycznych jak i udzielonych noclegów jest kilkakrotnie więcej. Należy również podkreślić, że znaczny strumień ruchu turystycznego, a tym samym użytkowników lokalnej infrastruktury turystycznej, generują turyści jednodniowi, których w skali roku można liczyć nawet w tysiącach osobodni.

5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy, funkcja ta nie była dotychczas należycie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby przyrodnicze gminy Jasień, wydaje się być zasadne organizowanie tej dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisane w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji ekoturystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania folwarczne, pola biwakowe, campingi.
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- biznesowa – kursy, szkolenia, wyjazdy integracyjne;
- kulturowa – bazująca na ofercie kulturalnej lub związana z organizowaniem imprez, w przyszłości zwłaszcza w oparciu o Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania: wędkarstwa, kajakarstwa, grzybobrania itp.;
- turystyka specjalistyczna:
 - turystyka rowerowa;
 - kajakarstwo;
 - turystyka naukowa;
 - obserwacje przyrody;

- fotografika i malarstwo;
- hippika;
- myślistwo;
- wędkarstwo;
- turystyka zdrowotna;
- „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, miejsca do wodowania, ambony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych. Przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego. W najbliższych latach planuje się budowę skansenu archeologicznego na miejscu grodziska ludności kultury łużyckiej w Wicinie wraz z niezbędną zabudową i infrastrukturą. Obiekt może stać się atrakcją turystyczną gminy w skali ponadregionalnej.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

6. 1. Komunikacja.

Gmina Jasień, jak na jednostkę o dość urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe zarówno z Żarami jak i Zieloną Górą, a także z pobliską Republiką Federalną Niemiec.

Drogi krajowe:

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. Jednakże w bliskiej odległości od granic gminy przebiegają ważne w polskim układzie transportowym drogi krajowe. 12 km od Jasienia przebiega droga krajowa nr 27 łącząca Zieloną Górę (drogi nr S3 i 32) z miejscowością Przewóz (granica polsko – niemiecka) oraz droga krajowa nr 12 łącząca Łęknice (granica polsko – niemiecka) z Dorohuskim (granica polsko – ukraińska). Dzięki trasom nr 12 i 27 oraz skomunikowanymi z nimi drogami otwiera się możliwość dogodnego dojazdu w każdy rejon kraju. Dodatkowo w odległości 20 km od Jasienia przebiega droga krajowa nr 18 (docelowo autostrada A18) łącząca granicę polsko – niemiecką w miejscowości Olszyna z autostradą A4 (węzeł Krzyżowa). Autostradowy szlak komunikacyjny A18 – A4 (E36 – E40) łączy Berlin z Wrocławiem i dalej z Katowicami, Krakowem, a docelowo z Lwowem i Kijowem.

Drogi wojewódzkie:

- nr 287: Żary – Jasień – Lubsko – Kosierz.

Droga wojewódzka nr 287 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa lubuskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie tylko w południowo – zachodniej części województwa. Umożliwia rozproszczenie ruchu z Żar w kierunku Lubska i dalej do Gubina. Obecnie droga nr 287 posiada parametry klasy „Z” (zbiorcza), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 9,76 km (szerokość jezdni od 6,3 do 7,0 m) i przebiega przez miejscowości: Świbna, Jasień i Budziechów. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 287 w rejonie gminy wynosił od 3915 (odcinek Jasień – Żary) do 4337 (odcinek Jasień – Lubsko) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 287 na odcinku przebiegającym przez gminę Jasień określono następującymi wskaźnikami: stan dobry – 51 %, stan ostrzegawczy – 24 %, stan zły – 25 %.

- nr 289: Nowogród Bobrzański – Lubsko – Brody – Zasieki.

Droga wojewódzka nr 289 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa lubuskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie tylko w południowo – zachodniej części województwa. Umożliwia rozproszczenie ruchu z Nowogrodu Bobrzańskiego, a wcześniej z Zielonej Góry w kierunku Lubska i dalej do granicy polsko – niemieckiej w Zasiekach. Obecnie droga nr 289 posiada parametry klasy „Z” (zbiorcza), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 3,02 km (szerokość jezdni od 6,0 do 6,3 m) i przebiega poza terenami osadniczymi. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 289 w

rejonie gminy wynosił 2392 pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 289 na odcinku przebiegającym przez gminę Jasień określono następującymi wskaźnikami: stan dobry – 41 %, stan zły – 59 %.

➤ nr 294: Jasień – Tuplice – Trzebiel.

Droga wojewódzka nr 294 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa lubuskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie tylko w rejonie powiatu żarskiego. Umożliwia rozproszanie ruchu z Jasienia w kierunku planowanej autostrady A18 i drogi krajowej nr 12 w rejonie Trzebiela. Obecnie droga nr 294 posiada parametry klasy „Z” (zbiorcza), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 7,58 km (szerokość jezdni od 4,3 do 4,4 m) i przebiega przez miejscowości: Jasień, Lisia Góra, Zieleniec i Bronice. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 294 w rejonie gminy wynosił 637 pojazdów na dobę i należał do grupy o najmniejszym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 294 na odcinku przebiegającym przez gminę Jasień określono następującymi wskaźnikami: stan dobry – 1 %, stan zły – 53 %, stan bardzo zły – 46 %.

Drogi nr 287, 289 i 294 znajdują się w gestii Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze. Ich łączna długość na terenie gminy wynosi 20,36 km. W projekcie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2011 – 2014 na terenie gminy ujęta została budowa obwodnicy Lubska w ciągu drogi nr 287 i 289 (etap II) z terminem rozpoczęcia w 2014 roku i zakończenia w 2016 roku. Inwestycja jest planowana do realizacji w przypadku pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych. W perspektywie finansowej na lata 2014 – 2020 planowana jest przebudowa drogi nr 294 na odcinku Trzebiel – Jasień (km 3+300 – 22+592). Termin realizacji inwestycji uzależniony będzie od wielkości środków jakie Województwo Lubuskie będzie mogło przeznaczyć na inwestycje drogowe w latach przyszłych.

TABELA 107: Gmina Jasień – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 287 w 2010 roku.

Odcinek	Lubsko – Jasień	Jasień – Żary
Numer punktu pomiarowego	08105	08106
Pikietaż (km: od – do)	28,0 – 30,9	30,9 – 47,9
Długość odcinka (km)	2,9	17,0
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	39	31
Samochody osobowe	2927	3211
Lekkie samochody ciężarowe	873	411
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	74
	z przyczepą	141
Autobusy	48	39
Ciągniki rolnicze	13	8
Pojazdy samochodowe ogółem	4337	3915

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, 2013.

TABELA 108: Gmina Jasień – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 289 w 2010 roku.

Odcinek		Lubsko – Nowogórd Bobrzański
Numer punktu pomiarowego		08112
Pikietaż (km: od – do)		28,9 – 46,7
Długość odcinka (km)		17,8
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych		Liczba pojazdów
Motocykle		17
Samochody osobowe		2006
Lekkie samochody ciężarowe		213
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	55
	z przyczepą	62
Autobusy		29
Ciągniki rolnicze		10
Pojazdy samochodowe ogółem		2392

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, 2013.

TABELA 109: Gmina Jasień – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 294 w 2010 roku.

Odcinek		Trzebień – Jasień
Numer punktu pomiarowego		08120
Pikietaż (km: od – do)		0,0 – 22,6
Długość odcinka (km)		22,6
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych		Liczba pojazdów
Motocykle		11
Samochody osobowe		544
Lekkie samochody ciężarowe		50
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	12
	z przyczepą	6
Autobusy		0
Ciągniki rolnicze		14
Pojazdy samochodowe ogółem		637

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, 2013.

Drogi powiatowe:

TABELA 110: Gmina Jasień – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)	Klasa drogi	Nawierzchnia
1077F	Świbna – Biedrzychowice Dolne – Gorzupia	5,129	Z	MB, BR
1087F	Wicina – Bieszków – Lubanice – Grabik	4,833	Z	KK, MB
1095F	Cielców – Pietrzyków – Lubanice – Lutomyśl	2,127	Z	MB, BR
1118F	Lipsk Żarski – Sieciejów	0,869	Z	GZ, BR
1120F	Zieleniec – Golin – Jaryszów – Lipsk Żarski	5,373	Z	MB
1121F	Jasień – Jabłoniec – Golin	3,641	Z	MB
1122F	Jasień (ulice: Sienkiewicza, Powstańców Warszawskich, Kolejowa) – Bieszków	5,334	Z	MB
1123F	Nowa Rola – Jurzyn – Jasionna – Bronice	3,917	Z	MB, BR
1125F	Lubsko – Jasionna	3,436	Z	MB, ZW, BR
1126F	Jurzyn – Matuszewice – Pietrzyków	1,148	Z	MB
1127F	Chocicz – Chocimek – Stara Woda – Białów – Budziechów	1,231	Z	BR
1171F	DW nr 287 – Jasień (ul. Zielonogórska) – Zabłocie – DW nr 289	11,489	Z	MB
1172F	Łagoda – Nowa Wieś – DW nr 289	5,387	Z	MB
1173F	Zabłocie – granica powiatu	1,507	Z	MB

Rodzaj nawierzchni: MB – masa bitumiczna, BR – brukowcowa, KK – kostka kamienna, GZ – gruntowa wzmocniona.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żarach, Wydział Komunikacji i Dróg Powiatowych, 2011.

Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Jasień wynosi 55,421 km. Zdecydowana większość dróg posiada nawierzchnię bitumiczną. Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Wydziału Komunikacji i Dróg Powiatowych, Starostwa Powiatowego w Żarach.

Drogi gminne:

TABELA 111: Gmina Jasień – wykaz dróg gminnych na terenie miasta Jasień.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość w km	Typ nawierzchni
1	2	3	4
101201F	Akacyjowa	0,4	gruntowa
101202F	I Armii	0,6	utwardzona
101203F	Armii Krajowej	0,1	utwardzona
101204F	Bociania	0,3	gruntowa
101205F	Boczna	0,1	utwardzona
101206F	Brokowa	0,3	utwardzona
101207F	Budowlanych	0,1	gruntowa
101208F	Cmentarna	0,2	gruntowa
101209F	Energetyczna	0,1	gruntowa
101210F	Graniczna	0,3	utwardzona
101211F	Jasna	0,1	gruntowa

1	2	3	4
101212F	Konstytucji 3-go Maja	0,1	utwardzona
101213F	Kościelna	0,4	utwardzona
101214F	Kościuszki	0,4	utwardzona
101215F	Krucza	0,2	gruntowa
101216F	Leśna	0,8	gruntowa
101217F	XX-lecia	0,2	utwardzona
101218F	Lubska	0,5	utwardzona
101219F	Łąkowa	0,6	gruntowa
101220F	Mała	0,1	utwardzona
101221F	Konopnickiej	0,2	utwardzona
101222F	Mickiewicza	0,4	gruntowa
101223F	Mireckiego (Witosa)	0,2	gruntowa
101224F	Młynarska	0,3	utwardzona
101225F	Obrońców	0,3	utwardzona
101226F	Ogrodowa	0,3	utwardzona
101227F	Okrzei	0,3	utwardzona
101228F	Parkowa	0,2	utwardzona
101229F	Piątkowskiego	0,1	utwardzona
101230F	Plac Wolności	0,2	utwardzona
101231F	Podmokła	0,4	utwardzona / gruntowa
101232F	Polna	0,2	utwardzona
101233F	Porzeczkowa	0,2	gruntowa
101234F	Przemysłowa	0,1	utwardzona
101235F	Jana Pawła II	0,2	utwardzona
101236F	Tartaczna	0,1	utwardzona
101237F	Tokarska	0,1	gruntowa
101238F	Waryńskiego	0,2	utwardzona
101239F	Wąska	0,2	utwardzona
101240F	Zacisze	0,1	gruntowa
101241F	Zielna	0,1	gruntowa
101242F	Żarska	1,0	utwardzona
101243F	Żeromskiego	0,3	utwardzona
101244F	Żwirowa	0,1	gruntowa
101245F	Żurawia	0,1	gruntowa

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

TABELA 112: Gmina Jasień – wykaz dróg gminnych na terenach wiejskich.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość w km	Typ nawierzchni
1	2	3	4
001901F	Nowa Wieś – Nowogród Bobrzański	3,2	utwardzona
001902F	Nowa Wieś – Krzywaniec – Krzywa	2,8	utwardzona
001903F	DW nr 289 – Zabłocie	1,6	utwardzona / gruntowa
001904F	Guzów – Biedrzychowice	3,4	utwardzona / gruntowa

1	2	3	4
001905F	Golin – Bronice – Pietrzyków	3,8	gruntowa
001906F	Mirkowice – Białków	2,5	gruntowa
001907F	Jabłoniec – Świbna	2,3	gruntowa
001908F	Jasionna – Zieleniec	1,9	gruntowa
001909F	Lisia Góra – Jabłoniec	1,7	gruntowa
001910F	Świbna – Łukawy	0,8	gruntowa
001911F	Roztoki	0,7	utwardzona
001912F	Roztoki – Jasień	3,4	gruntowa
001913F	Mirkowice – Jasień	1,3	utwardzona
001914F	Jabłoniec	1,6	utwardzona / gruntowa
001915F	Świbna	0,7	utwardzona
001916F	Mirkowice – Tuchola	1,9	utwardzona
001917F	Jasień – DW nr 287	1,1	utwardzona

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 46,5 km, z czego 11,8 km na terenie miasta oraz 34,7 km na terenach wiejskich. W najbliższym okresie planuje się modernizację drogi gminnej w miejscowości Jabłoniec.

Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne). Większość dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na drogach powiatowych i gminnych oraz na drodze wojewódzkiej nr 294 wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych w dużej mierze drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Przebieg dróg wojewódzkich nr 287 i 294 ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową na terenie wsi: Budziechów, Bronice, Lisia Góra, Świbna i Zieleniec w kontekście emisji hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- budowa obwodnicy Budziechowa i Lubska w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 287 do pełnych parametrów klasy „G”;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 289 do pełnych parametrów klasy „G”;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 294 do parametrów klasy „G”;
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji przetwórstwa rolno – spożywczego, przemysłowego i turystycznego;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

TABELA 113: Gmina Jasień – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	3,08	3,93	2,25
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	3,28	3,08	4,49
Drogi gminne ogółem	6,36	7,01	6,74
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	7,46	4,17	3,41
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	0,12	0,50	0,72
Drogi powiatowe ogółem	7,58	4,67	4,13
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	10,54	8,10	5,66
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	3,40	3,58	5,21
Drogi gminne i powiatowe ogółem	13,94	11,68	10,87
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	17,72	28,16	16,47
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	18,90	22,06	32,81
Drogi gminne ogółem	36,62	50,22	49,28
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	42,95	29,85	24,95
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	0,68	3,55	5,27
Drogi powiatowe ogółem	43,63	33,40	30,22
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	60,67	58,01	41,42
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	19,58	25,61	38,08
Drogi gminne i powiatowe ogółem	80,25	83,62	79,50

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

TABELA 114: Gmina Jasień – podstawowe współczynniki dotyczące nasycenia motoryzacją w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	697,89	653,35
Samochody osobowe	b.d.	554,81	506,61
Motocykle	b.d.	37,22	34,11
Motorowery	b.d.	37,79	36,49
Samochody ciężarowe	b.d.	71,78	73,78
Autobusy	b.d.	1,77	2,28
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	4982,20	4779,73
Samochody osobowe	b.d.	3960,80	3706,19
Motocykle	b.d.	265,69	249,56
Motorowery	b.d.	269,78	266,97
Samochody ciężarowe	b.d.	512,42	539,75
Autobusy	b.d.	12,63	16,70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Komunikacja samochodowa:

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS), zwłaszcza PKS Żary oraz prywatne BUSy. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi: Lubsko, Żary, Nowogród Bobrzański i Zielona Góra. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Żarach i Zielonej Górze.

Linie kolejowe:

- nr 275: Wrocław Muchobór – Legnica – Żagań – Jasień – Lubsko – Gubinek (granica państwa).

Na terenie gminy Jasień jest to linia normalnotorowa, jednotorowa, niezelektryfikowana, klasy pierwszorzędnej o długości 6,950 km (km: 162,800 – 169,750). Prędkość na linii wynosi do 80 km/h, a dopuszczalny nacisk 196 kN/oś. Od 1995 roku linia jest nieczynna dla ruchu pasażerskiego. Obecnie kursują tylko pociągi towarowe. Infrastrukturę kolejową na trasie nr 275 na terenie gminy stanowi nieczynna stacja kolejowa w Jasieniu. Przebieg linii nie koliduje z obecnym zagospodarowaniem terenu, a zwłaszcza z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową. PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Zielonej Górze nie przewidują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii oraz przywrócenia na niej ruchu pasażerskiego. W związku ze spodziewanym wzrostem natężenia ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej zasadna wydaje się reaktywacja połączeń pasażerskich. Celem reaktywacji byłoby zarówno promowanie ekologicznego transportu jak również turystyczna popularyzacja regionu.

TABELA 115: Gmina Jasień – podstawowe parametry techniczne linii kolejowej nr 275⁵⁸.

Tor	Km (od – do)	Klasy linii	Maksymalne prędkości (km/h)		
			Pociągi pasażerskie	Autobusy szynowe	Pociągi towarowe
N	162,800 – 169,750	C3	80	80	80

Tor – „N” – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji).

Klasy linii – „C3” – nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś) nacisk liniowy 71 kN/m (7,2 t/m).

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2013.

Na terenie gminy Jasień do początku lat 90-tych XX wieku funkcjonowały jeszcze 2 linie kolejowe w relacji:

- Stary Raduszczyk – Lubsko – Tuplice – Łęknica (nr 365);
- Miłkowice – Węgliniec – Żary – Sieniawa Żarska – Jasień (nr 282).

Obecnie obie linie są zlikwidowane, torowiska na zdecydowanej większości odcinków rozebrane, a były przystanki kolejowe (Budziechów, Glinka Górna, Lipsk Żarski) zlikwidowane bądź zaadoptowane na inne cele.

Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój.

⁵⁸ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy 2013/2014* – Uchwała nr 79/2013 Zarządu PKP PLK SA z dnia 05 lutego 2013 roku.

6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie gmina Jasień jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 72,7 km z 1135 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2012 roku dostarczono mieszkańcom 171,1 dm³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości za wyjątkiem wsi Lipsk Żarski. Mieszkańcy Lipska Żarskiego zaopatrują się w wodę z indywidualnych bądź grupowych studni przydomowych.

TABELA 116: Gmina Jasień – wyposażenie w sieć wodociągową w 2013 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
Jasień	13,5	550
Bieszków	2,9	46
Bronice	5,2	19
Budziechów	2,7	97
Golin	5,4	34
Guzów	1,9	48
Jabłoniec	5,9	54
Jaryszów	1,5	12
Jasionna	2,0	12
Jurzyn	3,4	5
Lipsk Żarski	–	–
Lisia Góra	1,6	35
Mirkowice	1,1	24
Roztoki	4,2	23
Świbna	8,0	35
Wicina	6,5	54
Zabłocie	5,5	89
Zieleniec	1,7	3

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Wszystkie miejscowości zwodociągowane, poza Budziechowem (ujęcie Glinka Górna), zaopatrywane są w wodę poprzez ujęcia wód podziemnych (SUW) zlokalizowane w Jasieniu przy ul. Leśnej i ul. Wodnej. Zlokalizowane na terenie gminy Jasień ujęcie Glinka Górna zaopatruje w wodę przede wszystkim miasto Lubsko.

SUW WODNA:

Decyzją Starosty Powiatu Żarskiego z dnia 14 grudnia 2004 roku udzielono Zakładowi Komunalnemu sp. z o.o. w Jasieniu pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód na pobór wody podziemnej z ujęcia zlokalizowanego przy ul. Wodnej w Jasieniu dla potrzeb wodociągu grupowego miejscowości: Jasień, Bieszków, Guzów, Roztoki, Wicina i Zabłocie, składającego się z pięciu studni wierconych nr: 1z, 1r/z, 2z/z, 3r i 3AW, eksploatowanych naprzemiennie o ustalonych zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 133,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $S = 4,5 - 4,7 \text{ m}$ i $R = 175,0 \text{ m}$ w ilości: $Q_{\text{śrd}} = 1300,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2015 roku. SUW Wodna zaopatruje w wodę miasto Jasień oraz wschodnią część gminy.

SUW LEŚNA:

Decyzją Starosty Powiatu Żarskiego z dnia 14 grudnia 2004 roku udzielono Zakładowi Komunalnemu sp. z .o.o. w Jasieniu pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód na pobór wody podziemnej z ujęcia zlokalizowanego przy ul. Leśnej w Jasieniu dla potrzeb wodociągu grupowego miejscowości: Jasień, Bronice, Golin, Jabłonec, Jaryszów, Jasionna, Jurzyn, Lipsk Żarski, Lisia Góra i Zieleniec, składającego się z dwóch studni wierconych nr: 1 i 2, eksploatowanych naprzemiennie o ustalonych zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 37,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $S = 2,1 \text{ m}$ i $R = 131,0 \text{ m}$ w ilości: $Q_{\text{śrd}} = 300,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2015 roku. SUW Leśna zaopatruje w wodę zachodnią część gminy.

GLINKA GÓRNA:

Decyzją Starosty Powiatu Żarskiego z dnia 27 marca 2006 roku udzielono Przedsiębiorstwu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Lubsku sp. z o.o. pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód na pobór wody podziemnej z ujęcia zlokalizowanego we wsi Glinka Górna dla potrzeb miasta Lubsko, składającego się z siedmiu studni wierconych nr: 3s (3), 3z (4), 4z (5), 4s (7), 1z (8), 9 i 2b o ustalonych zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 350,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $S = 3 \text{ m}$ w ilości: $Q_{\text{maxh}} = 350,0 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{śrd}} = 4900 \text{ m}^3/\text{d}$. Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 1 kwietnia 2016 roku. SUW Glinka Górna zaopatruje w wodę miasto Lubsko oraz poprzez jego układ wodociągowy – wieś Budziechów.

TABELA 117: Gmina Jasień – źródło zaopatrzenia w wodę w 2013 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenia w wodę
Jasień	SUW Wodna
Bieszków	SUW Wodna
Bronice	SUW Leśna
Budziechów	SUW Glinka Górna
Golin	SUW Leśna
Guzów	SUW Wodna
Jabłonec	SUW Leśna
Jaryszów	SUW Leśna
Jasionna	SUW Leśna
Jurzyn	SUW Leśna
Lipsk Żarski	–
Lisia Góra	SUW Leśna
Mirkowice	SUW Wodna
Roztoki	SUW Wodna
Świbna	SUW Wodna
Wicina	SUW Wodna
Zabłocie	SUW Wodna
Zieleniec	SUW Leśna

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2013.

Na terenie gminy Jasień zostały wyznaczone bezpośrednie i pośrednie strefy ochronne ujęć wód.

GLINKA GÓRNA:

Ujęcie „Glinka Górna” zlokalizowane jest na terenach leśnych, które zajmują około 90 % powierzchni strefy. Pozostałą część stanowią łąki i tereny częściowo zatorfione. Eksploatuje ono wody podziemne pradolinnej, plejstoceńskiej warstwy piasków i żwirów. Zasilanie poziome wodonośnego następuje głównie z dopływów bocznych i infiltracji opadów atmosferycznych. Pradolina warstwa wodonośna występująca na obszarze zasilania ujęcia „Glinka Górna” nie jest izolowana od powierzchni terenu. Bezpośrednia infiltracja wód opadowych ułatwia przenikanie zanieczyszczeń do ujmowanego poziomu wodonośnego. W związku z powyższym istnieje potrzeba ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody. Celem ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody „Glinka Górna” jest ochrona ujęcia przy zachowaniu dotychczasowego sposobu użytkowania gruntów w obszarze zasilania ujęcia.

Rozporządzeniem nr 4/2007 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 09 maja 2007 roku ustanowiono strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych „Glinka Górna”, w obrębie Budziechów. Strefę ochronną ujęcia wody stanowią:

- tereny ochrony bezpośredniej dla studni:
 - nr 1, nr 3 i nr 7 o powierzchni 980,5 m²;
 - nr 4 o powierzchni 426,0 m²;
 - nr 5 o powierzchni 384,0 m²;
 - nr 6 o powierzchni 378,0 m²;
 - nr 8 o powierzchni 390,0 m²;
- teren ochrony pośredniej o powierzchni 7,34 km².

Na terenach ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją wody. Na terenach ochrony bezpośredniej należy

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody zabrania się:

- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi;
- rolniczego wykorzystania ścieków;
- przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- lokalizowaniu zakładów przemysłowych oraz ferm chowu i hodowli zwierząt;
- lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych, a także rurociągów do ich transportu;
- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- lokalizowania nowych ujęć wody dla innych użytkowników;
- lokalizowania cmentarzy i grzebania zwłok zwierzęcych;

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody ogranicza się stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin do wymienionych w rejestrze środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu i stosowania w strefach ochronnych ujęć wód zezwoleniem Ministra właściwego do spraw rolnictwa.

JASIEŃ SUW LEŚNA i JASIEŃ SUW WODNA:

Obszar strefy ochrony bezpośredniej mieści się w granicach ogrodzenia poszczególnych stacji ujęcia wody. Stref ochrony pośredniej nie wyznaczono.

Zgodnie z art. 52 ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, jeżeli jest to uzasadnione lokalnymi warunkami hydrogeologicznymi, hydrologicznymi i geomorfologicznymi oraz zapewnia konieczną ochronę ujmowanej wody. W związku z istnieniem powyższych uwarunkowań na terenie gminy Jasień nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej dla SUW Leśna i SUW Wodna. Zgodnie z art. 52 ustawy Prawo wodne strefę ochronną ujęcia wody, zwaną dalej „strefą ochronną”, stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody. Natomiast zgodnie z art. 53 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić. Na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

TABELA 118: Gmina Jasień – gęstość sieci wodociągowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci wodociągowej ⁵⁹ w km/100 km ² ogółem	57,24	57,35	47,60
Gęstość sieci wodociągowej ⁶⁰ w km/100 km ² w miastach	281,8	331,0	298,4
Gęstość sieci wodociągowej ⁶¹ w km/100 km ² na wsi	48,5	43,1	34,7
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ ogółem	26,9	31,6	33,4
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ na wsi	27,8	33,7	32,9
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	23,2	28,0	30,0
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	18,2	26,0	26,0
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	86,2	88,8	89,6
% ludności miejskiej korzystającej z wodociągu	99,4	96,2	95,9
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	65,2	76,9	78,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

⁵⁹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁶⁰ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁶¹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

Gęstość sieci wodociągowej na terenie gminy Jasień jest zbliżona do średniej wartości charakteryzującej powiat żarski oraz wyższa od średniej dla całego województwa lubuskiego, a w ujęciu obejmującym tylko tereny wiejskie jest wyższa zarówno od średniej dla powiatu jak i województwa. Oba wskaźniki są dość wysokie jak na gminę miejsko – wiejską zwłaszcza, że poza terenem miasta charakteryzuje się ona dość niskim zaludnieniem, nawet w skali całego województwa. Dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej na terenie analizowanej gminy jest statystycznie najmniej korzystna. Jednakże gdyby analizować odsetek ludności korzystającej z wodociągu i zamieszkującej tylko tereny miejskie to współczynnik na terenie gminy Jasień jest nieznacznie wyższy od średniej dla terenów miejskich powiatu i województwa.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę planuje się następujące inwestycje:

- dokończenie wodociągowania miejscowości Jaryszów do 2015 roku;
- budowa wodociągu dla miejscowości Lipsk Żarski do 2015 roku.

6.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy Jasień sieć kanalizacyjną posiada jedynie częściowo miasto Jasień. Obejmuje ona ulice: Buczka, Kolejową (częściowo), Ogrodową (częściowo), Okrzei, Piątkowskiego, Przemysłową, Tenisową, Wąską i XX-lecia (częściowo). W 2013 roku długość sieci kanalizacyjnej wyniosła tu 7,4 km z 65 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2012 roku odprowadzono siecią 70,0 dam³ ścieków. Bez kanalizacji sanitarnej pozostaje reszta miasta i wszystkie miejscowości wiejskie. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków w Jasieniu. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków. W Jasieniu istniejąca sieć kanalizacji burzowej poprzez przyłączenie do niej odpływów z szamb i przyłączy domowych stała się kanalizacją ogólnospławną. Jest to sieć odcinkowa z bezpośrednimi wlotami do przepływającej przez miasto rzeki Lubszy. Ścieki deszczowe z terenu miasta i gminy odprowadzane są bez oczyszczenia do istniejących cieków wodnych i rowów melioracyjnych.

Pod koniec 2011 roku w Jasieniu przy ul. Zielonogórskiej uruchomiona została nowa mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków. Realizacja inwestycji umożliwiła powstanie komunalnej oczyszczalni ścieków o docelowej przepustowości 653 – 842 m³/d dla aglomeracji Jasień oraz sieci zewnętrznych, w tym dla kolektora sanitarnego odprowadzającego ścieki z terenu miasta oraz wodociągu zasilającego oczyszczalnię. Kolektor łączy istniejący system kanalizacyjny z nową oczyszczalnią ścieków. Docelowo oczyszczalnia ścieków oczyszcza będzie ścieki z Aglomeracji Jasień, to jest z całego terenu miasta i wsi Mirkowice. Stara oczyszczalnia zlokalizowana przy ul. Żytniej została zlikwidowana. Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej po zakończeniu realizacji inwestycji wynosić będzie 16,863 km. Realizacja projektu obejmowała następujące zadania:

- budowa kolektora sanitarnego, w tym: grawitacyjny PCW Dn 315 mm – 1463,7m, tłoczny PE Dn160 mm – 222,6 m, przykanaliki PCW Dn 160 – 200 mm – 9 sztuk;
- budowa wodociągu zasilającego PE Dn 90 mm – 793,0 m;
- odbudowa nawierzchni;

- zagospodarowanie terenu (ogrodzenie terenu, pozostałe prace);
- budowa oczyszczalni ścieków, w tym: pompownia ścieków, budynek socjalno – techniczny, reaktor biologiczny ARBF, komora zasuw – węzeł spustowy, punkt zlewny ścieków dowożonych, zbiornik wyrównawczy ścieków dowożonych, wylot do odbiornika wraz z sieciami między obiektowymi;
- budowa drogi dojazdowej do oczyszczalni ścieków.

Dodatkowo oczyszczalnia ścieków została zaopatrzona w instalacje i wewnętrzne sieci elektryczne z oświetleniem terenu, drogi wewnętrzne, place manewrowe, AKPiA – sterowanie i automatyka, doprowadzenie energii elektrycznej, w tym linia SN i stacja trafo. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Lubsza. Oczyszczalnia ścieków zaprojektowana została w technologii SBR z reaktorem sekwencyjnym typu ARBF2x400.

Decyzją Starosty Żarskiego (WBO–II.6341.45.2011) z dnia 16 grudnia 2011 roku udzielono Gminie Jasień pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód polegające na wprowadzeniu ścieków komunalnych w ilości:

- $Q_{maxh} = 86,0 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{\text{śrd}} = 653 \text{ m}^3/\text{d}$;
- $Q_{maxr} = 238345 \text{ m}^3/\text{r}$;

do rzeki Lubsza w km 35+595, po ich oczyszczeniu na mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków (RLM = 4948), zlokalizowanej na działce ewidencyjnej nr 845 w obrębie Jasień. Skład wprowadzanych ścieków do odbiornika nie może przekroczyć następujących wartości stężeń zanieczyszczeń:

- $BZT_5 \leq 25 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- $CHZT_{CR} \leq 125 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- Zawiesin ogólnych $\leq 35 \text{ mg/l}$.

Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 16 grudnia 2021 roku.

TABELA 119: Gmina Jasień – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁶² w km/100 km ² ogółem	5,83	14,06	22,82
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁶³ w km/100 km ² w miastach	154,5	217,2	253,2
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁶⁴ w km/100 km ² na wsi	–	3,1	10,2
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m ³	9,67	22,31	32,65
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	18,1	50,2	64,4
% ludności miejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	29,4	77,9	88,1
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	–	6,6	23,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Dane dotyczące gospodarki ściekowej na terenie gminy Jasień sygnalizują jakim niedoborem w zakresie sieci kanalizacyjnej charakteryzuje się nie tylko obszar gminy Jasień, ale także cały powiat żarski w stosunku do średniej wojewódzkiej, która i tak jest jedną z najniższych w skali kraju. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym

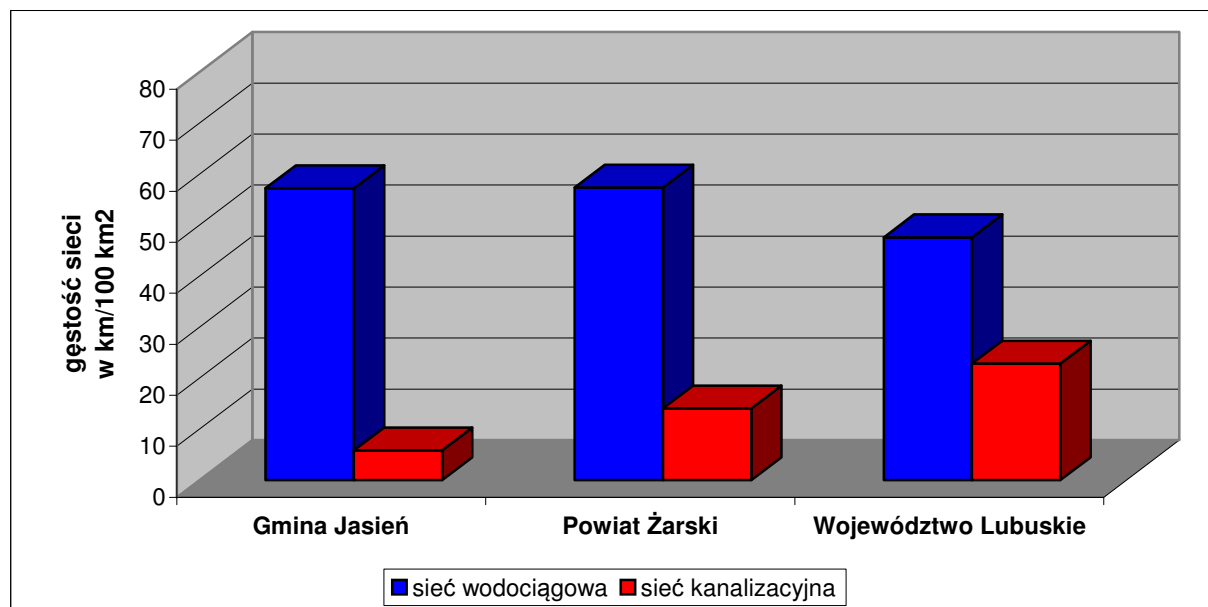
⁶² Sieć rozdzielcza i kolektory.

⁶³ Sieć rozdzielcza i kolektory.

⁶⁴ Sieć rozdzielcza i kolektory.

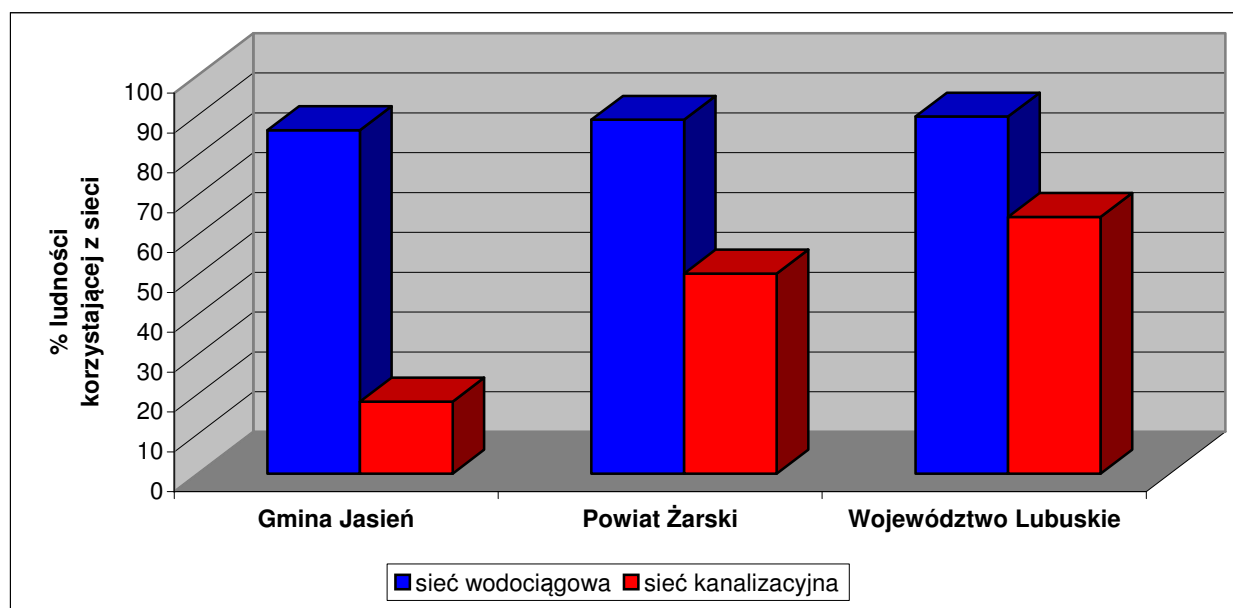
zwodociągowaniu miasta i gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

RYCINA 28: Gmina Jasień – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

RYCINA 29: Gmina Jasień – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Dokończenie budowy sieci wodociągowej, a zwłaszcza budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i niebawem rozpoczną się inwestycje w tym zakresie. Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. Należy więc założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Ścieki deszczowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

W zakresie budowy sieci kanalizacyjnej planuje się następujące inwestycje:

- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Budziechów do 2013 roku (inwestycja wspólna z gminą Lubsko);
- dokończenie kanalizacji w mieście Jasień do 2015 roku;
- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Mirkowice po 2015 roku;
- ewentualna budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Jabłoniec i Lisia Góra po 2015 roku;

Płynne nieczystości z wymienionych wyżej miejscowości kierowane będą siecią tranzytową do oczyszczalni ścieków w Jasieniu. Dla pozostałych miejscowości przewiduje się utrzymanie dotychczasowego systemu oraz dodatkowo możliwość budowy indywidualnych bądź grupowych, przydomowych oczyszczalni ścieków.

6. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Jasień Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada obszarów i terenów górniczych utworzonych w związku z wydobywaniem gazu ziemnego oraz przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział we Wrocławiu nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia i nie planuje żadnych zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy Jasień.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Zakład w Zgorzelcu posiada na terenie gminy sieć gazową przesyłową wysokiego ciśnienia oraz sieć dystrybucyjną średniego i niskiego ciśnienia o łącznej długości 22,332 km, z czego sieć przesyłowa to 5898 m, a sieć rozdzielcza 16434 m. Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150, Cn 5,5 MPa relacji Żary Lubomyśl – Jasień. Gaz ziemny zaazotowany doprowadzany jest magistralą biegnącą z kierunku Głogowa przez Szprotawę, Żagań, Żary do Jasienia. Gazociąg ten zakończony jest stacją redukcyjno – pomiarową I^o zlokalizowaną przy ul. Granicznej w Jasieniu. Ze stacji przy ul. Granicznej poprzez sieć średniego i niskiego ciśnienia zaopatrywane jest miasto Jasień. Od stacji przy ul. Granicznej prowadzi do Lubska gazociąg średniego ciśnienia zaopatrujący w gaz wieś Budziechów oraz miasto Lubsko. Dodatkowo na terenie gminy Jasień zlokalizowanych jest 5 stacji redukcyjno – pomiarowych II°.

Według danych GUS na koniec 2011 roku z gazowej sieci dystrybucyjnej korzystało 1473 odbiorców, z czego w mieście Jasień 1400 odbiorców. Do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych prowadziło 413 przyłączy. 406 odbiorców ogrzewało gazem mieszkania. Liczba ludności korzystającej z gazu w gminie wyniosła ogółem 4408 osób. Łączne zużycie gazu wyniosło 1047,40 tys. m³, z czego 531,7 tys. m³ zużyto na ogrzewanie mieszkań.

TABELA 120: Gmina Jasień – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	17,58	14,42	26,50
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ²	4,64	3,67	6,00
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ²	12,94	10,75	20,50
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² w miastach	276,3	218,0	251,3
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² na wsi	2,6	0,2	9,3
Odbiorcy ⁶⁵ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	201,56	184,37	187,34
Liczba odbiorców ⁶⁶ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem (%)	20,16	18,44	18,73
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	60,32	52,29	52,60
% ludności miejskiej korzystającej z sieci gazowej	92,3	84,9	75,9
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	9,2	0,7	12,3
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁶⁷ w m ³ ogółem	237,6	239,0	237,0
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁶⁸ w m ³ w miastach	234,9	238,8	220,7
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁶⁹ w m ³ na wsi	281,8	286,8	411,3
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁷⁰ w m ³ ogółem	143,4	124,9	124,7
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁷¹ w m ³ w miastach	216,5	202,3	167,4
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁷² w m ³ na wsi	25,9	2,0	50,5
Odbiorcy ⁷³ gazu z sieci ogrzewający mieszkania na 1000 mieszkań ogółem	171,09	130,23	138,53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Wskaźniki dotyczące dostępności do sieci gazowej, a także odbiorców i zużycia gazu w gospodarstwach domowych są zbliżone do średnich wartości charakteryzujących powiat żarski i województwo lubuskie. Na terenie gminy Jasień prezentują się one nieco korzystniej (odbiorcy i % ludności korzystającej z sieci gazowej) od porównywanych wartości przede wszystkim ze względu na fakt, że praktycznie całe miasto Jasień oraz wieś Budziechów (ponad 60 % ogółu ludności) są zgazyfikowane.

⁶⁵ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁶ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁷ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁸ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁷⁰ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

⁷¹ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach, w których ta sieć istniała.

⁷² Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.

⁷³ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Plan rozwoju PSG sp. z o.o. do 2015 roku nie przewiduje znaczących inwestycji w infrastrukturę gazowniczą. Niemniej istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają na rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy Jasień korzystne warunki do dalszej gazyfikacji posiadają przede wszystkim wsie: Bieszków, Świbna i Jabłoniec, czyli miejscowości leżące najbliżej przebiegającego gazociągu (łącznie 561 mieszkańców – około 150 potencjalnych odbiorców) oraz ewentualnie rejon wsi: Wicina, Guzów i Zabłocie, czyli miejscowości położone stosunkowo blisko infrastruktury gazowniczej i dodatkowo charakteryzujące się dość dużym zaludnieniem (łącznie 777 mieszkańców – około 200 potencjalnych odbiorców).

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348 z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

6. 4. Elektroenergetyka.

6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy Jasień nie ma i nie przewiduje się budowy obiektów elektroenergetycznych (stacji i linii o napięciu 220 kV i 400 kV) krajowej sieci przesyłowej, będących w eksploatacji Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA.

6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Przez teren gminy Jasień przebiegają 3 linie napowietrzne o napięciu 110 kV, będące własnością Grupy ENEA, relacji:

- GPZ Leśniów – GPZ Budziechów;
- GPZ Gubin – GPZ Budziechów;
- GPZ Żary – GPZ Budziechów.

Na terenie gminy sieć rozdzielcza SN 20 kV zasilana jest ze stacji transformatorowej 110/20/15 kV Budziechów, zlokalizowanej na zachód od wsi Budziechów. Stacja zasilana jest bezpośrednio ze stacji transformatorowej 220/110 kV Leśniów linią napowietrzną 110 kV o przekroju 240 mm². Dodatkowo stacja powiązana jest dwoma liniami napowietrznymi 110 kV o przekroju 240 mm² ze stacjami: 110/20 kV Zakładowa (Żary) oraz 110/15 kV Gubin. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami NN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego ENEA Operator sp. z o.o. lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców.

W mieście Jasień sieć rozdzielcza SN 20 kV to około 7 km linii kablowych w centrum miasta i na terenach gęściej zabudowanych oraz 3,3 km linii napowietrznych na obrzeżach północnej i południowej części miasta. Odbiorcy przemysłowi i bytowo – komunalni miasta zasilani są z 21 stacji transformatorowych 20/0,4 kV. Na terenach wiejskich sieć rozdzielcza i przesyłowa SN 20 kV to około 74 km linii napowietrznych. Odbiorcy energii elektrycznej z terenów wiejskich zasilani są z 32 stacji transformatorowych 20/0,4 kV.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci ENEA. Według danych GUS na koniec 2011 roku energię elektryczną pobierało w mieście 1552 odbiorców, a jej zużycie wyniosło 2764 MWh. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznej 0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 121: Gmina Jasień – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców ogółem	b.d.	336,52	352,90
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców w miastach	345,20 ⁷⁴		
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę ogółem w kWh	b.d.	2079,65	2070,31
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w mieście w kWh	1780,8	1921,6	1913,1
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	699,4	730,8
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w mieście w kWh	613,8	687,8	715,1
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	b.d.	277,5	276,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Mniejsze zużycie energii elektrycznej na terenie miasta Jasień w stosunku do porównywanych wartości można tłumaczyć faktem, że nie obejmuje ono potrzeb grzewczych realizowanych między innymi poprzez gaz sieciowy.

W najbliższym czasie rozbudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznej na terenie gminy realizowana będzie na podstawie *Planu Rozwoju ENEA Operator sp. z o.o. na lata 2011 – 2015*. Jednocześnie w tym czasie dla zwiększenia pewności zasilania odbiorców w miejscowości Jasień planowana jest budowa nowej rozdzielni sieciowej 20 kV przy ul. Zielonogórskiej, dla której należy zarezerwować działkę o powierzchni około 80 m² z możliwością dojazdu z drogi publicznej sprzętem ciężkim.

⁷⁴ Dane dotyczące odbiorców oraz zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych publikowane przez GUS w rozbięciu na poszczególne gminy dotyczą tylko terenów miejskich.

6.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Jasień istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Jasień zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Jasień tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w południowej oraz południowo – wschodniej części gminy w rejonie Wzniesień Żarskich (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy). Rejony te mają jednak tylko względnie korzystne warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzenia specjalistycznych badań, o tyle część wspomnianego rejonu znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (NATURA 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu, użytki ekologiczne) oraz obejmuje obszary o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe w rejonach objętych ochroną uważa się za niepożądane. Ewentualna lokalizacja farm wiatrowych wskazana byłaby jedynie w północno – wschodniej części gminy, w rejonie wsi Zabłocie, po przeprowadzeniu analiz wykluczających negatywny wpływ na przedmiot ochrony Obszaru Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie okolice Lubuska”. Lokalizacja elektrowni wiatrowych w tym właśnie rejonie gminy została ujęta w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasień*⁷⁵.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą zaś możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadku, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadku na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie doliny rzeki Lubuszy, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych. Obecnie na rzece Lubuszy (km 43+680) w rejonie miejscowości Świbna zlokalizowana jest mała elektrownia wodna (MEW) na bazie jazu betonowego ze stopniem wodnym, wybudowana w 2004 roku. Przepływ w tym miejscu wynosi 0,828 m³/s, zainstalowana moc

⁷⁵ Uchwała nr XIV/112/12 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 29 marca 2012 roku.

obiektu 0,05 MW, a wysokość piętrzenia 1,0 m. Obiekt posiada pozwolenie wodno – prawne na czas określony do końca 2013 roku. Stan techniczny obiektu jest dobry.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Lubuskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia.

6. 5. Ciepłownictwo.

Gospodarka ciepła na terenie miasta opiera się przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania bądź na lokalnych kotłowniach. Do największych kotłowni na terenie miasta należą obiekty zlokalizowane przy ulicach: Wąskiej, Tenisowej, Buczka i Powstańców Warszawskich. Zaopatrują one w ciepło przede wszystkim wielorodzinne budynki mieszkalne zlokalizowane przy ulicach: XX-lecia, Buczka, Konopnickiej, Obrońców, Piątkowskiego, Plac Wolności, Tenisowej i Wąskiej. Należy nadmienić, że wyżej wymienione kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego i służą tylko do ogrzewania pomieszczeń. Paliwem dla kotłowni przy ulicach: Tenisowej, Buczka i Powstańców Warszawskich jest gaz, zaś dla obiektu przy ul. Wąskiej – węgiel kamienny (planowane przejście z węgla na gaz). Pozostała substancja mieszkaniowa (zabudowania jednorodzinne) posiada indywidualne źródła ogrzewania. Paliwem najczęściej jest gaz, jednakże nadal dość powszechne jest opalenie węglem kamiennym czy koksem. Obiekty użyteczności publicznej (przedszkole, szkoły, ośrodek zdrowia, poczta, itp.) posiadają lokalne indywidualne kotłownie na gaz.

Potrzeby grzewcze mieszkańców rejonów wiejskich (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie. Na terenie wsi Budziechów, która posiada sieć gazową dominuje ogrzewanie gazowe.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami olejowymi i gazowymi, jest niekorzystny między innymi z punktu widzenia ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną (np.: w mieście) lokalnym, kotłiniowym ukształtowaniem powierzchni ziemi. Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takim nośnikiem energii może stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania jednorodzinne i zagrodowe. Najbardziej prawdopodobne wydaje się być rozszerzenie gazyfikacji gminy, służące również potrzebom grzewczym. Gmina nie posiada opracowania *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*.

6. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Jasień wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operująca na terenie gminy firma Orange (dawniej Telekomunikacja Polska SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, telexowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej: ORANGE, PLUS, T-MOBILE, PLAY, itd. i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie miejscowości: Jurzyn, Jasień, Lisia Góra i Zabłocie zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej.

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie zarejestrowane były 874 łącza telefonii przewodowej w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 117 numerów telefonicznych. Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane były 4 aparaty ogólnodostępne. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1 placówka pocztowa zlokalizowana w Jasieniu przy ul. Okrzei, świadcząca również usługi telekomunikacyjne.

TABELA 122: Gmina Jasień – telekomunikacja w 1999 roku i łączność w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Jasień	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	7240	4736	4045
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	1,38	2,11	2,47
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,08	0,15	0,18
Linie telefoniczne ogółem ⁷⁶ na 1000 ludności	130,54	174,90	235,67
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	117,02	144,88	193,84
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	391,75	484,60	643,27
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 tys. ludności	5,36	20,87	24,59
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 km ²	0,31	1,51	1,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2000, Poczta Polska SA 2013.

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Jasień było w 2013 roku statystycznie najmniej korzystne w stosunku do uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski oraz województwo lubuskie. Powodem takiego stanu jest tylko jedna placówka pocztowa obsługująca rejon całej gminy. Ogólny poziom telefonizacji gminy Jasień, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców był również mniej korzystny od średniej dla powiatu i województwa. W 1999 roku 1 osoba na 8 była abonentem telefonii przewodowej. W tym przypadku niewątpliwie wyższą średnią ilość linii telefonicznych w powiecie i województwie zwiększała duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem był wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Jasień również kształtował się znacznie mniej korzystnie od średniej dla powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. W 1999 roku w zaledwie co 2,5 mieszkaniu

⁷⁶ Linie w mieszkaniach i w firmach.

zarejestrowany był abonent telefonii analogowej. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

6. 7. Gospodarka odpadami.

Zgodnie z Ustawą „o odpadach” gmina Jasień posiada *Plan Gospodarki Odpadami (PGO)*. Program został opracowany w ramach Łużyckiego Związku Gmin i przyjęty został uchwałą nr XV/106/04 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 08 lipca 2004 roku. System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Jasień jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszemu deponowaniu na składowisku.

Ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Jasień zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby). W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

W ciągu roku na terenie gminy powstaje około 2000 Mg odpadów komunalnych. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Odpady komunalne z terenu gminy Jasień deponowane są obecnie na składowiskach w miejscowościach: Kielcz (odpady ze wsi: Bieszków, Guzów, Roztoki, Zabłocie) i Lubsko (Jasień i pozostałe wsie). Na obszarze gminy Jasień działalność w zakresie zbierania, transportu, usuwania lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych prowadzi obecnie firma TEW Gospodarowanie Odpadami sp. z o.o. z Nowej Soli.

Odpady gromadzone są przez mieszkańców w workach i pojemnikach przeznaczonych na poszczególne frakcje (odpady zmieszane, papier, szkło, tworzywa sztuczne, itd.). Mieszkańcy obszarów wiejskich oraz zabudowań jednorodzinnych na terenie miasta wyposażeni są w worki na poszczególne frakcje, zaś mieszkańcy zabudowań wielorodzinnych (spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe) na terenie miasta mają do dyspozycji pojemniki na poszczególne frakcje. Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych uzależniona jest od szybkości ich zapełniania. W większości przypadków odpady zmieszane wywożone są dwa do czterech razy w miesiącu, w tym na zgłoszenie telefoniczne. W Jasieniu przy ul. Żytniej zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy gminy mogą deponować tu między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, gruz oraz odpady ulegające biodegradacji (trawę, gałęzie). Odpady przemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy.

Docelowo odpady z terenu gminy Jasień będą deponowane na międzygminnym składowisku odpadów zlokalizowanym we wsi Marszów na terenie gminy wiejskiej Żary. Budowa składowiska realizowana jest w ramach projektu „Gospodarka odpadami w obrębie powiatów żarskiego i żagańskiego”. Projektem zarządza Zakład Zagospodarowania Odpadów sp. z o.o. z Żar. Celem realizacji niniejszego projektu jest doprowadzenie systemu gospodarki odpadów gmin regionu obsługi zakładu do stanu zgodnego z wymaganiami przepisów Polski i UE, realizacji nałożonego obowiązku świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych tych gmin w gospodarce odpadami, oraz zapewnienie możliwości wieloletniego unieszkodliwiania odpadów w tym regionie.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska naturalnego docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

6.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;

- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

TABELA 123: Gmina Jasień – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych (I). Dane z grudnia 1981 roku.

Obręb	Grunty zmeliorowane w ha (ogółem)	w tym zdrenowane w ha
Jasień	34,23	–
Bieszków	47,44	–
Bronice	41,72	–
Budziechów	297,81	7,61
Golin	82,41	11,54
Guzów	79,31	–
Jabłoniec	27,63	–
Jaryszów	115,65	8,31
Jasionna	27,69	0,69
Jurzyn	10,88	–
Lipsk Żarski	31,34	1,15
Lisia Góra	151,18	24,99
Mirkowice	34,31	–
Roztoki	99,64	–
Świbna	104,09	44,92
Wicina	221,36	40,30
Zabłocie	410,61	–
Zieleniec	b.d.	–

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2011.

Według aktualnych danych Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych z Zielonej Góry, Inspektorat Lubsko, na terenie gminy Jasień łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1986 ha, z czego 532 ha jest zdrenowanych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 42,10 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Grunty orne zmeliorowane zajmują powierzchnię 1041 ha (32,98 % ogółu gruntów ornych), zaś użytki zielone zmeliorowane – 945 ha (60,54 % ogółu użytków zielonych).

TABELA 124: Gmina Jasień – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych (II). Dane z grudnia 1981 roku.

Obręb	Rowy melioracji szczegółowych (mb)
Jasień	1501
Bieszków	11089
Bronice	5990
Budziechów	33307
Golin	7813
Guzów	2772
Jabłoniec	6310
Jaryszów	9192
Jasionna	3222
Jurzyn	1639
Lipsk Żarski	2695
Lisia Góra	13871
Mirkowice	5395
Roztoki	9681
Świbna	8032
Wicina	23105
Zabłocie	27539
Zieleniec	b.d.

Źródło: Urząd Miejski Jasień, 2011.

Według aktualnych danych Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych z Zielonej Góry, Inspektorat Lubusko, całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Jasień wynosi 214,268 km. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,69 km rowów melioracyjnych. Na powyższych rowach zlokalizowanych jest 831 budowli, w tym:

- 47 budowli piętrzących;
- 775 budowli komunikacyjnych;
- 7 studzienek;
- 2 syfony.

6.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Jasień nie ma cieków wodnych znajdujących się w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu. Ewidencją miejscowych cieków podstawowych administruje Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat w Lubusku.

TABELA 125: Gmina Jasień – ewidencja cieków podstawowych w 2011 roku (I).

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km	Kilometraż	Długość cieku uregulowana w km
Lubsza	13,550	34+750 – 48+300	5,000
Ług	8,840	0+980 – 12+000	8,840
Makówka	10,520	0+000 – 10+520	7,600
Widunia	7,500	0+000 – 7+500	4,600
Szyszyna	4,300	0+000 – 4+300	1,500
Korzenna	4,500	0+000 – 4+500	0,600
Kanał Wicina „B”	7,530	0+000 – 7+530	7,530
Kanał Zabłocki	3,300	0+000 – 3+300	3,300

Źródło: Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubsko, 2011.

TABELA 126: Gmina Jasień – ewidencja cieków podstawowych w 2011 roku (II).

Nazwa cieku	Obręb	Kilometraż	Długość w km
Lubsza	Mirkowice	34+750 – 36+100	1,350
	Jasień	36+100 – 39+100	3,000
	Świbna	39+100 – 46+700	7,600
	Lipsk Żarski	46+700 – 48+300	1,600
Ług	Mirkowice	0+980 – 3+440	2,460
	Guzów	5+170 – 6+450	1,280
	Zabłocie	6+450 – 8+120	1,670
	Zabłocie	8+570 – 12+000	3,430
Makówka	Budziechów	0+000 – 2+350	2,350
	Jasień	2+350 – 2+600	0,250
	Lisia Góra	2+600 – 4+000	1,400
	Jabłoniec	4+000 – 8+800	4,800
	Lisia Góra	8+800 – 9+520	0,720
	Golin	9+520 – 10+520	1,000
Widunia	Mirkowice	0+000 – 1+000	1,000
	Wicina	1+000 – 4+100	3,100
	Guzów	4+100 – 7+500	3,400
Szyszyna	Guzów	0+000 – 0+360	0,360
	Roztoki	0+360 – 4+300	3,940
Korzenna	Wicina	0+000 – 0+700	0,700
	Roztoki	0+700 – 4+500	3,800
Kanał Wicina „B”	Mirkowice	0+000 – 2+000	2,000
	Wicina	2+000 – 7+530	5,530
Kanał Zabłocki	Zabłocie	0+000 – 3+300	3,300

Źródło: Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubsko, 2011.

Z powyższych danych wynika, że całkowita długość cieków podstawowych na terenie gminy Jasień wynosi 60,040 km, z czego uregulowanych jest 38,970 km. Długość rzek wynosi 49,210 km (z czego 28,140 km jest uregulowanych), a długość kanałów wynosi 10,830 km (całość uregulowana). Na wyżej wymienionych ciekach zlokalizowanych jest 95 budowli wodnych, w tym:

- 17 budowli piętrzących;
- 66 budowli komunikacyjnych;
- 11 progów i stopni
- 1 syfon.

Długość wałów przeciwpowodziowych wynosi 4,760 km. Obwałowane są: Szyszyna na długości 0,560 km oraz Kanał Wicina „B” na długości 4,200 km. Obszar chroniony wałami wynosi 120 ha.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Jasień jest w dużej mierze niezadowalający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji. Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze nie przewiduje obecnie inwestycji na terenie gminy Jasień. Natomiast z powodu zniszczenia konstrukcji nośnych mostów na rzekach Makówka i Widunia do odbudowy inwestycyjnej zgłoszono następujące obiekty:

- Makówka – most betonowo – ceglany w km 3+030 – obręb Jasień;
- Makówka – most betonowo – ceglany w km 3+410 – obręb Lisia Góra;
- Makówka – most betonowo – ceglany w km 3+650 – obręb Lisia Góra;
- Widunia – most betonowo – drewniany w km 1+720 – obręb Wicina;
- Widunia – most betonowo – drewniany w km 2+220 – obręb Wicina.

6. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Jasień funkcjonuje 9 cmentarzy (8 komunalnych i 1 parafialny) zlokalizowanych w następujących miejscowościach:

- cmentarz komunalny w Jasieniu o powierzchni 1,6992 ha;
- cmentarz komunalny w Bieszkowie – 0,2147 ha;
- cmentarz komunalny w Jabłońcu – 0,46 ha;
- cmentarz komunalny w Jaryszowie – 0,36 ha (obręb Lipsk Żarski);
- cmentarz komunalny w Jasionnej – 0,19 ha;
- cmentarz komunalny w Jurzynie – 0,32 ha;
- cmentarz komunalny w Wicinie – 0,52 ha;
- cmentarz komunalny w Zabłociu – 0,45 ha;
- cmentarz parafialny w Jabłońcu – 0,35 ha.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są nieczynne od 1945 roku cmentarze w miejscowościach:

- Budziechów o powierzchni 0,24 ha;
- Golin o powierzchni 0,32 ha.

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 4,5639 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat mogą nie zaspokoić potrzeb mieszkańców gminy i w związku z powyższym postuluje się budowę cmentarza komunalnego w Jasieniu przy ul. Zielonogórskiej na powierzchni 2,36 ha.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina posiada stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna na terenie gminy Jasień nie posiada urzędzeń i obiektów do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

Natomiast przez północno – wschodnie, zalesione rejony gminy (obręb Zabłocie) przebiega droga międzypolygonowa, służąca przemieszczaniu się pojazdów (gąsienicowych, specjalnych, ponadnormatywnych) o masie do 60 ton, znajdujących się na wyposażeniu Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2002 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu pierwszej *Strategii Rozwoju Gminy Jasień*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Jasień. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Jasień.

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE:

7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Zgodnie z art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 627 z późn. zm.) organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Pierwszy *Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXXVII/272/2002 z dnia 02 października 2002 roku. Sporządzony wówczas „Plan...” w trybie ustawy z 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym stanowił podstawowe narzędzie dla kształtowania polityki przestrzennej w województwie, aczkolwiek stracił w dużym stopniu swą aktualność ze względu na wejście w życie ustawy z 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i wprowadzenie w niej nowych wymogów formalnych i prawnych. Wpływ na dezaktualizację „Planu...” miał także inny niż to zakładano w „Planie...” przebieg procesów inwestycyjnych, między innymi dotyczący realizacji podstawowego układu komunikacyjnego. Jednocześnie pojawiły się nowe wyzwania i uwarunkowania dla rozwoju województwa, jakie stworzyło wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. W związku z powyższym Sejmik Województwa Lubuskiego podjął w dniu 26 marca 2007 roku uchwałą nr VI/59/07 z w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* w jego granicach administracyjnych.

Aktualnie obowiązujący dokument pn. *Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXII/191/12 z dnia 21 marca 2012 roku.

Do głównych celów strategicznych zalicza się w *Zmianie PZPWL*:

- rozbudowa i modernizacja systemów transportowych w regionie i ich powiązań zewnętrznych;
- zasada zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji historycznej regionu;
- rozwijanie infrastruktury turystycznej w postaci szlaków pieszych i rowerowych, różnego typu wiat oraz przystanków, a także kompleksowego oznakowania turystycznego, zgodnego ze standardami europejskimi, który łączyłby poszczególne regiony województwa lubuskiego;
- rozwój aktywności gospodarczej;
- rozbudowa infrastruktury technicznej;
- rozszerzenie bazy szkolnictwa wyższego;
- rozwój i równomierne rozmieszczenie sieci infrastruktury społecznej.

Celami operacyjnymi zabezpieczającymi cele strategiczne są przede wszystkim:

- przygotowanie i działanie władz gminnych dotyczących opracowania i przyjęcia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, stanowiących formę zapisu polityki przestrzennej gmin;
- działanie władz samorządowych, w zakresie zagospodarowania przestrzeni w oparciu o plany miejscowe określające zasady zagospodarowania przestrzeni, uwzględniające zarówno przyjętą politykę przestrzenną gmin, jak i warunki kształtowania infrastruktury technicznej przy respektowaniu zasady „rozwoju zrównoważonego”;
- priorytetowe ukierunkowanie na rozwój turystyki oraz wspólna koncepcja zagospodarowania turystycznego w planach przestrzennych powiatów i gmin, spowoduje, iż rozwój turystyki stanowić będzie ważny element życia gospodarczego województwa lubuskiego;
- prowadzenie monitoringu zmian w zakresie zagospodarowania przestrzennego;
- prowadzenie monitoringu, co do zgodności opracowań z zakresu planowania przestrzennego i programów rozwoju na różnych szczeblach administracji samorządowej.

Jednym z ważniejszych zagadnień analizy struktury funkcjonalno – przestrzennej regionu ujętej w *Zmianie PZPW* jest zidentyfikowanie i ustalenie przyszłej hierarchii ośrodków usługowych. Dla określenia hierarchii ośrodków usługowych przyjęto porównanie zakładanej funkcji usługowej w stosunku do prognozowanego wzrostu ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych. W ten sposób wyznaczono ośrodki usługowe I rzędu, II rzędu, III rzędu i IV rzędu. Jasień określono jako ośrodki rozwoju IV rzędu o znaczeniu lokalnym.

Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz lokalnym (wykaz zadań rządowych i samorządowych) w przypadku gminy Jasień odnosi się do:

- potrzeby budowy nowej oczyszczalni ścieków zgodnie z *Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych* (inwestycję zrealizowano);
- przebudowy drogi wojewódzkiej nr 287;
- inwestycji w zakresie sieci elektroenergetycznych – modernizacja linii WN 110 kV Budziechów – Żary;
- realizacji inwestycji w ramach programu małej retencji wodnej w województwie lubuskim.

Rekomendacje bezpośrednie dla gminy Jasień w zakresie zadań proponowanych w *Zmianie PZPW*:

1) w zakresie struktury przestrzennej:

- podjęcie działań w zakresie zapewnienia ładu przestrzennego na terenie gminy poprzez racjonalizację użytkowania przestrzeni i zapobiegania jej degradacji;
- stworzenie warunków umożliwiających uporządkowanie obszarów funkcjonalnych na terenie gminy, w tym infrastruktury technicznej;
- podjęcie działań zwiększających efektywność gospodarowania przestrzenią;
- stworzenie warunków pozwalających na kształtowanie procesów urbanizacji w celu osiągnięcia najkorzystniejszych rozwiązań przestrzennych;
- podjęcie działań zwiększających odporność struktury przestrzennej gminy na zagrożenia wynikające z ekstremalnych zjawisk przyrodniczych i katastrof;
- dążenie do osiągnięcia wysokiej jakości środowiska przyrodniczego poprzez ochronę i odpowiednie użytkowanie.

2) w zakresie miejsca w strukturze przestrzennej województwa:

- położenie gminy w jednym z głównych pasm rozwoju przestrzennego województwa, w III Paneuropejskim Korytarzu Transportowym, wzdłuż autostrady A18, generującym rozwój społeczno – gospodarczy;
- wykorzystanie położenia gminy naturalnych i bardzo ciekawych zasobach przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki i rekreacji oraz związanych z nim usług.

3) pozostałe rekomendacje wynikające ze Zmiany PZPWL:

- modernizacja infrastruktury transportowej oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej;
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej;
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury społecznej – w szczególności w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i pomocy społecznej;
- usprawnienie systemu transportu publicznego z wykorzystaniem partnerstwa publiczno – prywatnego;
- uzyskanie trwałych efektów płynących ze współpracy międzyregionalnej;
- wspieranie działań na rzecz zwiększenia tożsamości regionalnej;
- wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki;
- promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej;
- podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek regionu i województwa;
- podniesienie jakości kształcenia;
- dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE;
- wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego;
- ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży;
- rozwój instytucjonalnego i kapitałowego otoczenia biznesu;
- wspieranie wzrostu zatrudnienia i mobilności zawodowej;
- poprawa jakości stanu środowiska przyrodniczego;
- kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia;
- rozbudowa i przebudowa sieci dróg komunikacji rowerowej o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym.

7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXXII/319/12 z dnia 19 listopada 2012 roku. We wstępie do „*Strategii...*” czytamy, że „stanowi ona najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. *Strategia* funkcjonować będzie jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Uwzględnienie w *Strategii* dokumentów planistycznych szczebla międzynarodowego i krajowego gwarantuje skorelowanie procesów rozwojowych województwa lubuskiego z podstawowymi założeniami europejskiej i krajowej polityki rozwoju regionalnego”. Ponadto podkreślono, że „głównymi priorytetami rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej

dekadzie są: zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawa dostępności komunikacyjnej i telekomunikacyjnej w układzie zewnętrznym i wewnętrznym, zapewnienie większej spójności społecznej i terytorialnej oraz wzmocnienie szeroko rozumianego zarządzania rozwojem. Osiągnięcie pożądanego stanu planuje się poprzez realizację celów operacyjnych oraz kierunków interwencji, rozumianych jako wskazanie działań niezbędnych do osiągnięcia celu”.

Wizję strategiczną określono słowami: *W 2020 roku województwo lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany jako miejsce zdrowego stylu życia zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnych technologii”.*

W celu urzeczywistnienia wizji rozwoju województwa lubuskiego w perspektywie dziesięciolecia sformułowano następujący **cel główny**: *Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem.*

Poniżej przedstawiony jest wykaz 4 **celów strategicznych** oraz przyporządkowanych im **celów operacyjnych**:

Cel strategiczny nr 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna.

Cele operacyjne:

- 1.1. Rozwój sektora B+R oraz usprawnienie mechanizmów transferu innowacji.
- 1.2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej.
- 1.3. Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy.
- 1.4. Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich.
- 1.5. Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich.
- 1.6. Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska.
- 1.7. Rozwój potencjału turystycznego województwa.
- 1.8. Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Cel strategiczny nr 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna.

Cele operacyjne:

- 2.1. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej.
- 2.2. Usprawnienie systemu transportu publicznego.
- 2.3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Cel strategiczny nr 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu.

Cele operacyjne:

- 3.1. Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych.
- 3.2. Zwiększenie dostępu do usług medycznych i profilaktyka zdrowotna.
- 3.3. Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej.
- 3.4. Promocja włączenia zawodowego i społecznego.
- 3.5. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.
- 3.6. Wsparcie budowy oraz modernizacji systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom.

Cel strategiczny nr 4: Region efektywnie zarządzany.

Cele operacyjne:

- 4.1. Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie.
- 4.2. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.
- 4.3. Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej.
- 4.4. Wzmocnienie integralności systemów zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.
- 4.5. Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji regionalnych.

7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego.

Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXI/185/12 z dnia 12 marca 2012 roku przyjął *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019*. We wstępie do dokumentu czytamy że, „celem opracowania *Programu* jest realizacja założeń zawartych w dokumentach strategicznych kraju, a zwłaszcza *Polityki Ekologicznej Państwa* na poziomie województwa. Istotą POŚ jest koordynacja zaplanowanych w nim działań z administracją rządową, samorządową (starostwa powiatowe, urzędy miast i gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem, a także realizacja tych zadań przez wskazane podmioty. Wymienione podmioty powinny współpracować ze sobą, przede wszystkim na etapie wdrażania zapisów *Programu*, do czego służyć ma proces uspołeczniania podczas tworzenia *Programu*. Niniejszy dokument wyznacza ramy dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w programach sektorowych województwa, a także przedstawia wytyczne do programów ochrony środowiska na poziomie powiatów, gmin i miast. Kolejnym celem *Programu* jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych, na zadania wymienione w *Programie* oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym) na realizację tych zadań. Działania ujęte w *Programie* mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności ochrony środowiska.

Naczelną zasadą przyjętą w *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. W związku z tym jako **nadrzędny cel** *Programu* przyjęto: *Zrównoważony rozwój województwa lubuskiego uwzględniający poprawę i właściwe wykorzystanie środowiska naturalnego.*

Poniżej przedstawiono wykaz celów długoterminowych (do 2019 roku) oraz celów krótkoterminowych (do 2015 roku) w poszczególnych dziedzinach:

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA):

Cel długoterminowy: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

PA1. Wdrażanie i realizacja założeń programów służących ochronie powietrza.

PA2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

Gospodarka wodna (W):

Cel długoterminowy: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa.

Cele krótkoterminowe:

W1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

W2. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystywania.

W3. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi.

W4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek.

W5. Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych.

W6. Odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek, ochrona naturalnych dolin rzecznych oraz renaturalizacja rzek.

Gospodarka odpadami (GO):

Cel długoterminowy: Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

Cele krótkoterminowe:

GO1. Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB.

GO2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.

GO3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów.

GO4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Ochrona przyrody i krajobrazu (OP):

Cel długoterminowy: Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

Cele krótkoterminowe:

OP1. Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa.

OP2. Stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody.

OP3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych.

OP4. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych.

OP5. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.

OP6. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

OP7. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

Ochrona przed hałasem (H):

Cel długoterminowy: Zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe:

H1. Monitoring hałasu i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas.

H2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM)

Cel długoterminowy: Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Cel krótkoterminowy:

PEM1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych.

Odnawialne źródła energii (OZE):

Cel długoterminowy: Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cel krótkoterminowy:

OZE1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym (PAP):

Cel długoterminowy: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Cele krótkoterminowe:

PAP1. Minimalizacja ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

PAP2. Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii.

Kopaliny (K):

Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel krótkoterminowy:

K1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

Degradacja powierzchni ziemi i gleb (GL):

Cel długoterminowy: Ochrona powierzchni ziemi przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe:

GL1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

GL2. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych.

GL3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej.

Współpraca transgraniczna (WT):

Cel długoterminowy: Prowadzenie wspólnych, transgranicznych działań związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.

Cel krótkoterminowy:

WT1. Realizacja działań z zakresu ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej w ramach podpisanych umów o współpracy transgranicznej.

Edukacja ekologiczna (EE):

Cel długoterminowy: Propagowanie właściwych zachowań i postaw dotyczących środowiska naturalnego.

Cele krótkoterminowe:

EE1. Promowanie właściwych zachowań w zakresie zużycia i zanieczyszczeń wody, gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza.

EE2. Rozwijanie działań z edukacji ekologicznej na obszarach cennych przyrodniczo.

EE3. Stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej.

POWIAT ŻARSKI:**7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego.**

Strategię Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013 – 2020 przyjęto uchwałą nr XXXIII/225/2013 Rady Powiatu Żarskiego z dnia 13 sierpnia 2013 roku. We wstępie do dokumentu podkreślono między innymi że, „*Strategia* jest dokumentem planistycznym, kreującym kierunki rozwoju powiatu i wyznaczającym jego cele na lata 2013 – 2020, wyrażającym dążenia społeczności lokalnej, oraz określającym zadania dla samorządu, które powinny być podjęte, aby te cele zostały osiągnięte. *Strategia* wskazywać ma priorytetowe cele i działania służące realizacji optymalnego rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu, poszanowania istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego, dóbr przyrody i środowiska, oraz ich racjonalne wykorzystanie biorąc pod uwagę dobro obecnych i przyszłych pokoleń. *Strategia* pełnić będzie funkcję dokumentu wskazującego potrzeby inwestycyjne powiatu oraz odniesienie przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych, zwłaszcza środków z Unii Europejskiej w okresie programowania 2014 – 2020. Obecny dokument został przygotowany jako aktualizacja *Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2003 – 2012* i dokonany został w ramach pilotażowego projektu pn. „**Decydujmy razem**”, którego liderem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego”.

Wizję strategiczną określono następującymi słowami: „*Powiat Żarski to dynamicznie rozwijający się obszar Dolnych Łużyc, wykorzystujący nowoczesną sieć komunikacyjną, teleinformatyczną oraz położenie transgraniczne. Dobrze przygotowana i wykształcona kadra stanowi wyróżnik i potencjał wzmacniający gospodarkę regionu. Wiodące strefy aktywności gospodarczej są źródłem innowacyjności i zatrudnienia. Zrównoważone wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego zapewnia rozwój oferty czasu wolnego dla mieszkańców i turystów*”.

Natomiast **Misję** wyrażono w następujący sposób: „*Powiat Żarski dąży do systematycznego podnoszenia poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców, budując trwałe relacje współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego, tworząc poczucie wspólnoty i tożsamości regionalnej. Nowocześnie zarządzane instytucje powiatowe wykorzystują rozwiązania innowacyjne oraz zapewniają wysoką jakość realizacji zadań. Współpraca regionalna i transgraniczna otwiera Powiat i buduje nowe więzi współpracy*”.

Na podstawie uwarunkowań (diagnozy) i analizy SWOT oraz jako warunek konieczny zrealizowania wizji, określono następujące **wiodące kierunki rozwoju** powiatu:

- nowoczesna sieć komunikacji drogowej;
- wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- gospodarka oparta na wiedzy, edukacji, innowacyjności;
- współpraca transgraniczna i regionalna;
- strefy przemysłowe jako strefy aktywizacji, zatrudnienia;

- oferta czasu wolnego i gospodarka doznań dla mieszkańców i turystów;
- promocja marki regionu Dolne Łużyce.

Sformułowane **cele ogólne** i **cele szczegółowe** wyznaczono w 4 ładach zrównoważonego rozwoju:

I. ŁAD ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNY:

Cel ogólny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Pełne skanalizowanie miast i wsi powiatu żarskiego.
- 1.2. Zintegrowany i sprawnie funkcjonujący regionalny system gospodarki odpadami.
- 1.3. Rozwój systemu przeciwdziałania powodziom i systemu małej retencji.
- 1.4. Upowszechnienie zastosowania alternatywnych źródeł energii oraz strategii niskoemisyjnych.
- 1.5. Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej.
- 1.6. Cyfryzacja zasobu geodezyjnego.

II. ŁAD SPOŁECZNY:

Cel ogólny: Rozwój systemu edukacji, usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.
- 2.2. Optymalizacja opieki społecznej pod kątem skuteczniejszego zaspokajania potrzeb grup wykluczonych.
- 2.3. Wzrost integracji usług zdrowotnych.
- 2.4. Modernizacja szpitala powiatowego – doprowadzenie do zgodności z wymogami.
- 2.5. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego.
- 2.6. Wzrost wykorzystania potencjału organizacji w realizacji zadań integracji społecznej.
- 2.7. Wychowanie przez sport, kulturę i przygodę.

III. ŁAD GOSPODARCZY:

Cel ogólny: Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, MPŚ oraz wzmocnienie otoczenia biznesu.
- 3.2. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno – informacyjnych.
- 3.3. Wykorzystanie potencjału rzemiosła żarskiego dla rozwoju przemysłu i przetwórstwa i edukacji młodzieży dla potrzeb rynku pracy.
- 3.4. Rozwój ofert turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe obszaru.
- 3.5. Promocja marki regionu Dolne Łużyce.

IV. ŁAD INSTYTUCJONALNO – POLITYCZNY:

Cel ogólny: Nowoczesne zarządzanie powiatem.

Cele szczegółowe:

- 4.1. Wzmacnianie potencjału kadr i poprawa zarządzania instytucjami powiatowymi.
- 4.2. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na wszystkich szczeblach administracji.
- 4.3. Zwiększanie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych.
- 4.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- 4.5. Doskonalenie mechanizmów współpracy sektora publicznego, społecznego, gospodarczego.

7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Żarskiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 przyjęto uchwałą Rady Powiatu Żarskiego nr XIII/81/2011 z dnia 29 listopada 2011 roku. We wstępie do dokumentu podkreślono, że „głównym celem *Programu* jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu żarskiego przy jednoczesnym zrównoważonym rozwoju społeczno – gospodarczym. *Program* nie stanowi prawa miejscowego, jednak jest opracowaniem planistycznym, wytyczającym kierunki działań w rozwoju przestrzennym powiatu. Podstawą do wyboru kierunków działania jest analiza warunków przyrodniczych i obecnego stanu środowiska. Wprowadzenie w życie zadań mających na celu ochronę środowiska i poprawę stanu poszczególnych jego elementów jest możliwe jedynie poprzez wdrażanie mechanizmów prawnych i ekonomicznych polityki ekologicznej oraz wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa. Zmniejszenie presji na środowisko i określona poprawa stanu środowiska jest możliwa jedynie przy świadomym udziale społeczeństwa w realizowaniu zapisów *Programu*”.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne i strategiczne, stan środowiska przyrodniczego) sformułowano następujący **cel strategiczny Programu**: „*dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców powiatu żarskiego*”.

Dokonano również wyboru **priorytetów ekologicznych**. Wyodrębnionych zostało 6 głównych priorytetów. W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono **cele** dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu żarskiego.

PRIORYTET PIERWSZY - Ochrona powietrza i obniżenie poziomu hałasu.

Cele:

- osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg i pozostałej infrastruktury drogowej;
- identyfikacja źródeł hałasu i ograniczenie ich oddziaływania na środowisko;
- identyfikacja źródeł zanieczyszczenia powietrza i działania zmierzające do ich ograniczenia;
- modernizowanie systemów grzewczych i energetycznych na rzecz technologii przyjaznych środowisku oraz energii odzyskiwanej i odnawialnej;
- eliminacja wyrobów zawierających azbest;
- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

PRIORYTET DRUGI - Optymalizacja gospodarki wodno – ściekowej i ochrona wód.

Cele:

- rozwój gospodarki wodno – ściekowej;
- ochrona wód;
- ochrona przed powodzią i suszą.

PRIORYTET TRZECI - Racjonalizacja gospodarki odpadami.

Cel:

- zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach.

PRIORYTET CZWARTY – Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, ochrona gleb i powierzchni ziemi.

Cele:

- ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych, zahamowanie nielegalnego wydobycia kopalin oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych;
- ochrona gruntów rolnych.

PRIORYTET PIĄTY – Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.

Cele:

- optymalne wykorzystanie przestrzeni przyrodniczej;
- kształtowanie obszarów zieleni urządzonej;
- ochrona dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk;
- ochrona lasów i bioróżnorodności;
- kształtowanie systemu obszarów chronionych powiatu w ciągłości z terenami otaczającymi, w sposób umożliwiający realizację chronionych systemów przyrodniczych w skali regionu i kraju.

PRIORYTET SZÓSTY – Edukacja ekologiczna.

Cele:

- wykształcenie u mieszkańców powiatu świadomości i odpowiedzialności za środowisko;
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii.

GMINA JASIEŃ:

7. 6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejsko – Wiejskiej Jasień.

Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejsko – Wiejskiej Jasień przyjęto uchwałą nr XXXVII/260/2002 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 28 maja 2002 roku. We wstępie do *Strategii* czytamy, że „strategia rozwoju jest scenariuszem celów przyszłości, do których dąży wspólnota samorządowa, a dzięki któremu dokona się transformacji sytuacji obecnej na projektowaną. Rozwój ten, o czym uświadomiła społeczeństwu i decydom współczesnego świata konferencja ONZ w Rio de Janeiro (1992), winien być podporządkowany wymogom ekologicznym”. Przy opracowywaniu *Strategii* wykorzystano metodę MAPS (metodę aktywnego planowania strategii) we współdziałaniu z grupą lokalnych ekspertów wyłonionych przez władze gminy Jasień. Za główny problem w gminie Jasień uznano bezrobocie i słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną.

Główny cel przyjęty do realizacji przez gminę określono słowami: „Zmniejszenie bezrobocia, poprawienie przepływu informacji na zewnątrz i wewnątrz gminy oraz rozwój infrastruktury technicznej”. Natomiast **misja** gminy miejsko – wiejskiej Jasień brzmi: „Zapewnienie wszechstronnego rozwoju wszystkim mieszkańcom gminy poprzez pobudzenie życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego w gminie. Rozwój ten nastąpi poprzez aktywizację społeczności lokalnej, promocję gminy na zewnątrz oraz stworzenie korzystnych warunków dla lokowania kapitału w gminie”.

W części kierunkowej dokument formułuje 8 **strategicznych celów głównych**. Do każdego z celów głównych przypisane są **cele operacyjne**, a do nich konkretne przedsięwzięcia (działania). Poniżej przedstawiony jest układ: cel główny – cele operacyjne.

CEL GŁÓWNY NR 1: Ochrona środowiska naturalnego i wykorzystanie jego zasobów.

Cele operacyjne:

- 1.1. Racjonalizacja gospodarki odpadami stałymi – budowa wysypiska śmieci wspólnie z innymi gminami.
- 1.2. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem – budowa oczyszczalni ścieków, wodociągowanie i kanalizacja wsi, wodociągowanie miasta.
- 1.3. Zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej.
- 1.4. Wykorzystanie walorów środowiska dla rozwoju turystyki.

CEL GŁÓWNY NR 2: Rozwój infrastruktury technicznej.

Cele operacyjne:

- 2.1. Usprawnienie układu komunikacyjnego gminy.
- 2.2. Aktualizacja planu zagospodarowania przestrzennego.
- 2.3. Gazyfikacja gminy.
- 2.4. Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, głównie jednorodzinne.

CEL GŁÓWNY NR 3: Tworzenie nowych miejsc pracy.

Cele operacyjne:

- 3.1. Przygotowanie ofert inwestycyjnych dla przedsiębiorców z zewnątrz i pozyskanie ich.
- 3.2. Stworzenie ponadgminnego związku o charakterze administracyjno – gospodarczym.
- 3.3. Rozwój regionalnej ponadgminnej polityki przemysłowej.

CEL GŁÓWNY NR 4: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

Cele operacyjne:

- 4.1. Stymulowanie powstawania nowych podmiotów gospodarczych, poszukiwanie inwestorów.
- 4.2. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.

CEL GŁÓWNY NR 5: Zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie szans na znalezienie pracy.

Cele operacyjne:

5.1. Wzrost aktywności społeczności lokalnej.

CEL GŁÓWNY NR 6: Aktywna polityka rolna gminy.

Cele operacyjne:

6.1. Przeciwdziałanie ubożeniu mieszkańców gminy.

6.2. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

6.3. Rozwój działalności pozarolniczej gospodarstw rolnych.

6.4. Racjonalne gospodarowanie zasobami gminy.

6.5. Promocja gminy i aktywna działalności marketingowa na rzecz jej rozwoju.

CEL GŁÓWNY NR 7: Zwalczenie patologii społecznych.

Cele operacyjne:

7.1. Rozwój organizacji pozarządowych i instytucji społecznych na zasadzie samoorganizowania się społeczności

7.2. Opracowanie programu zwalczania patologii społecznych w gminie wspólnie z władzami powiatowymi i wojewódzkimi.

CEL GŁÓWNY NR 8: Utworzenie kompleksowego systemu informacji o gminie.

Cele operacyjne:

8.1. Promocja gminy na zewnątrz i zwiększenie stopnia poinformowania mieszkańców gminy o działalności samorządu.

8.2. Dialog z mieszkańcami gminy i współdecydowanie o losach regionu.

7. 7. Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin.

Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020 został sporządzony jako jeden dokument dla wszystkich gmin – członków Łużyckiego Związku Gmin. Łużycki Związek Gmin obecnie zrzesza 15 gmin członkowskich położonych na terenie powiatów żarskiego, żagańskiego i krośnieńskiego w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego. We wstępie do *Programu* czytamy, że „Władze Łużyckiego Związku Gmin podejmują działania proekologiczne traktując ochronę środowiska jako ważny czynnik kształtujący rozwój społeczno – gospodarczy. Mając na uwadze unikatowe walory przyrodnicze Gmin zrzeszonych oraz ich charakter, we wszystkich podejmowanych decyzjach uwzględniamy ich wpływ na środowisko. Najważniejszym celem działań władz Łużyckiego Związku Gmin jest zmniejszenie presji na środowisko oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Ochronę środowiska traktujemy jako jeden z priorytetowych obszarów swojej działalności, mając na uwadze dobro obecnych i przyszłych pokoleń. Dążąc do realizacji działań prośrodowiskowych wyrażamy gotowość do ciągłego ich doskonalenia zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie zobowiązujemy się do nieustannego zapobiegania negatywnym

zmianom w środowisku. Deklarujemy rozwój Gmin zrzeszonych zgodny z najlepszą praktyką współistnienia systemu społeczno – gospodarczego ze środowiskiem naturalnym. Jednocześnie zobowiązujemy się do spełnienia wymagań i ciągłego doskonalenia wszystkich działań prowadzonych w ramach zarządzania środowiskowego”.

Nadrzędnym celem Programu jest dążenie do jak najpełniejszego wdrożenia na terenie gmin zrzeszonych zasad zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie oczekiwanego stanu będzie wymagało wielu długookresowych działań. Stad w praktyce działań operacyjnych najważniejszym wydaje się dążenie do ciągłych ulepszeń w zakresie relacji społeczeństwo – gospodarka - środowisko.

Dokonano również wyboru **priorytetów ekologicznych**. Wyodrębnione zostały 4 główne priorytety. W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono **cele środowiskowe** dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania.

PRIORYTET PIERWSZY – Edukacja ekologiczna.

Cele środowiskowe:

1. Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji na temat stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony.
2. Edukacja ekologiczna młodzieży i dzieci.
3. Uświadamianie mieszkańcom gmin członkowskich możliwości poprawy stanu środowiska poprzez własne działania, związane między innymi z właściwym postępowaniem z odpadami komunalnymi (w szczególności odpadami biodegradowalnymi oraz niebezpiecznymi), obniżaniem niskiej emisji.

PRIORYTET DRUGI – Racjonalizacja systemu gospodarki odpadami.

Tematyka priorytetu drugiego jest kompetencją *Planu Gospodarki Odpadami dla Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020*.

PRIORYTET TRZECI – Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno – ściekowej.

Cele środowiskowe:

1. Ochrona terenów chronionych i przyrodniczo cennych występujących na terenie gmin Łużyckiego Związku Gmin.
2. Motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych.
3. Ochrona powietrza atmosferycznego.

PRIORYTET CZWARTY – Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo oraz zachowanie poszczególnych komponentów środowiska w jak najlepszym stanie.

Cele środowiskowe:

1. Poprawa czystości stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości.
3. Mała retencja i melioracje szczegółowe.

8. WNIOSKI.

Położenie gminy miejsko – wiejskiej Jasień w regionie jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie mają trasy:

- DW nr 287: Żary – Lubsko;
- DW nr 289: Nowogród Bobrzański – Zasieki;
- DW nr 294: Jasień – Trzebiel;
- linia kolejowa nr 275: Wrocław – Gubinek.

Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną rzeźbą terenu jak na obszar nizinny. Rzędne terenu wynoszą od 74 do 166 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Nizin Sasko – Łużyckich i Środkowopolskich, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów leśnych i krajobrazowych, charakterystycznych dla województwa lubuskiego utworzono Obszar Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie Okolice Lubuska”. Dodatkowo na terenie gminy wyznaczono 2 obszary NATURA 2000: „Dolina Lubzzy” i „Lubski Łęg Śnieżycowy”, gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Występuje tutaj także 5 użytków ekologicznych i 8 pomników przyrody oraz bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenia parkowe. Powyższa sieć cennych przyrodniczo obszarów jest wystarczająca i nie postuluje się poszerzenia lokalnego systemu obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest tylko w nieznacznym stopniu, za wyjątkiem miasta, przekształcone w procesie ich historycznego rozwoju. Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Lokalne rzeki nie są źródłem cyklicznie powtarzających się gwałtownych zagrożeń powodziowych. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym gminy. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły pałacowe i dworskie, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 462 obiekty znajdują się w ewidencji zabytków, z czego 18 figuruje w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Ochroną objęto także 144 stanowiska archeologiczne, z czego 42 figurują w rejestrze wojewódzkim, z grodziskiem kultury łużyckiej w Wicinie na czele.

Obszar 127 km² zamieszkuje ponad 7 tys. mieszkańców, z czego blisko 4,4 tys. w mieście, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 57 osób/km². Jest to typowy wskaźnik dla gmin miejsko – wiejskich. Gminę Jasień zamieszkuje stosunkowo młoda demograficznie społeczność. Blisko 22 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Jednakże od kilkunastu lat zachodzą tu niekorzystne procesy demograficzne, ze zmniejszającą się liczbą ludności na czele (ujemny przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny jest ujemny (obecnie wynosi -1,8 ‰), a dodatkowo z bilansu migracji wynika, że więcej osób gminę opuszcza niż do niej napływa (-7,46 ‰). Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego wynosi 0,53, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią jeszcze osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Jasień zaliczana jest do rolniczo – przemysłowych, a same miasto Jasień jest ośrodkiem przemysłowo – usługowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna i leśna nadal pełni podstawową rolę na terenach wiejskich. Funkcję uzupełniającą stanowią tam nieliczne zakłady produkcyjne oraz usługi. Miasto Jasień odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców gminy, co wynika z pełnionej roli gminnego ośrodka usługowego o znaczeniu

lokalnym. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się na gminie. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne w mieście, a także likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych na terenach wiejskich spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne. Obecnie zmodernizowane zakłady produkcyjne w mieście oraz nowoczesne gospodarstwa rolne stają się głównym kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie prężnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług publicznych i rynkowych jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. To właśnie stale rozwijający się sektor usługowy, zmodernizowane zakłady przemysłowe, a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze dają znaczą część miejsc pracy. Rozwijają się także, na razie nieliczne, gospodarstwa rybackie, które stanowią alternatywę dla tradycyjnego rolnictwa. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, także w oparciu o Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”, który może generować nowe miejsca pracy. Pozostała grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych zlokalizowanych na terenie pobliskiego Lubka, a także Żar i Zielonej Góry. Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa zagranicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin miejsko – wiejskich województwa lubuskiego i od kilku lat systematycznie spada. Standard życia jest zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 mieszkańca kształtował się w 2013 roku na poziomie 3000 złotych brutto i był na porównywalnym poziomie z innymi samorządami województwa. Dla inwestujących przedsiębiorców gmina oferuje ulgi podatkowe, obecne i planowane rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej, gazu i wody, a także nową oczyszczalnię ścieków, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia kolejnych inwestycji. Miasto Jasień predysponowane jest do dalszego rozwoju funkcji przemysłowych. Rejony wokół większych miejscowości wiejskich predysponowane są zaś do rozwoju rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. We wschodniej części gminy położonej na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz w mniejszych miejscowościach wiejskich wskazany jest rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Na terenach wiejskich nowoczesna zabudowa jednorodzinna i zagrodowa sąsiaduje z zabudową sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Znaczne dysproporcje występują także w poszczególnych częściach miasta, co dotyczy zwłaszcza obszaru centrum. Obecnie Gmina nie dysponuje znacznymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej, ale w związku z tym, że na jej terenie nie obserwuje się zwiększenia popytu na działki budowlane, zbędne staje się opracowanie nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całej gminy, a jedynie dla najbardziej rozwojowych jednostek. W związku z powyższym oczekuje się także dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych i jako priorytet – budowy sieci kanalizacyjnej. Pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych rejonów miasta i jednostek wiejskich. Zespoły wieloblokowej zabudowy wielorodzinnej z ubogim programem usług towarzyszących i urządzonych zespołów zieleni wymagają gruntownej modernizacji i uzupełnienia obiektami

usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Wskazana jest także budowa nowoczesnej i estetycznej osi spacerowo – usługowej w mieście. Wskazane jest także uporządkowanie terenów zielonych na obszarach wiejskich, przede wszystkim na zaniedbanych zabytkowych założeniach parkowych. Obszary te wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej.

Należy nadmienić, że Gmina posiada szereg opracowanych dokumentów o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: nowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami, projekt gminnego programu opieki nad zabytkami), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście: ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności gospodarczych.

CZĘŚĆ II.

PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

**Część II niniejszego opracowania sporządzono przy współudziale
Zespołu Liderów Lokalnych
ds. Strategii Rozwoju Gminy Jasień**

Zespół Liderów Lokalnych do spraw Strategii Rozwoju Gminy Jasień

(w kolejności alfabetycznej)

Adamczewska Maria	Palewska Małgorzata
Flinta Małgorzata	Paluch Józef
Ganczar Ryszard	Pełka Mieczysława
Gowdziak Jacek	Rogosińska Teresa
Góralczyk Genowefa	Romańska Dorota
Górska Agata	Rudnikowicz Danuta
Górska Anna	Rudzińska Marzena
Gudzowska Bogumiła	Sadowski Marek
Hałas Joanna	Sagasz Helena
Hryniewicz Urszula	Sienkiewicz Marek
Janusik Elżbieta	Sierko Justyna
Juncewicz Wojciech	Sobkowiak Jolanta
Juszczyński Bogusław	Sochacki Rafał
Kamyszek Andrzej	Sołtys Tomasz
Karalus Piotr	Szewczyk Anna
Karmelita Genowefa	Szutko Ilona
Kasprzak Anna	Tur Stanisław
Kasprzak Zbigniew	Ulikowski Zdzisław
Krzywokulski Jan	Urban Ewa
Łabudzińska Hanna	Walczak Zbigniew
Majewski Marek	Witkowski Zbigniew
Mazur Konrad	Wyrwiński Roman
Michajluk Zbigniew	Zimna Małgorzata
Muzyka Sławomir	

Grupa młodzieżowa, uczestnicząca w pracach nad Strategią Rozwoju Gminy Jasień

(w kolejności alfabetycznej)

Chamczyk Kacper
Chaszczewski Hubert
Chęciński Maciej
Dzienisz Martyna
Feret Grzegorz
Gałązka Aleksandra
Gorczyca Kamila
Gregorczyk Magdalena
Hładkiewicz Gabriela
Jankowicz Aleksandra
Kacewicz Małgorzata
Kaziów Adrian
Kędzior Kamila
Krzyworska Wiktoria
Majdziak Patrycja
Marczenia Paulina
Michalski Piotr
Myśków Jakub
Okołowicz Natalia
Olejniczak Dominik
Rapacz Emil
Sabik Maciej
Słomkowska Marcelina
Stefaniak Marcin
Szustak Jamin
Tatarek Dominika
Trela Aleksandra
Wąchała Kacper
Żuława Klaudia

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.

Na podstawie diagnozy społeczno – gospodarczej gminy Jasień, której zadaniem było przedstawienie i zanalizowanie obecnej sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy, opracowano wnioski eksperckie, z których najważniejsze elementy są wyszczególnione poniżej.

1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.

- korzystne położenie geograficzne w regionie;
- sprzyjający rolnictwu i mieszkańcom (osadnictwu) klimat;
- rzeźba terenu na przeważającym obszarze nie kolidująca z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i sprzyjająca inwestycjom;
- nieliczne złoża kopalin;
- gęsta sieć cieków wodnych;
- brak zagrożeń powodziowych, tylko lokalne podtopienia;
- przewaga gleb ze średnią i niską klasą bonitacyjną;
- duża lesistość gminy;
- znaczna różnorodność fauny i flory;
- występowanie cennych przyrodniczo terenów objętych ochroną: Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary NATURA 2000, użytki ekologiczne;
- bogate tradycje historyczno – kulturowe;
- obiekty zabytkowe o zróżnicowanym stanie i funkcji, wiele zaniedbanych;
- cenne stanowiska archeologiczne z grodziskiem kultury łużyckiej w Wicinie na czele;
- podjęcie uchwały o utworzeniu Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”.

1. 2. Sfera społeczna.

- obecnie jeszcze młoda demograficznie gmina;
- niekorzystne tendencje demograficzne (ujemny przyrost naturalny i wysokie ujemne saldo migracji);
- zróżnicowany dostęp do miejsc pracy (rynek lokalny i regionalny);
- bezrobocie na niższym poziomie w porównaniu do innych gmin miejsko – wiejskich w regionie;
- dostęp do podstawowych usług służby zdrowia;
- rozwinięta sieć usług szkolnictwa;
- dość zróżnicowana oferta kulturalna i sportowo – rekreacyjna;
- niezadowolający stan techniczny infrastruktury kulturalnej i sportowej;
- brak widocznych antagonizmów społecznych;
- przestępczość niższa od średniej w regionie;
- wskaźniki zamieszkania (powierzchnia użytkowa) niższe od przeciętnych w regionie;
- standard mieszkań niższy od przeciętnych w regionie;
- nowe, aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- sukcesywna realizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wysoka atrakcyjność krajobrazowa terenów predysponowanych pod budownictwo mieszkaniowe;
- dobrze zorganizowana administracja samorządowa;
- duża ilość fundacji i stowarzyszeń;
- formalna współpraca z zagraniczną gminą partnerską;
- korzyści wynikające z opracowania nowej strategii rozwoju.

1. 3. Gospodarka.

- zróżnicowana struktura gospodarcza gminy: rolnictwo, przemysł i usługi;
- miasto Jasień – silny lokalny ośrodek przemysłowy z dużą ilością zakładów produkcyjnych;
- zróżnicowana struktura branżowa rzemiosła;
- wysoki odsetek gruntów w rękach prywatnych;
- bliskość hurtowych odbiorców płodów rolnych;
- potencjalnie duży rynek zbytu na produkty rolne – aglomeracja Żar i Żagania, Zielona Góra;
- problematyka w rolnictwie zbieżna z ogólnokrajową tendencją;
- dobrze rozwinięta sieć usług handlowych;
- rozwijająca się oferta usług gastronomicznych, rozrywkowych i pozostałych dla lokalnej społeczności;
- zasób terenów przeznaczonych pod działalności gospodarcze;
- wysoka, jak na obszar nizinny, atrakcyjność krajobrazu umożliwiająca rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zwłaszcza w dziedzinie rekreacji jednodniowej, weekendowej i agroturystyki;
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna;
- konkurencja ze strony sąsiednich gmin, charakteryzujących się podobnymi walorami.

1. 4. Infrastruktura techniczna.

- dogodne połączenia transportowe: bliskość dróg krajowych, linia kolejowa czynna dla przewozów towarowych;
- liczne drogowe połączenia komunikacyjne;
- zlikwidowana komunikacja kolejowa;
- obwodnica Jasienia;
- konieczność modernizacji dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- rozwinięta sieć wodociągowa;
- brak sieci kanalizacyjnej poza częścią miasta Jasień;
- sieci gazowa w mieście Jasień i w miejscowości Budziechów;
- perspektywa dalszego rozwoju sieci gazowej;
- konieczność modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia;
- zasób terenów umożliwiających produkcję energii ze źródeł odnawialnych;
- dobra jakość infrastruktury teleinformatycznej (zasięg telefonii mobilnej, szerokopasmowy dostęp do internetu);
- zorganizowana gospodarka odpadami (selekcja, odbiór i wywóz);
- konieczność modernizacji infrastruktury melioracyjnej.

2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.

2. 1. Cel badania.

Wybór metody partycypacyjnej, w procesie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Jasień, upoważnia do zabrania głosu szerokie spektrum mieszkańców gminy. Przed rozpoczęciem prac przez Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii umożliwiono za pomocą ankiety wypowiedź mieszkańcom całej gminy. Celem badania było uzyskanie odpowiedzi w obszarach tematycznych dotyczących:

- poziomu zadowolenia z faktu zamieszkania w gminie;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury społecznej;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury technicznej;
- zamierzeń inwestycyjnych;
- funkcjonowania administracji samorządowej;
- kierunków rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Jasień ma wyrażać aspiracje i oczekiwania lokalnej społeczności. Wyniki badania umożliwiają osobom współtworzącym Strategię zapoznanie się z głosem mieszkańców przed przystąpieniem do formułowania wizji, celów oraz zadań strategicznych.

2. 2. Metodologia badania.

2.2.1. Ankieta.

Narzędziem badawczym była ankieta, składająca się z 7 pytań oraz metryki. Większość pytań (5) miało charakter zamknięty.

WZÓR ANKIETY:

Szanowni Państwo!

Burmistrz Jasienia podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Jasień na lata 2014 – 2020*. Będzie to pierwszy tego typu dokument o charakterze planowania strategicznego od przeszło 10 lat w Naszej Gminie. Pierwszym krokiem służącym docelowemu opracowaniu *Strategii* jest niniejsza ankieta, która będzie pomocna w naszych dalszych pracach nad tym dokumentem. Tym samym zwracamy się do Państwa z serdeczną prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety oraz złożenie jej w specjalnie do tego przygotowanych urnach dostępnych w budynku Urzędu Miejskiego w Jasieniu, w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Jasień lub w Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Jasieniu. Wypełnioną ankietę, która dostępna jest również na stronie internetowej www.bip.jasien.pl, przesyłać można także w formie skanu na adres mailowy um@jasien.pl **do dnia 21 października 2013 roku**. Pragniemy nadmienić, że ankieta jest anonimowa. O dalszym postępie prac nad *Strategią* będziemy informować Państwa za pośrednictwem tablicy ogłoszeń oraz strony internetowej Naszej Gminy.

P1. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Jasień ?

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE

P2. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Jasień, niezależnie od odpłatności ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

(prosimy o ocenę każdego elementu).

1. SŁUŻBA ZDROWIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. SZKOLNICTWO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. KULTURA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. SPORT I REKREACJA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. HANDEL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. GASTRONOMIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. KOMUNIKACJA PUBLICZNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. UKŁAD KOMUNIKACYJNY (SIEĆ I JAKOŚĆ DRÓG)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. ZIELEŃ PUBLICZNA (OGÓLNODOSTĘPNA)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. SIEĆ WODOCIĄGOWA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11. SIEĆ KANALIZACYJNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12. ENERGETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. GOSPODARKA ODPADAMI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14. TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15. ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA (URZĄD MIEJSKI)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16. CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. OŚWIETLENIE ULICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

P3. W jakie dodatkowe elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Jasień ?

(prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą. każda cyfra może wystąpić tylko jeden raz).

1	SZKOLNICTWO	
2	KULTURA	
3	SPORT I REKREACJA	
4	SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy, tzn. drogi gminne)	
5	CZYSTOŚĆ i ESTETYKA	
6	SIEĆ WODOCIĄGOWA	
7	SIEĆ KANALIZACYJNA	
8	GOSPODARKA ODPADAMI	
9	OŚWIETLENIE ULICZNE	
10	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	

P4. Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycje na terenie Pana/i miejscowości (sołectwa) ?

(prosimy wymienić spontanicznie maksymalnie do 5 inwestycji).

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

P5. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Miejskim ? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę patentów, kompetencje urzędników, itp. ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą. (prosimy zaznaczyć tylko jedną ocenę).

1 2 3 4 5

P6. Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Jasień, która wiązałaby się z koniecznością opuszczenia na stałe Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ?

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE
3. NIE WIEM

P7. W jakim kierunku według Pana/i powinna rozwijać się Gmina Jasień ? Mając na uwadze obecne realia gospodarcze i społeczne, lokalne uwarunkowania oraz doświadczenia sąsiednich gmin w powiecie i województwie, proszę zastanowić się nad wizją gminy i sformułować ją w kilku zdaniach.

(prosimy zapisać spontaniczną wypowiedź).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

METRYKA (prosimy o wypełnienie metryki, ankieta z brakiem tych odpowiedzi nie będzie brana pod uwagę).

M1. Płeć.

1. KOBIECIA
2. MĘŻCZYŻNA

M2. Wiek.

1. 18 – 24
2. 25 – 29
3. 30 – 39
4. 40 – 49
5. 50 – 64
6. 65 i więcej

M3. Miejscowość (sołectwo).

(prosimy wpisać nazwę miejscowości / sołectwa)

.....

2.2.2. Dobór respondentów.

Udział mieszkańców w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Nie założono określonej z góry reprezentatywnej próby ze względu na fakt, że ankietę wypełniać miał sam respondent i mógł to zrobić każdy dorosły mieszkaniec gminy. Ankietę dystrybuowano poprzez:

- ankieta w wersji papierowej dostępna w Urzędzie Miejskim, Bibliotece Publicznej, Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury;
- ankieta w wersji elektronicznej dostępna na stronie internetowej Gminy.

Wypełnioną ankietę można było składać w specjalnie przygotowanych do tego urnach zlokalizowanych w budynkach Urzędu Miejskiego w Jasieniu, Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jasień lub w Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Jasieniu.

Ogółem poprawnie wypełnioną ankietę złożyło 95 mieszkańców. Rozkład respondentów według płci, wieku i miejsca zamieszkania przedstawiają poniższe tabele.

TABELA 127: Gmina Jasień – charakterystyka uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według wieku i płci.

Wiek w latach	Liczba respondentów ogółem i według płci		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
18 – 24	9	6	3
25 – 29	8	5	3
30 – 39	20	15	5
40 – 49	27	22	5
50 – 64	26	18	8
65 i więcej	5	3	2
suma	95	69	26

Źródło: Obliczenia własne.

TABELA 128: Gmina Jasień – rozkład uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według miejscowości.

Sołectwo	Liczba respondentów
1	2
Jasień	80
Bieszków	1
Bronice	–
Budziechów	–
Golin	–
Guzów	2
Jabłoniec	1
Jaryszów	3
Jasionna	–
Jurzyn	1

1	2
Lipsk Żarski	–
Lisia Góra	1
Mirkowice	3
Roztoki	–
Świbna	1
Wicina	2
Zabłocie	–
Zieleniec	–

Źródło: Obliczenia własne.

2. 3. Wyniki badania społecznego.

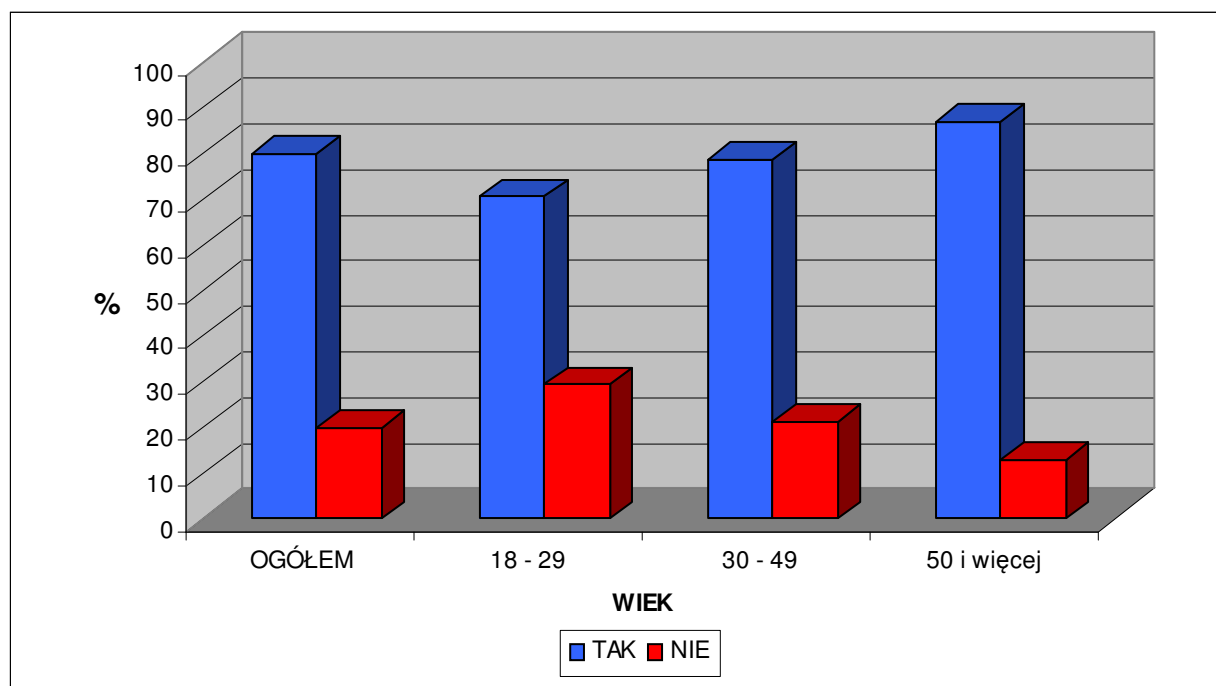
Pytanie nr 1: *Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Jasień ?*

TABELA 129: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 1 ogółem i według wieku.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)
Ogółem	80,00	20,00
18 – 29	70,59	29,41
30 – 49	78,72	21,28
50 i więcej	87,10	12,90

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 30: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 1 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

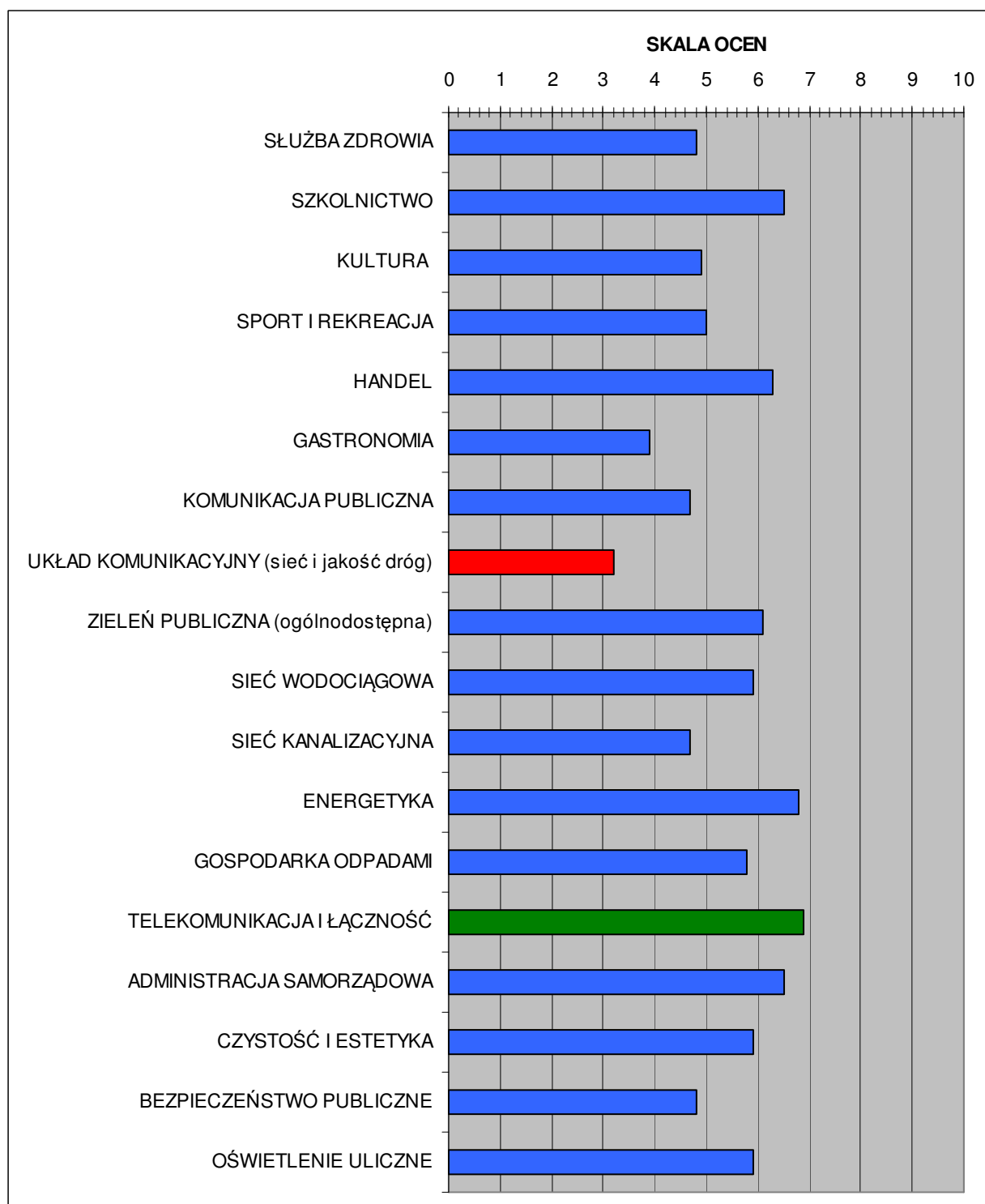
Pytanie nr 2: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Jasień, niezależnie od odpłatności? Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

TABELA 130: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 ogółem i według wieku.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SŁUŻBA ZDROWIA	4,8	4,4	4,8	5,0
SZKOLNICTWO	6,5	5,8	6,7	6,6
KULTURA	4,9	4,3	5,1	4,8
SPORT I REKREACJA	5,0	5,0	5,1	4,9
HANDEL	6,3	5,4	6,6	6,4
GASTRONOMIA	3,9	3,0	4,7	3,1
KOMUNIKACJA PUBLICZNA	4,7	3,9	4,6	5,1
UKŁAD KOMUNIKACYJNY (sieć i jakość dróg)	3,2	2,9	3,3	3,2
ZIELEŃ PUBLICZNA (ogólnodostępna)	6,1	5,4	6,1	6,4
SIEĆ WODOCIĄGOWA	5,9	5,5	5,8	6,1
SIEĆ KANALIZACYJNA	4,7	4,5	4,9	4,5
ENERGETYKA	6,8	6,4	7,1	6,5
GOSPODARKA ODPADAMI	5,8	4,7	6,2	5,7
TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	6,9	5,7	7,4	6,8
ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	6,5	5,6	7,0	6,2
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	5,9	5,5	6,2	5,7
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	4,8	4,1	5,2	4,7
OŚWIETLENIE ULICZNE	5,9	4,8	6,3	5,9

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 31: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 ogółem.

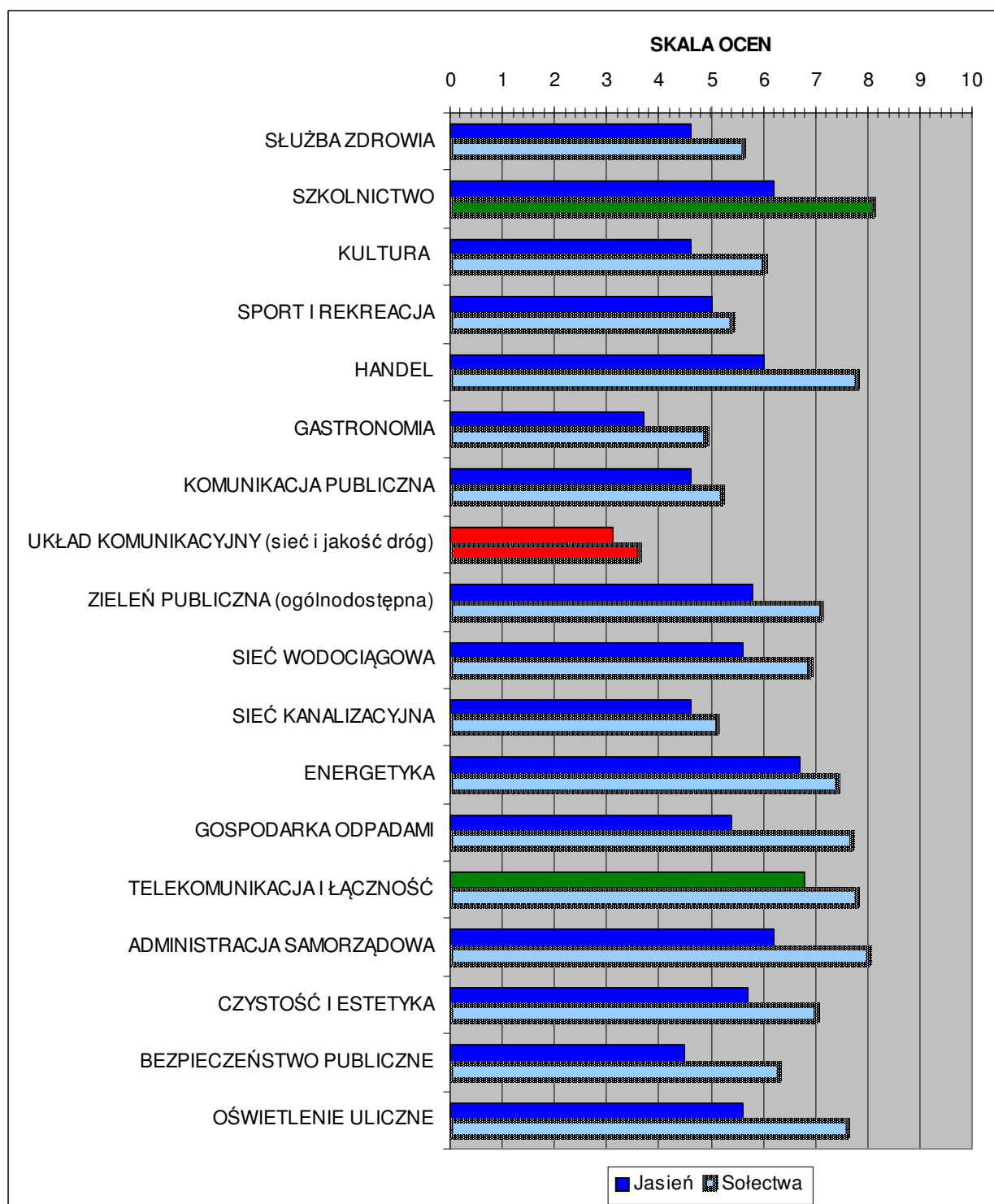
Źródło: Obliczenia własne.

TABELA 131: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 ogółem i według miejscowości.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Miasto Jasień	Pozostałe sołectwa
SŁUŻBA ZDROWIA	4,8	4,6	5,6
SZKOLNICTWO	6,5	6,2	8,1
KULTURA	4,9	4,6	6,0
SPORT I REKREACJA	5,0	5,0	5,4
HANDEL	6,3	6,0	7,8
GASTRONOMIA	3,9	3,7	4,9
KOMUNIKACJA PUBLICZNA	4,7	4,6	5,2
UKŁAD KOMUNIKACYJNY (sieć i jakość dróg)	3,2	3,1	3,6
ZIELEŃ PUBLICZNA (ogólnodostępna)	6,1	5,8	7,1
SIEĆ WODOCIĄGOWA	5,9	5,6	6,9
SIEĆ KANALIZACYJNA	4,7	4,6	5,1
ENERGETYKA	6,8	6,7	7,4
GOSPODARKA ODPADAMI	5,8	5,4	7,7
TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	6,9	6,8	7,8
ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	6,5	6,2	8,0
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	5,9	5,7	7,0
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	4,8	4,5	6,3
OŚWIETLENIE ULICZNE	5,9	5,6	7,6

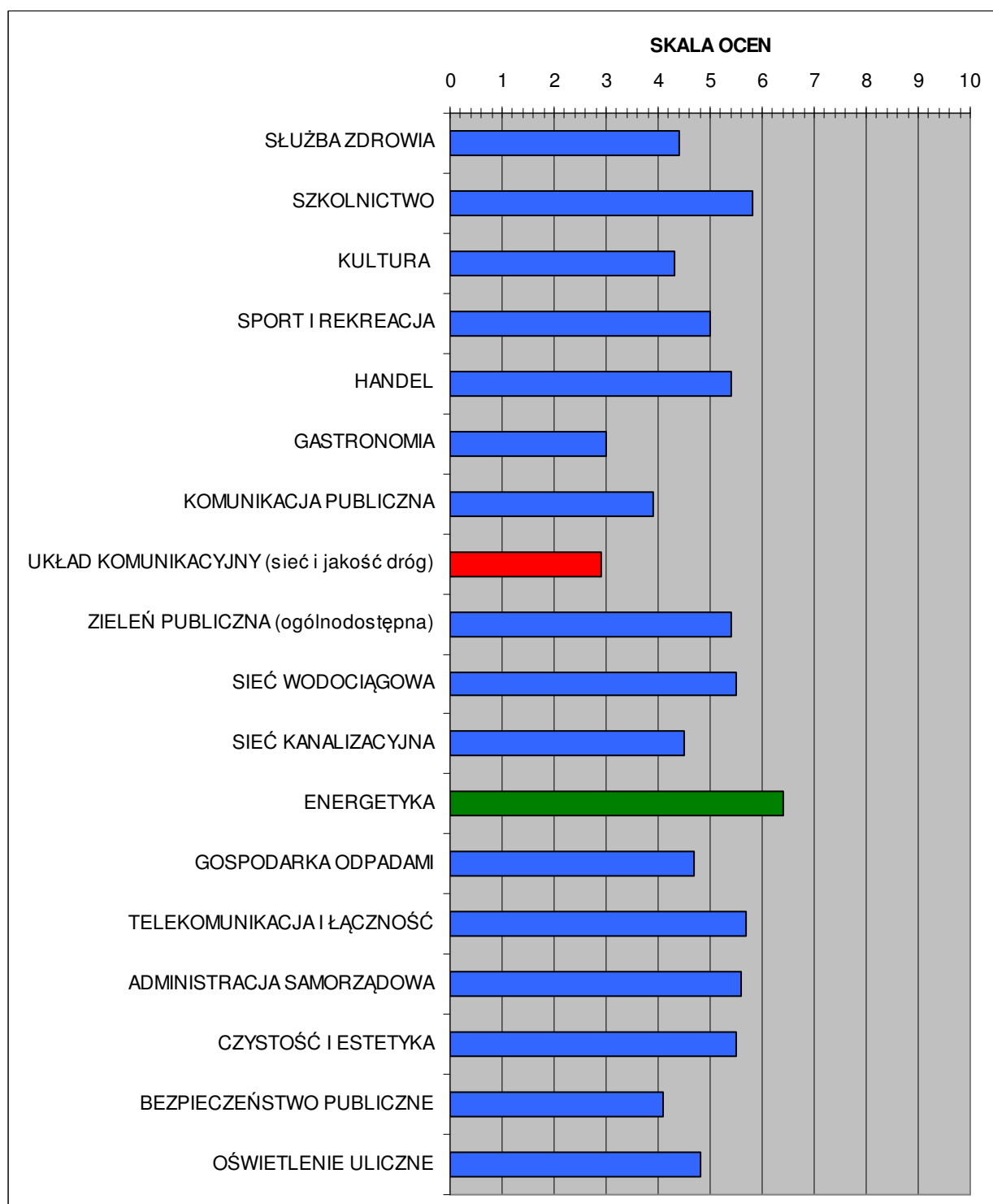
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 32: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 według miejscowości.

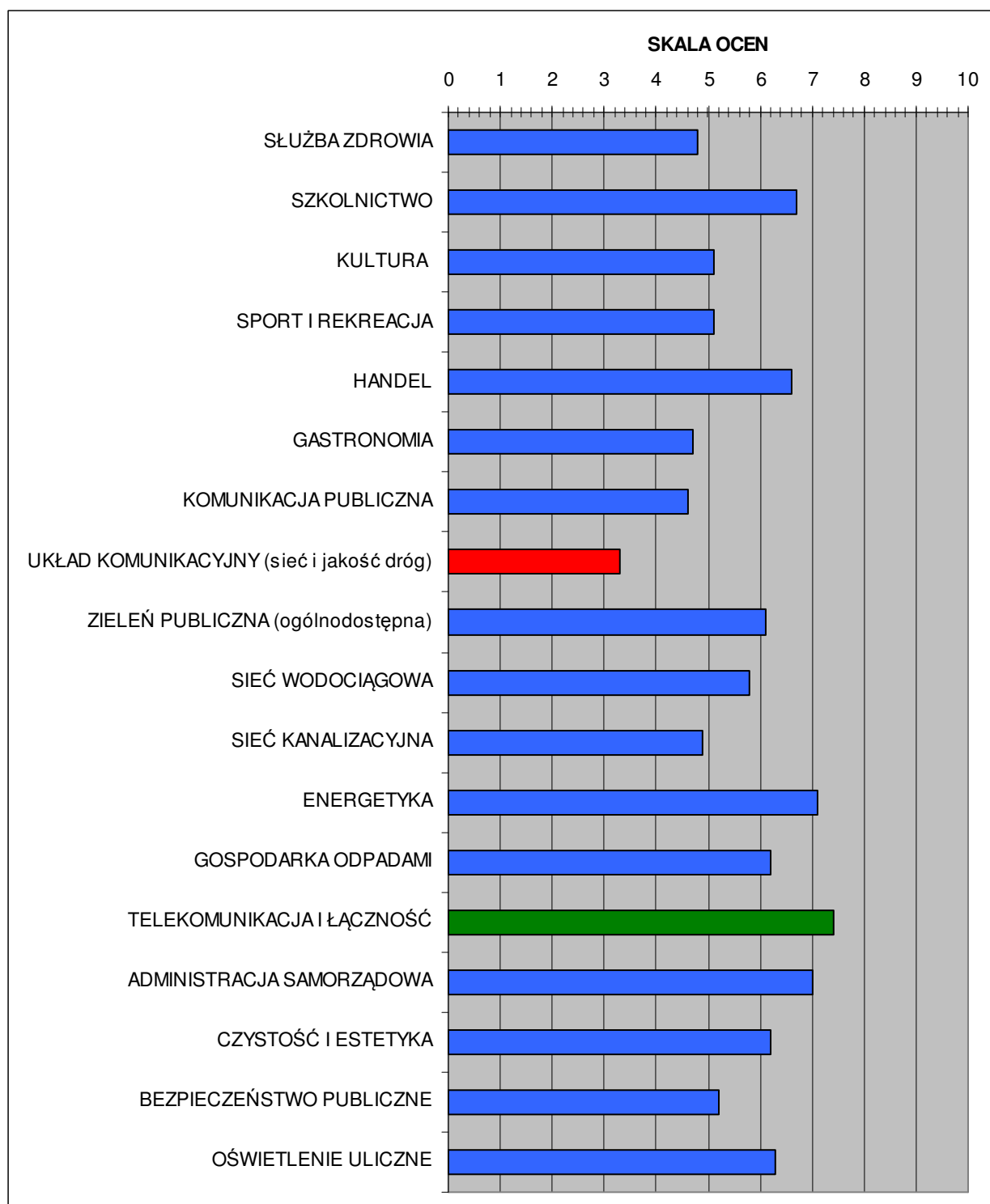
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 33: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

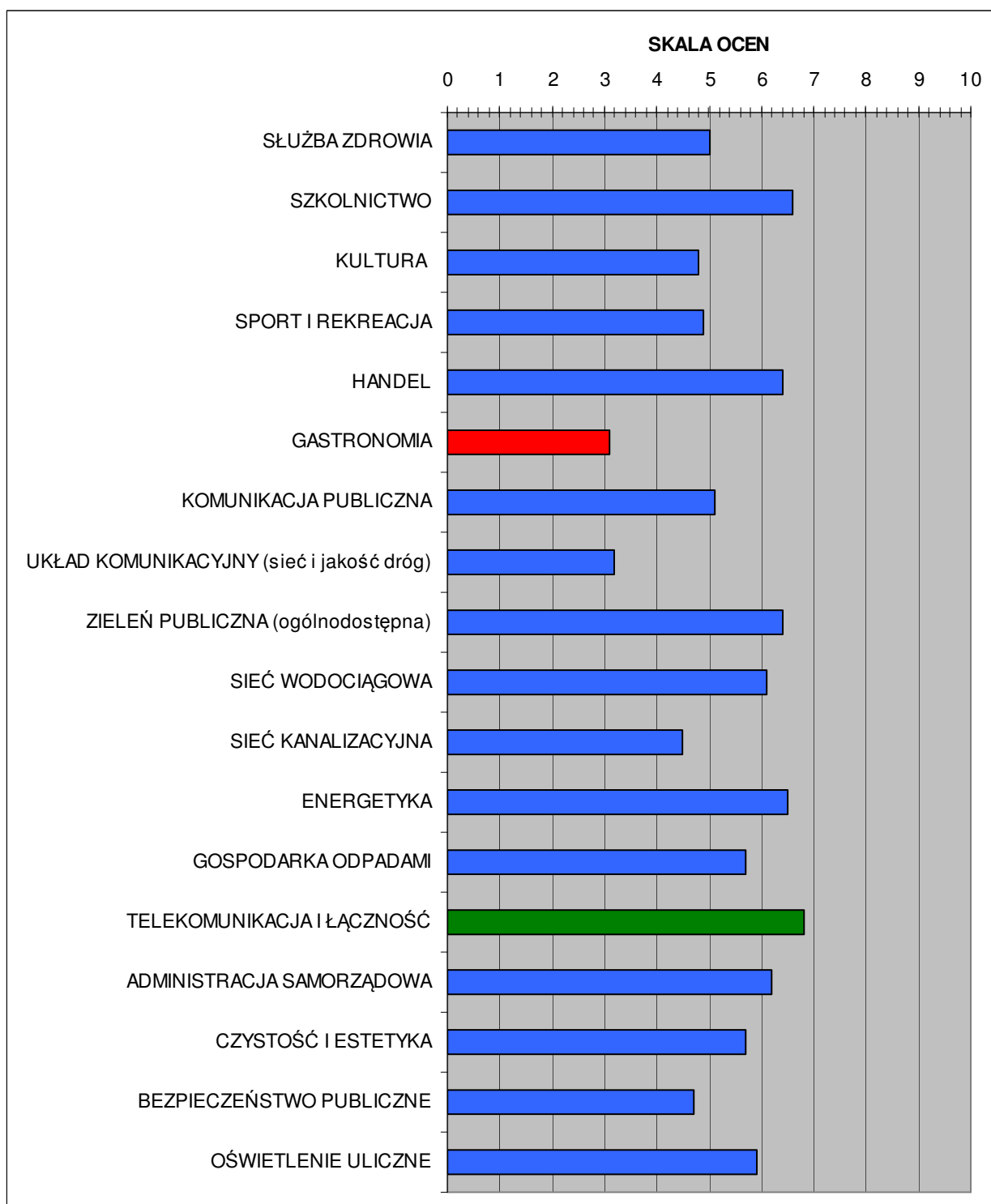
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 34: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 35: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

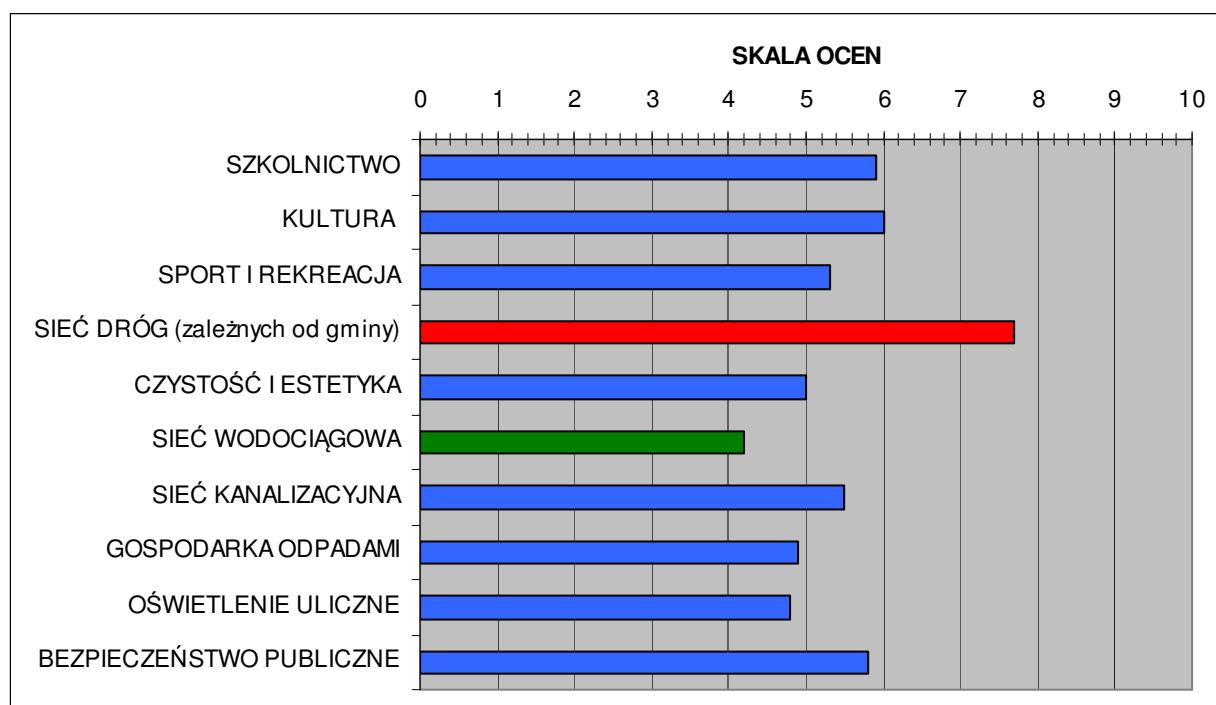
Pytanie nr 3: W jakie elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Jasień? Prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą.

TABELA 132: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 ogółem i według wieku.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SZKOLNICTWO	5,9	5,6	6,4	5,3
KULTURA	6,0	6,1	6,5	5,3
SPORT I REKREACJA	5,3	6,7	5,2	4,8
SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy)	7,7	8,1	7,8	7,2
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	5,0	4,0	4,8	5,7
SIEĆ WODOCIĄGOWA	4,2	3,4	4,9	3,8
SIEĆ KANALIZACYJNA	5,5	4,5	5,4	6,1
GOSPODARKA ODPADAMI	4,9	4,6	4,6	5,4
OŚWIETLENIE ULICZNE	4,8	5,0	4,1	5,6
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,8	6,9	5,4	5,7

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 36: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 ogółem.

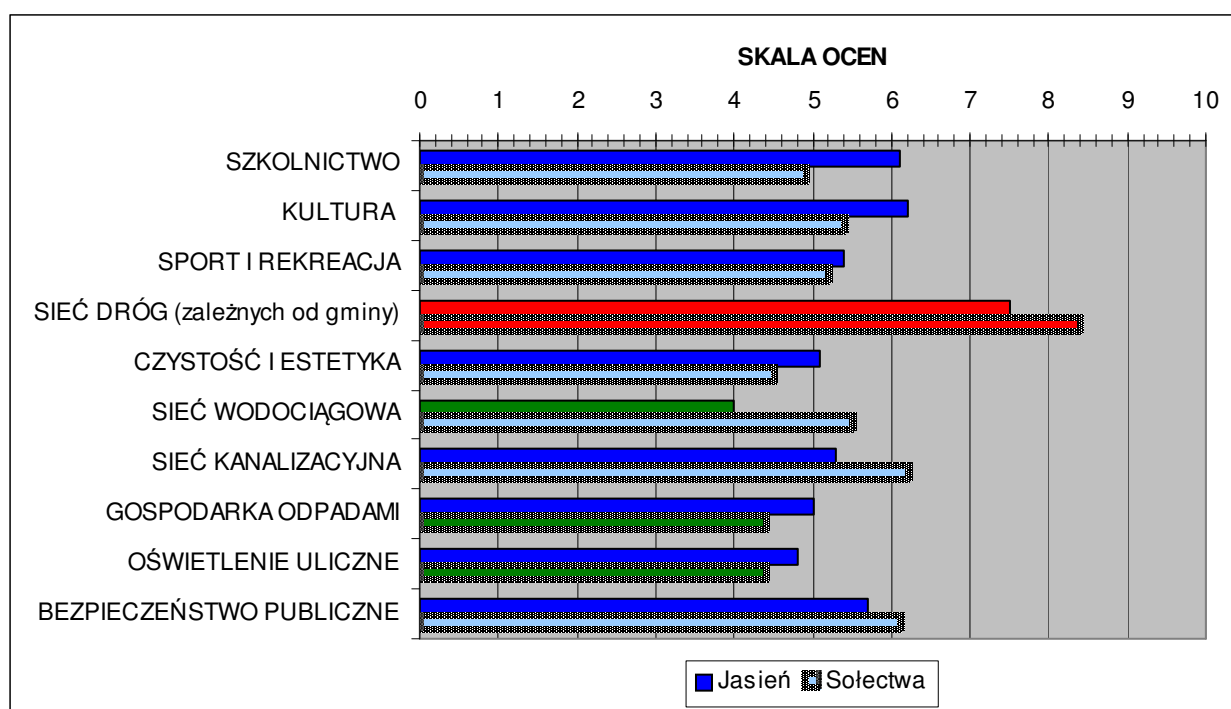
Źródło: Obliczenia własne.

TABELA 133: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 ogółem i według miejscowości.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Miasto Jasień	Pozostałe sołectwa
SZKOLNICTWO	5,9	6,1	4,9
KULTURA	6,0	6,2	5,4
SPORT I REKREACJA	5,3	5,4	5,2
SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy)	7,7	7,5	8,4
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	5,0	5,1	4,5
SIEĆ WODOCIĄGOWA	4,2	4,0	5,5
SIEĆ KANALIZACYJNA	5,5	5,3	6,2
GOSPODARKA ODPADAMI	4,9	5,0	4,4
OŚWIETLENIE ULICZNE	4,8	4,8	4,4
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,8	5,7	6,1

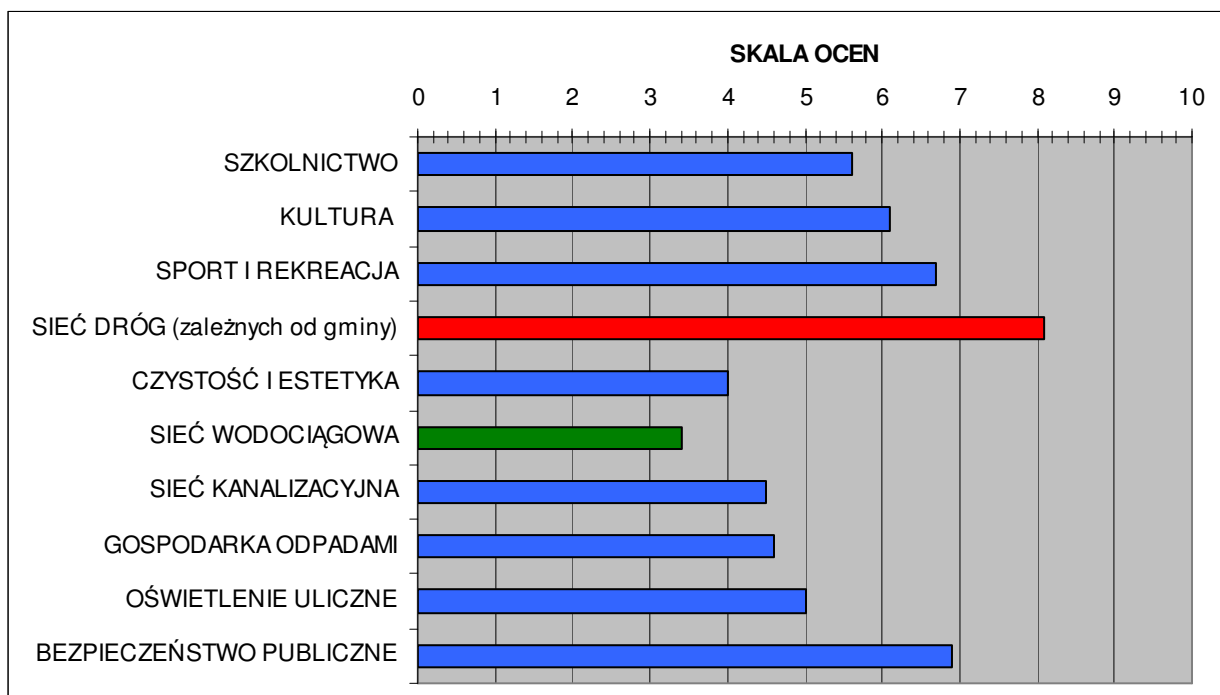
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 37: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 według miejscowości.

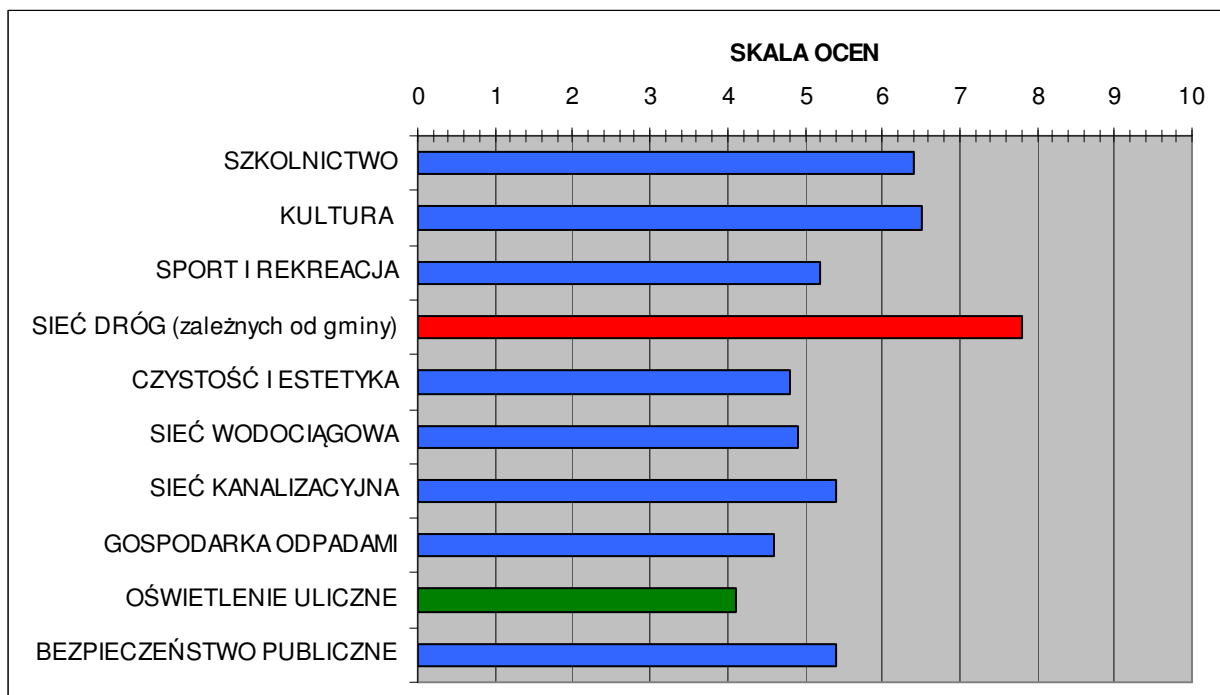
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 38: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

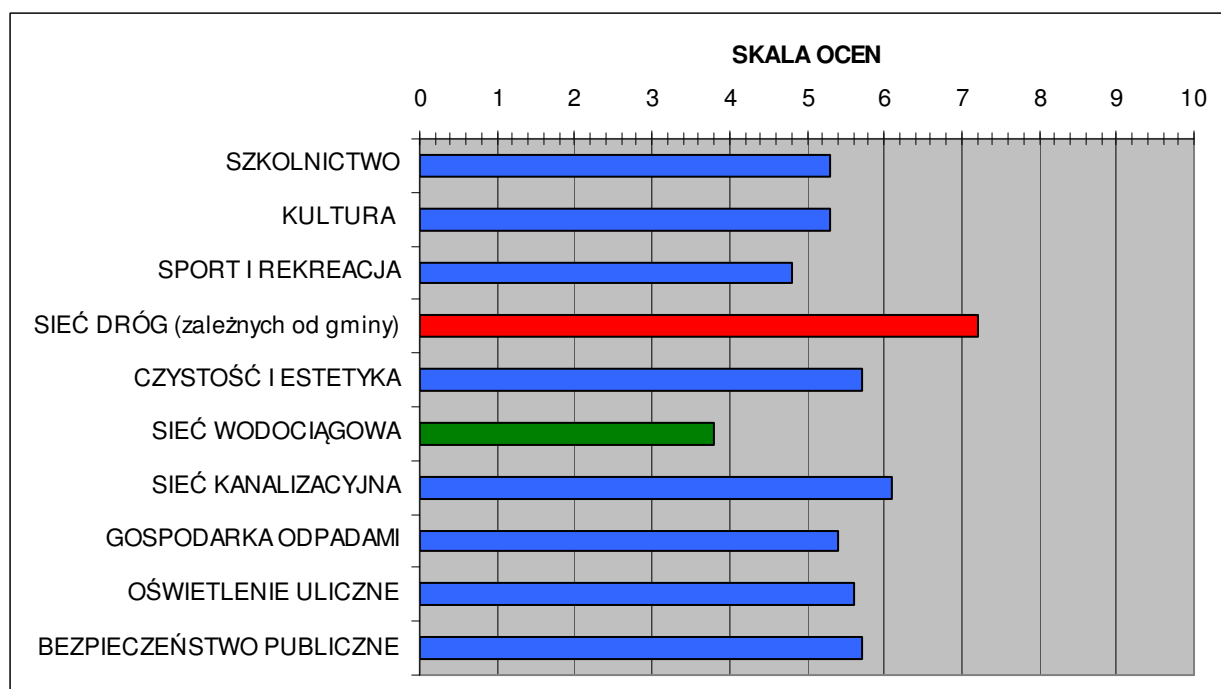
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 39: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 40: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

Pytanie nr 4: Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycje na terenie Pan(i) miejscowości (sołectwa) ?

Zbiór odpowiedzi na pytanie nr 4 według poszczególnych miejscowości:

JASIEŃ:

- modernizacja i rozbudowa dróg;
- modernizacja i rozbudowa chodników;
- budowa parkingów;
- budowa ścieżek rowerowych;
- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- modernizacja dworca kolejowego;
- budowa kanalizacji;
- oczyszczenie kanałów burzowych;
- poprawa estetyki (czystość ulic, elewacje budynków);
- zagospodarowanie Górki Flothera;
- budowa dróg (ciągów) spacerowych;
- modernizacja Przedszkola;
- modernizacja Domu Kultury;
- modernizacja stadionu;
- modernizacja basenu;
- miejsca do aktywnej rekreacji;
- modernizacja placów zabaw dla dzieci;
- organizacja czasu dla młodzieży (miejsce i oferta);
- rozszerzenie oferty kulturalnej, zwłaszcza przez M-GOK;

- rozszerzenie oferty służby zdrowia;
- oferta gastronomiczna;
- poprawa bezpieczeństwa publicznego w godzinach wieczornych i nocnych (skuteczny monitoring);
- zaktywizowanie działań Straży Miejskiej i Policji;
- HOT SPOT dla mieszkańców.

BIESZKÓW:

- budowa świetlicy.

GUZÓW:

- modernizacja dróg;
- oświetlenie uliczne;
- budowa kanalizacji;
- oferta kulturalna, lepsze wykorzystanie świetlicy.

JABŁONIEC:

- modernizacja dróg;
- oświetlenie uliczne;
- poprawa jakości wody z sieci;
- oferta kulturalna i sportowo – rekreacyjna, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży;
- poprawa czystości i estetyki.

JARYSZÓW:

- modernizacja dróg;
- komunikacja publiczna;
- rozbudowa wodociągu wiejskiego;
- budowa kanalizacji;
- oferta kulturalna i sportowo – rekreacyjna, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży.

JURZYN:

- budowa świetlicy;
- budowa placów zabaw.

LISIA GÓRA:

- modernizacja dróg;
- budowa kanalizacji.

MIRKOWICE:

- modernizacja dróg;
- budowa chodników;
- oświetlenie uliczne;
- komunikacja publiczna;
- budowa kanalizacji;
- sieć gazowa;
- budowa świetlicy;
- poprawa czystości i estetyki.
- poprawa bezpieczeństwa publicznego;

ŚWIBNA:

- modernizacja dróg;
- oświetlenie uliczne.

WICINA:

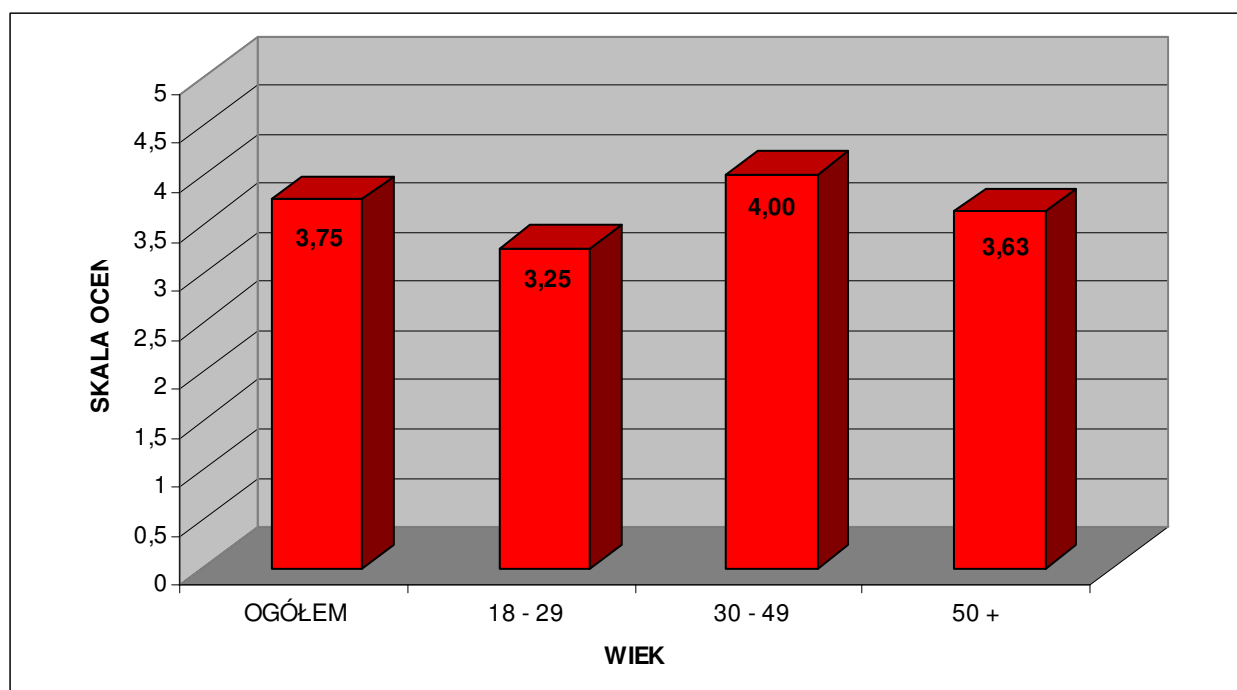
- modernizacja dróg;
- budowa chodników;
- oświetlenie uliczne;
- podjęcie działań w celu realizacji projektu Parku Kulturowego.

BRAK WSKAZAŃ:

- BRONICE;
- BUDZIECHÓW;
- GOLIN;
- JASIONNA;
- LIPSK ŻARSKI;
- ROZTOKI;
- ZABŁOCIE;
- ZIELENIEC.

Pytanie nr 5: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Miejskim ? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę petentów, kompetencje urzędników, itp. ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

RYCINA 41: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 5 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

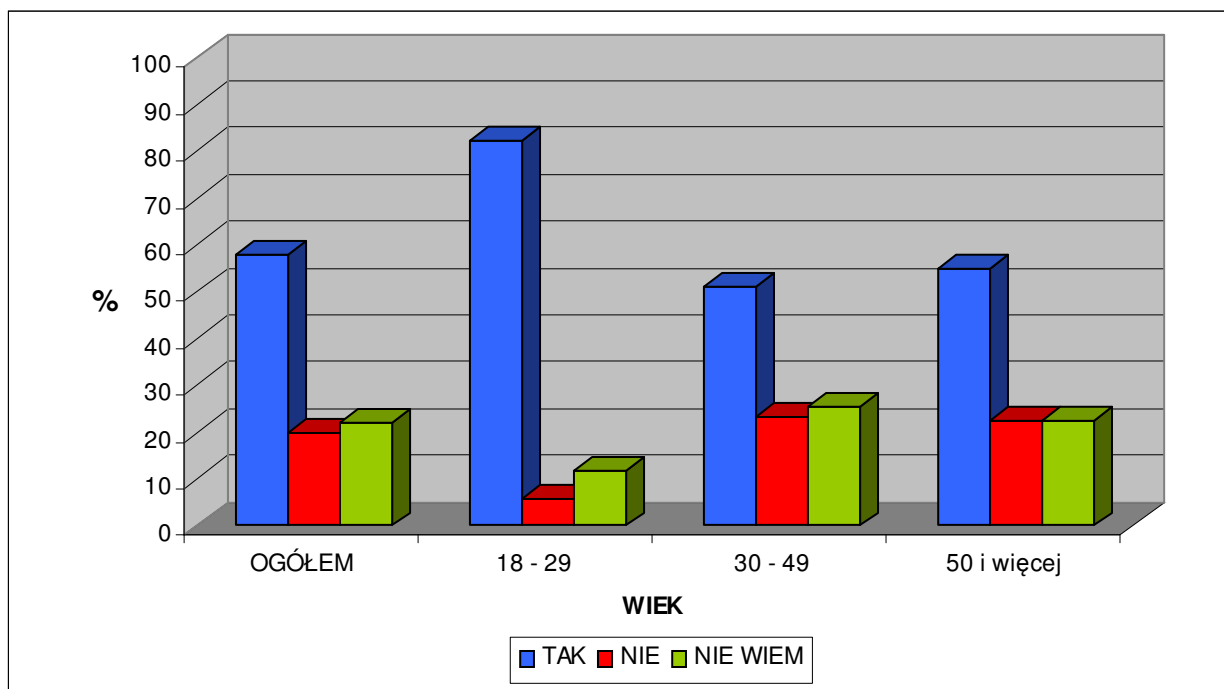
Pytanie nr 6: Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Jasień, która wiązałaby się z koniecznością wyjazdu na stałe z Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ?

TABELA 134: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 6 ogółem i według wieku.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)	NIE WIEM (%)
Ogółem	57,89	20,00	22,11
18 – 29	82,36	5,88	11,76
30 – 49	51,07	23,40	25,53
50 i więcej	54,84	22,58	22,58

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 42: Gmina Jasień – odpowiedź na pytanie nr 6 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

3. ANALIZA SWOT.

3. 1. Założenia metodologiczne.

Strategiczny plan rozwoju powinien opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Wsparciem tego procesu jest sporządzenie analizy SWOT. Według definicji Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats) identyfikuje oraz ocenia mocne i słabe strony społeczności oraz przyszłe szanse i zagrożenia wynikające z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących (Kłosowski S., Adamski J., 1999).

TABELA 135: Czynniki współtworzące analizę SWOT.

<p>MOCNE STRONY:</p> <p>zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska i finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi</p>	<p>SŁABE STRONY:</p> <p>obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy</p>
<p>SZANSE:</p> <p>zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy</p>	<p>ZAGROŻENIA:</p> <p>negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać</p>

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie własnych przemyśleń, wnikliwych studiów i analiz oraz po zapoznaniu się z diagnozą społeczno – gospodarczą Gminy Jasień jako dokumentem przedstawiającym faktyczne informacje, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Jasień określił:

- **mocne strony** – uwarunkowania, stanowiące mocne strony gminy, elementy przewagi nad innymi, które należy wykorzystać aby osiągnąć zamierzone cele;
- **słabe strony** – obecnie istniejące problemy i bariery, które należy wyeliminować aby nie utrudniały osiągnięcia wizji;
- **szanse** – czynniki, które mogą być traktowane jako pomocne i przy odpowiednich działaniach wykorzystane jako uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy;
- **zagrożenia** – czynniki zagrażające realizacji misji, których wpływ może osłabić podejmowane działania.

Każdy z członków Zespołu Liderów Lokalnych przedstawił swoją propozycję analizy SWOT. Ze względu na oczywisty subiektywizm analizy podjęto decyzję o zaprezentowaniu ogółu otrzymanych wyników, odzwierciedlając tym samym różne punkty widzenia i odniesienia poszczególnych członków Zespołu Liderów Lokalnych. Nie zastosowano podziału na poszczególne sfery (społeczna, gospodarcza, itp.) i rangowania. Przeprowadzono jedynie generalizację treści zbieżnych sformułowań. W analogiczny sposób analizę SWOT przeprowadziła grupa młodzieżowa.

3. 2. Mocne strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- walory naturalne (krajobrazowe i przyrodnicze, zwłaszcza lesistość);
- lokalizacja – bliskość Republiki Federalnej Niemiec;
- lokalizacja – bliskość większych miast regionu lubuskiego;
- lokalizacja – bliskość do planowanej kopalni węgla brunatnego i elektrowni w rejonie Gubina;
- zakłady produkcyjne w mieście;
- spadek bezrobocia;
- obwodnica Jasienia;
- zasób terenów pod rozwój funkcji produkcyjnych;
- nowoczesna oczyszczalnia ścieków w mieście;
- sieć wodociągowa;
- dobrze funkcjonująca infrastruktura społeczna (edukacja, kultura, sport);
- aktywność społeczna – prężnie działające organizacje pozarządowe (fundacje i stowarzyszenia);
- osada kultury łużyckiej w Wicinie – powstanie Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- walory naturalne (krajobrazowe i przyrodnicze, zwłaszcza lesistość);
- obwodnica Jasienia;
- działalność Biblioteki Publicznej (szersza i ciekawsza oferta niż M-GOK);
- boisko „orlik”;
- hala sportowa w Gimnazjum;
- park w mieście;
- place zabaw w mieście;
- działalność stowarzyszenia „Jasieniaki”;
- prężnie działające Gimnazjum;
- klub sportowy;
- sieć handlowa (duże sklepy spożywcze).

3. 3. Słabe strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- duży areał nieużytków;
- estetyka miasta (nieporządek, zaniedbane budynki, itp.);
- stan techniczny dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich;
- niedostateczne oświetlenie uliczne;
- brak sieci kanalizacyjnej poza częścią miasta;
- stan techniczny urządzeń melioracyjnych;
- upadające rolnictwo;
- mała ilość wykwalifikowanych robotników;
- mało miejsc pracy dla kobiet;
- brak nowoczesnej infrastruktury turystycznej;

- brak miejsc noclegowych (poza ośrodkiem w Świbnej);
- brak szkolnictwa zawodowego;
- brak żłobka;
- małe wsparcie Urzędu dla działań fundacji, stowarzyszeń, klubów;
- stan techniczny infrastruktury społecznej;
- niedostateczne wykorzystanie potencjału M–GOK i świetlic wiejskich;
- brak zagospodarowanych miejsc publicznych do spędzania wolnego czasu, zwłaszcza dla młodzieży;
- negatywna ocena pracy Straży Miejskiej i Policji;
- konflikty społeczne (duże różnice zdań poszczególnych gremiów);
- patologie społeczne, zagrożenia dla porządku publicznego, bezkarne pijaństwo w miejscach publicznych;
- brak perspektyw dla młodzieży;
- migracje ludności, zwłaszcza młodych i wykształconych (ujemne saldo migracji);
- ujemny przyrost naturalny;
- niskie dochody własne Gminy;
- brak środków własnych na wykorzystanie dotacji unijnych.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- stan techniczny dróg;
- zniszczone, nie naprawiane znaki drogowe;
- niewystarczające lub brak oświetlenia ulic, (w tym: obwodnicy, ul. Kolejowa, ul. Parkowa, ul. Okrzei, ul. Podmokła i na terenach wiejskich);
- brak ścieżek rowerowych (poza trasą w stronę Lubska, która i tak jest daleka od ideału);
- brak infrastruktury turystycznej;
- mała sieć chodników (np.: na ul. Sienkiewicza w stronę sklepu);
- brak ławek w centrum miasta;
- zanieczyszczenia rzeki Lubszy;
- estetyka miasta i gminy;
- zaniedbane budynki;
- nietrafiona koncepcja iluminacji miasta w okresie świąt;
- mało śmietników, zwłaszcza na obrzeżach miasta i na terenach wiejskich;
- brak miejsc spotkań dla młodzieży w celu spędzania wolnego czasu, zarówno w pomieszczeniach zamkniętych (np.: klub, dyskoteka, kawiarnia, kręgielnia), jak i na świeżym powietrzu (np.: skate park).;
- brak konsultacji Urzędu z mieszkańcami w zakresie nowych inwestycji;
- nieudolna praca Straży Miejskiej i Policji, zwłaszcza po zmroku, brak patroli;
- dewastacje;
- brak skutecznego monitoringu w miejscach publicznych, zwłaszcza w parku;
- niebezpieczeństwa po zmroku przez grupy pijących alkohol (całe miasto, zwłaszcza park);
- stan techniczny M–GOK;
- brak oferty i zainteresowania M–GOK dla młodzieży (głównie dla dzieci i dorosłych);
- niedostateczne wykorzystanie potencjału świetlic wiejskich (np.: Roztoki);
- mało sekcji sportowych dla dziewcząt;
- stan techniczny basenu (zagrożenia);
- brak bezpieczeństwa na dzikich torach saneczkowych;
- stan techniczny bieżni przy „orliku”;

- stan techniczny placów zabaw w mieście;
- mało placów zabaw na terenach wiejskich;
- bezpańskie psy;
- brak pracy dla kobiet;
- brak zainteresowania Urzędu potrzebami młodzieży;
- brak kontaktów pomiędzy Urzędem bądź Radą Miejską a młodzieżą.

3. 4. Szanse.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- modernizacja infrastruktury drogowej;
- budowa sieci kanalizacyjnej;
- rewitalizacja „rynku” w mieście;
- zagospodarowanie ogólnodostępnej, bezpiecznej przestrzeni publicznej;
- poprawa bezpieczeństwa publicznego;
- wsparcie i rozwój rolnictwa ekologicznego;
- pozyskanie kolejnych inwestorów z sektora produkcyjnego;
- miejsca pracy dla kobiet;
- rozwój szkolnictwa zawodowego;
- Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”;
- rozwój infrastruktury turystycznej, a także promocja turystyczna Gminy;
- rozwój agroturystyki;
- zwiększenie aktywności społecznej, pomoc Urzędu w tym celu;
- rozbudowa i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej i sportowej dla młodzieży;
- szersze korzystanie ze środków unijnych;
- stypendia dla zdolnej młodzieży.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, zwłaszcza: skate park (np.: na bazie zrujnowanego basenu), ścieżki rowerowe (rowery i rolki), park linowy, ściana wspinaczkowa, itp.;
- rozwój usług turystycznych i gastronomicznych;
- poprawa estetyki miasta i terenów wiejskich;
- udostępnienie boisk przy stadionie dla młodzieży;
- szersza oferta M–GOK;
- szersza oferta sportowa dla młodzieży (możliwość zrzeszania się w różnych sekcjach);
- rozwój oferty ogólnogminnych imprez kulturalnych (np.: koncerty, zabawy, zloty);
- bezpieczeństwo w publicznych miejscach spotkań;
- miejsca pracy dla ludzi ze średnim i z wyższym wykształceniem;
- rynek pracy dla kobiet;
- likwidacja Straży Miejskiej.

3. 5. Zagrożenia.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- utrzymanie negatywnych tendencji demograficznych;
- brak spójnego programu rozwoju Gminy;
- brak inicjatyw lokalnych (zaangażowania społecznego);
- pogłębianie się patologii społecznych;
- likwidacja szkół wiejskich;
- niewłaściwa lokalizacja urządzeń służących do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych;
- zmniejszenie dochodów Gminy;
- niewykorzystywanie środków unijnych, brak inwestycji.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- stagnacja Gminy, brak jej rozwoju;
- brak remontów i modernizacji obiektów publicznych i budynków mieszkalnych;
- brak reakcji służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne;
- brak bezpiecznej przestrzeni publicznej;
- dalsze dewastacje i niszczenie mienia publicznego;
- brak oferty kulturalnej i sportowej dla młodzieży i generalnie dla młodych ludzi;
- brak zakładów pracy dla kobiet;
- kryzys – upadek zakładów pracy;
- utrzymanie obecnego stanu to najprostsza droga do dalszego wyludniania się Gminy.

4. WIZJA.

4. 1. Idea tworzenia wizji.

Prawidłowe określenie celów oraz zadań strategicznych wymaga wyprzedzającego określenia wizji przyszłości. W myśl definicji powinna ona być wyrazem aspiracji społecznych oraz twórczym wyobrażeniem przyszłości określającym rangę, atrakcyjność gminy, jak również efekty wykorzystania jej atutów i szans rozwojowych oraz efekty eliminacji lub znaczącego ograniczenia problemów i zagrożeń. Innymi słowy wizja powinna określić ton przyszłych celów strategicznych, przedstawiać gminę naszych marzeń.

Diagnoza obecnego stanu i analiza SWOT, a wszystko to skonfrontowane konsultacjami eksperckimi oraz aktywnym uczestnictwem Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Jasień umożliwiło sformułowanie wizji. Poniżej przedstawiony jest proces jej powstawania.

4. 2. Przebieg prac nad wizją – etap I.

W pierwszym etapie prac nad wizją Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii uznał zgodnie, że wizja gminy Jasień powinna opierać się przede wszystkim na wykorzystaniu i rozwinięciu aktualnych atutów. Gmina Jasień w 2020 roku to z jednej strony miasto Jasień jako silny, innowacyjny ośrodek przemysłowy na skalę lokalną, z możliwościami rozwoju dla wszystkich, zwłaszcza młodych mieszkańców, zaś z drugiej strony tereny wiejskie to przede wszystkim spokojne miejsce zamieszkania, przyciągające nowych osadników, z rozwijającym się sektorem ekoturystycznym w oparciu o lokalne walory przyrodnicze i kulturowe.

Ponadto ustalono, że wizja gminy Jasień będzie miała lapidarną formę, ale jednocześnie zawierającą maksymalnie wiele, spójnie brzmiących elementów. Następnie poszczególni członkowie Zespołu zaproponowali brzmienie 19 wizji. Miały one charakter krótkich, zwięzłych i nośnych haseł (na kolejnej stronie wykaz w kolejności alfabetycznej). W przyszłej polityce promocyjnej gminy mogą one posłużyć także jako element marketingu. Problematyka, której dotyczyły wizje obejmowała praktycznie wszystkie dziedziny życia społeczno – gospodarczego gminy. Przedstawione poniżej wyniki dyskusji wieńczące pierwszy etap prac nad wizją odzwierciedlają także wnioski jakie Zespół Liderów Lokalnych wyciągnął zarówno z diagnozy, badania opinii społecznej jak i z analizy SWOT.

1. Do Jasienia masz najbliżej.
2. Gmina Jasień – korzenie i skrzydła.
3. Gmina Jasień miejscem kultury łużyckiej.
4. Gmina Jasień – mój wybór.
5. Gmina Jasień – otwarte drzwi dla młodych.
6. Gmina Jasień – RAZEM !
7. Gmina Jasień: razem, szybciej, więcej.
8. Jasień – dobra praca, przyjazne środowisko.
9. Jasień, lubię to !
10. Jasień – mały przemysł na wielką skalę.
11. Jasień pełen marzeń.
12. Jasień pełen wrażeń.
13. Jasień pośród wrażeń.
14. Jasień zależy od Ciebie.
15. Postaw na Jasień !
16. Pracuj w mieście, odpoczywaj na wsi.
17. Teraz Jasień !
18. wiosna, lato, JASIEŃ !
19. Zintegruj się z Jasieniem.

4. 3. Przebieg prac nad wizją – etap II.

Zadaniem drugiego etapu prac nad wizją było wyselekcjonowanie najlepszych (zdaniem Zespołu Liderów Lokalnych) propozycji wizji. Selekcję przeprowadzono na podstawie dwóch tur głosowania. W pierwszej turze głosowano nad wszystkimi 19 propozycjami. Każdy członek Zespołu Liderów Lokalnych mógł oddać głosy na 5 wybranych przez siebie wizji albowiem ustalono, że do drugiej tury zostanie zakwalifikowanych 5 najlepszych propozycji wizji. Spośród nich, w drugiej turze, analogicznie zostaną wybrane 3 propozycje wizji, nad którymi odbędzie się decydujące głosowanie.

TABELA 136: Gmina Jasień – proces wyboru wizji.

L.p.	Propozycje brzmienia WIZJI	Wyniki głosowania (%)	
		1 tura	2 tura
1	Do Jasienia masz najbliżej	–	
2	Gmina Jasień – korzenie i skrzydła	8,80	17,33
3	Gmina Jasień miejscem kultury łużyckiej	4,00	
4	Gmina Jasień – mój wybór	10,40	26,67
5	Gmina Jasień – otwarte drzwi dla młodych	5,60	
6	Gmina Jasień – RAZEM !	4,80	
7	Gmina Jasień: razem, szybciej, więcej	6,40	
8	Jasień – dobra praca, przyjazne środowisko	5,60	
9	Jasień, lubię to !	6,40	
10	Jasień – mały przemysł na wielką skalę	7,20	13,33
11	Jasień pełen marzeń	2,40	
12	Jasień pełen wrażeń	2,40	
13	Jasień pośród wrażeń	–	
14	Jasień zależy od Ciebie	10,40	22,67
15	Postaw na Jasień !	8,00	20,00
16	Pracuj w mieście, odpoczywaj na wsi	4,80	
17	Teraz Jasień !	4,80	
18	wiosna, lato, JASIEŃ !	4,80	
19	Zintegruj się z Jasieniem	3,20	

W wyniku głosowań do ostatniego etapu prac nad wizją zakwalifikowano następujące 3 propozycje:

1. Gmina Jasień – mój wybór.
2. Jasień zależy od Ciebie.
3. Postaw na Jasień !

4. 4. Przebieg prac nad wizją – etap III. Ostateczna wersja.

Trzeci etap prac nad wizją miał za zadanie wyłonić ostateczne brzmienie wizji spośród trzech propozycji wyłonionych w poprzednich etapach. Ponownie zdecydowano się na głosowanie. Stosunkiem zwykłej większości głosów ustalono, że wizja gminy Jasień na potrzeby niniejszej Strategii brzmi:

Jasień zależy od Ciebie

Natomiast wyniki głosowania przedstawiały się następująco:

1. Gmina Jasień – mój wybór – 36 %
2. Jasień zależy od Ciebie – 48 %
3. Postaw na Jasień ! – 16 %

5. CELE STRATEGICZNE.

Po wyłonieniu najważniejszych problemów nakreślonych przez diagnozę społeczno – gospodarczą i analizę SWOT oraz po przyjęciu ostatecznego brzmienia wizji, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii przystąpił do opracowywania głównych założeń Strategii. Są nimi między innymi cele strategiczne.

Cele strategiczne, w myśl definicji, powinny wyrażać idealne zakończenie tego, co chce się osiągnąć lub do czego dążyć. Ponadto cele strategiczne winny podporządkować sobie wszystkie działania rozwojowe na terenie gminy w ciągu najbliższych kilkunastu lat, bowiem przyjęto, że horyzont czasowy Strategii Rozwoju Gminy Jasień na pewno przekroczy określony formalnie w tytule dokumentu okres lat 2014 – 2020.

Z racji bogatego zasobu propozycji brzmienia wizji (rozdział nr 4) przedstawionego przez Zespół Liderów Lokalnych w nazewnictwie celów strategicznych posłużono się hasłami, które uzyskały aprobatę podczas procesu wyłaniania wizji.

Cel strategiczny nr I:

„DO JASIEŃ MASZ NAJBLIŻEJ” –
modernizacja układu transportowego i komunikacyjnego

Cel strategiczny nr II:

„TERAZ JASIEŃ !” –
nowoczesne media

Cel strategiczny nr III:

„GMINA JASIEŃ – OTWARTE DRZWI DLA MŁODYCH” –
rozwój rynku pracy

Cel strategiczny nr IV:

„GMINA JASIEŃ – KORZENIE I SKRZYDŁA” –
turystyka na bazie walorów kulturowych i przyrodniczych

Cel strategiczny nr V:

„GMINA JASIEŃ – MÓJ WYBÓR” –
jakość życia na miarę XXI wieku

6. ZADANIA STRATEGICZNE.

Bardziej szczegółowym elementem strategii rozwoju są zadania strategiczne. Są to przedsięwzięcia organizacyjne, modernizacyjne, inwestycyjne, prawotwórcze i restrukturyzacyjne, których wdrożenie do praktyki społeczno – gospodarczej gminy Jasień będzie warunkiem realizacji nakreślonej uprzednio wizji. Wszystkie zadania winny być realizowane w ramach określonych wcześniej celów. Poszczególne zadania muszą prowadzić do osiągnięcia przyporządkowanego im celu strategicznego. W wyniku prac Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Jasień uzgodniono, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat realizowane będą 34 zadania strategiczne.

Cel strategiczny nr I:

„DO JASIEŃ MASZ NAJBLIŻEJ” –
modernizacja układu transportowego i komunikacyjnego

Zadania strategiczne:

- I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg.
- I.2. Rozwój sieci tras rowerowych.
- I.3. Reaktywacja kolejowych przewozów pasażerskich.
- I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych.
- I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji.

Cel strategiczny nr II:

„TERAZ JASIEŃ !” –
nowoczesne media

Zadania strategiczne:

- II.1. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej.
- II.2. Rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej.
- II.3. Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej.
- II.4. Rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii.
- II.5. Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
- II.6. Uzupełnienie oświetlenia ulicznego.
- II.7. Oferta bezprzewodowego internetu.

Cel strategiczny nr III:**„GMINA JASIEŃ – OTWARTE DRZWI DLA MŁODYCH” –
*rozwój rynku pracy*****Zadania strategiczne:**

- III.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy.
- III.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing.
- III.3. Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych.
- III.4. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.
- III.5. Promocja lokalnych produktów i usług.
- III.6. Przywrócenie szkolnictwa zawodowego.

Cel strategiczny nr IV:**„GMINA JASIEŃ – KORZENIE I SKRZYDŁA” –
*turystyka na bazie walorów kulturowych i przyrodniczych*****Zadania strategiczne:**

- IV.1. Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy.
- IV.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.
- IV.3. Oferta turystyczno – naukowa Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”.
- IV.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- IV.5. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce.
- IV.6. Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych.

Cel strategiczny nr V:**„GMINA JASIEŃ – MÓJ WYBÓR” –**
*jakość życia na miarę XXI wieku***Zadania strategiczne:**

- V.1. Rozwój usług medycznych.
- V.2. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.
- V.3. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej.
- V.4. Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu.
- V.5. Poprawa wizerunku i estetyki.
- V.6. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej.
- V.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.
- V.8. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- V.9. Budowa mieszkań komunalnych.
- V.10. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej.

7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

7. 1. Cel strategiczny nr I – „*modernizacja układu transportowego i komunikacyjnego*”.

I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg

Kluczem do rozwoju każdego kraju, regionu, a także poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego jest nowoczesna i funkcjonalna infrastruktura drogowa. Gmina Jasień posiada gęstą sieć utwardzonych dróg, częściowo także gruntowych, jednakże ich stan techniczny i funkcjonalność pozostawia wiele do życzenia. Gmina w swojej długofalowej polityce inwestycyjnej zakłada systematyczną modernizację dróg gminnych. Ważnym aspektem wpływającym na płynny i bezpieczny ruch pojazdów jest także budowa parkingów i dróg dojazdowych. Wszelkie nowe inwestycje, zwłaszcza produkcyjne oraz usługowe (np.: handlowe) muszą zapewnić odpowiednią dla nich liczbę miejsc parkingowych. Ponadto należy także rozbudować istniejącą sieć miejsc parkingowych, zwłaszcza w pobliżu budynków i miejsc użyteczności publicznej: urzędy, szkoły, kościoły, cmentarze, itp. Potencjał demograficzny wielu miejscowości gminy wyrażony liczbą mieszkańców oraz oczekiwany rozwój osadnictwa (budownictwa mieszkaniowego) powoduje, że nawet zmodernizowana sieć dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich może być niewystarczająca z punktu widzenia komunikacyjnych potrzeb mieszkańców. W związku z powyższym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy założyć budowę sieci alternatywnych dróg gminnych lub wewnętrznych, najczęściej równoległych do obecnie istniejących, umożliwiających swobodny dojazd do posesji oddalonych od obecnych dróg głównych. Zadanie to obejmuje również modernizację dróg użytku rolnego, a w miarę potrzeb budowę nowych odcinków takich dróg, które umożliwią bezpieczny i bezkolizyjny transport maszyn i urządzeń rolniczych. Funkcjonujące na terenie gminy zakłady produkcyjne i usługowe, a także związane z rolnictwem i leśnictwem oraz oczekiwane dalsze inwestycje w tym zakresie wymagają szczególnych parametrów technicznych dróg dojazdowych. Celem niniejszego zadania jest także realizacja inwestycji drogowych, umożliwiających bezpieczny i bezkolizyjny dojazd do wybranych zakładów pracy przez pojazdy ciężarowe. Dodatkowo przy planowanej modernizacji wybranych dróg i ulic, należy wziąć pod uwagę zastosowanie technologii zgodnych z normami Unii Europejskiej, dotyczących np.: nośności obiektów mostowych, a także nacisku osi pojazdów ciężarowych. Ze względu na wysokie koszty realizacja kompleksowego programu modernizacji dróg gminnych w znaczny sposób uzależniona jest od pozyskania odpowiednich, zewnętrznych środków finansowych, między innymi z Unii Europejskiej.

Modernizacja nawierzchni dróg powiatowych i wojewódzkich uzależniona jest od decyzji organów zarządzających tymi trasami. Niezbędne działania zmierzające do uzyskania pełnych parametrów klasy technicznej przewidzianej dla danej drogi to przede wszystkim:

- budowa chodników i oświetlenia w miejscowościach położonych wzdłuż trasy;
- budowa zjazdów i parkingów w celu bezkolizyjnego korzystania z punktów usługowych oraz dróg wewnętrznych;
- poszerzenie jezdni;
- budowa zatok autobusowych;
- budowa poboczy;
- docelowo budowa dróg rowerowych na zasadzie osobnego pasa lub np.: w ramach chodnika na terenach zabudowanych bądź utwardzonego pobocza poza terenami zabudowanymi, umożliwiającymi bezpieczne poruszanie się rowerzystów.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu dróg wojewódzkich na terenie gminy należy modernizacja nawierzchni dróg wojewódzkich nr 287, 289 i 294 oraz budowa obwodnicy Budziechowa i Lubska w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287. W projekcie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2011 – 2014 na terenie gminy ujęta została budowa obwodnicy Lubska w ciągu drogi nr 287 i 289 (etap II) z terminem rozpoczęcia w 2014 roku i zakończenia w 2016 roku. Inwestycja jest planowana do realizacji w przypadku pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych. W perspektywie finansowej na lata 2014 – 2020 planowana jest przebudowa drogi nr 294 na odcinku Trzebiel – Jasień (km 3+300 – 22+592). Termin realizacji inwestycji uzależniony będzie od wielkości środków jakie Województwo Lubuskie będzie mogło przeznaczyć na inwestycje drogowe w latach przyszłych.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu dróg powiatowych na terenie gminy należy modernizacja (w praktyce budowa od podstaw) drogi powiatowej nr 1087F (Wicina – Roztoki – Bieszków – Lubanice – Grabik oraz modernizacja nawierzchni wybranych dróg, zwłaszcza o nawierzchni brukowcowej i gruntowej. W najbliższym okresie Referat ds. Utrzymania Dróg Powiatowych, Starostwa Powiatowego w Żarach ze względu na ograniczone środki finansowe zakłada, że prace drogowe będą obejmować tylko bieżące utrzymanie dróg powiatowych. Perspektywicznie zakres robót i ich lokalizacja uzależniona będzie od natężenia ruchu, stanu dróg i środków finansowych.

Realizacja zadań związanych z modernizacją i rozbudową dróg dotyczy także dbałości o stan lokalnego środowiska akustycznego. Dbałość o stan techniczny nawierzchni dróg celem zwiększenia płynności ruchu komunikacyjnego wpływa także na obniżenie emisji hałasu do środowiska. Przy modernizacji dróg i ulic należy zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach przekraczających 70 km/h, natomiast tak zwane „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy prędkościach poniżej 70 km/h) mogą być stosowane w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w miejscach, na których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 65 dB w porze dziennej i 55 dB w porze nocnej.

I.2. Rozwój sieci tras rowerowych

Oznakowane trasy rowerowe (szlaki i drogi rowerowe) to nie tylko element niezbędnej infrastruktury towarzyszącej turystyce, ale również skuteczny środek zmniejszający ruch pojazdów spalinowych, a tym samym ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i natężenia hałasu. Nierzadko osoby chcące zrezygnować z poruszania się pojazdem wewnątrz danej gminy na rzecz roweru, nie mogą tego uczynić z powodu braku szlaków i dróg rowerowych. Formalnie (upraszczając) droga dla rowerów to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi, natomiast rowerowym szlakiem turystycznym jest wytyczona w terenie trasa służąca do odbywania wycieczek, oznakowana jednolitymi znakami (symbolami) i wyposażona w urządzenia informacyjne, które zapewniają bezpieczne i spokojne jej przebycie turyście (rowerzyście) o dowolnym poziomie umiejętności i doświadczenia, o każdej porze roku i w każdych warunkach pogodowych, o ile szczegółowe wymagania nie stanowią inaczej (okresowe zamykanie w przypadku niekorzystnych warunków pogodowych lub ze względów przyrodniczych na terenach chronionych).

Gmina Jasień posiada obecnie 2,1 km drogi rowerowej, dodatkowo przez jej obszar przebiega niezbyt gęsta sieć oznakowanych szlaków rowerowych, służących turystyce. Przebiegają one jednak w zdecydowanej większości wzdłuż dróg publicznych pozbawionych poboczy i obciążonych nadmiernym ruchem pojazdów. Niniejsze zadanie ma na celu kontynuację budowy sieci, możliwie bezkolizyjnych z transportem kołowym, szlaków i dróg

rowerowych, a więc z wykorzystaniem np.: dróg polnych, wiejskich alei czy leśnych duktów, łączących poszczególne miejscowości, a także szlaku po byleję, obecnie zlikwidowanej linii kolejowej nr 282 na odcinku Jasień – Sieniawa Żarska. Zasadnicza idea takiego układu tras rowerowych powinna uwzględniać połączenie każdej miejscowości z jej centrum administracyjnym (Jasień), połączenia pomiędzy miejscowościami, połączenia wewnątrz Jasienia (spinające obrzeża miasta z jego centrum) oraz możliwość podłączenia się do oznakowanej sieci w sąsiednich gminach, zwłaszcza w kontekście turystycznej penetracji walorów przyrodniczych i krajobrazowych tej części powiatu żarskiego. Budowa dróg rowerowych od podstaw, w odróżnieniu od oznakowania szlaków rowerowych, jest zadaniem kosztownym. Jednakże w długofalowej perspektywie zasadne byłoby, w porozumieniu z zarządcami poszczególnych dróg (wojewódzkie i powiatowe), rozważenie możliwości budowy dróg rowerowych łączących Jasień:

- z Żarami (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 287) i dalej z Żaganiem, Iłową i Przewozem;
- z Lipinkami Łużyckimi (jako trasa turystyczna po szlaku byleję, obecnie zlikwidowanej linii kolejowej nr 282);
- z Tuplicami i Trzebielem (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 294 lub z częściowym wykorzystaniem dróg leśnych) i dalej z Łęknicą;
- z Nowogrodem Bobrzańskim (wzdłuż drogi powiatowej nr 1171F i drogi wojewódzkiej nr 289 z częściowym wykorzystaniem dróg leśnych) i dalej z Zieloną Górą.

I.3. Reaktywacja kolejowych przewozów pasażerskich

Na terenie gminy Jasień zlokalizowana jest czynna linia kolejowa nr 275, na której do 1995 roku funkcjonowały regularne przewozy pasażerskie. Obecnie ruch pasażerski jest zawieszony, a stacja kolejowa w Jasieniu zaadaptowana częściowo na cele mieszkalne. PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Zielonej Górze nie przewidują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii oraz przywrócenia na niej ruchu pasażerskiego.

Jednym z czynników ograniczających mobilność mieszkańców gminy Jasień, przede wszystkim w zakresie dojazdów do ośrodków oferujących miejsca nauki i pracy (głównie Zielona Góra), jest zawieszenie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej nr 275. Reforma Polskich Kolei Państwowych (PKP SA) umożliwi dzierżawę nie eksploatowanych linii kolejowych zarówno przez podmioty budżetowe jak i pozabudżetowe. Po podjęciu odpowiednich działań marketingowych można uzyskać sukces finansowy, nie wspominając o innych działaniach „ubocznych” takich jak popularyzacja regionu. Wznowienie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej nr 275 na odcinku Lubsko – Jasień – Bieniów – Żagań jest pożądane także z punktu widzenia ekologicznego. Uatrakcyjni krajobraz oraz przywróci prestiż poszczególnych gmin w regionie. Szansę ekonomicznej opłacalności funkcjonowania takiego połączenia stwarzałyby nie tylko lokalne przewozy do pracy i szkoły, ale również przewozy turystyczne, przewozy okazjonalne (na życzenie zorganizowanych grup) oraz połączenia międzyregionalne. Ruch kolejowy odbywałby się za pomocą oszczędnych autobusów szynowych, zintegrowanych z rozkładem jazdy komunikacji autobusowej. Gminę Jasień, a także Gminę Lubsko, poprzez przystanek kolejowy w Bieniowie, należy włączyć w sieć skoordynowanych połączeń wewnątrz województwa lubuskiego oraz z województwami dolnośląskim i wielkopolskim:

- połączenia z Żarami przez Bieniów;
- połączenia z Zieloną Górą przez Bieniów i Nowogród Bobrzański;
- połączenia z Wrocławiem przez Żagań i Legnicę;
- połączenia z Poznaniem przez Zieloną Górę;
- itd., np.: połączenia z regionem Sudetów (Jelenia Góra) przez Żary, Węgliniec i Lubań.

I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych

Rzeczywistym problemem w opinii wielu mieszkańców jest niedostatecznie funkcjonująca komunikacja publiczna, przede wszystkim pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w gminie a Jasieniem. Dotyczy to zarówno komunikacji autobusowej, a zwłaszcza częstotliwości kursów w poszczególnych porach dnia, jak i kolejowej ze względu na zawieszenie przewozów pasażerskich w kierunku Lubuska i Żar. Obecna sytuacja stanowi poważne utrudnienie dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, a przede wszystkim dla młodzieży w wieku szkolnym, ale także dla osób, które chciałyby zrezygnować z dojazdów prywatnym środkiem transportu na rzecz komunikacji publicznej. Z racji tego, że na terenie gminy funkcjonuje rozbudowana infrastruktura drogowa oraz kolejowa, umożliwiająca rozwój komunikacji publicznej w szerszym niż obecnie zakresie, zadanie to ma przede wszystkim charakter organizacyjny.

Celem niniejszego zadania w zakresie komunikacji autobusowej jest podjęcie rozmów z aktualnie funkcjonującymi przewoźnikami na temat możliwości reorganizacji połączeń i dostosowania ich do aktualnych potrzeb. Inną formą wyjścia naprzeciw społecznym oczekiwaniom w tym zakresie jest wyłonienie (np.: wspólnie z innymi zainteresowanymi samorządami w ramach powiatu lub jeszcze większego związku na wzór krajów sąsiednich – Czechy, Niemcy) na drodze przetargu licencjonowanej firmy, która zajęłaby się organizowaniem przewozów pasażerskich na terenie zainteresowanych gmin bądź zakup odpowiedniego pojazdu przez Urząd Miejski. W razie uzasadnionych potrzeb można rozważyć połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy, to jest pomiędzy Jasieniem a wybranymi miejscowościami, włącznie ze skomunikowaniem obrzeży miasta z jego centrum. Podmiot organizujący przewozy zorganizowałby sieć przystanków, opracowałby rozkład jazdy, cennik, itp. Niezbędne byłyby również badania rynku (potoków pasażerskich) w celu określenia relacji pomiędzy popytem a rzeczywistym popytem oraz działania marketingowo – promocyjne. Pojazdy (np.: busy) obsługujące rejon gminy powinny posiadać odpowiedni standard techniczny czyli np.: określoną minimalną liczbę miejsc siedzących, dostosowanie do przewozu coraz bardziej popularnych rowerów i jednakowe oznakowane.

W zakresie komunikacji kolejowej (po przygotowaniu linii kolejowej nr 275 do ponownych przewozów pasażerskich) należy podjąć działania zmierzające do włączenia obszaru gminy Jasień w prężnie rozwijający się system kolejowy prowadzony przez spółki zależne od Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego. Podobnie jak w przypadku komunikacji autobusowej pierwszym etapem realizacji niniejszego zadania byłyby badania rynku (potoków pasażerskich) w celu określenia rzeczywistych potrzeb. Szansą na zwiększenie sukcesu rynkowego proponowanego przedsięwzięcia jest włączenie do systemu przewozów koleją sąsiedniej gminy Lubusko.

Ostateczny kształt oferty komunikacyjnej uzależniony będzie od oczekiwanych, nowych rozwiązań ustawowych związanych z organizacją zbiorowej komunikacji publicznej na terenie jednostek samorządowych.

I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji

Podstawowym elementem nowoczesnej oferty autobusowych i kolejowych przewozów pasażerskich jest funkcjonowanie przystanków węzłowych. Przystanki te powinny charakteryzować się optymalną lokalizacją. Ich długości należy przystosowywać do zatrzymywania się kilku pojazdów jednocześnie (przystanki autobusowe), a wysokości peronów powinny sprzyjać wymianie pasażerów, również niepełnosprawnych, a także tych z bagażami czy z małymi dziećmi. Ponadto przed każdym z przystanków autobusowych należy zorganizować parkingi rowerowe, a przed przystankiem kolejowym dodatkowo parking samochodowy na wzór systemu znanego powszechnie jako „Park & Ride” i „Bike & Ride”. Na potrzeby niniejszego zadania możemy założyć, że rolę

przystanków węzłowych pełnić będzie bez wątpienia stacja kolejowa w Jasieniu, która swoją drogą wymaga oczywistej rewitalizacji, oraz dworzec autobusowy w Jasieniu (Plac Armii Krajowej) i przystanki autobusowe w większych miejscowościach. Wraz ze wznowieniem połączeń kolejowych należy rozważyć uruchomienie przystanku kolejowego w Bieszkowie, który służyłby mieszkańcom Bieszkowa i Roztoków oraz ewentualnie Wiciny, Guzowa i Zabłocia.

„Park & Ride” to parking przeznaczony dla osób zmotoryzowanych, które dojeżdżają z przedmieść czy gmin ościennych do większych miast i zamierzają na ich terenie korzystać z komunikacji publicznej. Kierowcy pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę. Pierwsze parkingi tego typu powstały na zachodzie Europy i są tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek pojazdów kierujących się do miast i zachęcić kierowców do skorzystania z oferty transportu publicznego. W ten sposób system „Park & Ride” kilkukrotnie zwiększa zasięg oddziaływania komunikacji autobusowej czy kolejowej. Dla podniesienia atrakcyjności takiego rozwiązania zakłada się, że kierowca pojazdu pozostawionego na parkingu „Park & Ride” (także z osobą towarzyszącą) będzie mógł dalej na preferencyjnych warunkach podróżować transportem publicznym, na podstawie karty parkingowej (dowodu uprawniającego do odbioru pojazdu), do momentu powrotu na parking. Najlepiej sprawdzają się parkingi, które zachęcają kierowców do zamiany samochodu na kolej podmiejską, a więc usytuowane w pobliżu większych aglomeracji. Jednak kluczem do sukcesu jest podnoszenie jakości komunikacji publicznej, czyli jej częstotliwości, bezpieczeństwa, wygody i punktualności. Same parkingi „Park & Ride” to dopiero połowa sukcesu. System „Park & Ride” w Polsce jest dopiero na etapie wstępnym. Analizując dotychczas zaprezentowane koncepcje rozwoju komunikacji publicznej w rejonie gminy zasadne wydają się przynajmniej częściowe zaadoptowanie na tutejszy grunt systemu „Park & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego.

Parkingi „Bike & Ride” są rozwiązaniem integrującym komunikację publiczną z rowerami. Dzięki temu systemowi zwiększa się kilkukrotnie zasięg oddziaływania komunikacji publicznej, do której dotarcie dzięki rowerom jest szybsze i możliwe z większych dystansów. „Bike & Ride” to przede wszystkim oferta dla mieszkańców znudzonych korkami, którzy do miejsca pracy lub do szkoły nie są skłonni jeździć rowerem ze względu na zbyt dużą odległość. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek rowerzystów kierujących się do danego miasta czy już wybranego rejonu w tym mieście i zachęcić do skorzystania na dalszą podróż z oferty transportu publicznego. Rozwiązanie to sprawdziło się w wielu miastach Europy i jest tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi „Bike & Ride” są także stosowane na coraz większą skalę w Polsce. Analogicznie do systemu „Park & Ride” należy zaadoptować na tutejszy grunt system „Bike & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego. Parkingi „Bike & Ride” w odróżnieniu od parkingów „Park & Ride” nie wymagają dużych powierzchni, a tym samym znacznych nakładów finansowych.

Docelowo infrastruktura w obrębie wspomnianych węzłów komunikacyjnych powinna składać się z następujących elementów:

- planszowa bądź elektroniczna informacja o rozkładzie jazdy;
- przebieg szlaku rowerowego lub drogi rowerowej;
- parking „Bike & Ride”;

a w przypadku stacji kolejowej w Jasieniu dodatkowo:

- przystanek komunikacji autobusowej;
- parking „Park & Ride” na bazie obecnego placu przed stacją;
- budynek dworcowy (np.: powiązany z ofertą handlową), oferujący dla podróżnych:
 - kasę biletową z informacją;

- poczekalnię;
- toalety;
- punkt usługowy;
- punkt gastronomiczny;
- dostosowanie infrastruktury dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

7. 2. Cel strategiczny nr II – „nowoczesne media”.

II.1. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej

Obecnie na terenie gminy Jasień w sieć wodociągową wyposażone są wszystkie sołectwa, poza miejscowością Lipsk Żarski. Mieszkańcy Lipska Żarskiego zaopatrują się w wodę z indywidualnych bądź grupowych studni przydomowych. Ponadto w zależności od lokalizacji sieć wodociągowa ma zróżnicowany stan techniczny. Wpływ na to ma czas, w którym budowano sieć wodociągową oraz rozwiązania techniczne jakie przy tym zastosowano. Sieć kanalizacyjna występuje jedynie częściowo na terenie miasta Jasień. We wszystkich pozostałych miejscowościach gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków w Jasieniu. Powstają także przydomowe oczyszczalnie ścieków. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych sieci ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Zdecydowana poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych może być uzyskana dzięki budowie systemów kanalizacyjnych, szczególnie na terenach o dużej intensywności zabudowy. W Jasieniu istniejąca sieć kanalizacji burzowej poprzez przyłączenie do niej odpływów z szamb i przyłączy domowych stała się kanalizacją ogólnospławną. Jest to sieć odcinkowa z bezpośrednimi wlotami do przepływającej przez miasto rzeki Lubszy. Ścieki deszczowe z terenu miasta i gminy odprowadzane są bez oczyszczenia do istniejących cieków wodnych i rowów melioracyjnych. Dokończenie budowy sieci wodociągowej, a zwłaszcza budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i przewiduje się kontynuację inwestycji w tym zakresie.

W zakresie zaopatrzenia w wodę planuje się następujące inwestycje:

- budowa wodociągu dla miejscowości Lipsk Żarski;
- modernizacja sieci wodociągowej w Jasieniu;
- modernizacja sieci kanalizacyjnej w Budziechowie.

Budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Jasień poza miastem zakłada się budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości. Należy więc założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Do przydomowych oczyszczalni ścieków Urząd Miejski, w zależności od sytuacji budżetowej, rozważy system wsparcia z dopłatami łącznie.

W zakresie budowy sieci kanalizacyjnej planuje się następujące inwestycje:

- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Budziechów (inwestycja wspólna z gminą Lubsko);
- dokończenie kanalizacji w mieście Jasień;
- rozwiązanie problemu kanalizacji burzowej w mieście Jasień;
- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Mirkowice;
- budowa kontenerowych oczyszczalni ścieków w pozostałych, większych miejscowościach.

II.2. Rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej

Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Żary Lubomyśl – Jasień. Gaz ziemny zaazotowany doprowadzany jest magistralą biegnącą do Jasienia. Gazociąg ten zakończony jest stacją redukcyjno – pomiarową I^o zlokalizowaną przy ul. Granicznej w Jasieniu. Ze stacji przy ul. Granicznej poprzez sieć średniego i niskiego ciśnienia zaopatrywane jest miasto Jasień. Od stacji przy ul. Granicznej prowadzi do Lubska gazociąg średniego ciśnienia zaopatrujący w gaz wieś Budziechów. Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Zakład w Zgorzelcu posiada na terenie gminy sieć gazową przesyłową wysokiego ciśnienia oraz sieć dystrybucyjną średniego i niskiego ciśnienia o łącznej długości ponad 22 km.

Ideą niniejszego zadania jest dalsza rozbudowa sieci gazowej. Obecność gazociągu wysokoprężnego i stacji redukcyjno – pomiarowych otwiera możliwość zaopatrzenia większego obszaru gminy w to medium. Jednakże takie przedsięwzięcie uzależnione jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej (opłacalność ekonomiczna) oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10.04.1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

Lokalne realia sprawiają, że dalszej gazyfikacji należy spodziewać się przede wszystkim na terenie miejscowości Świbna i Jabłonec, a więc położonych najbliżej gazociągu oraz ewentualnie dla rejonu wsi: Bieszków, Roztoki, Wicina, Guzów i Zabłocie, czyli miejscowości położonych stosunkowo blisko infrastruktury gazowniczej i dodatkowo jako „region”, charakteryzujących się dość dużym zaludnieniem (łącznie 970 mieszkańców – około 250 potencjalnych odbiorców). Gaz z sieci mógłby być dostępny także dla zainteresowanych podmiotów usługowych i produkcyjnych.

II.3. Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej

Odbiorcy energii elektrycznej na terenie gminy Jasień zasilani są liniami nN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego ENEA Operator sp. z o.o. lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców. Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy strukturalne związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznej 0,4 kV oraz stacji transformatorowych 20/0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Ich stan techniczny jest przyczyną częstych awarii, zwłaszcza wskutek niekorzystnych zjawisk atmosferycznych (oblodzenie, wichury, itp.). Na terenie miasta napowietrzne sieci elektroenergetyczne wymagają pilnego skablowania.

W najbliższym czasie rozbudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznej na terenie gminy realizowana będzie na podstawie *Planu Rozwoju ENEA Operator sp. z o.o. na lata 2011 – 2015*.

II.4. Rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii

Obecnie głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie miasta i miejscowości wiejskich jest niska emisja. W sezonie grzewczym (X – IV) emisje lokalne często powodują koncentrację zanieczyszczeń, szczególnie w naturalnych zagłębieniach terenu oraz wzdłuż dolin cieków wodnych. Ponadto warunki meteorologiczne okresu półrocza chłodnego (duża wilgotność, niskie temperatury) sprzyjają przemianom chemicznym zanieczyszczeń gazowych w atmosferze na związki bardziej szkodliwe np.: szybsza przemiana dwutlenku siarki w kwas siarkowy i siarczany, często obecne w postaci kwaśnych deszczów, mgieł i osadów.

Oczekiwany dalszy rozwój funkcji produkcyjnych i usługowych powinien być poprzedzony szeregiem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Jednym z ważniejszych przedsięwzięć jest zmiana systemu ogrzewania. Kotłownie, zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak i w zabudowie wielorodzinnej oraz indywidualnej, zasilane obecnie węglem kamiennym i jego pochodnymi, proponuje się zastąpić np.: gazem ziemnym, energią elektryczną, wykorzystaniem pomp ciepłych czy biomasy, a także częściowo z wykorzystaniem instalacji fotowoltaicznych. Ze swojej strony Urząd Miejski zlikwidował już niespełniające norm zanieczyszczeń kotłownie węglowe w budynkach użyteczności publicznej. Kotłownie węglowe zasilające zabudowania wielorodzinne w mieście także zostały w większości zlikwidowane. O wiele bardziej skomplikowana będzie eliminacja pieców węglowych w gospodarstwach indywidualnych. Obecnie budżetu gminy nie stać na bezpośrednie finansowe wsparcie takich inwestycji. Rozważyć należy jednak możliwość wsparcia w postaci częściowych zwolnień z podatków od nieruchomości dla gospodarstw modernizujących system grzewczy.

Termoizolacja (termomodernizacja) budynków wpływa na zmniejszenie zużycia energii i tym samym przynosi wymierne korzyści w postaci finansowej oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń. Gmina Jasień nie zmodernizowała jeszcze pod względem termoizolacyjnym wszystkich budynków użyteczności publicznej, aczkolwiek planowane są inwestycje w tym zakresie (termomodernizacja szkół). Termoizolacją budynków wielorodzinnych (poza komunalnymi) zajmują się ich właściciele (osoby indywidualne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, itp.). Właściciele posesji indywidualnych mogą starać się o dopłaty, a także o preferencyjne kredyty udzielane między innymi przez Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (FOŚiGW) oraz Bank Ochrony Środowiska SA (BOŚ SA). Dodatkowo ze strony Urzędu Miejskiego należy

rozważyć wsparcie termoizolacji budynków jednorodzinnych poprzez możliwość częściowych zwolnień z podatków od nieruchomości oraz poprzez fachową informację o warunkach jakie trzeba spełnić aby uzyskać dofinansowanie lub kredyt na preferencyjnych warunkach np.: z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Banku Ochrony Środowiska SA.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Jasień istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Jasień zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Jasień tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w południowej oraz południowo – wschodniej części gminy w rejonie Wzniesień Żarskich (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy). Rejony te mają jednak tylko względnie korzystne warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, o tyle część wspomnianego rejonu znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (NATURA 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu, użytki ekologiczne) oraz obejmuje obszary o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe w rejonach objętych ochroną uważa się za niepożądane. Ewentualna lokalizacja farm wiatrowych wskazana byłaby jedynie w północno – wschodniej części gminy, w rejonie wsi Zabłocie, po przeprowadzeniu analiz wykluczających negatywny wpływ na środowisko, w tym przedmiot ochrony Obszaru Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie okolice Lubuska” oraz po uzyskaniu pozytywnych wyników konsultacji społecznych. Lokalizacja elektrowni wiatrowych w tym właśnie rejonie gminy została ujęta w obecnie obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasień*.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą zaś możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadu, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadu na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. Obecnie na rzece Lubuszy w rejonie miejscowości Świbna zlokalizowana jest mała elektrownia wodna (MEW) na bazie jazu betonowego ze stopniem wodnym. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy kolejnych

małych elektrowni wodnych w rejonie doliny rzeki Lubszy, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię (instalacje fotowoltaiczne) do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Lubuskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Na terenie gminy Jasień predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI).

Walory naturalne terenów wiejskich oraz ich obecna struktura gospodarcza, oparta nadal na rolnictwie (uprawy i hodowla), predysponuje ten rejon gminy do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii elektrycznej na bazie biomasy. Urząd Miejski zainteresowany jest rozwojem tego typu obiektów i oferuje ze swojej strony pełne wsparcie organizacyjne.

Integralną częścią niniejszego zadania będzie ewentualne przygotowanie dokumentu pn. *Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*. Na jego podstawie należy opracować długofalową koncepcję podmiiany paliw stałych. Niezbędna jest także analiza ekonomiczna tego planu, ponieważ jednym z zagrożeń na drodze do wyeliminowania uciążliwego dzisiaj systemu grzewczego jest np.: wzrost cen gazu, oleju opałowego i energii elektrycznej.

II.5. Modernizacja urządzeń melioracyjnych

Realizacja niniejszego zadania związana jest zarówno z poprawą efektywności produkcji rolnej jak również z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

Nowoczesne rolnictwo to nie tylko zapewnienie zbytu i opłacalność produkcji, ale również dbałość o warsztat pracy czyli w tym przypadku użytki rolne. Ważnym ich elementem są melioracje. Obecnie na terenie gminy Jasień łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1986 ha, z czego 532 ha jest zdrenowanych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 42,10 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Grunty orne zmeliorowane zajmują powierzchnię 1041 ha (32,98 % ogółu gruntów orných), zaś użytki zielone zmeliorowane 945 ha (60,54 % ogółu użytków zielonych). Całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Jasień wynosi 214,268 km. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,69 km rowów melioracyjnych.

Obecny stan techniczny urządzeń melioracyjnych uniemożliwia w pełni właściwe ich wykorzystanie. Działania właścicieli gruntów jak również administracji zarządzającej urządzeniami melioracyjnymi powinny skoncentrować się na inwestycjach, które spowodują zwiększenie wskaźników dotyczących powierzchni terenów zmeliorowanych w stosunku do ogółu użytków rolnych oraz długości właściwie uregulowanych cieków oraz rowów podstawowych i szczegółowych. Ponadto na bieżąco należy modernizować oraz konserwować istniejące urządzenia. Nakład na harmonijne i cykliczne działania w tym zakresie przyniesie zysk w postaci np.: zmniejszenia kosztów produkcji oraz zwiększenia wydajności pracy i plonów. Ważnym elementem tego zadania jest również zapewnienie możliwości nawadniania i odwadniania terenu. Sieć rowów melioracyjnych i drenarskich zwiększa zdolność retencyjną obszaru, wpływając tym samym na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. Obecnie istotnymi powodami podtopień są tu przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;

- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatkane przepusty drogowe.

Odnowa tych systemów musi być powiązana z pracami hydrotechnicznymi na głównych rzekach oraz ich dopływach. Najważniejsze działania w tym zakresie to przede wszystkim:

- naprawa i remont urządzeń piętrzących;
- konserwacja rowów melioracyjnych;
- wykonanie regulacji cieków na odcinkach przebiegających przez tereny zabudowane;
- ekoregulacje odcinków cieków wodnych poza obszarami zabudowanymi.

Ponadto niezbędne działania to również poszerzenie, oczyszczenie i pogłębienie koryt cieków na całej długości oraz ciągła konserwacja. Wieloletnie zaniedbania w tym zakresie spowodowały podniesienie się ich dna. Z tego powodu po dłuższych i intensywnych opadach atmosferycznych występują lokalne podtopienia.

II.6. Uzupelnienie oświetlenia ulicznego

Szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne determinuje wiele czynników. Wpływ na bezpieczeństwo publiczne mają między innymi służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo drogowe, przeciwpożarowe, przeciwpowodziowe, sanitarne, itp. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo komunikacyjne, związane między innymi z odpowiednimi standardami dróg (nawierzchnia, organizacja ruchu, itp.) i ich najbliższego otoczenia (pobocza, rowy odwadniające, chodniki, oświetlenie). W opinii części mieszkańców gminy kontrowersje wzbudza niedostatek oświetlenia ulicznego na terenach zabudowanych, zwłaszcza w rejonach oddalonych od głównej koncentracji zabudowy. Z jednej strony pojawiają się opinie dotyczące podstawowych braków w infrastrukturze oświetleniowej (brak masztów bądź brak oświetlenia na istniejącym maszcie), a z drugiej niewystarczające natężenie punktów świetlnych. Z racji tego, że opinie w tej kwestii są dość podzielone jedynym wyjściem z zaistniałej sytuacji są konsultacje społeczne w poszczególnych miejscowościach gminy, a na ich bazie przeprowadzenie gruntownej inwentaryzacji oświetlenia w niewrażliwych miejscach. Na bazie powyższego należy podjąć dalsze działania związane z ewentualną modernizacją i doposażeniem oświetlenia ulicznego. Osobną kwestią jest bieżąca modernizacja oświetlenia, a konkretnie zastosowanie nowoczesnych, energooszczędnych i ekologicznych punktów świetlnych. Ponadto w porozumieniu z Zarządem Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze należy rozpatrzyć zasadność instalacji oświetlenia na obwodnicy Jasienia (droga wojewódzka nr 287), zwłaszcza w rejonie skrzyżowań z drogami prowadzącymi do miasta.

II.7. Oferta bezprzewodowego internetu

W opinii wielu mieszkańców gminy, zwłaszcza młodych mieszkańców miasta, Urząd Miejski powinien rozpatrzyć możliwość zaoferowania ogólnodostępnego, bezprzewodowego dostępu do internetu na terenie centrum miasta. Hotspot⁷⁷ (ang. *hot spot* – „gorący punkt”) to otwarty punkt dostępu, umożliwiający połączenie z internetem, najczęściej za pomocą sieci bezprzewodowej opartej na standardzie Wi-Fi. Hotspoty są instalowane najczęściej w hotelach, restauracjach, lotniskach, dworcach, uczelniach, centrach handlowych, centrach miast i innych miejscach publicznych (np.: parkach). Spotykane są również hotspoty prywatne udostępniane przez firmy swoim gościom lub klientom. Umożliwiają one posiadaczom komputerów przenośnych (laptopów), a także palmtopów, telefonów komórkowych i innych urządzeń (np.: odbiorników GPS) wyposażonych w bezprzewodową kartę sieciową podłączenie się i dostęp do internetu. Zasadne wydaje się, aby poza ścisłym centrum miasta, zasięg

⁷⁷ Definicja na podstawie [http://pl.wikipedia.org/wiki/Hotspot_\(WLAN\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Hotspot_(WLAN))

lokalnego hotspotu obejmował także park przy ul. Kolejowej, rejon stacji kolejowej, tereny rekreacyjne przy ul. Okrzei i Żytnej, rejon stadionu przy ul. Żarskiej, planowane tereny rekreacyjne oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej.

7. 3. Cel strategiczny nr III – „*rozwój rynku pracy*”.

III.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy

To zadanie ma na celu promowanie walorów inwestycyjnych występujących na terenie gminy Jasień. Podstawowym elementem każdego działania skierowanego na przyciągnięcie inwestorów jest promocja, a nawet reklama gminy. W tym celu należy wykorzystać wszelkie możliwe i dostępne nowoczesne formy prezentacji, takie jak:

- materiały reklamowe w formie katalogów i folderów;
- prasa lokalna;
- prasa branżowa;
- prasa ogólnopolska;
- internet;
- reklama medialna;
- uczestnictwo na targach, wystawach oraz innych imprezach gromadzących osoby i podmioty z grup docelowych;
- akcje mailingowe;
- organizowanie własnych (lokalnych) oraz współorganizowanie powiatowych lub regionalnych imprez promocji gospodarczej.

Gmina może posiadać również profesjonalnie nagrany kilkunastominutowy film wyodrębniający jej walory oraz przedstawiający konkretne oferty. Należałoby także wyasygnować środki w celu umieszczenia artykułu w dużych ogólnopolskich czasopismach. Efekt publikacji w tych wydawnictwach bywa nieporównywalnie większy niż wszelkie anonse w pismach branżowych czy folderach lub katalogach. Funkcjonująca obecnie strona internetowa gminy Jasień powinna mieć odnośnik na profesjonalnie przygotowaną stronę o tematyce gospodarczej. W związku z niniejszym zadaniem zaleca się opracowanie planu marketingu i promocji gminy w perspektywie kilku lat.

Istotne znaczenie dla gminy Jasień może mieć, wzorem innych gmin, fakt formalnej współpracy z zagranicznym partnerem samorządowym. W tym przypadku miastem partnerskim jest Döbern z Republiki Federalnej Niemiec. Należy trwale kontynuować raz nawiązane kontakty oraz je rozwijać np.: w dziedzinie turystyki, gospodarki czy kultury. Jedną z tańszych form promocji zagranicą jest przedstawienie własnej oferty gminom partnerskim. Miasto Döbern, czyli partner Jasienia, wchodzi w skład większej struktury administracyjnej analogicznie do polskich powiatów czy województw. Przedstawia także swoje oferty promocyjne na rodzimym rynku i różnych imprezach typu targi. Każdy z partnerów mógłby, prezentując siebie – zaprezentować ofertę gminy partnerskiej. Współpracę w dziedzinie turystyki można wzbogacić hasłem o wymianę np.: młodzieży na czas ferii zimowych czy wakacji letnich. Ofertę należy skierować również do dorosłych mieszkańców, którzy mogliby korzystać z urlopów w regionie lubuskim, a przede wszystkim w rejonie Jasienia (powiat żarski). Celem wzbogacenia współpracy międzynarodowej oraz lokalnej oferty kulturalnej można wprowadzić np.: „święto współpracy”. Byłaby to odpowiednio zareklamowana, cykliczna, otwarta impreza organizowana na przemian na terenie gminy Jasień i jej partnera, której uczestnikami byłiby mieszkańcy zainteresowanych samorządów oraz zapewne również okolicznych gmin.

III.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing

Zadanie to jest nierozłącznie związane z bieżącym przeglądem obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także w razie konieczności sporządzeniem nowych planów miejscowych. Należy podkreślić, że gmina posiada aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W pierwszej kolejności należy wyodrębnić tereny, które nadają się na ofertę dla potencjalnych inwestorów (np.: ul. Przemysłowa w Jasieniu oraz rejon obwodnicy Jasienia) oraz określić profile oczekiwanych inwestycji (np.: nieuciążliwe zakłady produkcyjne). W powiązaniu z harmonogramem realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej należy określić ramy czasowe i kolejność przedsięwzięć, mających za zadanie zwiększenie atrakcyjności poszczególnych terenów. W tym celu należy podjąć także współpracę z właścicielami gruntów oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Ofertę inwestycyjną należy opracować w formie katalogu (tradycyjny, multimedialny, itp.). Katalog ten powinien odróżniać się od innych materiałów promocyjnych gminy szczegółowością oraz technicznym charakterem opracowania. Jego zawartość można wzbogacić o informacje dotyczące niewykorzystanych obecnie obiektów, nadających się pod działalność gospodarczą. Spośród licznych informacji możliwych do zamieszczenia, minimum stanowią:

- sytuacja prawna gruntu;
- przeznaczenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- podział geodezyjny;
- wielkość działki oraz ewentualny opis stanu technicznego budynku;
- sytuacja w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- opis położenia z wyekspozowaniem dostępnych połączeń transportowych i komunikacyjnych oraz potencjalnych rynków zbytu;
- polityka podatkowa państwa i gminy;
- wszelkie ewentualne ograniczenia w przeznaczeniu terenu lub obiektu wynikające z przepisów prawnych, itp.

III.3. Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych

Forma i zakres działalności gospodarstw specjalistycznych, a zwłaszcza ekologicznych oraz agroturystycznych ściśle związana jest z przyjazną środowisku uprawą ziemi. Tereny wiejskie gminy Jasień posiadają warunki naturalne predysponujące je do rozwoju agroturystyki. Agroturystyka jest czynnikiem aktywizującym wieś i zapewnia dodatkowe dochody rolnikom. Turystyką wiejską interesują się głównie mieszkańcy miast i większych aglomeracji, którzy dążą do bliskiego kontaktu z przyrodą, poszukują ciszy i spokoju, chcą aktywnie spędzić wolny czas itp. Agroturystyka jest bardzo opłacalna, jednakże należy liczyć się z dużą konkurencją w tej branży. Umiejętność sprostania konkurencji nie może opierać się tylko na intuicji oraz przypadkowych rozwiązaniach indywidualnych osób. Należy przygotować cały pakiet programów, które pozwolą usatysfakcjonować przyjeżdżających turystów. Oferta turystyki wiejskiej powinna być skoordynowana między innymi z miejscowym kalendarzem cyklicznych imprez sportowych i kulturalnych. Niezbędnej pomocy w tym zakresie udzielałby Urząd Miejski oraz regionalne zrzeszenia agroturystyczne, informując jednocześnie o prawnych i finansowych uwarunkowaniach agroturystyki, a także promując siebie, promowałby funkcjonujące już podmioty. Należy mieć świadomość, że agroturystyka jest tylko uzupełniającą funkcją rozwoju lokalnego rynku pracy, generuje niewielkie zatrudnienie i nie należy się spodziewać większej ilości gospodarstw niż kilka w skali całej gminy.

Zachęta do tworzenia gospodarstw specjalistycznych, w tym również ekologicznych powinna być skierowana przede wszystkim do rolników indywidualnych. Wśród konsumentów nieustannie zwiększa się popyt na tak zwaną „żywność ekologiczną”. Bieżący monitoring sytuacji panującej na rynkach rolnych, konsultowany z regionalnymi ośrodkami doradztwa i organizacjami rolniczymi, może owocować rozpoznaniem nisz rynkowych i wprowadzeniem na tutejszy grunt (dosłownie i w przenośni) nowych upraw czy hodowli. Dalsze prace powinny koncentrować się głównie na jednym wiodącym produkcie, któremu zostanie podporządkowana cała organizacja danego gospodarstwa rolnego. Należy również liczyć się z częstymi zmianami profilu produkcji (upraw czy hodowli) w zależności od uwarunkowań podaży i popytu na rynkach. Ważnym aspektem niniejszego zadania strategicznego jest certyfikacja gospodarstw ekologicznych i ekoturystycznych, w celu oferowania konsumentom i turystom jednolitych, wysokich standardów.

Gospodarstwa specjalistyczne mogą także opierać się na uprawach energetycznych. Produkcja energii z odnawialnych źródeł na coraz większą skalę stwarza zapotrzebowanie na uprawę roślin energetycznych. Takie uprawy w naszym kraju są jeszcze rzadkością. Uprawy energetyczne to uprawy roślin w celu pozyskania biomasy z przeznaczeniem na cele energetyczne czyli do produkcji energii cieplnej, energii elektrycznej oraz paliwa gazowego (biogazu) lub ciekłego. Biomasa jest zaliczana do odnawialnych źródeł energii. Za uprawy energetyczne uznaje się te uprawy, które nie wytwarzają żywności. Odpady z upraw roślin przemysłowych i żywnościowych też mogą być używane w celu produkcji energii, ale takie uprawy nie są uznawane formalnie za uprawy energetyczne. Rośliny energetyczne to rośliny uzyskujące duże przyrosty biomasy w stosunkowo krótkim czasie nadającej się głównie do spalania, uzyskując energię cieplną. Wśród wielu gatunków roślin energetycznych największe znaczenie w polskich warunkach mają przede wszystkim: wierzba energetyczna, miskant olbrzymi, ślazier pensylwański i topola. Ze względu na stosunkowo niski koszt założenia plantacji i dostępność sadzonek największą powierzchnię może zająć uprawa wierzby energetycznej. Decydując się na założenie plantacji roślin energetycznych i przy wyborze określonego gatunku należy brać pod uwagę lokalne zapotrzebowanie na surowiec. Transport biomasy na odległości większe niż 50 – 70 km staje się mniej opłacalny.

III.4. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie

Jednym z największych problemów mikro i małych przedsiębiorstw (rolniczych, przemysłowych i usługowych) jest mała możliwość skutecznego promowania się, niska wiedza z zakresu ekonomii, zarządzania, marketingu czy brak dostępu do najnowszych rozwiązań „know – how”. Mniejsze firmy nie posiadają odpowiednich środków aby skorzystać z profesjonalnego konsultingu. Niniejsze zadanie jest kontynuacją poprzednich. Szeroka współpraca z Urzędem Miejskim, ponadgminnymi organizacjami, instytucjami czy funduszami służącymi promocji regionu i aktywizacji ludności oraz właścicielami gruntów, powinna zaowocować doradztwem, a także wydzieleniem terenów oraz udostępnieniem lub dzierżawą na preferencyjnych warunkach nie wykorzystywanych obiektów dla lokalizacji małych firm wytwórczych oraz usługowych. Zadaniem Urzędu Miejskiego oraz wspomnianych instytucji byłoby promowanie alternatywnych dla obecnej struktury gospodarczej gminy, ale także częściowo popartych tradycjami historycznymi, dziedzin takich jak np.:

- przetwórstwo przemysłowe na szerszą skalę niż dotychczas, np.: związane z lokalną bazą surowcową (np.: drewno, a nie tylko wyroby metalowe);
- produkcja tak zwanej „czystej” energii:
 - hydroelektrownie na ciekach wodnych, charakteryzujących się znacznym przepływem (MEW);
 - farmy fotowoltaiczne;
 - energia wytwarzana z biomasy;
 - ewentualne farmy wiatrowe;
- rzemiosło produkcyjne historycznie związane z rejonem gminy (Łużyc);

- pracownie artystyczne;
- uprawy rolne – przede wszystkim inne niż tradycyjne zboża;
- hodowla – nie tylko w oparciu o trzodę chlewną i bydło;
- produkcja żywości – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;

Należałoby także zainspirować, a następnie uaktywnić promowanie sektora usługowego związanego z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją:

- zakwaterowanie;
- gastronomia;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego;
- organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych;
- punkty usługowe z pamiątkami;
- usługi lecznicze i rehabilitacyjne.
- agroturystyka, itp.

III.5. Promocja lokalnych produktów i usług

Proces promocji poszczególnych produktów czy usług, nawet tych o małej skali (produkt) czy o niewielkim zasięgu oddziaływania (usługa) związany jest z ogólną, powszechną definicją działań promocyjnych stosowanych w naukach ekonomicznych. Wymaga on dobrego produktu czy usługi, pomysłowego działania marketingowego oraz niekoniernie dużych nakładów finansowych. Niniejsze zadanie ma głównie na celu oznakowanie możliwie szerokiej partii produktów różnych producentów (w tym rolnych), zwłaszcza tych z sektora mikro i małych przedsiębiorstw, ujednocionym logo, przedstawiającym nazwę gminy oraz jej herb wraz z np.: wypracowanym na etapie wizji hasłem czyli: „*Jasień zależy od Ciebie*” lub innym, wyróżniającym się atrakcyjnością. Produkcją logo w postaci naklejki może zająć się miejscowy zakład rzemieślniczy. Największe korzyści wynikające z tego działania promocyjnego na początku będą miały miejsce na obszarze południowej części województwa lubuskiego (powiat żarski i ościsłowski). Mieszkańcy tego rejonu, a zwłaszcza ta grupa, którym znana jest gmina Jasień, mogą na fali tak zwanego patriotyzmu lokalnego zaopatrywać się w możliwie szeroki asortyment produktów pochodzących z ich terenu. Jednakże również konsumenci z innych rejonów województwa czy nawet kraju po stwierdzeniu, że te produkty odpowiadają ich wymaganiom, mogą za każdym razem kupować dobrze im znany, wyróżniający się oznakowaniem towar. Niewielkie koszty produkcji naklejki może ponosić Urząd Miejski. Ponadto Urząd powinien służyć kompetentną radą w zakresie organizowania i przeprowadzania innych akcji promocyjno – marketingowych stosowanych przez rodzimych producentów. W przypadku gminy Jasień sensowne wydają się być wspólne działania promocyjne prowadzone przez kilka czy nawet kilkanaście firm jednocześnie. Najlepszą okazją do tego typu promocji są targi regionalne, krajowe oraz zagraniczne. Produkty, o promocji których mowa, powinny charakteryzować się lokalną oryginalnością. Największe szanse powodzenia ma promocja produktów związanych z następującymi dziedzinami wymienionymi w poprzednim zadaniu:

- produkty na bazie przetwórstwa metalu i drewna;
- produkty żywnościowe – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;
- produkty pochodzące z rzemiosła produkcyjnego i artystycznego historycznie związanego z rejonem gminy (Łużyc).

Gmina Jasień z osobną czy także cały Łużycki Związek Gmin powinien posiadać ulotkę lub niewielki, kilkustronicowy folder, reklamujący walory historyczno – krajobrazowe oraz lokalne (gminy, regionu) produkty i usługi, a więc bezpośrednio związany z turystyką, a nawet całą gospodarką i skierowany do odwiedzających. Nie chodzi tutaj o nakład okazjonalny, dostępny tylko w niewielkiej ilości, ale o stały na bieżąco uzupełniany nakład, dostępny dla zainteresowanych w wielu miejscach na terenie gminy, np.: Urząd Miejski i pozostałe instytucje publiczne, obiekty godne zwiedzania, obiekty noclegowe, lokale gastronomiczne i rozrywkowe, placówki handlowe. Koszty produkcji ulotki (folderu) może ponosić Urząd Miejski, powierzając jego produkcję w miarę możliwości lokalnemu zakładowi poligraficznemu.

III.6. Przywrócenie szkolnictwa zawodowego

Jak podkreślono w części diagnostycznej niniejszego dokumentu miasto Jasień jest obecnie silnym, lokalnym ośrodkiem przemysłowym. Funkcjonuje tu kilkanaście zakładów produkcyjnych, które wiążą swój dalszy rozwój z Jasieniem. Potwierdzeniem tego jest spadające bezrobocie wśród mieszkańców Jasienia. Tymczasem z jednej strony lokalni pracodawcy informują, że brakuje im siły roboczej na lokalnym rynku pracy (przede wszystkim w postaci wykwalifikowanych robotników) i znaczną część zatrudnienia generują mieszkańcy okolicznych gmin, zwłaszcza Lubuska. Z drugiej zaś strony gmina Jasień, a zwłaszcza miasto, charakteryzuje się wysokim ujemnym saldem migracji (tylko w 2012 roku było to: -7,46 % w całej gminie oraz -9,88 % w samym mieście). Powodów takiego stanu jest wiele. Część migrantów nie wiąże i nie będzie wiązać przyszłości z Jasieniem choćby z racji tego, że legitymują się wykształceniem, na które nie ma popytu na tutejszym rynku pracy lub po prostu wolą inne miejsca do dalszego życia. Część osób bezrobotnych nie zamierza podejmować pracy zarobkowej i to nie tylko z powodu niskich zarobków, itp. Jednym z powodów wydaje się być także brak szkolnictwa zawodowego. Jeszcze kilkanaście lat temu w Jasieniu funkcjonowała szkoła zawodowa, ale zarówno ówczesna likwidacja wielu zakładów pracy, a co za tym idzie wzrost bezrobocia, a także poniekąd reforma szkolnictwa spowodowały, że placówka została zlikwidowana. Ideą niniejszego zadania strategicznego jest przywrócenie szkolnictwa zawodowego w Jasieniu.

Wykorzystanie zasobów lokalnego kapitału ludzkiego, w tym siły roboczej, wymaga dalszego spadku bezrobocia i zwiększania wskaźników zatrudnienia. Jednym z ważnych mechanizmów tych działań jest poprawa jakości edukacji, w szczególności na poziomie kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych. Aby przekonać młodych ludzi, że warto wybierać szkoły zawodowe dające konkretne umiejętności należy podjąć szereg działań promocyjnych. Natomiast w celu poprawy jakości kształcenia zawodowego należy między innymi prowadzić specjalistycznych zajęcia edukacyjne w szkołach zawodowych przez pracowników przemysłu, zwiększać ilości praktyk i staży zawodowych w przedsiębiorstwach, organizować klasy patronackie oraz zawierać porozumienia o współpracy z firmą–patronem szkoły, zainteresowaną zatrudnieniem absolwentów. Rozwijanie współpracy pomiędzy pracodawcami a szkołami zawodowymi jest od lat jednym z kierunków rozwoju oświaty zawodowej. Głównym obszarem współpracy jest realizacja praktycznej nauki zawodu, która może odbywać się u pracodawcy. Ponadto dzięki porozumieniom z pracodawcami możliwe jest efektywne dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz poprawa jakości kształcenia. Pracodawców należy traktować jako kluczowych partnerów szkoły zawodowej, mających wpływ na kształtowanie jej pozytywnego wizerunku oraz podnoszenie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego. Należy uzgodnić z przedstawicielami firm konkretne warunki zatrudnienia i kształcenia oraz omówić prawne uwarunkowania przy zaangażowaniu praktykantów w poszczególnych przedsiębiorstwach. W celu poprawy jakości pracy szkoły zawodowej należy między innymi:

- sformułować docelową wizję lokalnego systemu kształcenia i szkolenia zawodowego;
- stworzyć z udziałem pracodawców i pracowników system standardów kwalifikacji zawodowych, stanowiących podstawę programów nauczania w poszczególnych zawodach;

- wprowadzić kształcenie ustawiczne do reformy systemu edukacji;
- stworzyć warunki do kształcenia praktycznych umiejętności zawodowych uczniów;
- rozszerzyć system praktyk nauki zawodu;
- wprowadzić działania na rzecz odpowiedniego wyposażenia bazy dydaktycznej;
- stworzyć system zapewniający jakość usług edukacyjnych;
- dostosować metody i formy kształcenia do zróżnicowanych potrzeb odbiorców;
- wzmocnić system dokształcania i podnoszenia zawodowego nauczycieli;
- wypracować nowe reguły i mechanizmy sterowania systemem kształcenia oraz szkolenia zawodowego, szczególnie na szczeblu regionalnym, a także koordynacji na szczeblu krajowym;
- dostosować nakłady finansowe do rozmiarów potrzeb szkolnictwa zawodowego⁷⁸

Ważnym aspektem są również działania w zakresie doradztwa zawodowego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych (preorientacja zawodowa), a także wśród ich rodziców. Uczniowie przed podjęciem nauki w szkołach zawodowych powinni wyrobić sobie jasny, obejmujący pozytywne i negatywne strony, obraz wybieranego zawodu i szkoły do niego przygotowującej oraz przyszłego zakładu pracy, jak również swojego stanowiska w nim. Od konkretności tego obrazu w dużej mierze zależeć będzie zarówno ocena własnej przydatności zawodowej uczniów, jak i kształtowanie się ich postaw wobec pracy. Orientacja zawodowa winna być prowadzona szczególnie intensywnie już w szkołach podstawowych. Wydaje się, że dobrym rozwiązaniem byłoby włączenie do podstaw programowych kształcenia ogólnego treści z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego. W ramach doskonalenia zawodowego należy przygotować nauczycieli tak, aby podczas realizacji różnych programów nauczania mogli przekazywać uczniom wiedzę z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego, w tym również wiedzę na temat poszukiwania pracy⁷⁹

Należy również pamiętać, że w dobie ogólnoswiatowego kryzysu, którego skutkiem również w skali lokalnej może być ponownie rosnące bezrobocie, przyszłość szkolnictwa zawodowego staje pod znakiem zapytania. Współcześnie, aby liczyć się na rynku pracy, należy nieustannie dokształcać się i nawet wielokrotnie przekwalifikowywać. Zjawisko rosnącego bezrobocia ukształtowało pogląd, że większe szanse zatrudnienia mają osoby, które posiadają „lepsze” (zazwyczaj utożsamiane z wyższym) wykształcenie. Tym samym szkolnictwo zawodowe zostało zepchnięte na dalszy plan. Właściwe przygotowanie zawodowe absolwentów szkół zawodowych powinno obejmować wiadomości i umiejętności zdecydowanie wykraczające poza zakres jednego zawodu.

⁷⁸ Kwiatkowski S.M., *Globalne i lokalne cele edukacji zawodowej*. W: *Edukacja w dialogu i reformie*. Red. A. Karpinska, Białystok 2000, s. 9–18.

⁷⁹ Denek K., *Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej*, Toruń 1999, s. 15.

7. 4. Cel strategiczny nr IV – „*turystyka na bazie walorów kulturowych i przyrodniczych*”.

Obecnie gmina posiada peryferyjne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów. Rolniczy charakter (obraz) gminy (tereny wiejskie) i przemysłowo – usługowy (miasto) powoduje, że sektor turystyczny praktycznie nie istnieje. Obecne atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi południowej części województwa lubuskiego (rozległe kompleksy leśne, miejscami dość urozmaicona rzeźba terenu, gęsta sieć hydrograficzna), objętymi tu ochroną w postaci: Obszarów NATURA 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu i użytków ekologicznych. Naturalny krajobraz powinien przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj piękne krajobrazy, czystą wodę, kompleksy leśne, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Ponadto atrakcje turystyczne uzupełnia bogaty zasób zabytków z parkami pałacowymi na czele oraz osada obronna ludności kultury łużyckiej w Wicinie, która uzyskała status Parku Kulturowego. Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa się tylko z nielicznych miejsc noclegowych oraz z pieszych i rowerowych szlaków, na których nie ma praktycznie ruchu. Należy podkreślić, że lokalizacja gminy u bram wielu atrakcyjnych rejonów turystycznych (Łuk Mużakowa, Bory Dolnośląskie, Pojezierze Lubuskie, niemiecka część Dolnych Łużyc, a nawet Górne Łużyce) sama w sobie jest atrakcją godną wypromowania. Rejon gminy może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciminutowego dojazdu do ww. regionów oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w powiązaniu z możliwością dalszych wycieczek. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg opisanych w niniejszej Strategii działań związanych między innymi z modernizacją infrastruktury technicznej, poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej, szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gminy. Dodatkowo należy skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

IV.1. Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy

Jednym z istotnych zadań związanych z ochroną środowiska naturalnego i poprzedzających turystyczną penetrację danego rejonu powinno być przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji przyrodniczej. Dotyczyć ona powinna rozpoznania i opisanie stanowisk florystycznych, ostoi fauny, a także obiektów geologicznych i geomorfologicznych. Inwentaryzacja wykaże również ewentualne, dodatkowe tereny i obiekty, znajdujące się obecnie poza siecią obszarów chronionych, które należałoby ze względu na cenne wartości objąć jedną z form ochrony przyrody. W tym celu, mając na uwadze ograniczenie środków koniecznych na realizację tego zadania, można nawiązać kontakty ze środowiskami naukowymi na wyższych uczelniach. Gmina ze swojej strony mogłaby na przykład zaproponować odbycie cyklu praktyk dla naukowców oraz studentów, oferując w zamian za inwentaryzację np.: darmowe noclegi. Należy również podjąć rozmowy z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska. Na realizację niniejszego zadania można uzyskać również środki z Unii Europejskiej.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin, zwierząt i grzybów oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu. Walory przyrodnicze gminy Jasień, zgodnie z przeprowadzonymi wstępnymi badaniami, potwierdzają ich wysokie znaczenie w skali regionu. Potwierdza to między innymi obecność na terenie gminy dwóch obszarów NATURA 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu, pięciu użytków ekologicznych czy Leśnego Kompleksu

Promocyjnego „Borów Lubuskich”. Opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej gminy Jasień może skutkować wyróżnieniem szeregu obszarów cennych pod względem faunistycznym i florystycznym proponowanych do objęcia ochroną. Należy nadmienić, że prawne zabezpieczenie w zakresie polityki ekologicznej spowoduje, że cenne walory naturalne południowej części województwa lubuskiego pozostaną pod ochroną. Jednocześnie istniejące zasoby przyrodnicze mogą być głównym źródłem rozwoju turystyki i rekreacji w gminie. Należy rozważyć również powiązanie ochrony walorów przyrodniczo – krajobrazowych z ochroną zabytków i obiektów archeologicznych.

Ideą niniejszego zadania jest również powołanie przez Burmistrza Jasienia lub Radę Miejską, po przeprowadzeniu inwentaryzacji przyrodniczej, zespołu specjalistów reprezentujących między innymi: Urząd Miejski w Jasieniu, Nadleśnictwa (Lubsko, Lipinki, Krzystkowice), Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska, niezależne organizacje ekologiczne, ekspertów zewnętrznych, itp., w celu przeanalizowania zapisów inwentaryzacji przyrodniczej i wyłonienia obiektów oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną wraz z podaniem docelowej formy ochrony. Na podstawie wyników prac zespołu należy złożyć stosowne wnioski o ustanowienie ochrony prawnej dla wybranych terenów.

IV.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców

Niektórzy mieszkańcy są słabo uświadomieni co do wpływu ich sposobu życia oraz działalności na wodę, powietrze, glebę i inne komponenty środowiska przyrodniczego. Niniejsze zadanie ma charakter prawno – organizacyjny. Egzekwowanie norm emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza skutkujących niską emisją, dotyczy zarówno osób fizycznych (częste przekroczenia norm powstają wskutek niewłaściwego opalania indywidualnych pieców) jak i przedsiębiorstw. Polskie prawodawstwo reguluje maksymalne normy emisji zanieczyszczeń. Należy je tylko skutecznie monitorować oraz egzekwować. Odpowiedzialne za to są służby wojewódzkie i powiatowe.

Wszelkie inwestycje związane z inżynierią środowiska powinny być poprzedzone szeroko rozpowszechnioną kampanią informacyjno – edukacyjną wśród mieszkańców. Planowane zadania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej, modernizacją nawierzchni dróg, zabezpieczeniem przez hałasem, modernizacją urządzeń melioracyjnych, itp. same w sobie są reklamą działań proekologicznych. Należy prowadzić także pracę u podstaw, polegającą na obowiązkowym uczestnictwie uczniów szkół podstawowych i gimnazjum na dodatkowych zajęciach lub pogadankach dotyczących ekologii oraz organizując dla zainteresowanych cykliczne konkursy o tematyce środowiska naturalnego. Będzie to miało wpływ na codzienne zachowania mieszkańców dotyczące: odpadów, ścieków, uprawy ziemi czy zużycia energii. Wysoka świadomość ekologiczna całego społeczeństwa bez względu na wiek i wykształcenie jest podstawą rozwoju gminy bez degradacji środowiska.

IV.3. Oferta turystyczno – naukowa Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”

Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie” utworzono na mocy uchwały Rady Miejskiej w Jasieniu nr XXVI/254/13 z dnia 20 czerwca 2013 roku, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Przesłanki skłaniające władze Gminy do utworzenia Parku Kulturowego przedstawiono w I części niniejszej Strategii w rozdziałach nr 2.3. (*stanowiska archeologiczne*) i 2.4. (*Park Kulturowy „Grodzisko w Wicinie”*). Gmina Jasień żywi duże nadzieje z przyszłym funkcjonowaniem Parku Kulturowego, zarówno na płaszczyźnie naukowej jak i turystycznej. Pierwsze dwa etapy prac, poza ww. uchwałą, nawiązujące do określenia przyszłej formy parku to opracowanie Planu Ochrony Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”, wymaganego na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003

roku, który przyjęto uchwałą Rady Miejskiej w Jasieniu nr XXVI/255/13 z dnia 20 czerwca 2013 roku oraz opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru parku, wymaganego na podstawie art. 16 ust. 6 tejże ustawy. Prace nad planem miejscowym są na ukończeniu. Planem miejscowym objęto nie tylko obszar Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”, ale cały obręb ewidencyjny Wicina.

Celem niniejszego zadania jest opracowanie koncepcji rozwoju Parku Kulturowego, zarówno w aspekcie organizacyjnym, naukowym jak i turystycznym wraz z programem promocji oraz podjęcie inwestycji, umożliwiających wdrożenie tej koncepcji w życie. W założeniu oferta „Grodziska w Wicinie” ma szansę stać się obiektem nie tylko na skalę lokalną, ale co najmniej regionalną. Zadaniem niniejszej Strategii nie jest przesądzenie w jakiej docelowej formie ma funkcjonować Park Kulturowy tym bardziej, że obecnie prowadzone są dopiero wstępne prace organizacyjne, jednakże postuluje się możliwie jak najszersze urynkwienie jego oferty w zakresie usług komercyjnych, zwłaszcza w najbliższym otoczeniu formalnych granic parku. Oferta Parku Kulturowego ma szansę stać się najważniejszym bodźcem dla rozwoju funkcji turystycznych (zakwaterowanie, gastronomia i inne towarzyszące usługi) we wschodniej części gminy. Dzięki niej szansę dalszego rozwoju usług otrzyma także miasto Jasień.

IV.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gmina Jasień opracowuje *Gminny Program Opieki nad Zabytkami*. Zgodnie z ww. ustawą dokument uwzględni przede wszystkim:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki w połączeniu z ochroną dziedzictwa kulturowego najważniejsze działania to:

- realizacja zadania strategicznego nr IV.3., to jest stworzenie oferty turystyczno – naukowej Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”;
- utworzenie i zagospodarowanie regionalnego i transgranicznego szlaku o tematyce kulturowej (np.: związanego z Łużycami);
- ochrona zabytkowych układów przestrzennych i ruralistycznych poszczególnych miejscowości oraz zachowanie osi widokowych;
- rewitalizacja zabytkowych dworów i pałaców;
- rewitalizacja i zagospodarowanie zabytkowych parków;
- zorganizowanie środków finansowych na ochronę pozostałych obiektów zabytkowych (obiekty sakralne, zabudowania gospodarcze i mieszkalne, itp.).

Pierwsze zadanie zostało już opisane w zadaniu nr IV.3. Drugie zadanie należy wykonać w ramach powiatu żarskiego i ościennych (np.: Łużyckiego Związku Gmin) wraz z Euroregionem „Sprewa-Nysa-Bóbr” przy wsparciu środków pochodzących z Unii Europejskiej. Zadanie związane z ochroną zabytkowych układów przestrzennych, ruralistycznych oraz zachowaniem osi widokowych należy zabezpieczyć na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, zarówno tych objętych jak i nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności zasad konserwatorskich odnoszących się do remontów tych obiektów, oczywiście bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania związanych z pozyskiwaniem środków na ich ochronę (środki właścicieli obiektów, środki z budżetu gminy i budżetu państwa, środki z Unii Europejskiej).

Na terenie gminy zlokalizowane są cenne założenia parkowe (dworskie i pałacowe). Podlegają one ochronie przyrodniczej, a część z nich jako zabytki kultury figuruje w gminnej ewidencji zabytków. Obecnie są zaniedbane i wymagają gruntownej rewitalizacji. W porozumieniu z właścicielami parków, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków oraz np.: Nadleśnictwami, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska i organizacjami ekologicznymi należy opracować koncepcję nowego zagospodarowania i prac modernizacyjnych na tych terenach. Powinny one obejmować między innymi:

- prace porządkowe – oczyszczenie terenu poprzez rekultywację biologiczną, w szczególności oczek wodnych i stawów;
- utrzymanie i systematyczną pielęgnację drzewostanu;
- wytypowanie i objęcie ochroną ciekawszych okazów;
- wytyczenie alejek spacerowych;
- oznakowanie obiektów tablicami informacyjnymi;
- zamontowanie oświetlenia wzdłuż ciągów spacerowych.

W stosunku do obiektów będących w rękach prywatnych gmina może zaoferować pomoc, między innymi poprzez dostosowanie otoczenia obiektów do ich docelowego charakteru. Realizacja niniejszego zadania umożliwi utrzymanie wysokich walorów przyrodniczych parków. Będą one również pełnić rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną dla położonych w ich sąsiedztwie terenów zurbanizowanych oraz stanowić atrakcje turystyczne, umożliwiając tym samym rozwój towarzyszącej im komercyjnej oferty usługowej np.: z dziedziny zakwaterowania, gastronomii czy handlu.

Należy nadmienić że zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami należy sporządzić gminną ewidencję zabytków. Zakres i formę ewidencji reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

IV.5. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce

Obecna infrastruktura turystyczna na terenie gminy składa się tylko z niezbyt gęstej sieci znakowanych szlaków (pieszych, rowerowych) oraz z bazy noclegowej (formalnie 2 obiekty). Niniejsze zadanie ma na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. Osiągnąć to należy poprzez rozbudowę infrastruktury towarzyszącej turystyce. Dotyczy to następujących przedsięwzięć, które umożliwią rozwój aktywności turystycznych opisanych w I części niniejszego dokumentu w podrozdziale nr 5.5.4. (*potencjalne kierunki rozwoju turystyki*):

- wspieranie rozwoju całorocznej bazy noclegowej;
- wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej;
- wspieranie rozwoju sezonowej bazy noclegowej: pola namiotowe, campingi, itp.;
- zagęszczenie sieci szlaków pieszych i rowerowych, w tym szlaków łącznikowych pomiędzy obiektami noclegowymi i przystankami komunikacji publicznej, a głównymi szlakami w rejonie;
- wytyczenie nowych szlaków dla jeździectwa, dorożek, narciarstwa biegowego, ścieżek dydaktycznych, tras spacerowych i ewentualnie kajakowych;
- powiązanie planowanej sieci szlaków z analogiczną w gminach sąsiednich;
- zagospodarowanie miejsc odpoczynku na trasach turystycznych (plansze informacyjne, wiaty, itp.);
- oznaczenie i zagospodarowanie punktów widokowych;
- budowa kolejnych parkingów (wiejskie, przydrożne, leśne);
- budowę parków rozrywki dla dzieci i młodzieży, np.: skate parki;
- punkt(y) informacji turystycznej oraz inne wybrane obiekty wyposażone w darmowe mapy, ulotki i foldery (w kilku językach), prezentujące lokalne atrakcje kulturowo – krajobrazowe oraz ofertę miejscowego biznesu noclegowego i gastronomicznego;
- pokrycie wybranych rejonów gminy siecią zharmonizowanych plansz informacyjnych, przedstawiających miejsce w którym się obecnie turysta znajduje, okoliczne atrakcje, a także reklamę punktów gastronomicznych i obiektów noclegowych;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego.

Wspólnie z przedstawicielami lokalnej społeczności oraz przedsiębiorcami zainteresowanymi rozwojem sektora usług turystycznych należy opracować strategiczny plan rozwoju turystyki dla każdej predysponowanej do tego typu aktywności miejscowości. W przypadku wsi Wicina będzie to postulowana w zadaniu nr IV.3. koncepcja rozwoju Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”. Taki program, analogicznie do strategii gminnej, powinien opierać się na obecnych mocnych stronach w dziedzinie turystyki, eliminować słabości, wykorzystywać potencjalne szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Opracowując ofertę turystyczną danej miejscowości należy wziąć pod uwagę jej lokalne osobliwości, to jest: historię, w tym tak zwane lokalne motywy, walory kulturowe, walory naturalne i krajobrazowe, architekturę, układ urbanistyczny oraz uwarunkowania społeczno – ekonomiczne. Poszczególne koncepcje muszą być powiązane z polityką przestrzenną gminy wyrażoną poprzez *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jasień* i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Niewykluczona jest także ewentualna konieczność zmiany dokumentów planistycznych w celu realizacji danej koncepcji. Należy również umiejętnie dozować nasycenie atrakcji i usług turystycznych w danej miejscowości w celu utworzenia systemu „naczyń połączonych” (każda miejscowość lub grupa miejscowości oferuje osobliwe atrakcje) oraz uniknięcia wewnętrznej konkurencji. Tak skoordynowane planowanie umożliwi stworzenie różnorodnej oferty w ramach całej gminy. Wzbogaconą sieć szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, jeździeckich, itp.) oraz lokalizację i zagospodarowanie miejsc odpoczynku i punktów widokowych należy skonsultować i zorganizować wspólnie z właścicielami gruntów. Podjęcie powyższych działań powinno być powiązane z realizacją większości zadań strategicznych ujętych w niniejszej

strategii, zwłaszcza tych odnoszących się do zagadnień promocji, modernizacji infrastruktury i ochrony środowiska.

IV.6. Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych

Poza kompleksami leśnymi oraz zespołami obiektów zabytkowych, w tym archeologicznych, dolina rzeki Lubszy wraz ze stawami hodowlanymi (Budziechów, Jabłoniec) są jednymi z największych atrakcji przyrodniczych i krajoznawczo – turystycznych gminy. Obiekty zabytkowe (zespoły pałacowo – parkowe, obiekty sakralne) są dla zdecydowanej większości turystów celami na kilka godzin i nie można tylko na nich opierać całego, lokalnego sektora turystycznego. Większe szanse na dłuższy pobyt turystów będzie miała oczywiście oferta związana z Parkiem Kulturowym „Grodzisko w Wicinie”.

Obecnie wody rzeki Lubszy mają jakość określaną jako stan poniżej dobrego. Szereg dokumentów planistycznych wyższego rzędu (wojewódzkie i powiatowe strategie rozwoju, programy ochrony środowiska, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego*, *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* itp.) jak i inwestycje poszczególnych samorządów przewidują cykl działań, które mają umożliwić oczyszczenie wód docelowo do najwyższej klasy czystości. Mając na uwadze powyższe zamierzenia należy przedsięwziąć zawczasu działania związane z zagospodarowaniem gminnej części wybranych odcinków cieków wodnych i brzegów zbiorników wodnych w kierunku turystycznym, wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym. Realizacja niniejszego zadania, po uzgodnieniu z właścicielami terenów i właściwymi służbami (przede wszystkim Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych) powinna obejmować:

- odpowiednią politykę w zakresie planowania przestrzennego w postaci wyznaczenia miejsc dla lokalizacji różnego typu obiektów gastronomicznych;
- prace porządkowe i rekultywacyjne w pasie około 100 – 150 m od brzegu rzeki i zbiorników wodnych;
- wytyczenie i oznakowanie miejsc do leżakowania, biwakowania, rekreacji i ewentualnego bezpośredniego kontaktu z wodą, w tym możliwość spływów kajakowych i budowa stanic wodnych;
- zlokalizowanie i zagospodarowanie punktów widokowych, w tym przede wszystkim ambon umożliwiających obserwację i fotografowanie awifauny;
- wytyczenie i oznakowanie przebiegu tras rowerowych, szlaków dla jeździectwa, ścieżek dydaktycznych, tras spacerowych wzdłuż rzek i w pobliżu zbiorników wodnych.

Dobrym przykładem zagospodarowania doliny rzecznej, w tym przypadku na cele wypoczynkowe (spacerowe), było uporządkowanie doliny Lubszy w Jasieniu i właściwe wkomponowanie jej w lokalny krajobraz. Poza miastem wybrane trasy wzdłuż rzek i zbiorników wodnych należy powiązać z istniejącymi alejami wiejskimi i duktami leśnymi, łączącymi doliny rzeczne z miastem i wybranymi miejscowościami, tworząc tym samym zorganizowaną sieć ciągów spacerowo – rekreacyjnych. Należy również umożliwić powiązanie miejscowej sieci do podobnych w sąsiednich gminach. Należy pamiętać, że obszary te pełnią równocześnie rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. W związku z powyższym przyszłe zagospodarowanie należy dopasować do lokalnych uwarunkowań oraz uzależnić je od wyników inwentaryzacji przyrodniczej. Z zadaniem tym wiąże się również kwestia prac hydrotechnicznych opisanych w zadaniu dotyczącym modernizacji urządzeń melioracyjnych (II.5.).

7. 5. Cel strategiczny nr V – „*jakość życia na miarę XXI wieku*”.

V.1. Rozwój usług medycznych

W opinii wielu mieszkańców gminy obecna forma i zakres usług medycznych świadczonych w Jasieniu jest niewystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań dyktowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ). Niniejsze zadanie ma charakter organizacyjny. Jego głównym punktem ciężkości jest podjęcie negocjacji pomiędzy Urzędem Miejskim, lokalnymi Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej oraz Narodowym Funduszem Zdrowia, prowadzących do uzyskania większego źródła refundacji środków z NFZ na szerszą ofertę medyczną, uzasadnioną lokalnymi potrzebami.

V.2. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej

Niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim budowy nowego centrum kultury, w którym docelowo funkcjonować będą lokalne instytucje kultury. Część inwestycyjna to także dalsza budowa i modernizacja świetlic wiejskich.

Część organizacyjna dotyczy rozszerzenia obecnej oferty usług kultury. Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury (M-GOK) pełni rolę centrum życia kulturalnego gminy. Działalność M-GOK cieszy się szerokim zainteresowaniem mieszkańców, a zwłaszcza młodzieży. Natomiast ogólnodostępne świetlice wiejskie pełnią w pewnym sensie rolę satelitów (fili) M-GOK. Również tutaj zwiększa się zapotrzebowanie na usługi oferowane przez te obiekty. W związku z planowaną budową nowego centrum kultury oraz rosnącym zapotrzebowaniem na usługi kultury należy zintensyfikować działania w kierunku umożliwiającym mieszkańcom, szczególnie młodemu, zrzeszania się w ramach dodatkowych grup i sekcji kulturalnych. Działania te prowadzą do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągane są między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych i powiązanie jej z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji czy rozrywki.

Część organizacyjna niniejszego zadania ma również na celu wzbogacenie lokalnego programu imprez kulturalnych, opublikowania go w formie cyklicznego (corocznego) kalendarium i jego upowszechnienie na zewnątrz (np.: w formie ogólnodostępnej ulotki), zachęcając tym samym mieszkańców do wspólnego organizowania takich przedsięwzięć. Pożądana jest tutaj także ewentualna współpraca z podmiotami prywatnymi i włączenie ich imprez do gminnego kalendarza imprez kulturalnych. Obecną ofertę cyklicznych imprez kulturalnych można wzbogacić między innymi o:

- cykliczne wystawy autorskie;
- koncerty orkiestr (profesjonalnych i amatorskich);
- koncerty zespołów regionalnych i ludowych;
- koncerty muzyczne na świeżym powietrzu;
- kabaretony;
- targi staroci;
- plenerowe wystawy artystyczne;
- konkursy i turnieje o randze lokalnej i regionalnej, np.: o tematyce historycznej;
- spotkania twórcze, itp.

Większość imprez powinna być związana z historią i tradycją regionu, samego Jasienia i okolicznych miejscowości. Ponadto należy przedsięwziąć działania marketingowe promujące cykl dzisiejszych i przyszłych wydarzeń kulturalnych oraz podjąć starania mające na celu pozyskanie atrakcyjnych imprez o zasięgu regionalnym bądź nawet ogólnokrajowym, organizowanych przez znane w kraju podmioty. Jasień mógłby zabiegać o to, aby stać się jednym z „przystanków” na trasach imprez objazdowych organizowanych przez różne instytucje i koncerty.

V.3. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej

Analogicznie do zadania związanego z usługami kultury niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim następujących przedsięwzięć:

- modernizacja kompleksu OSIR w Jasieniu;
- modernizacja kortów tenisowych przy ul. Tenisowej w Jasieniu;
- modernizacja i budowa nowych placów zabaw w Jasieniu i na terenach wiejskich;
- budowa nowych boisk wielofunkcyjnych w wybranych sołectwach.

W zamyśle boiska wielofunkcyjne mają umożliwiać uprawianie wielu dyscyplin sportu, np.: piłki nożnej, lekkiej atletyki, koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, tenisa ziemnego, itp.

Część organizacyjna dotyczy rozszerzenia obecnej oferty usług sportowo – rekreacyjnych dla mieszkańców. Analogicznie do opisanych powyżej przedsięwzięć związanych z kulturą, należy podjąć działania zmierzające do stworzenia szerszej oferty sekcji sportowych oraz programu cyklicznych imprez sportowych. Organizacyjnie mechanizmy imprez sportowych funkcjonowałyby podobnie do tych związanych z kulturą, a więc powiązane byłyby z wydarzeniami oferowanymi przez obecnie funkcjonujące zrzeszenia sportowe. Imprezy sportowe mogą odbywać się w tym samym czasie co imprezy kulturalne lub osobno. Obecnie istniejący kalendarz wydarzeń sportowych można wzbogacić o następujące imprezy:

- rajdy rowerowe;
- kolarstwo przełajowe;
- biegi na orientację;
- zawody wędkarskie;
- zawody hippiczne;
- wycieczki dorożkami;
- biegi narciarskie;
- kuligi;
- spotkania przy ognisku, itp.;
- zawody Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), itp.

Atrakcyjność imprez można podnieść poprzez organizowanie zawodów z nagrodami. Kalendarz cyklicznych oraz okazjonalnych imprez o charakterze sportowo – rekreacyjnym należy ująć i opublikować we wszelkich materiałach promocyjnych gminy.

V.4. Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu

W nawiązaniu do dwóch poprzednich zadań strategicznych należy także rozważyć przyszłą formę finansowania usług kultury czy też sportu. Podstawową barierą rozwoju życia kulturalnego oraz inicjatyw społecznych jest brak środków finansowych i technicznych. Niniejsze zadanie ma również na celu częściową reorganizację formy finansowania usług kultury oraz sportu poprzez częściowe urynkowienie. Infrastruktura społeczna gminy Jasień już charakteryzuje się znacznym zasobem powierzchni użytkowych, a dodatkowo planowane są modernizacje i nowe inwestycje. Dotyczy to zarówno terenów sportowych jak również kulturalnych. Ideą reorganizacji jest częściowa dzierżawa wspomnianych zasobów na drodze postępowania konkursowego czy przetargowego. Z przyczyn oczywistych etatowa kadra pracowników M–GOK i klubów sportowych nie jest w stanie animować zajęć z wielu, zwłaszcza specjalistycznych, dziedzin. Gmina może wspierać rozwój oferty kulturalnej i sportowej poprzez ściąganie z zewnątrz instruktorów czy animatorów bądź pasjonatów różnych dziedzin i udostępnianie im (np.: poprzez wynajem) pomieszczeń. Praktyka gospodarki wolnorynkowej wykazuje niezaprzeczalnie większe zaangażowanie podmiotów prywatnych nad publicznymi. Zadanie to jest ryzykowne ze względu na znaną sprzeczność pomiędzy pełnieniem zadań publicznych w dziedzinie kultury i sportu, a dążeniem do ekonomicznych zysków. Jednak odpowiedni system dotacji np.: do cen sprzedanych biletów lub do konkretnych przedsięwzięć (np.: kursy doszkalające, sekcje zainteresowań o wykwalfikowanej tematyce, itp.) umożliwiłyby z jednej strony wyzwolenie inicjatywy w duchu gospodarki wolnorynkowej, a z drugiej – zapewnienie wartościowej i nie wyłącznie komercyjnej oferty kulturalnej i sportowej.

V.5. Poprawa wizerunku i estetyki w gminie

Na niniejsze zadanie strategiczne składa się całokształt pomniejszych działań związanych między innymi z ochroną środowiska, ochroną walorów kulturowych oraz rozbudową gminnej infrastruktury technicznej i społecznej. Wrażenia estetyczne wywierają ogromny wpływ na odwiedzających. Dzisiejszy obraz wybranych rejonów miasta i poszczególnych miejscowości jest daleki od atrakcyjnych, zadbanej ośrodków miejskich czy układów ruralistycznych i negatywnie wpływa na ich zewnętrzny wizerunek. Wiele obiektów nie odpowiada charakterowi poszczególnych miejscowości, a zwłaszcza ich centralnych rejonów (między innymi: komórki, garaże, zdewastowane warsztaty, rudery, itp.). Wzorem niektórych ośrodków należy wygospodarować środki na cykliczne odnawianie elewacji przy głównych ciągach komunikacyjnych w gminie, przede wszystkim w Jasieniu, a także zachęcać właścicieli do dbałości o całość nieruchomości na pozostałym obszarze. Należy to powiązać z systemem motywującym do tych działań właścicieli lub najemców nieruchomości poprzez instrumenty ekonomiczne (np.: obniżając stawki podatków od nieruchomości⁸⁰) oraz prawne (warunki umów najmu, dzierżawy lub sprzedaży). Zadanie to należy także wzbogacić o:

- zagospodarowanie Górki Flothera w Jasieniu;
- kontynuacja rewitalizacji parku miejskiego w Jasieniu;
- renowację pozostałej zieleni urządzonej (parki pałacowe i dworskie, aleje, trasy spacerowe);
- rewitalizację zabytków architektury (np.: pałac w Jasieniu);

⁸⁰ Zwolnienia w podatku od nieruchomości przewiduje ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 1991, nr 9, poz. 31). Zwolnione z podatku mogą być przede wszystkim grunty, budowle i budynki, które są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Dodatkowo ustawa o podatkach i opłatach lokalnych daje Radom Gmin uprawnienia do wprowadzenia zwolnień przedmiotowych, a więc odnoszących się do gruntów, budynków i budowli. Przykładowo można zwolnić z podatku budynki położone na starówce czy w obrębie danej strefy konserwatorskiej, o ile właściciele odnowią fasady budynków. Rada Gminy nie może jednak zwolnić z podatku konkretnych osób lub grup podmiotów, a więc np.: Jana Kowalskiego. Podatnik taki może jedynie ubiegać się o ulgę w zapłacie podatku, a więc np.: o umorzenie zaległości podatkowej – *Gazeta Prawna, nr 180, 16 września 2011 roku.*

- uporządkowanie od podstaw bądź kontynuacja uporządkowania dolin rzecznych, zwłaszcza Lubszy i innych pomniejszych cieków przepływających przez poszczególne miejscowości, jako atrakcyjnego elementu krajobrazu w postaci lokalnych korytarzy ekologicznych;
- utworzenie zielonych ciągów spacerowych, wykorzystując do tego fragmenty zachowanych zabytkowych alei, spinających Jasień i poszczególne wsie;
- budowę i modernizację wygodnych i bezpiecznych chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- czytelne i jednolite plansze z nazwami miejscowości i ulic (wzbogacone o herb lub logo gminy);
- ujednoczenie wizerunku przystanków komunikacji autobusowej (herb lub logo gminy, reklama walorów gminy);
- rozszerzenie systemu plansz przedstawiających walory gminy i danych miejscowości (wzorem planszy w Wicinie), wzbogaconych o plany poszczególnych miejscowości;
- organizowanie konkursów na najładniejsze ogródki, obejścia, rejony wspólnot czy spółdzielni mieszkaniowych, itp.

V.6. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Niniejsze zadanie strategiczne jest kontynuacją poprzedniego. „Miejskość” Jasienia oraz ambicja lokalnej społeczności rodzi naturalną potrzebę funkcjonowania tętniącego życiem „centrum miasta”, zarówno w wymiarze społecznym jak i ekonomicznym. Potrzebne jest miejsce, gdzie skupia się życie, gdzie ludzie przychodzą się spotkać albo nawet tylko pospacerować, miejsce z którym się identyfikują. Jest to również ważne, aby zatrzymać turystów zwiedzających miejscowe zabytki i walory krajobrazowe. Układ przestrzenny Jasienia, a zwłaszcza jego centralnej części (rejon ulic: Jana Pawła II, Piątkowskiego i Plac Wolności czyli Rynek), posiada bogate tradycje historyczno – kulturowe. Obecny charakter tego obszaru nie odbiega dalece od jego historycznego pierwowzoru i charakteryzuje się wysoką jakością przestrzenną. Rejon ten objęty jest prawną ochroną konserwatorką (ujęty w gminnej ewidencji zabytków), a jego najcenniejsze elementy (budowle) figurują w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. W ostatnich latach przeprowadzono tu szereg prac rewitalizacyjnych, dotyczących przede wszystkim odnowienia elewacji poszczególnych budynków. Celem niniejszego zadania jest kontynuacja rewitalizacja tego rejonu, przewidującej docelowo usługowy charakter Rynku.

Oczekiwany dalszy rozwój gminy, możliwy przede wszystkim dzięki modernizowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, rozwojowi usług turystycznych, pozyskiwaniu inwestorów, napływowi nowych osadników, a także na ambicjach obecnej społeczności wymaga szerszej oferty usługowej. Usługi rynkowe czy inaczej komercyjne, bo o nich głównie mowa, to nie tylko mniejsze lub większe placówki handlowe o profilu spożywczym czy bankomat, ale także: gastronomiczne (kawiarnie, restauracje), rozrywkowe (np.: pub), finansowe (placówki bankowe i ubezpieczeniowe), fryzjer, kosmetyczka, salon optyczny, galeria sztuki, punkty drobnych napraw, itp. Obecna struktura usług, od kilku lat wyraźnie rozwijająca się, nadal tylko w podstawowym zakresie spełnia wciąż rosnące potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W odczuciu wielu z nich, a zwłaszcza młodzieży i nowych osadników, obecne miasto i cała gmina to przede wszystkim miejsce do zamieszkania, dla części również pracy, czasem relaksu na łonie natury, ale nie do szeroko pojętego „życia”. Oferta usług na miarę ich oczekiwań i potrzeb znajduje się dopiero w pobliskich Żarach bądź dopiero w Zielonej Górze. Oczywiście nikt nie liczy na nowoczesną galerię handlową bądź aquapark czy multiplex w Jasieniu, ale przynajmniej na Rynek posiadający więcej bezpiecznej przestrzeni dla pieszych, wyłączonej z ruchu pojazdów oraz miejsca na kawiarniane ogródki. Od Rynku, jako centrum przestrzeni publicznej, powinny odchodzić uzupełniające jego ofertę wygodne, bezpieczne i nowoczesne osie spacerowo – usługowe (deptaki), koncentrujące usługi handlowo – gastronomiczne czy kulturalno – rozrywkowe. Rolę takich osi pełnić mogą przede wszystkim ulice XX-lecia i Kościuszki. Całość, jako spójna kompozycja funkcjonalna, byłaby przestrzenią, z której można skorzystać w porze wieczornej podczas tak

zwanych „dni roboczych” oraz w weekendy i inne dni wolne od pracy. Można tam również organizować plenerowe imprezy kulturalne, wystawy miejscowych artystów, itp. Oczywiście wymaga to wielu analiz związanych ze zmianą układu komunikacyjnego oraz uzgodnień z właścicielami nieruchomości czy Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Celem niniejszego zadania (w powiązaniu z projektami zmierzającymi do modernizacji infrastruktury technicznej oraz poprawy wizerunku i estetyki) jest także promocja miejscowości Jasień, ukierunkowana na pozyskanie przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem usług rynkowych.

Zagospodarowania w Jasieniu wymaga także tak zwana Górka Flothera. Jej docelowo rekreacyjny (wypoczynkowo – spacerowy) charakter uzupełniałby ofertę parku przy ul. Kolejowej i wraz ze zmodernizowanym miejskim odcinkiem doliny Lubszy tworzyłby szeroką, spójną kompozycję rekreacyjno – wypoczynkową.

Ponadto w każdej większej miejscowości wiejskiej należy zagospodarować wolne przestrzenie, najlepiej w okolicach już funkcjonujących obiektów publicznych (boiska sportowe, świetlice wiejskie, zabytkowe parki, itp.) na miejsca spotkań lokalnej społeczności (zadaszone altany, miejsca na ognisko, ławki, oświetlenie, itp.), place zabaw dla dzieci i centra rekreacyjne dla młodzieży. Obiekty te należą do tak zwanej małej architektury i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Na bazie tejże infrastruktury można tam również organizować plenerowe imprezy kulturalne, wystawy miejscowych artystów, itp.

Uporządkowanie „centrum” miasta, zagospodarowanie przestrzeni publicznej w pozostałych miejscowościach oraz rozwój oferty usługowej ma także, a może przede wszystkim, wymiar niematerialny w postaci większej identyfikacji lokalnej społeczności z gminą i daną miejscowością.

V.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne determinuje wiele czynników. Wpływ na bezpieczeństwo publiczne mają między innymi służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo bezpośrednie, mienia, drogowe, przeciwpożarowe, przeciwpowodziowe, sanitarne, itp. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo komunikacyjne, związane między innymi z odpowiednimi standardami dróg (nawierzchnia, organizacja ruchu, itp.) i ich najbliższego otoczenia (pobocza, rowy odwadniające, chodniki, oświetlenie).

W opinii wielu mieszkańców, a także stosownych służb (Straż Miejska, Policja) pojawiają się problemy dotyczące bezpieczeństwa publicznego, a zwłaszcza zachowań wybranych grup w porze nocnej oraz niedostatecznej ochrony mienia zarówno prywatnego jak i publicznego. Powodem takiego stanu jest niewystarczający zasób kadrowy funkcjonariuszy oraz braki w wyposażeniu technicznym. Rozwiązanie tego problemu ma więc przede wszystkim charakter organizacyjny. Należy podjąć negocjacje pomiędzy Urzędem Miejskim, lokalnym Posterunkiem Policji oraz Komendą Powiatową Policji w Żarach, prowadzące do uzyskania większej motywacji i szerszego źródła środków niezbędnych dla prawidłowego wypełniania obowiązków, służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza uzasadnionych lokalnymi potrzebami.

W zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego planuje się modernizację remiz Ochotniczych Straży Pożarnych.

Z zadaniem tym wiąże się także ewentualna rozbudowa systemu monitoringu, obejmującego obiekty użyteczności publicznej oraz wybrane rejony miasta i gminy.

V.8. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe

Zadanie to jest nierozłącznie związane z opracowaniem nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina Jasień ze względu na swoje położenie geograficzne jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa i wiąże się duże nadzieje z jego rozwojem. Wynika to przede wszystkim z bliskiej odległości do większych aglomeracji miejskich, których mieszkańcy wybierają tereny wiejskie jako miejsce zamieszkania. Oczekiwany plan rozwoju, a przede wszystkim budowa sieci kanalizacyjnej, poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej, a także rozwój usług publicznych i rynkowych, nastawiony jest również na dalszy napływ nowych osadników. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Nadmierne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników. Za jednostki rozwojowe w gminie Jasień uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza miastem są to przede wszystkim wsie: Budziechów, Guzów, Jabłoniec, Wicina i Zabłocie. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, trudności z rozwojem funkcji rolniczych, itp.) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego.

Podczas prac nad nowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego należy umiejętnie zaplanować lokalizację atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe także dla bardziej wymagających osadników. Zakładając, że tereny te będą charakteryzowały się atrakcyjnym położeniem np.: odpowiednio większy areal działki, słoneczna ekspozycja, bliskość terenów leśnych, itp., to cena takich działek może kilkakrotnie przekraczać przeciętną wartość występującą w gminie za m² gruntu pod budownictwo mieszkaniowe. Korzyści wynikające z faktu osiedlenia się na terenie gminy osób zamożnych nie ograniczają się tylko do większych wpływów z podatków lokalnych. Grupa takich obywateli może zwiększyć pulę rodzimego kapitału, której część zainwestuje na terenie gminy. Zamożni mieszkańcy stwarzają większy popyt na miejscowe usługi. Mogą oni także rozreklamować walory gminy Jasień wśród innych przedsiębiorców. Informacje o zasobie tego typu terenów należy włączyć do programu promocji gminy.

Ważnym aspektem niniejszego zadania jest również kwestia uzbrojenia terenów przewidzianych pod budownictwo mieszkaniowe w podstawową infrastrukturę techniczną (energia elektryczna, woda, kanalizacja, transport i komunikacja).

V.9. Budowa mieszkań komunalnych

Nie należy również zapominać o potrzebach mieszkaniowych osób najuboższych. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekują 23 rodziny. Ponadto rozwój zakładów produkcyjnych w Jasieniu zwiększa zapotrzebowanie na wykształconą i wykwalifikowaną kadrę. Są to nie rzadko osoby pracujące tylko na czas określony (kontrakt) i potrzebują miejsca do tymczasowego zamieszkania. Powyższe oznacza, że zasadna staje się modernizacja i budowa dodatkowych mieszkań komunalnych, w tym na wynajem.

V.10. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej.

Podczas prac Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Jasień nad analizą SWOT pojawiały się bardzo często stwierdzenia dotyczące małej aktywności zarówno społecznej jak i gospodarczej miejscowego społeczeństwa, brak zainteresowania przez mieszkańców i przedsiębiorców działaniami realizowanymi przez Urząd Miejski, postępującego zrezygnowania wśród osób bezrobotnych, barier mentalnych, itp. Z drugiej strony część społeczności zainteresowana „życiem” Gminy oceniała obecny kontakt pomiędzy Urzędem a lokalną społecznością jako wymagający dalszego rozwoju. W celu przezwyciężenia tych barier należy podjąć działania organizacyjne.

Na szczeblu lokalnym (np.: osobno miasto i poszczególne sołectwa) powinny zawiązać się zespoły monitorujące i konsultujące politykę Urzędu Miejskiego w stosunku do danej miejscowości jak i oceniające realizację ich postulatów i oczekiwań przez Urząd. Kształt każdej grupy powinien być reprezentatywny w stosunku do danej społeczności i mógłby być powoływany np.: przez Radę Sołecką. Pomóc w tym mogliby także przedstawiciele lokalnych fundacji i stowarzyszeń. Wskazane byłoby aby przedstawiciele poszczególnych zespołów uczestniczyli w posiedzeniach komisji Rady Miejskiej i grupy monitorującej Strategię Rozwoju, szczególnie na etapie opracowywania Wieloletniej Prognozy Finansowej. Należy nadmienić, że Urząd Miejski planuje wdrożenie w najbliższych latach tak zwanego budżetu obywatelskiego.

W ramach prac nad niniejszą Strategią uczestniczyła także grupa lokalnej młodzieży w wieku od 14 do 17 lat. Propozycja włączenia grupy młodzieżowej, obejmującej uczniów tu zamieszkałych, w proces tworzenia dokumentu o charakterze strategicznym miała przede wszystkim na celu urozmaicenie i wzbogacenie tego procesu oraz „wysłuchanie” się w głos młodzieży, dla której ten dokument jest również tworzony. Wszak to oni już za kilka czy kilkanaście lat będą jego podstawowym beneficjentem. Efekty spotkania z grupą młodzieżową były nadplanowo zdumiewające w pozytywnym (kreatywnym) tego słowa znaczeniu. Nie mówiąc już o poczuciu dumy czy szacunku wśród młodzieży, że zwrócono się do nich z taką propozycją. Młodzież przedstawiła wiele ciekawych propozycji, które zostały ujęte w niniejszej Strategii. Jedną z nich, w zakresie aktywizacji społecznej, jest sformalizowanie udziału młodzieży w dalszym procesie rozwoju gminy. W związku z powyższym postuluje się utworzenie stosownego gremium w postaci Młodzieżowej Rady Gminy.

Ważnym etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji Strategii Rozwoju. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji Strategii i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Poświęcony temu został osobny rozdział.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

8. 1. Potencjalne źródła finansowania.

Zadania realizowane w ramach Strategii Rozwoju mogą być finansowane z różnych źródeł. W polskim systemie finansowym są to źródła **wewnętrzne i zewnętrzne**. Źródła wewnętrzne oznaczają środki pochodzące z terenu gminy od podmiotów gospodarczych, budżetu lokalnego czy od mieszkańców. Natomiast źródła zewnętrzne to środki pochodzące od podmiotów funkcjonujących poza terenem gminy lub umiejscowionych organizacyjnie poza gminą.

Źródła wewnętrzne i zewnętrzne generować mogą środki o charakterze bezzwrotnym (np.: dotacje, subwencje, darowizny, itp.) oraz zwrotnym (np.: kredyty czy pożyczki), a także mogą mieć charakter źródeł generujących środki w sposób stabilny i systematyczny, co do terminu i wielkości lub zmienny i dyskrecjonalny, z punktu widzenia czasu ich kreacji i wielkości tych środków. Cechy te mają istotne znaczenie dla sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii Rozwoju. Decydują bowiem o zakresie tych przedsięwzięć, tempie realizacji i całkowitych kosztach wykonania poszczególnych zadań, a w niektórych przypadkach o skuteczności.

TABELA 137: Podział środków finansujących programy strategiczne.

Środki lokalne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje z budżetu gminy); ➤ bezzwrotne systematyczne (pozycja budżetu gminy); ➤ zwrotne jednorazowe (obligacje gminne).
Środki krajowe	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje celowe); ➤ bezzwrotne systematyczne (subwencje); ➤ zwrotne jednorazowe (kredyty i pożyczki bankowe).
Środki zagraniczne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (środki pomocowe); ➤ zwrotne jednorazowe (środki z linii kredytowych).

Źródło: Opracowanie własne.

Środki lokalne posiadają tą podstawową zaletę, że są narzędziem mobilizacji społeczności lokalnej, zmuszają do racjonalnego ich wykorzystania i podnoszą ich efektywność. Wady związane są ze zwrotnością lub bezzwrotnością. W przypadku środków zwrotnych niezbędne jest określenie źródła, z którego będą one zwracane, często wraz z odsetkami (kuponami). Wadą zewnętrznych środków bezzwrotnych jest ich niskie oddziaływanie motywujące w kierunku efektywnego wykorzystania. Środki krajowe charakteryzują się mniejszą dostępnością i często, w przypadku środków bezzwrotnych, niższą kontrolą efektywności wykorzystania. Dotyczy to zwłaszcza środków publicznych. W przypadku środków zagranicznych są one z reguły połączone z koniecznością wyasygnowania środków własnych.

Podstawowe rodzaje środków finansowych, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań Strategii Rozwoju można zestawić następująco:

- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) istniejących na terenie gminy;
- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) spoza terenu gminy, krajowych i zagranicznych;
- środki budżetowe z budżetu gminnego, pozyskane w formie racjonalizacji wydatków budżetowych (oszczędności) lub w drodze zaplanowanych wydatków budżetowych;

- środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich;
- środki rządowe z budżetu centralnego i budżetu wojewody;
- środki pochodzące z Unii Europejskiej;
- środki celowe funduszy ekologicznych (np.: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- środki pochodzące z fundacji ekologicznych;
- środki pochodzące z pomocy zagranicznej (w tym ekokonwersji długów zagranicznych Polski);
- środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych;
- środki z banków komercyjnych;
- środki funduszy inwestycyjnych;
- środki towarzystw leasingowych;
- środki pochodzące z operacji na rynkach kapitałowych lub oprocentowania depozytów bankowych;
- środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych;
- środki pochodzące z samoopodatkowania się społeczności lokalnych;
- środki pochodzące z emisji obligacji komunalnych;
- środki pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków i innych wydawnictw;
- środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych;
- środki pochodzące z emisji tzw. obligacji ekologicznych (*cat bonds*);
- środki generowane przez system opłat lokalnych (klimatycznych) za korzystanie ze środowiska przyrodniczego.

Z drugiej strony formy finansowania inwestycji proekologicznych dostępne na rynku można podzielić na:

- zobowiązania finansowe:
 - kredyty;
 - pożyczki;
 - obligacje;
 - leasing;
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach;
- dotacje – środki bezzwrotne.

Formy te występują czasami łącznie (np.: dotacje do spłaty odsetek od kredytów bankowych lub pożyczki preferencyjne). Wśród zobowiązań finansowych najbardziej rozpowszechnione są preferencyjne pożyczki przez celowe fundusze ekologiczne oraz Bank Ochrony Środowiska. Obligacje i leasing są formami, które wymagają większego doświadczenia i umiejętności ze strony podmiotu realizującego przedsięwzięcie proekologiczne. Istotną cechą tej formy jest dopasowywanie oferty do lokalnych warunków, które umożliwiają sterowanie strumieniami finansowymi odpowiednio do możliwości i potrzeb klienta. Udziały kapitałowe są nową i rozwijającą się wraz z sektorem bankowym formą finansowania inwestycji ekologicznych. Angażowanie kapitału w finansowaniu inwestycji jest dokonywane na zasadach komercyjnych i najczęściej jest stosowane w prywatyzacji mienia komunalnego (zwłaszcza przy komunalnych oczyszczalniach ścieków, zakładach uzdatniania wody pitnej czy komunalnych wysypiskach odpadów). Dotacje (bezzwrotne formy finansowania) stanowią tradycyjną i bardzo poszukiwaną przez inwestorów formę finansowania przedsięwzięć proekologicznych. W praktyce stosuje się je coraz rzadziej, ponieważ zdaniem przedstawicieli życia gospodarczego tworzą one sytuację nierównego traktowania podmiotów gospodarczych. Nadal wykorzystuje się je często do katalizowania strumienia preferencyjnych pożyczek, które są połączeniem dotacji i kredytów. Najczęściej korzystają z tego instrumentu celowe fundusze ekologiczne, a także fundacje ekologiczne. Te ostatnie czynią to z reguły w postaci

uruchamianych w bankach komercyjnych liniach kredytowych z dopłatami do odsetek, które obniżają stopy oprocentowania tych kredytów.

8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.

W trakcie doboru środków finansowych należy pamiętać o przestrzeganiu kilku podstawowych zasad. **Pierwsza** wiąże się z koniecznością dokładnej oceny wad i zalet poszczególnych potencjalnych źródeł. Ocena ta musi charakteryzować się wysoką rzetelnością i bezstronnością, co implikuje, że najlepiej aby była ona wykonywana przez niezależnych ekspertów.

Druga zasada dotyczy oceny dostępności i ryzykowności poszczególnych źródeł. Ocena taka jest istotna zwłaszcza z punktu widzenia skuteczności realizacji danego przedsięwzięcia oraz jego całkowitych kosztów.

Trzecia zasada wiąże się z koniecznością wykorzystania przy przygotowywaniu finansowego wsparcia poszczególnych inżynierii finansowej i montażu finansowego. Według popularnej definicji „*inżynieria finansowa to umiejętność projektowania, konstruowania i wdrażania innowacji finansowych w dziedzinie nowoczesnego zarządzania finansami, umożliwiająca optymalny wybór metod finansowania działalności i efektywne zarządzanie ryzykiem, silnie wsparta przez zaawansowane metody wyceny instrumentów pochodnych i modelowania ryzyka, a także przez nowoczesną technologię informatyczną*”.⁸¹ Tak rozumiana inżynieria finansowa, której źródła wywodzą się z rynków kapitałowych, znajduje swoje zastosowanie przy tych wszystkich przedsięwzięciach, które wymagają określenia poziomu ich ryzyka, źródeł finansowania i ryzyka oraz kosztów wykorzystania tych źródeł. Znajduje zatem zastosowanie także przy finansowaniu inwestycji. Optymalny wybór metody finansowania danej inwestycji powinien skupiać się przede wszystkim na maksymalnym obniżeniu kosztów finansowania działalności inwestycyjnej, przy danym założonym poziomie ryzyka ich wykorzystania lub na minimalizacji ryzyka, przy danym założonym poziomie kosztów wykorzystania tych źródeł finansowania. Pomimo swego miejsca i znaczenia rynek finansowy nie jest w pełni znany i zrozumiały dla potencjalnych klientów. Wielość form, źródeł i procedur stosowanych w jego ramach wymaga dobrej orientacji w celu podjęcia właściwej decyzji finansowej. Panuje powszechne przekonanie, że zapotrzebowanie na środki finansowe na inwestycje prorozwojowe znacznie przewyższa dostępne ich zasoby (podaż). Tymczasem wiele uruchomionych w ostatnich latach linii kredytowych nie zostało wykorzystanych z uwagi na brak dobrze przygotowanych projektów inwestycyjnych. Zapotrzebowanie na środki finansowe jest zależne od kosztu pozyskania tych środków. Popyt na „tani pieniądz” będzie zawsze duży. Im wyższy koszt kredytów oraz im trudniejsze do spełnienia warunki uzyskania tych środków, tym mniej będzie chętnych na ich wykorzystanie. Dostęp do kapitału inwestycyjnego oraz koszt jego pozyskania często przesądzają o powodzeniu lub klęsce projektów inwestycyjnych. Na ogół trudno jest sfinansować całość inwestycji z jednego źródła (np.: z jednego funduszu lub jednego banku) lub za pomocą jednego instrumentu (np.: tylko dotacji czy kredytu). Jednocześnie nie należy rozpoczynać inwestycji jeżeli całość zapotrzebowania na nakłady inwestycyjne nie zostaną zbilansowane źródłami finansowymi, czyli jeżeli nie jest zamknięty montaż finansowy. Wyszukiwanie i łączenie wielu różnych źródeł i form finansowania danej inwestycji jest dziedziną inżynierii finansowej. Podmioty przygotowujące się do realizacji inwestycji muszą skrupulatnie obserwować rynek finansowy, aby odpowiednio do swoich planów inwestycyjnych i własnych możliwości finansowych dobrać źródła i formy finansowania realizowanych przez siebie inwestycji. Z trzecią zasadą i wykorzystaniem inżynierii finansowej łączy się potrzeba precyzyjnego opracowania harmonogramów realizacji poszczególnych celów strategicznych, celów pośrednich i zadań strategicznych. Harmonogramy takie są ściśle skorelowane z zakresem,

⁸¹ Tarczyński W., Zwolanowski M., Inżynieria finansowa. Instrumentarium. Strategie. Zarządzanie ryzykiem. Strategie inwestowania. Ryzyko inwestowania., Warszawa 1999.

rodzajami i sposobami wykorzystanie poszczególnych źródeł finansowania i bezinwestycyjnego wsparcia przedsięwzięć.

Po czwarte przy doborze środków warunkujących i wspierających przedsięwzięcia w ramach Strategii Rozwoju, jak również Wieloletniej Prognozy Finansowej należy również pamiętać o możliwościach wykorzystania wsparcia niefinansowego. Chodzi przede wszystkim o takie formy jak:

- pomoc bezinwestycyjna z gmin partnerskich;
- wsparcie rzeczowe w różnej postaci;
- wkład pracy własnej mieszkańców gminy.

Przedsięwzięcia bezinwestycyjne mogą być, w warunkach niedostatku dostępnych źródeł finansowych, bardzo interesującym uzupełnieniem realizacji zadań. Są także wyrazem bezpośredniego zaangażowania mieszkańców gminy w realizację Strategii, a później również Wieloletniej Prognozy Finansowej.

8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.

Wdrożenie niniejszej Strategii Rozwoju będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe czy własne środki inwestorów. Podstawę tego systemu tworzą natomiast **fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej** czyli:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

Środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) będą mogły być uruchomione tylko wówczas, gdy dane przedsięwzięcie jest rentowne ekonomicznie, czyli gwarantuje nadwyżkę przychodów nad kosztami.

Środki finansowe z budżetu gminnego stanowią najbardziej elastyczne źródło finansowania przedsięwzięć, o najszerszym zakresie stosowania.

Środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich mogą być praktycznie wykorzystywane tylko do takich przedsięwzięć, które mają znaczenie ponadgminne lub są szczególnie ważne dla obszarów problemowych. Na wsparcie ze **środków budżetu centralnego lub wojewody** mogą liczyć tylko te przedsięwzięcia, które mają strategiczne znaczenie dla gospodarki kraju lub regionu (inwestycje centralne).

Środki celowych funduszy ekologicznych mogą być wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć proekologicznych według przygotowanych projektów, które uzyskały akceptację merytoryczną i spełniają warunki formalne. Biorąc pod uwagę, że większość zadań przedstawionych w ramach niniejszej Strategii Rozwoju ma taki charakter, możliwość wsparcia ich środkami funduszy jest istotnym źródłem.

Ta sama uwaga dotyczy **środków pochodzących z fundacji ekologicznych i ekokonwersji**. Fundacje istniejące w Polsce, dają również pewne możliwości dla wsparcia finansowego określonych przedsięwzięć. Zgromadzenie odpowiednich informacji w tym zakresie nie jest zadaniem łatwym, ponieważ nie istnieje w naszym kraju żaden ośrodek, który koordynowałby napływ tych środków, lub nawet zbierał odpowiednie informacje.

Środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych są w chwili obecnej mniej ważnym źródłem wsparcia realizacji lokalnych inwestycji. Należy jednak pamiętać, że są to środki zwrotne i z reguły przeznaczone na realizację zadań celowych (na przykład wsparcia rozwoju infrastruktury lub przekształceń strukturalnych).

Środki bankowe, przyjmujące postać kredytów i pożyczek komercyjnych są dostępnym lecz kosztownym wsparciem przedsięwzięć inwestycyjnych. Oznacza to, że należy je wykorzystywać tylko w sytuacjach koniecznych, zwłaszcza przy finalizacji przedsięwzięć.

Środki pochodzące z funduszy inwestycyjnych wymagają od organów samorządu terytorialnego stworzenia określonych zachęcających warunków do sprowadzenia takich środków. Podobna sytuacja dotyczy **środków z towarzystw leasingowych**.

W przypadku dysponowania przez gminę nadwyżkami środków finansowych w pewnych okresach mogą one być lokowane na **rynkach kapitałowych** lub na **depozytach bankowych**. Pierwszy sposób pozwala przy sprzyjających okolicznościach i umiejętnościach uzyskać większe nadwyżkowe środki. Jest jednak bardziej ryzykowny. Lokaty bankowe, mniej dochodowe, są jednak znacznie bezpieczniejsze.

Środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych mogą stanowić ważny element wsparcia zadań zapisanych w Strategii Rozwoju pod warunkiem zaangażowania mieszkańców w poszczególne przedsięwzięcia i posiadania przez nich odpowiednich nadwyżek finansowych (oszczędności).

Podobna uwaga dotyczy **środków pochodzących z samoopodatkowania się społeczności lokalnych**. Wymaga ono jednak przeprowadzenia referendum i pozytywnej decyzji mieszkańców.

Bardziej atrakcyjna może być **emisja obligacji komunalnych** lub **emisja obligacji ekologicznych**. Ich zaletą jest możliwość pozyskania dość znacznych środków w przypadku odpowiednio wysokiego oprocentowania, wadą natomiast konieczność zwrotu wraz z odsetkami. Środki z obligacji komunalnych mogą być zastosowane do szerszej gamy przedsięwzięć, natomiast z obligacji ekologicznych tylko na działania proekologiczne.

Środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych mogą być wykorzystane do przedsięwzięć, w efekcie których spodziewać się można zmniejszenia wysokości wypłacanych odszkodowań (na przykład popowodziowych czy powypadkowych).

Znacznie mniejszą rolę posiadają **środki generowane przez system opłat lokalnych (na przykład klimatycznych)** za korzystanie z walorów środowiska przyrodniczego oraz **środki okazjonalne, pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków czy innych wydawnictw**.

Obecnie podstawowym źródłem finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i szeroko pojętym rozwojem, w tym również tak zwanego kapitału ludzkiego, są **środki pochodzące z Unii Europejskiej**. Należy jednak pamiętać, że instytucje Unii Europejskiej stawiają określone wymagania merytoryczne (wysoka jakość), formalne (kompletna dokumentacja) oraz finansowe (własny wkład) przed składanymi projektami.

8. 4. Podstawowe źródła finansowania.

Zdecydowana większość zadań ujętych w niniejszej Strategii Rozwoju będzie współfinansowana ze środków **Unii Europejskiej**. Realia podziału środków z budżetu unijnego 2014 – 2020 przeznaczanego dla Polski oraz charakterystyka planowanych przedsięwzięć na terenie gminy Jasień umożliwi skorzystanie z dwóch zasadniczych źródeł finansowania (niezależnie od tego kto będzie podmiotem odpowiedzialnym za realizację i beneficjentem danego zadania):

- *Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020* (RPO–L2020) – opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego;
- *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020* (PROW) – opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Należy nadmienić, że na obecnym etapie (grudzień 2013 roku) są to tylko projekty ww. dokumentów. Ponadto horyzont czasowy realizacji wielu zadań ujętych w niniejszej Strategii Rozwoju wybiega poza okres kontraktowania oraz rozliczeń inwestycji możliwych do sfinansowania w ramach budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a tym samym będzie opierał się również na nieznanym jeszcze budżecie po 2020 roku.

8.4.1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020.

Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 jest narzędziem służącym realizacji polityki spójności Unii Europejskiej w okresie 2014 – 2020. W związku z tym odpowiada na główne wyzwania zdefiniowane w dokumentach strategicznych UE, w tym przede wszystkim Strategii Europa 2020, jednakże z poszanowaniem uwarunkowań i specyfiki województwa lubuskiego zdiagnozowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*. W latach 2014 – 2020, większy niż dotychczas, położony będzie nacisk na efektywność wykorzystania dostępnych środków finansowych, a co za tym idzie, na osiągnięcie założonych celów. Należy skupić się na najistotniejszych obszarach gwarantujących rozwój, aby środki Unii Europejskiej nadały impet gospodarce w dłuższej, niż okres programowania, perspektywie. Zasadnicze znaczenie dla gminy Jasień, niezależnie od typu beneficjenta, mają następujące osie i priorytety (projekt RPO–L2020 z XI 2013):

Oś Priorytetowa nr 1 – Gospodarka i innowacje.

- **Priorytet inwestycyjny 3.1.** – Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm.

Oś Priorytetowa nr 2 – Rozwój cyfrowy.

- **Priorytet inwestycyjny 2.3.** – Wzmocnienie zastosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych dla e-administracji, e-learning, e-integracja, e-zdrowie.

Oś Priorytetowa nr 3 – Gospodarka niskoemisyjna.

- **Priorytet inwestycyjny 4.1.** – Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii;
- **Priorytet inwestycyjny 4.3.** – Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym;

- **Priorytet inwestycyjny 4.5.** – Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych;
- **Priorytet inwestycyjny 4.7.** – Promowanie wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię ciepłą.

Oś Priorytetowa nr 4 – Środowisko i kultura.

- **Priorytet inwestycyjny 5.2.** – Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi;
- **Priorytet inwestycyjny 6.1.** – Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.2.** – Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.3.** – Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.4.** – Ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury;
- **Priorytet inwestycyjny 6.5.** – Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza.

Oś Priorytetowa nr 5 – Transport.

- **Priorytet inwestycyjny 7.2.** – Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T;
- **Priorytet inwestycyjny 7.4.** – Rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego.

Oś Priorytetowa nr 8 – Nowoczesna edukacja.

- **Priorytet inwestycyjny 10.1.** – Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i średniego;
- **Priorytet inwestycyjny 10.3.** – Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.

Oś Priorytetowa nr 9 – Infrastruktura społeczna.

- **Priorytet inwestycyjny 9.2.** – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich;
- **Priorytet inwestycyjny 10.4.** – Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

W perspektywie finansowej na lata 2014 – 2020 publiczne wsparcie finansowe adresowane do polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich ukierunkowane będzie na realizację celów określonych w *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa*⁸² oraz celów sformułowanych w dokumentach i przepisach UE odnoszących się do polityki rozwoju obszarów wiejskich⁸³. Celem *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020* będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Działania podejmowane w ramach PROW będą komplementarne do działań prowadzonych w ramach innych programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym. Zasadnicze znaczenie dla gminy Jasień, w zakresie zgodnym z niniejszą *Strategią Rozwoju*, mają następujące działania (projekt PROW ze I 2014 roku, po znaku „–” wskazani są beneficjenci poszczególnych działań):

- Działanie 6.4. „**Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych**”:
 - poddziałanie 6.4.1. „Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości żywności” – rolnik;
 - poddziałanie 6.4.2. „Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych” – podmiot złożony z co najmniej 2 producentów.
- Działanie 6.5. „**Inwestycje w środki trwałe**”:
 - poddziałanie 6.5.1. „Modernizacja gospodarstw rolnych” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 6.5.2. „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych” – osoby fizyczne i prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej;
 - poddziałanie 6.5.3. „Scalanie gruntów” – Starosta.
- Działanie 6.6. „**Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych**”:
 - poddziałanie 6.6.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 6.6.2. „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” – rolnik.
- Działanie 6.7. „**Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej**”:
 - poddziałanie 6.7.1. „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników)” – młody rolnik;
 - poddziałanie 6.7.2. „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej)” – osoba fizyczna;
 - poddziałanie 6.7.3. „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)” – rolnik;
 - poddziałanie 6.7.4. „Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych” – osoby fizyczne i prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej.
- Działanie 6.8. „**Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich**”:
 - poddziałanie 6.8.1. „Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości

⁸² Uchwała nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie przyjęcia *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa* na lata 2012 – 2020, Monitor Polski z 09 listopada 2012 roku, poz. 839.

⁸³ W szczególności Rozporządzenie Parlamentu i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), zwane dalej rozporządzeniem EFRROW.

- przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno – gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej” – gmina, instytucja kultury której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy;
- poddziałanie 6.8.2. „Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury” – gmina, instytucja kultury której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, powiat lub związki gmin i powiatów.
 - Działanie 6.9. „**Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów**”:
 - poddziałanie 6.9.1. „Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” – rolnik, gmina.
 - Działanie 6.10. „**Tworzenie grup i organizacji producentów**”:
 - poddziałanie 6.10.1. „Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym” – grupy producentów rolnych.
 - Działanie 6.11. „**Działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne**”:
 - poddziałanie 6.11.1. „Płatności w ramach zobowiązań rolno – środowisko – klimatycznych” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 6.11.2. „Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie” – rolnik lub grupa rolników.
 - Działanie 6.12 „**Rolnictwo ekologiczne**”:
 - poddziałanie 6.12.1. „Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 6.12.2. „Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego” – rolnik lub grupa rolników.
 - Działanie 6.13 „**Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub z innymi szczególnymi ograniczeniami**” – rolnik.
 - Działanie 6.14. „**Współpraca**”:
 - poddziałanie 6.14.1. „Wsparcie na rzecz rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym poprzez współpracę w ramach grup operacyjnych na rzecz innowacji (EPI)” – grupy operacyjne na rzecz innowacji zrzeszające podmioty współpracujące w rolnictwie i łańcuchu żywnościowym lub leśnictwie.
 - Działanie 6.15 „**Leader**”:
 - poddziałanie 6.15.1. „Wsparcie przygotowawcze” – stowarzyszenie, fundacja lub związek stowarzyszeń;
 - poddziałanie 6.15.2. „Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju” – osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;
 - poddziałanie 6.15.3. „Wdrażanie projektów współpracy” – LGD;
 - poddziałanie 6.15.4. „Koszty bieżące” – LGD;
 - poddziałanie 6.15.5. „Aktywizacja” – LGD.

8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.

TABELA 138: Gmina Jasień – propozycja podstawowych źródeł finansowania zadań strategicznych ujętych w Strategii Rozwoju.

Nr zadania	Nazwa zadania	Źródło finansowania	Jednostka odpowiedzialna
1	2	3	4
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	ZDW Zielona Góra ⁸⁴ Starostwo Powiatowe Urząd Miejski
I.2.	Rozwój sieci tras rowerowych	Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	ZDW Zielona Góra Starostwo Powiatowe Urząd Miejski
I.3.	Reaktywacja kolejowych przewozów pasażerskich	Budżet Państwa Budżet Województwa Unia Europejska	PKP PLK SA ⁸⁵ Przewozy Regionalne
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	Budżet Województwa Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy Unia Europejska	Przewozy Regionalne Przewoźnik komercyjny Urząd Miejski
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	Budżet Państwa Budżet Województwa Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy Unia Europejska	PKP SA Przewozy Regionalne Przewoźnik komercyjny Urząd Miejski
II.1.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	Urząd Miejski Właściciele obiektów
II.2.	Rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej	Dostawca medium Właściciele obiektów	Dostawca medium Właściciele obiektów
II.3.	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	Dostawca energii	Dostawca energii
II.4.	Rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii	Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy FOŚiGW ⁸⁶ Unia Europejska	Urząd Miejski Właściciele obiektów Inwestorzy

⁸⁴ Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze.⁸⁵ PKP Polskie Linie Kolejowe SA.⁸⁶ Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

1	2	3	4
II.5.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	Budżet Województwa Właściciele gruntów Unia Europejska	LZMiUW ⁸⁷ Właściciele gruntów
II.6.	Uzupełnienie oświetlenia ulicznego	Budżet Państwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów	GDDKiA Starostwo Powiatowe Urząd Miejski Właściciele obiektów
II.7.	Oferta bezprzewodowego internetu	Budżet Gminy Operator teleinformatyczny Unia Europejska	Urząd Miejski Operator teleinformatyczny
III.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	Budżet Gminy Unia Europejska	Urząd Miejski
III.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Miejski Właściciele gruntów
III.3.	Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	Budżet Gminy Właściciele obiektów Organizacje rolnicze Unia Europejska	Urząd Miejski Właściciele obiektów Organizacje rolnicze
III.4.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	Budżet Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy Unia Europejska	Urząd Miejski Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy
III.5.	Promocja lokalnych produktów i usług	Budżet Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy Unia Europejska	Urząd Miejski Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy
III.6.	Przywrócenie szkolnictwa zawodowego	Budżet Powiatu Obecni przedsiębiorcy Unia Europejska	Starostwo Powiatowe Obecni przedsiębiorcy
IV.1.	Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Gminy FOŚiGW Unia Europejska	Nadleśnictwa RDOŚ ⁸⁸ Urząd Miejski
IV.2.	Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Gminy FOŚiGW Unia Europejska	MEN ⁸⁹ Nadleśnictwa Urząd Miejski
IV.3.	Oferta turystyczno – naukowa Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”	Budżet Gminy	Urząd Miejski

⁸⁷ Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

⁸⁸ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

⁸⁹ Ministerstwo Edukacji Narodowej.

1	2	3	4
IV.4.	Ochrona dziedzictwa kulturowego	Budżet Państwa Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	WUOZ ⁹⁰ Urząd Miejski Właściciele obiektów
IV.5.	Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy PTTK ⁹¹ Unia Europejska	Nadleśnictwa ZDW Zielona Góra Urząd Marszałkowski Starostwo Powiatowe Urząd Miejski Właściciele obiektów Inwestorzy PTTK
IV.6.	Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych	Budżet Województwa Budżet Gminy Właściciele gruntów Inwestorzy Unia Europejska	LZMiUW Urząd Miejski Właściciele gruntów Inwestorzy
V.1.	Rozwój usług medycznych	Budżet Państwa Właściciel placówki	NFZ ⁹² Właściciel placówki
V.2.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	Budżet Gminy Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Miejski Organizatorzy komercyjni
V.3.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	Budżet Gminy Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Miejski Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni
V.4.	Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu	Budżet Gminy Organizatorzy komercyjni	Urząd Miejski Organizatorzy komercyjni
V.5.	Poprawa wizerunku i estetyki	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	WUOZ LZMiUW ZDW Zielona Góra Starostwo Powiatowe Urząd Miejski Właściciele obiektów
V.6.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej	Budżet Państwa Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy Unia Europejska	WUOZ Urząd Miejski Właściciele obiektów Inwestorzy

⁹⁰ Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.⁹¹ Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze.⁹² Narodowy Fundusz Zdrowia.

1	2	3	4
V.7.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	MSW ⁹³ ; KPP ⁹⁴ ZDW Zielona Góra Starostwo Powiatowe Urząd Miejski
V.8.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Miejski Właściciele gruntów
V.9.	Budowa mieszkań komunalnych	Budżet Gminy	Urząd Miejski
V.10.	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Bezinwestycyjnie	Urząd Miejski Organizacje społeczne Gimnazjum Publiczne

Źródło: Opracowanie własne.

⁹³ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

⁹⁴ Komenda Powiatowa Policji.

9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

Podczas prac nad Strategią Rozwoju Gminy Jasień ustalono, że formalny horyzont realizacji ustalonych działań mieści się w okresie od 2014 do 2020 roku. Istnieje jednak powszechna świadomość, że realizacja części zadań strategicznych, ze względu na swój zakres, będzie kontynuowana również po 2020 roku. W związku z powyższym zasadne staje się, że harmonogram przedsięwzięć podzielony zostanie na trzy okresy czasowe:

I – lata **2014 – 2016** ; **II** – lata **2017 – 2020** ; **III** – lata **2021 +**.

Kierując się realiami budżetowymi gminy oraz bieżącym okresem korzystania ze środków unijnych, do I okresu (to jest na lata 2014 – 2016) przydzielono wszystkie zadania strategiczne, na które uzyskano dofinansowanie z budżetu unijnego na lata 2007 – 2013, zadania na które planuje się pozyskać pierwsze środki z budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a także zadania realizowane bezinwestycyjnie oraz te bez realizacji których osiągnięcie celów strategicznych do 2020 roku będzie mało prawdopodobne. Zadania strategiczne zakwalifikowane do okresu II, to jest na lata 2017 – 2020, są kontynuacją przedsięwzięć wcześniejszych, bądź rozpoczęcie ich realizacji uzależnione jest od zakończenia zadań z etapu I. Znajdują się tu także zadania, na które planuje się pozyskanie nowych środków unijnych. W etapie III, to jest począwszy 2021 roku, znajdują się głównie kontynuacje zadań, których realizacja rozpoczęła się w latach 2014 – 2020. Rola Urzędu Miejskiego w procesie realizacji poszczególnych zadań oznaczona jest następującymi symbolami: **I** – rola inspirująca (przede wszystkim organizacyjna i bezinwestycyjna), **WS** – rola wspierająca (organizacyjna i częściowo inwestycyjna), **W** – rola wykonawcza (organizacyjna i inwestycyjna).

TABELA 139: Gmina Jasień – harmonogram realizacji zadań strategicznych.

Nr zadania	Nazwa zadania	Lata		
		2014 – 2016	2017 – 2020	2021 +
1	2	3	4	5
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	I, WS, W	I, WS, W	I, WS, W
I.2.	Rozwój sieci tras rowerowych	I, WS	I, WS, W	
I.3.	Reaktywacja kolejowych przewozów pasażerskich	I	I, WS	
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	I	I, WS, W	
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	I, WS	I, WS, W	
II.1.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	WS, W	WS, W	
II.2.	Rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej		I	I
II.3.	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	I	I	
II.4.	Rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii	I, WS, W	I, WS	I, WS
II.5.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	I	I	I
II.6.	Uzupełnienie oświetlenia ulicznego	I, WS, W	I, WS, W	
II.7.	Oferta bezprzewodowego internetu	WS, W		
III.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	W		
III.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	I, WS, W	I, WS, W	

1	2	3	4	5
III.3.	Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	I, WS	I, WS	
III.4.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	I	I, WS	I, WS
III.5.	Promocja lokalnych produktów i usług		I, WS, W	I, WS, W
III.6.	Przywrócenie szkolnictwa zawodowego	I	I, WS	
IV.1.	Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy	I, WS, W		
IV.2.	Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców	I, WS, W	I, WS, W	
IV.3.	Oferta turystyczno – naukowa Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”	W		
IV.4.	Ochrona dziedzictwa kulturowego	I	I, WS	I, WS
IV.5.	Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej turystyce	I, WS, W	I, WS, W	I
IV.6.	Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych	I	I, WS, W	
V.1.	Rozwój usług medycznych	I		
V.2.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	WS, W	WS, W	
V.3.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	WS, W	WS, W	
V.4.	Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu	I	I, WS, W	
V.5.	Poprawa wizerunku i estetyki	I, WS, W	I, WS, W	I, WS
V.6.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej	I, WS, W	I, WS, W	I, WS
V.7.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	I, WS	I, WS	
V.8.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	I, WS, W	I, WS, W	
V.9.	Budowa mieszkań komunalnych		W	W
V.10.	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	I, WS	I, WS	I, WS

Źródło: Opracowanie własne.

10. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU.

10. 1. Reorganizacja pracy Urzędu Miejskiego.

Realizacja większości zadań strategicznych ujętych w Strategii Rozwoju spoczywać będzie głównie na barkach Urzędu Miejskiego w Jasieniu. Ponadto pozostałe zadania będą wymagały jego wspomagającej lub inspirującej roli. Skuteczna realizacja ambitnie zarysowanych celów strategicznych i konkretnych projektów wymagać może ewentualnej reorganizacji pracy wewnątrz urzędu. W razie uzasadnionych potrzeb proces ten powinien być I etapem prac wdrażających w życie niniejszą Strategię.

Za poprawnie przeprowadzoną reorganizację należało będzie uznać proces polegający na odpowiednim dopasowaniu obecnej kadry urzędniczej, w zależności od wykształcenia i umiejętności, do realizacji lub roli nadzorczej nad konkretnymi zadaniami strategicznymi i projektami. Reorganizacja wymagać będzie mogła zarówno przetasowań kadrowych w ramach istniejących dziś wydziałów, jak również w zależności od potrzeb powołania nowej komórki zajmującej się wdrażaniem Strategii. Ze względu na obszerny zakres przewidywanych działań, zasadna może być konieczność utworzenia nowych etatów w administracji samorządowej. Obowiązki wynikające z realizacji zadań i projektów powinny być również włączone do obecnych kompetencji urzędników.

10. 2. Monitoring.

Ostatnim etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji Strategii Rozwoju. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji planu strategicznego i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Proponowany plan rozwoju bazuje na rzeczywistych szansach, precyzując konkretne działania. Powinien on podlegać corocznemu przeglądowi w zakresie zmian lub utrzymania ustalonej wizji, celów i zadań. Harmonogram realizacji zadań strategicznych, stanowiący część Strategii powinien być aktualizowany. Może to wynikać np.: z pojawienia się nowych podmiotów, które mogłyby stać się pełnoprawnymi uczestnikami procesu rozwoju, bądź zarysowania się całkowicie nowych priorytetów powstałych np.: w wyniku nieprzewidywalnych dzisiaj zdarzeń. Zdolność grupy monitorującej Strategię do reagowania na zmiany i podejmowanie odpowiednich działań jest jednym z ważniejszych wyznaczników jej sukcesu. Reasumując skuteczny monitoring pozwala na wczesne dostrzeżenie zagrożeń oraz wykorzystanie pojawiających się szans.

Praktyka realizacji zadań strategicznych oraz inwestycyjnych w wielu gminach wskazuje, że konieczne jest powołanie i ukonstytuowanie się w 2014, a najpóźniej na początku 2015 roku zespołu monitorującego. Składać się on powinien z kilkunastu osób, reprezentujących możliwie szeroki przekrój społeczeństwa gminy. Mogą to być zarówno wybrani przedstawiciele Urzędu Miejskiego: Burmistrz, radni oraz urzędnicy, a także prywatny biznes, przedstawiciele lokalnych organizacji społecznych oraz niezależni obserwatorzy. Do kompetencji takiego zespołu powinno należeć np.: opiniowanie corocznego planu finansowego projektów zawartych w Strategii przed przedłożeniem Radzie Miejskiej w celu podjęcia uchwały. Ponadto sprawozdania z realizacji Strategii oraz prac zespołu monitorującego powinny trafiać co roku na obrady Rady Miejskiej, mogą być również dodatkowo publikowane w lokalnej prasie czy biuletynie.

Organizując zespół monitorujący niniejszą Strategię Rozwoju można oprzeć się na przykładowej, poniższej procedurze:

1. Zarządzeniem Burmistrza Jasienia wyznaczony zostaje zespół monitorujący Strategię Rozwoju Gminy Jasień.
2. Zespół monitorujący składa się z wybranych pracowników Urzędu Miejskiego, instytucji współpracujących, przedstawicieli lokalnego sektora prywatnego, organizacji społecznych, itp. – maksymalnie 15 – 20 osób.
3. Zespół monitorujący spośród siebie wybiera przedstawiciela pełniącego rolę koordynatora zespołu.
4. Burmistrz Jasienia może dodatkowo wnioskować do Rady Miejskiej o powołanie w ramach Rady specjalnej komisji do spraw realizacji Strategii Rozwoju.
5. Komisja podejmuje czynną współpracę z zespołem monitorującym w celu bieżącego informowania Rady Miejskiej o postępach prac zespołu.
6. W posiedzeniach zespołu i komisji mogą brać udział niezależni obserwatorzy, pełniący rolę doradcą.
7. Zespół wspólnie z komisją prowadzi bieżący monitoring wdrażania Strategii Rozwoju, a także (opcjonalnie) Wieloletniej Prognozy Finansowej, ich ocenę, aktualizację oraz ustala coroczny plan finansowy.
8. Plan finansowy trafia pod obrady Rady Miejskiej i zostaje przyjęty uchwałą Rady Miejskiej.
9. Rada Miejska ujmuje plan finansowy wdrażania zadań ujętych w Strategii Rozwoju w kolejnych budżetach gminy.
10. Do czasu opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy Jasień, bieżące zmiany dotyczące niniejszej Strategii wprowadza się jako załączniki do pierwotnie uchwalonego tekstu.

LITERATURA

Abrys, zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku*, Żary 2011.

Ak Nova sp. z o.o., zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020*, Żary 2011.

Baczyńska A., Gogołek A., Kaniecki A., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-6-D, Lubsko*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2006.

Baczyńska A., Gogołek A., Kaniecki A., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-7-C, Jasień*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2006.

Biuro Planowania Przestrzennego i Usług & MC sp. z o.o., zespół projektowy, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Jasień*, Jasień 2000.

Boryczka R., Zdeb K., *Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Jasień*, Jasień 2011.

Boryczka R., Zdeb K., *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jasień*, Jasień 2012.

Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl/, 2013

Hładkiewicz W., Ilciów A., Kasprzak A., *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejsko – Wiejskiej Jasień*, Zielona Góra 2002.

Kozacki L., Macias A., Matuszyńska I., Rosik W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-6-D, Lubsko*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2002.

Kozacki L., Macias A., Matuszyńska I., Rosik W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-7-C, Jasień*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2002.

Lubuska Organizacja Turystyczna, *Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Lubuskim na lata 2006 – 2015*, Zielona Góra 2005.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Minister Środowiska, *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2008.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Krzystkowice (610)*, Warszawa 2006.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Lubsko (609)*, Warszawa 2006.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski 1:50000*, arkusz Krzystkowice (610), Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski 1:50000*, arkusz Lubsko (609), Warszawa 2002.

Starostwo Powiatowe w Żarach, *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013 – 2020*, Żary 2013.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, zespół projektowy, *Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2012.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, *Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001*, Zielona Góra 2001.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, *Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002*, Zielona Góra 2002.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, *Województwo Lubuskie 2011*, Zielona Góra 2012.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

www.jasien.com.pl, *historia gminy*, Jasień 2013.

Zakład Kartograficzny Sygnatura, *mapa turystyczna Powiat Żarski 1:75000*, Żary 2008.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku*, Zielona Góra 2012.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Program Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego na lata 2009 – 2012*, Zielona Góra 2008.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2004.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015*, Zielona Góra 2004.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*, Zielona Góra 2012.

ZAŁĄCZNIKI

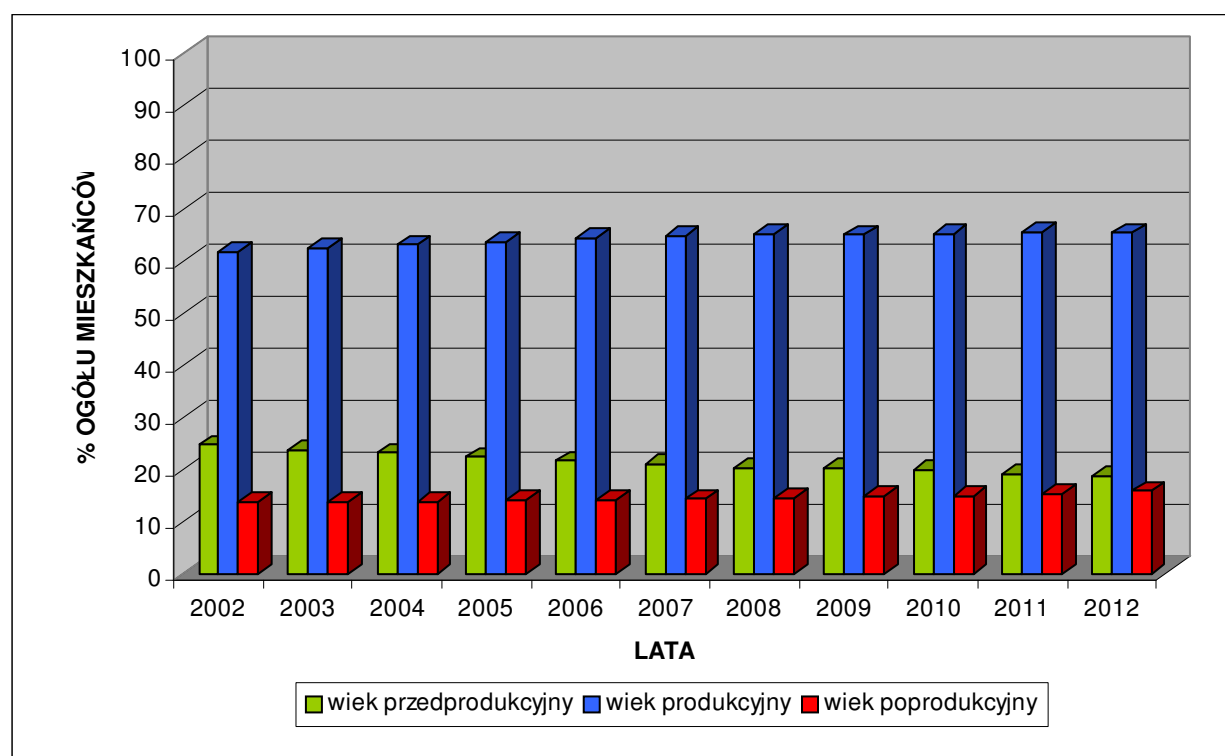
WYBRANE CECHY W LATACH 2000 – 2012

TABELA 140: Gmina Jasień – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
2002	24,6	61,6	13,8
2003	23,7	62,6	13,7
2004	23,1	63,1	13,8
2005	22,4	63,6	14,0
2006	21,6	64,3	14,1
2007	21,0	64,7	14,3
2008	20,3	65,2	14,5
2009	20,2	65,0	14,8
2010	19,9	65,2	14,9
2011	19,2	65,6	15,3
2012	18,8	65,3	15,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 43: Gmina Jasień – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (I).

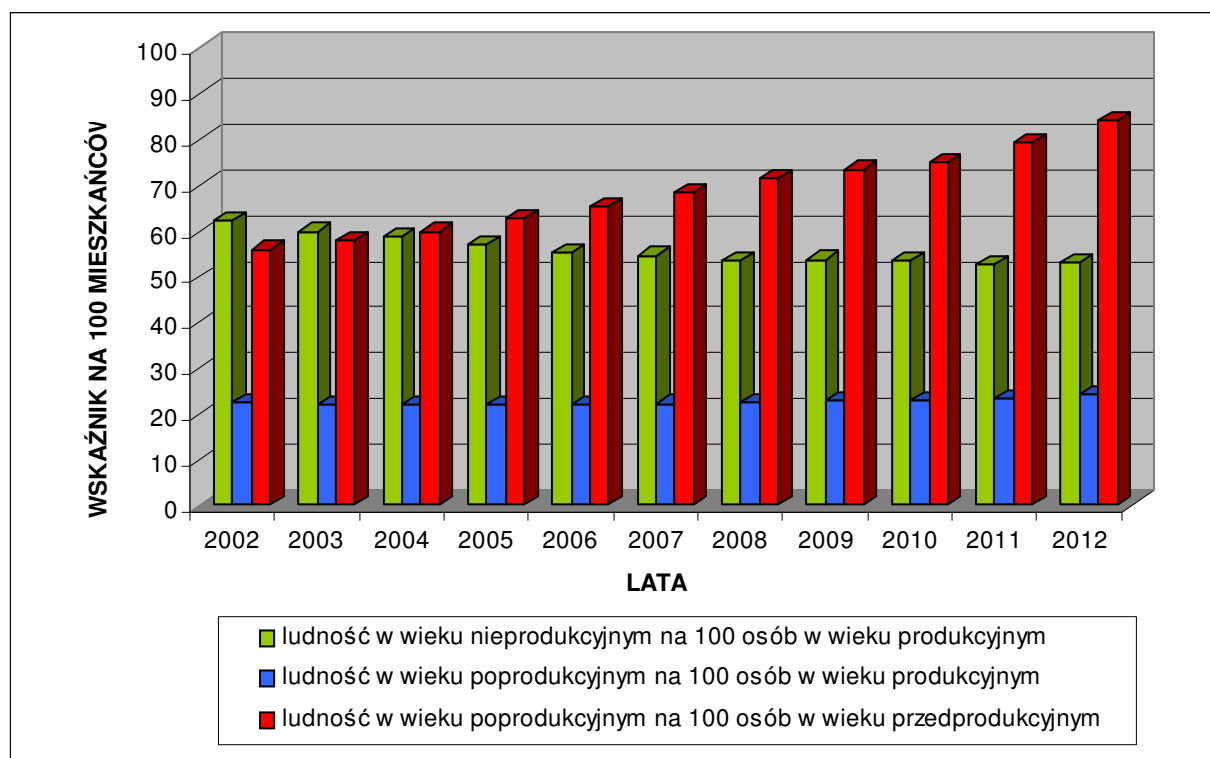
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 141: Gmina Jasień – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁹⁵	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
2002	62,3	22,3	55,9
2003	59,8	21,9	57,8
2004	58,7	22,0	59,8
2005	57,1	22,0	62,6
2006	55,4	21,9	65,4
2007	54,6	22,2	68,4
2008	53,5	22,3	71,5
2009	53,7	22,7	73,4
2010	53,4	22,9	75,1
2011	52,5	23,3	79,5
2012	53,0	24,2	84,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 44: Gmina Jasień – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

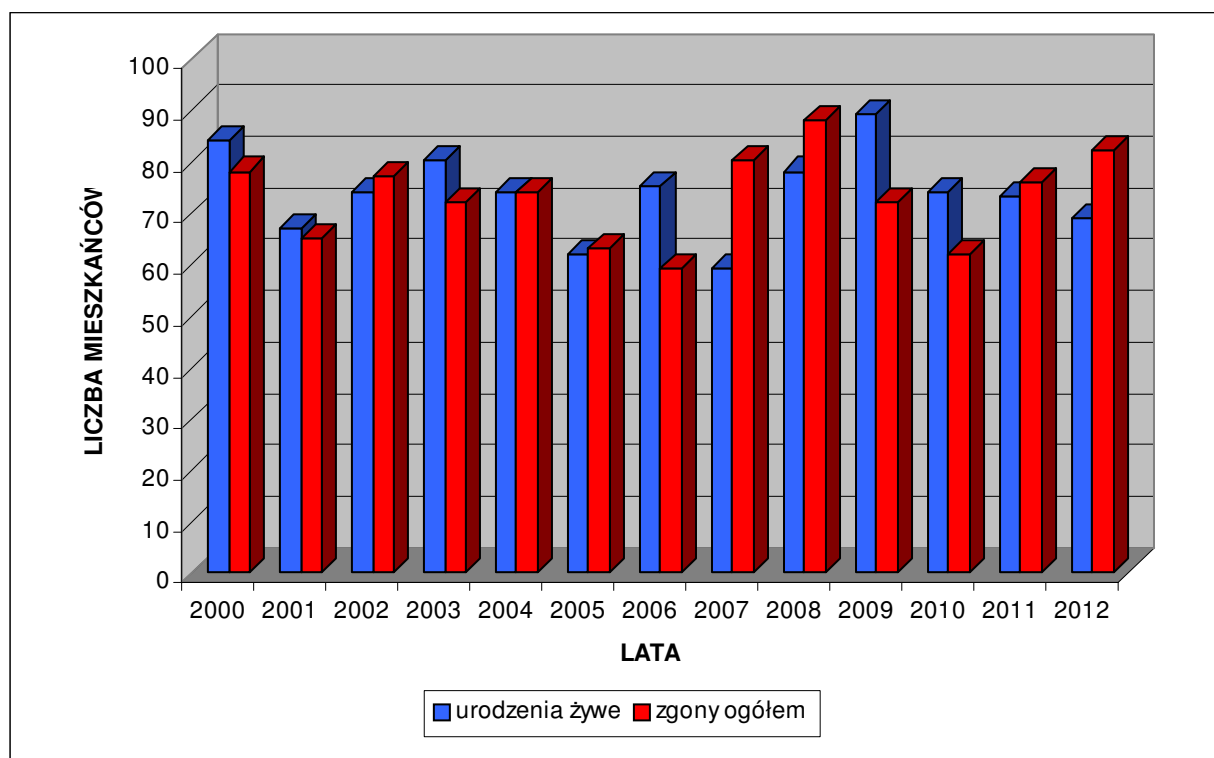
⁹⁵ Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

TABELA 142: Gmina Jasień – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	84	78
2001	67	65
2002	74	77
2003	80	72
2004	74	74
2005	62	63
2006	75	59
2007	59	80
2008	78	88
2009	89	72
2010	74	62
2011	73	76
2012	69	82

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 45: Gmina Jasień – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2012.

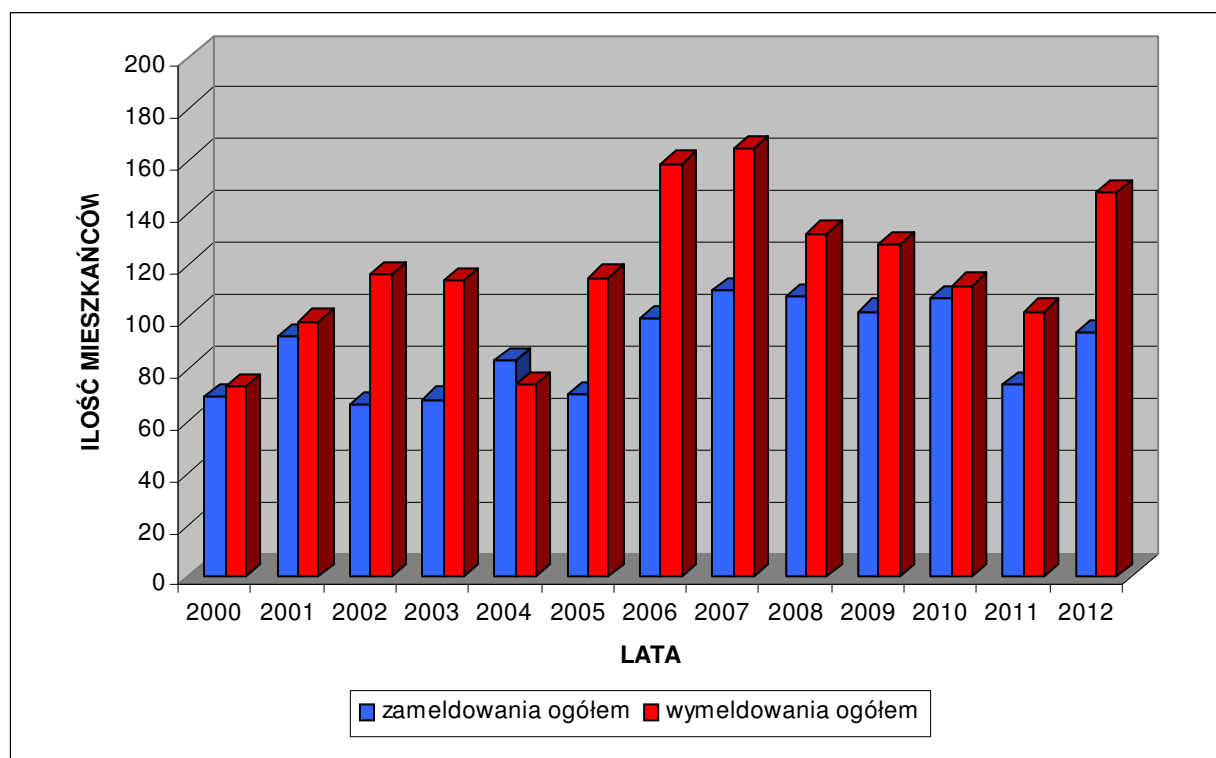
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 143: Gmina Jasień – ruch wędrowski⁹⁶ ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	69	73
2001	92	98
2002	66	116
2003	68	114
2004	83	74
2005	70	115
2006	99	159
2007	110	165
2008	108	132
2009	102	128
2010	107	112
2011	74	102
2012	94	148

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 46: Gmina Jasień – ruch wędrowski ludności w latach 2000 – 2012.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

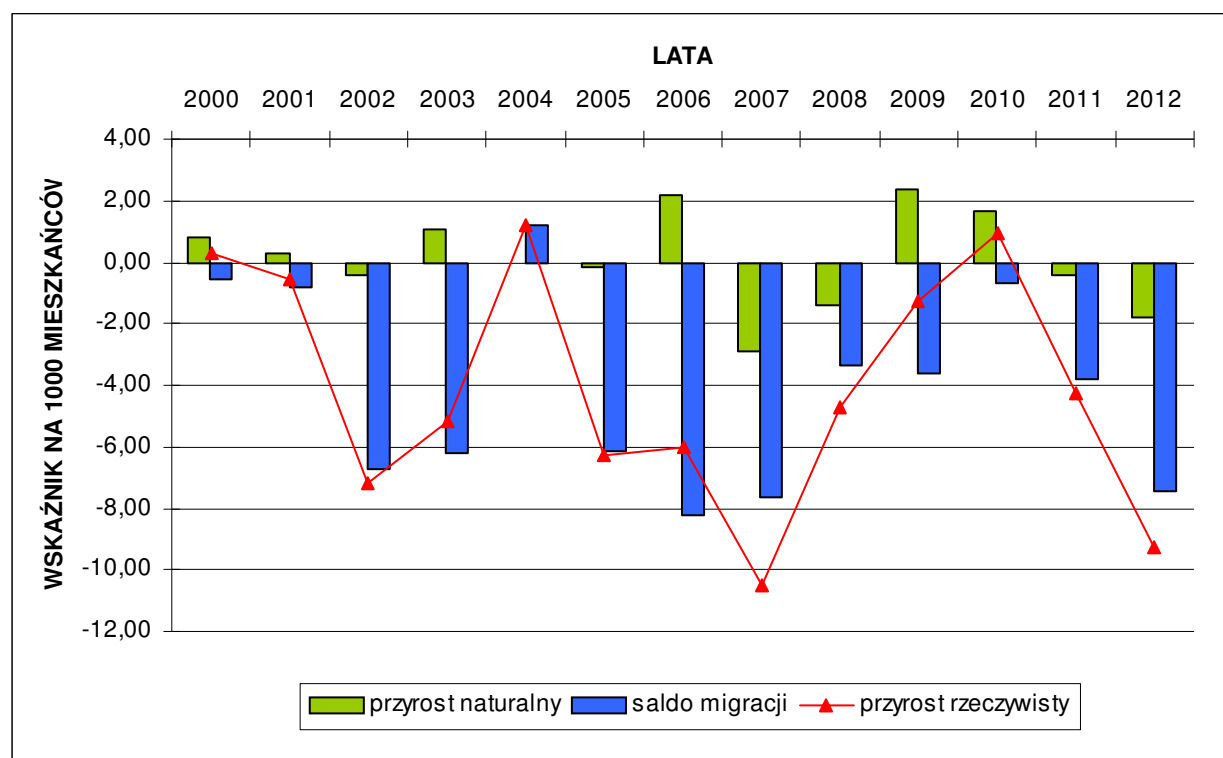
⁹⁶ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

TABELA 144: Gmina Jasień – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	0,80	-0,53	0,27
2001	0,27	-0,80	-0,53
2002	-0,41	-6,75	-7,16
2003	1,08	-6,24	-5,15
2004	0,00	1,22	1,22
2005	-0,14	-6,14	-6,28
2006	2,19	-8,23	-6,03
2007	-2,91	-7,61	-10,52
2008	-1,39	-3,35	-4,74
2009	2,38	-3,64	-1,26
2010	1,64	-0,68	0,95
2011	-0,41	-3,83	-4,24
2012	-1,80	-7,46	-9,25

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 47: Gmina Jasień – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2012.

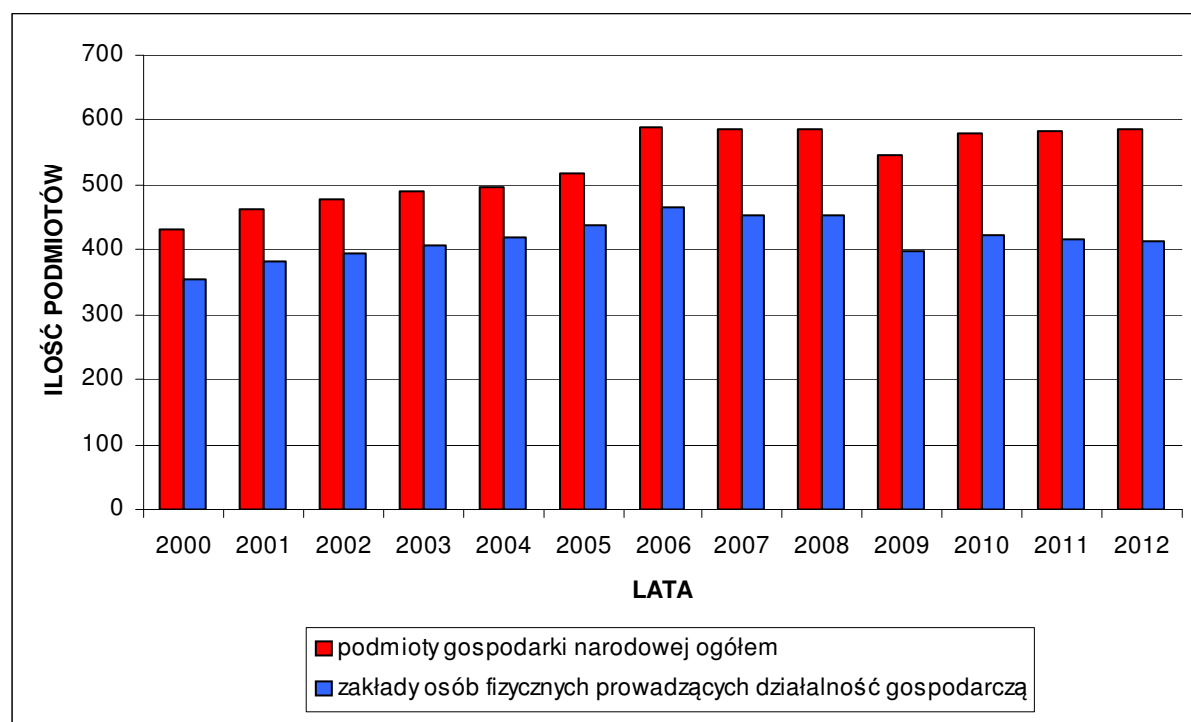
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 145: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
2000	432	356
2001	462	381
2002	478	396
2003	489	408
2004	495	418
2005	518	438
2006	589	467
2007	587	454
2008	586	452
2009	545	397
2010	579	421
2011	583	416
2012	586	412

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 48: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (I).

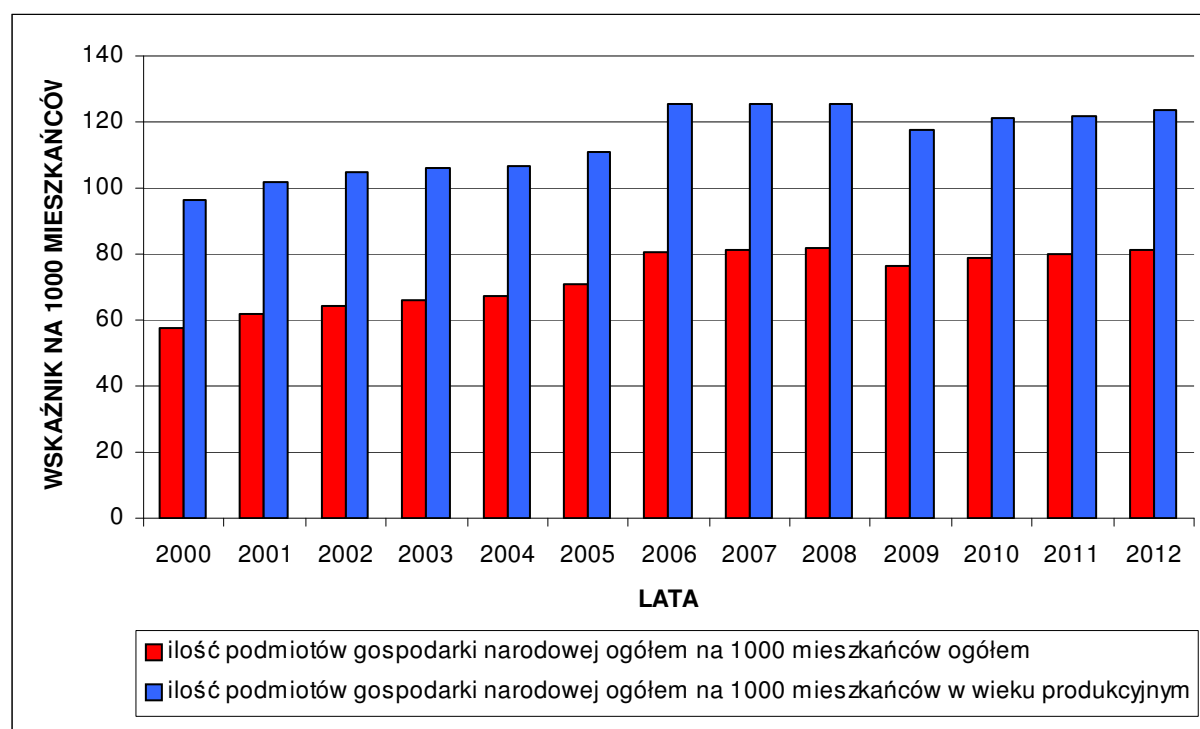
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 146: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (II).

Rok	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	57,75	96,56
2001	61,76	101,87
2002	64,54	104,73
2003	66,29	105,96
2004	67,25	106,70
2005	70,72	111,11
2006	80,75	125,48
2007	81,22	125,56
2008	81,68	125,35
2009	76,33	117,33
2010	78,89	121,03
2011	79,78	121,69
2012	80,94	123,86

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 49: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (II).

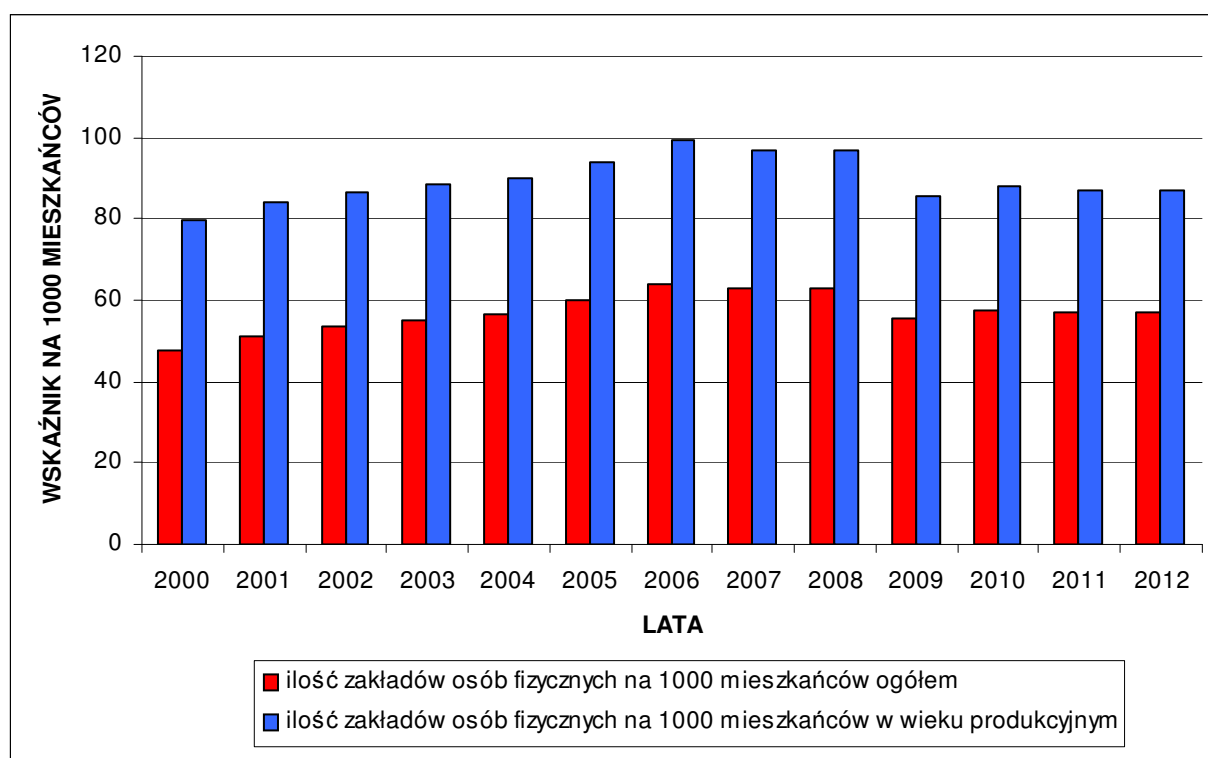
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 147: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (III).

Rok	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	47,59	79,57
2001	50,93	84,01
2002	53,47	86,77
2003	55,31	88,41
2004	56,79	90,11
2005	59,80	93,95
2006	64,03	99,49
2007	62,82	97,11
2008	63,01	96,68
2009	55,60	85,47
2010	57,36	88,00
2011	56,92	86,83
2012	56,91	87,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 50: Gmina Jasień – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (III).

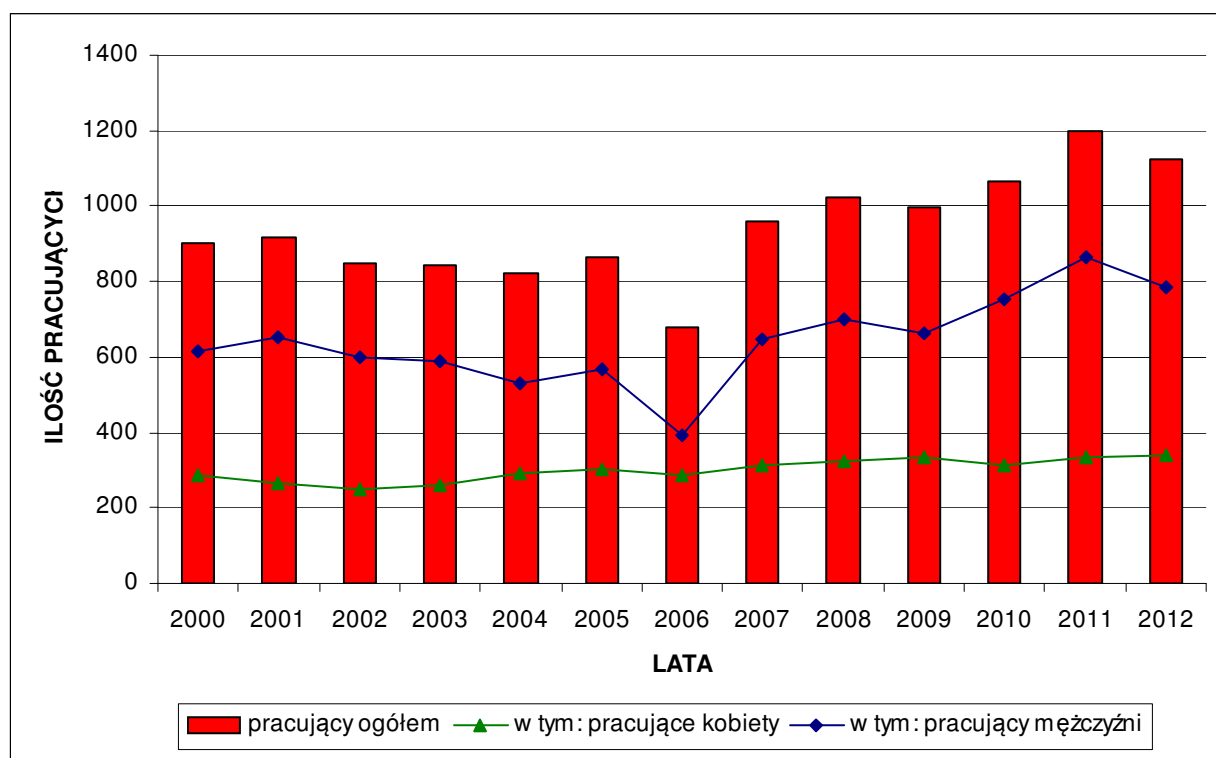
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 148: Gmina Jasień – pracujący⁹⁷ w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Pracujący		
	Ogółem	w tym: mężczyźni	w tym: kobiety
2000	902	616	286
2001	915	650	265
2002	846	599	247
2003	845	586	259
2004	820	530	290
2005	867	566	301
2006	679	394	285
2007	961	647	314
2008	1022	699	323
2009	995	661	334
2010	1068	755	313
2011	1200	864	336
2012	1123	785	338

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 51: Gmina Jasień – pracujący w latach 2000 – 2012 (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

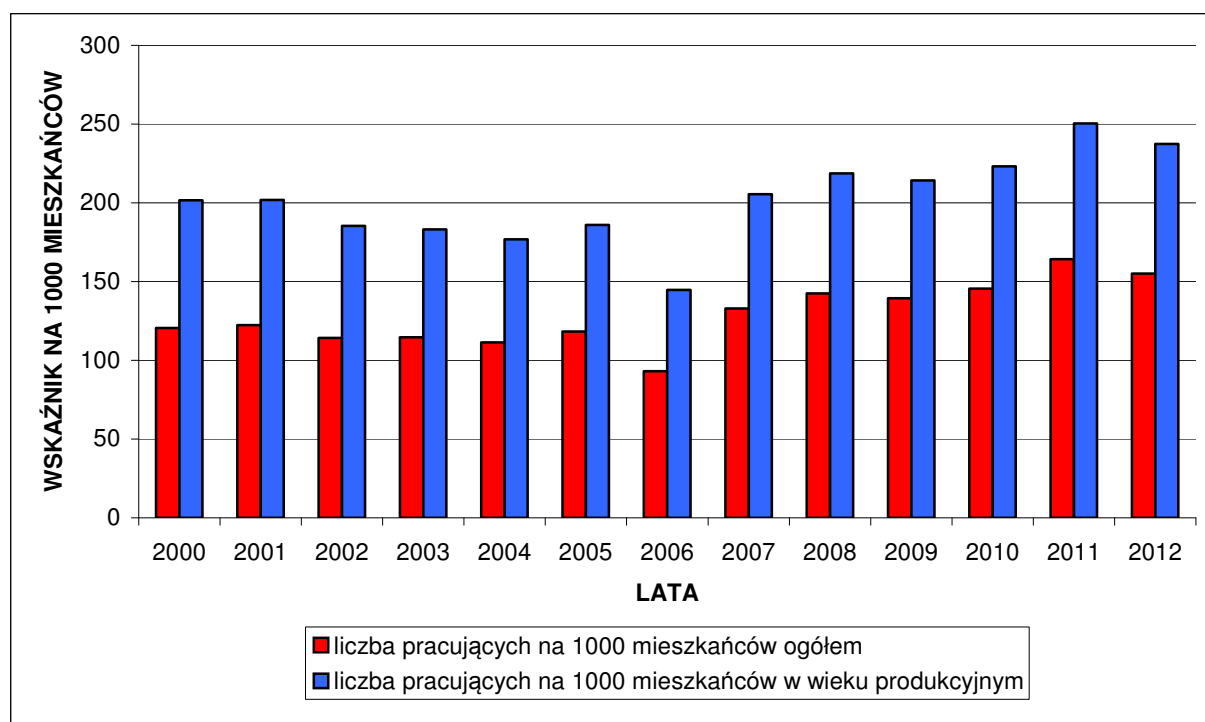
⁹⁷ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 149: Gmina Jasień – pracujący⁹⁸ w latach 2000 – 2012 (II).

Rok	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców ogółem	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	120,59	201,61
2001	122,31	201,76
2002	114,23	185,36
2003	114,55	183,10
2004	111,40	176,76
2005	118,36	185,97
2006	93,09	144,65
2007	132,97	205,56
2008	142,46	218,61
2009	139,36	214,21
2010	145,52	223,24
2011	164,20	250,47
2012	155,11	237,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 52: Gmina Jasień – pracujący w latach 2000 – 2012 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

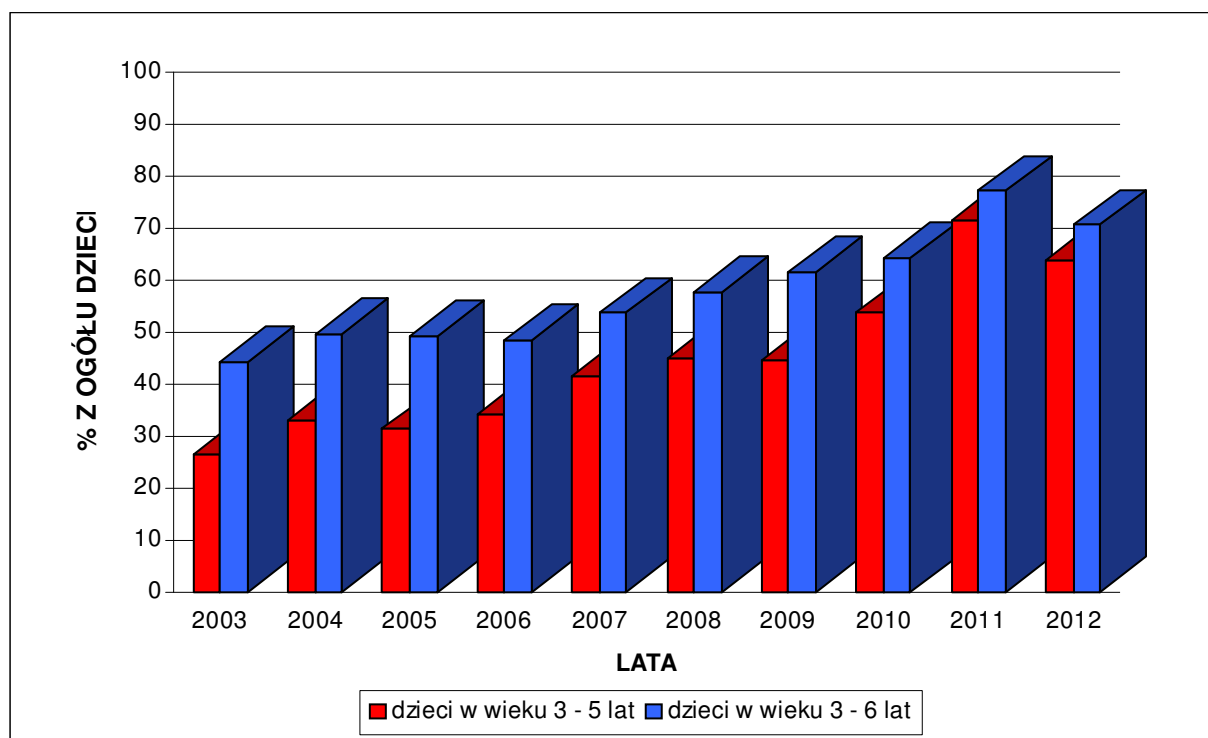
⁹⁸ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 150: Gmina Jasień – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2012.

Rok	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	
	Dzieci w wieku 3 – 5 lat	Dzieci w wieku 3 – 6 lat
2003	26,5	44,2
2004	33,2	49,7
2005	31,4	49,2
2006	34,3	48,4
2007	41,6	53,7
2008	45,0	57,6
2009	44,7	61,5
2010	53,6	64,2
2011	71,5	77,0
2012	63,8	70,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 53: Gmina Jasień – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2012.

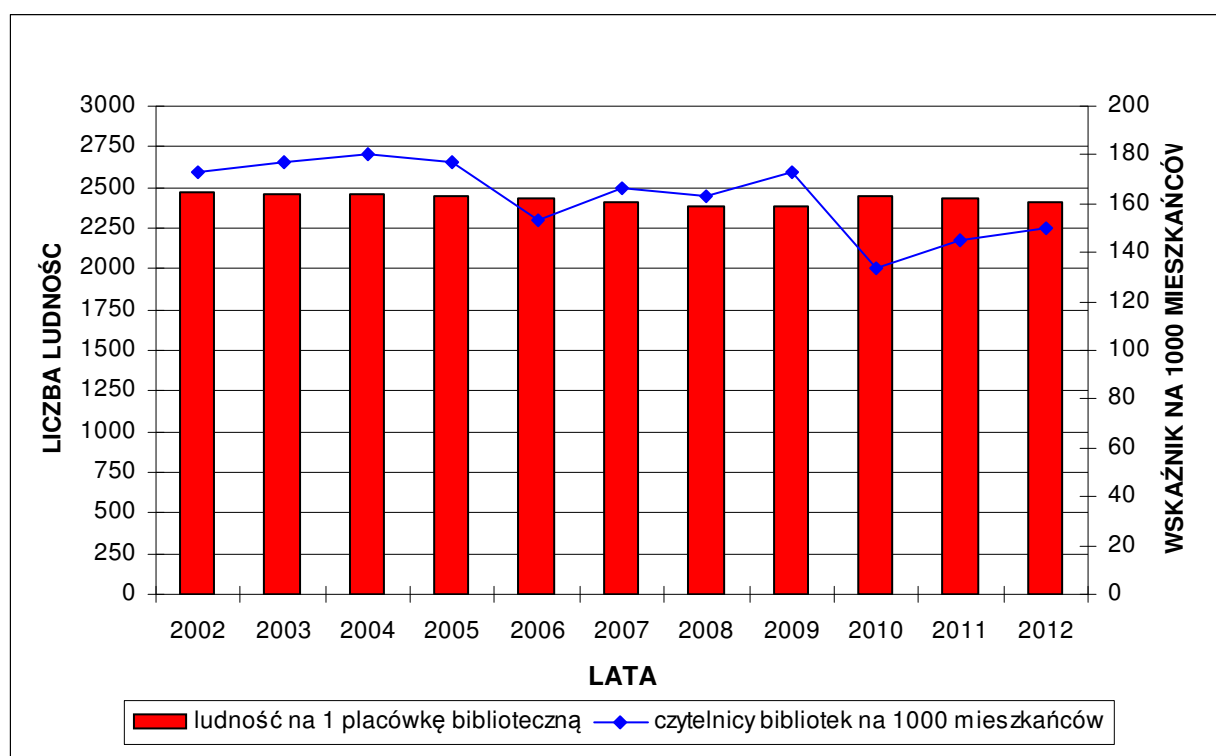
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 151: Gmina Jasień – biblioteki w latach 2002 – 2012.

Rok	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców
2002	2469	173
2003	2459	177
2004	2454	180
2005	2442	177
2006	2431	153
2007	2409	166
2008	2391	163
2009	2380	173
2010	2446	134
2011	2436	145
2012	2413	150

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 54: Gmina Jasień – biblioteki w latach 2002 – 2012.

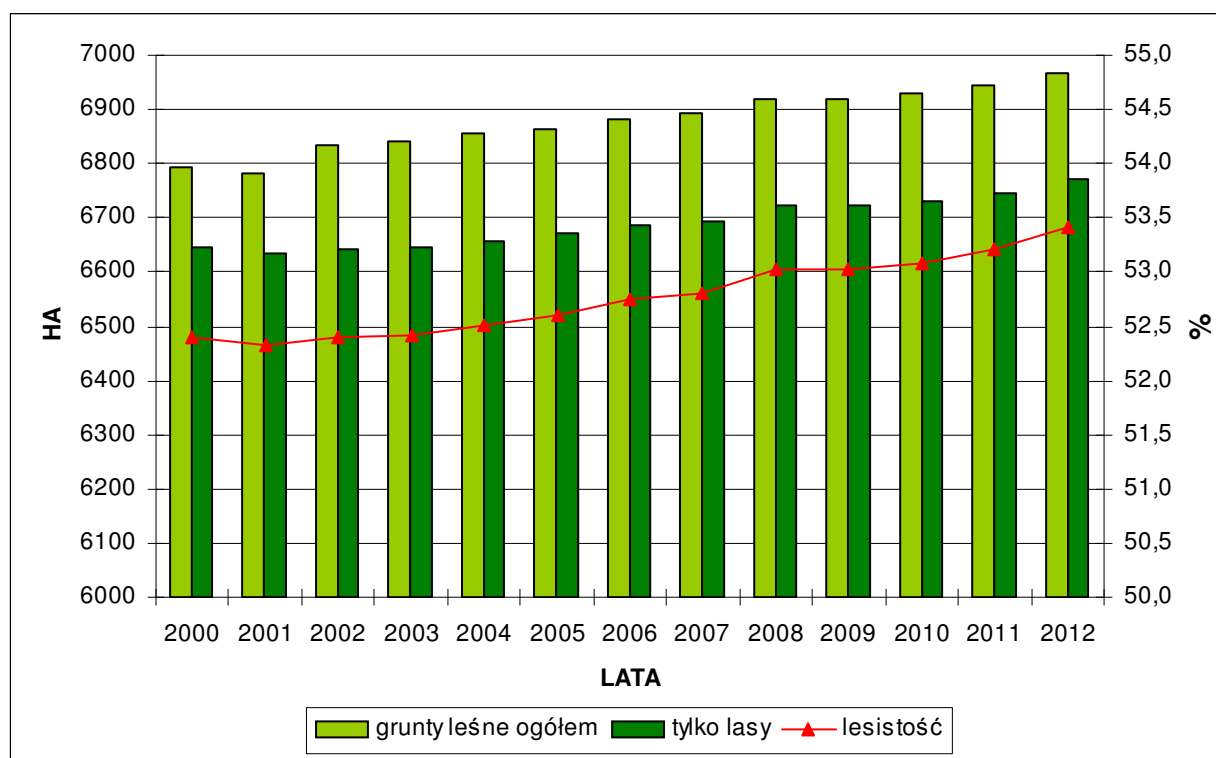
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 152: Gmina Jasień – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2012.

Rok	Powierzchnia w ha		Lesistość w %
	Grunty leśne ogółem	Tylko lasy	
2000	6791,8	6644,2	52,40
2001	6782,9	6633,7	52,32
2002	6835,1	6643,7	52,40
2003	6840,2	6645,3	52,41
2004	6854,4	6658,0	52,51
2005	6864,8	6669,9	52,61
2006	6881,9	6687,0	52,74
2007	6891,6	6695,4	52,81
2008	6918,9	6722,7	53,02
2009	6919,9	6722,1	53,02
2010	6928,6	6731,0	53,09
2011	6945,4	6746,7	53,21
2012	6965,8	6772,2	53,41

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 55: Gmina Jasień – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2012.

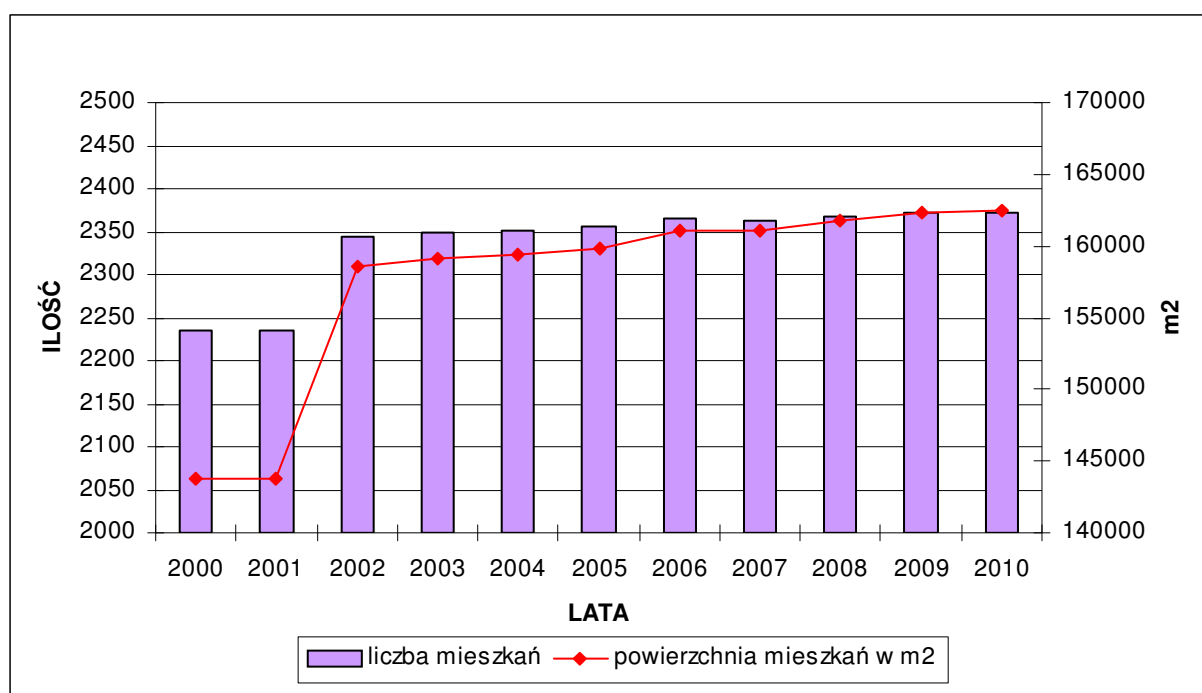
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 153: Gmina Jasień – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2010 (I).

Rok	Liczba mieszkań	Łączna powierzchnia mieszkań w m ²
2000	2234	143758
2001	2235	143832
2002	2345	158554
2003	2350	159070
2004	2352	159387
2005	2355	159753
2006	2364	161005
2007	2363	161025
2008	2367	161736
2009	2372	162323
2010	2373	162457

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 56: Gmina Jasień – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2010 (I).

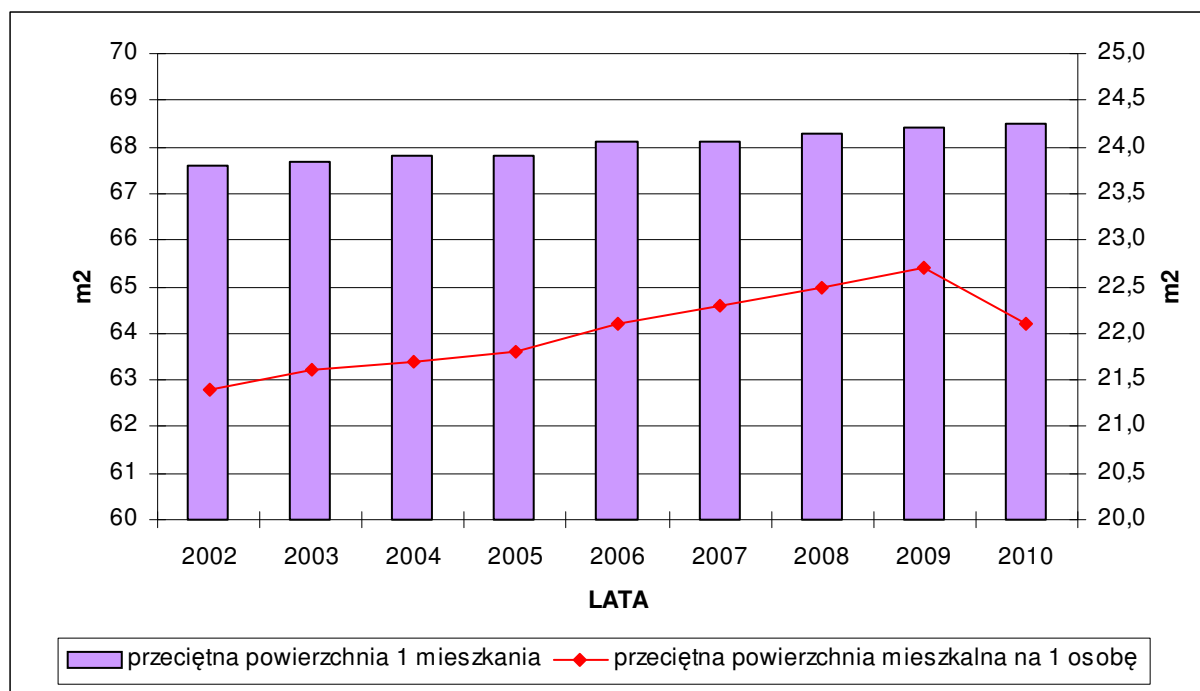
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 154: Gmina Jasień – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2010 (II).

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m ²
2002	67,6	21,4
2003	67,7	21,6
2004	67,8	21,7
2005	67,8	21,8
2006	68,1	22,1
2007	68,1	22,3
2008	68,3	22,5
2009	68,4	22,7
2010	68,5	22,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 57: Gmina Jasień – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2010 (II).

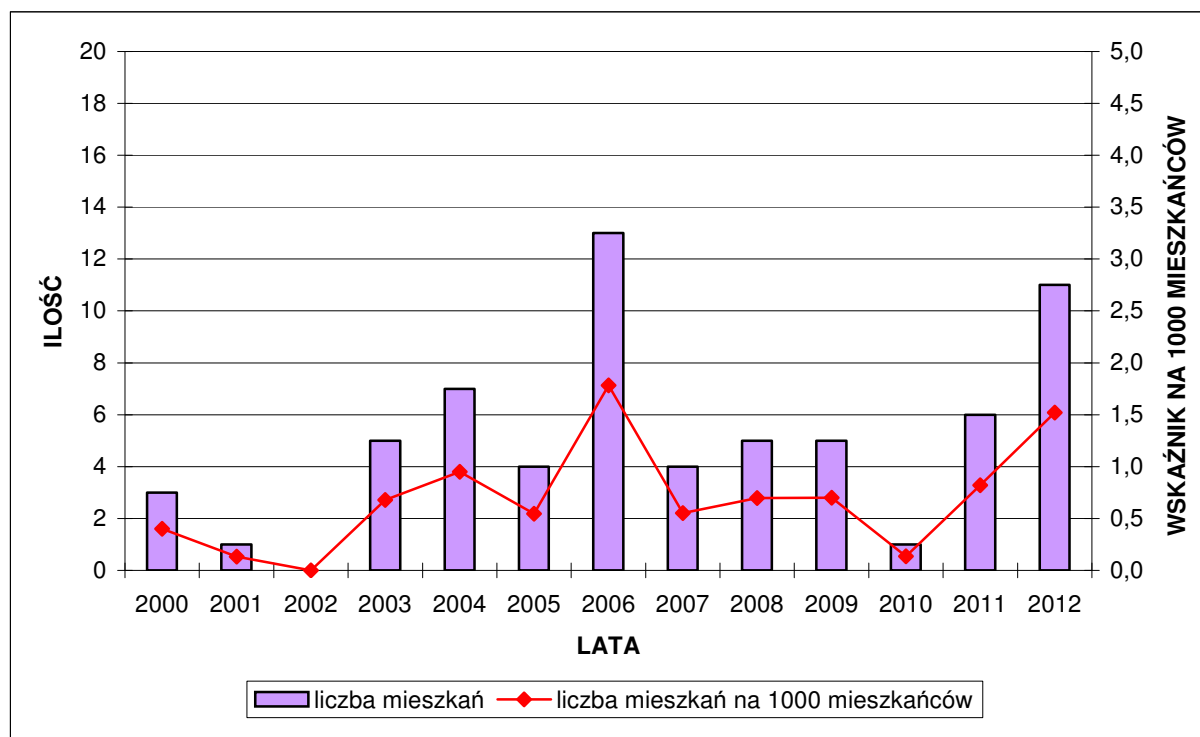
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 155: Gmina Jasień – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2012.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców
2000	3	0,40
2001	1	0,13
2002	0	0,00
2003	5	0,68
2004	7	0,95
2005	4	0,55
2006	13	1,78
2007	4	0,55
2008	5	0,70
2009	5	0,70
2010	1	0,14
2011	6	0,82
2012	11	1,52

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 58: Gmina Jasień – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2012.

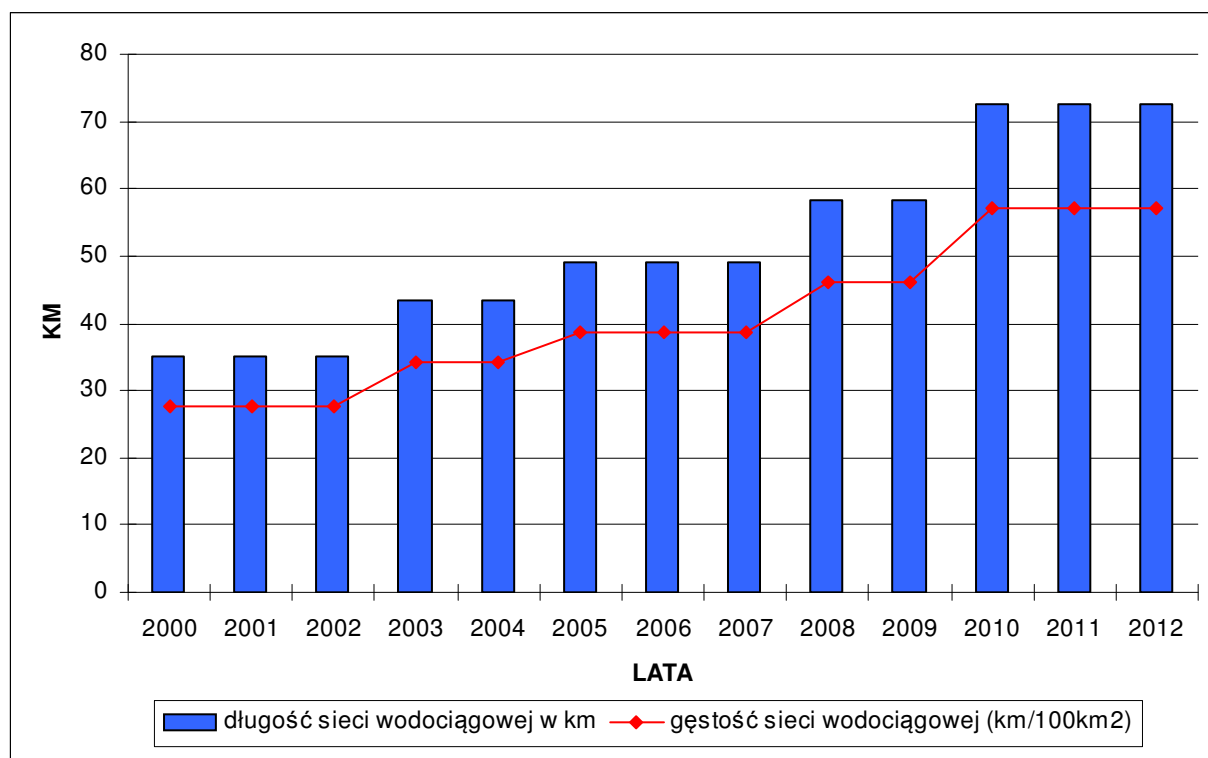
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 156: Gmina Jasień – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci wodociągowej (km / 100 km ²)
2000	35,2	27,72
2001	35,2	27,72
2002	35,2	27,72
2003	43,3	34,09
2004	43,3	34,09
2005	49,2	38,74
2006	49,2	38,74
2007	49,2	38,74
2008	58,4	45,98
2009	58,4	45,98
2010	72,6	57,17
2011	72,7	57,24
2012	72,7	57,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 59: Gmina Jasień – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2012 (I).

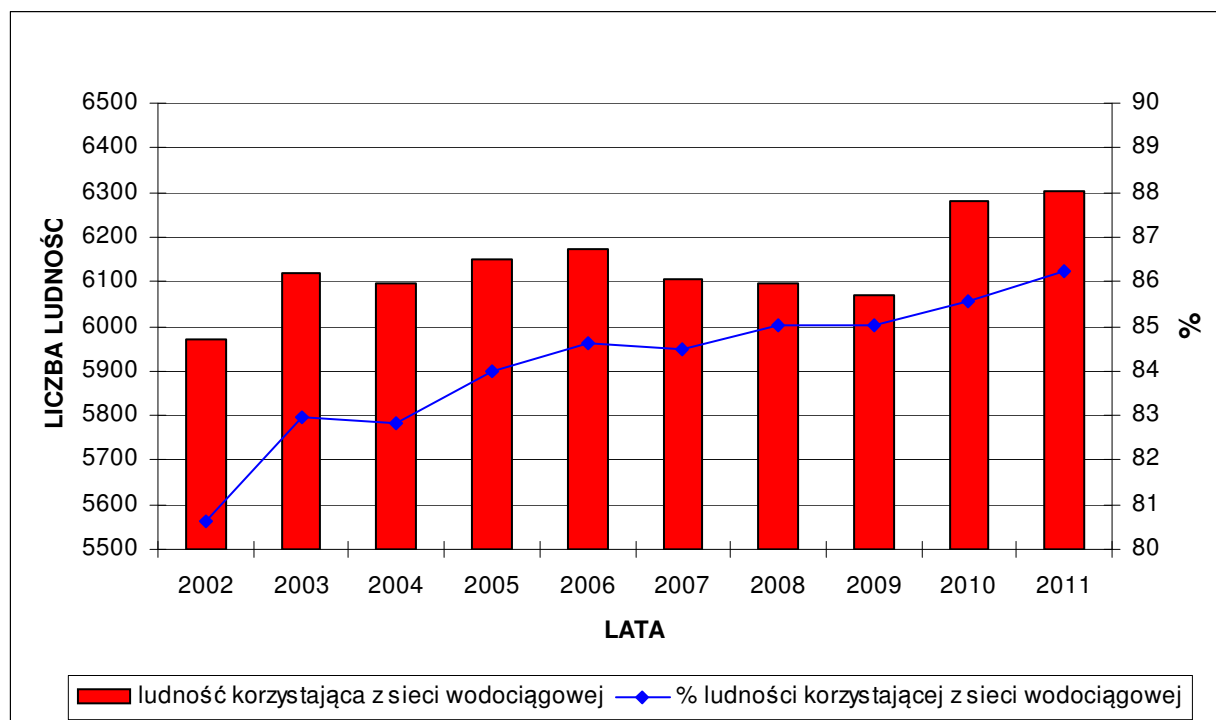
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 157: Gmina Jasień – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	% ludności korzystającej z sieci wodociągowej
2002	5972	80,64
2003	6121	82,97
2004	6098	82,84
2005	6151	83,97
2006	6171	84,60
2007	6105	84,47
2008	6098	85,00
2009	6071	85,03
2010	6279	85,56
2011	6301	86,22

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 60: Gmina Jasień – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2011 (II).

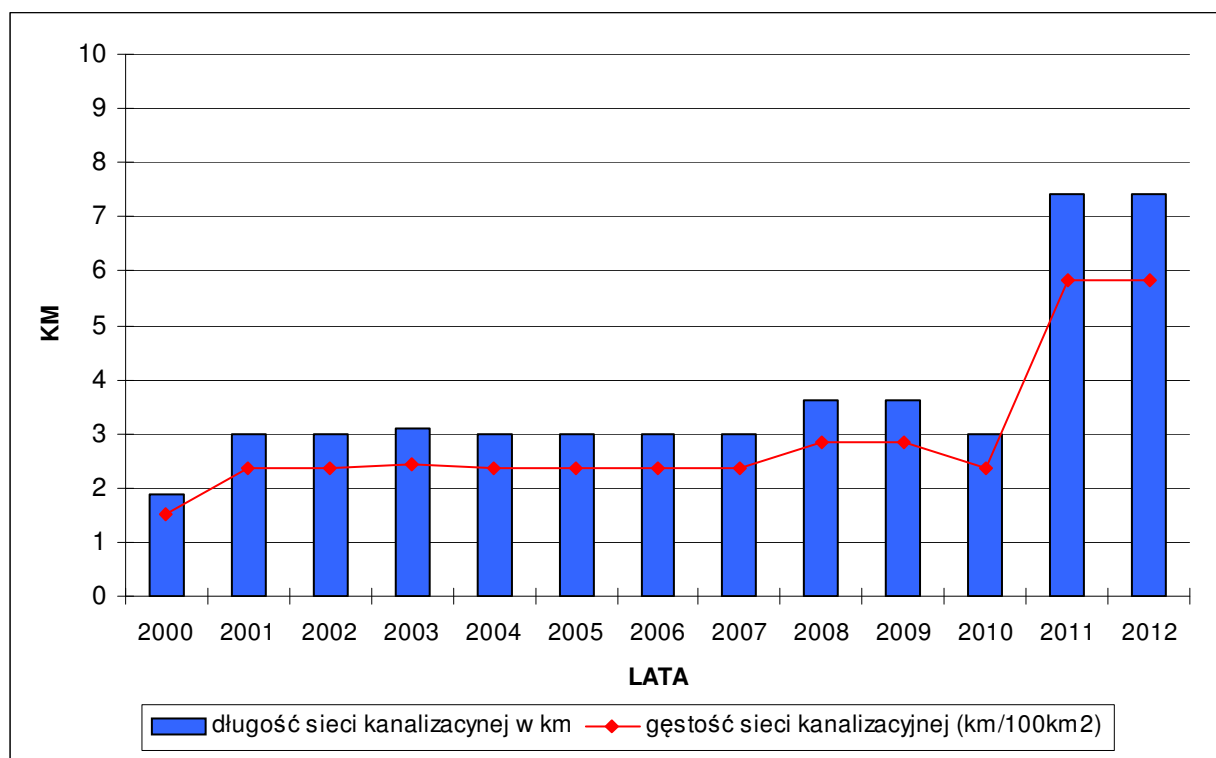
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 158: Gmina Jasień – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci kanalizacyjnej (km / 100 km ²)
2000	1,9	1,50
2001	3,0	2,36
2002	3,0	2,36
2003	3,1	2,44
2004	3,0	2,36
2005	3,0	2,36
2006	3,0	2,36
2007	3,0	2,36
2008	3,6	2,83
2009	3,6	2,83
2010	3,0	2,36
2011	7,4	5,83
2012	7,4	5,83

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 61: Gmina Jasień – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

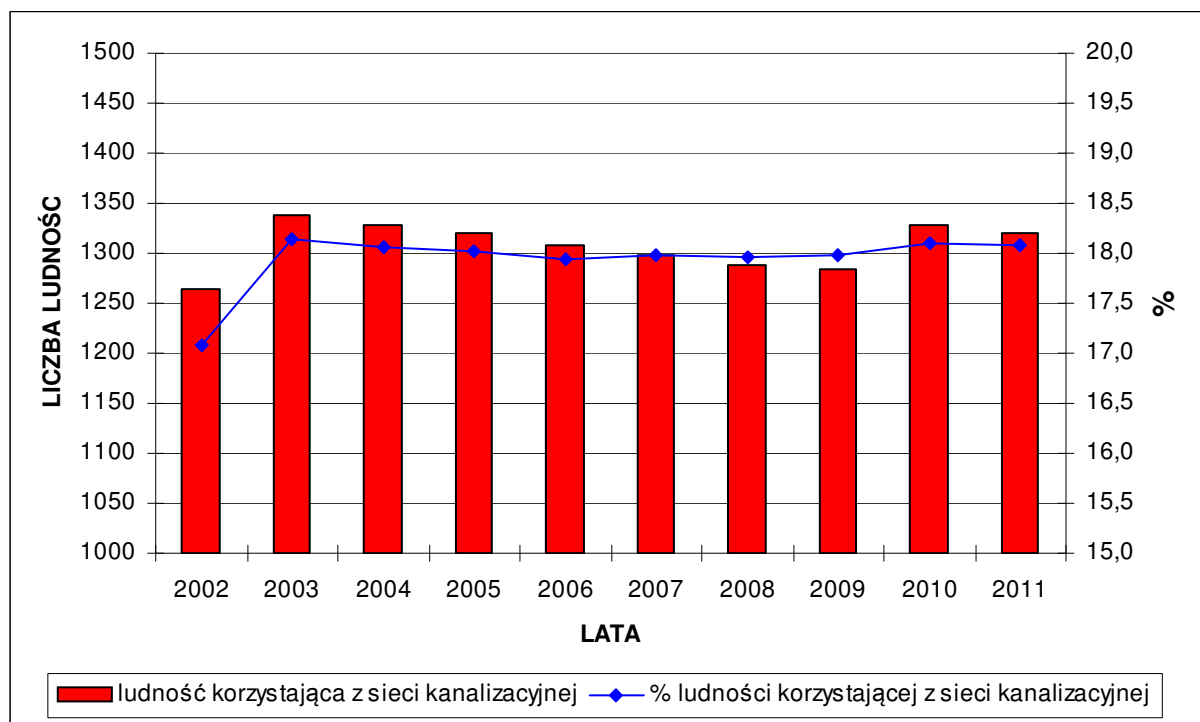
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 159: Gmina Jasień – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
2002	1265	17,08
2003	1338	18,14
2004	1329	18,05
2005	1320	18,02
2006	1308	17,93
2007	1299	17,97
2008	1288	17,95
2009	1284	17,98
2010	1328	18,10
2011	1321	18,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 62: Gmina Jasień – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

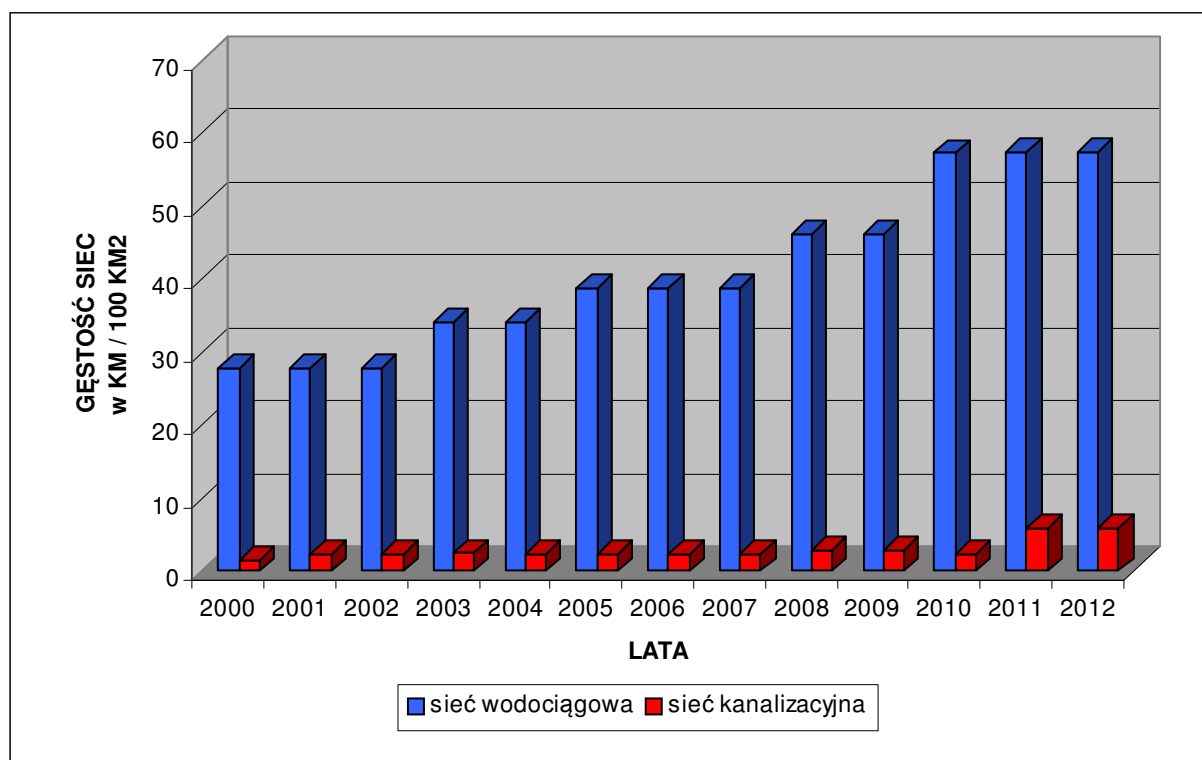
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 160: Gmina Jasień – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Gęstość sieci (km / 100 km ²)	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2000	27,72	1,50
2001	27,72	2,36
2002	27,72	2,36
2003	34,09	2,44
2004	34,09	2,36
2005	38,74	2,36
2006	38,74	2,36
2007	38,74	2,36
2008	45,98	2,83
2009	45,98	2,83
2010	57,17	2,36
2011	57,24	5,83
2012	57,24	5,83

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 63: Gmina Jasień – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

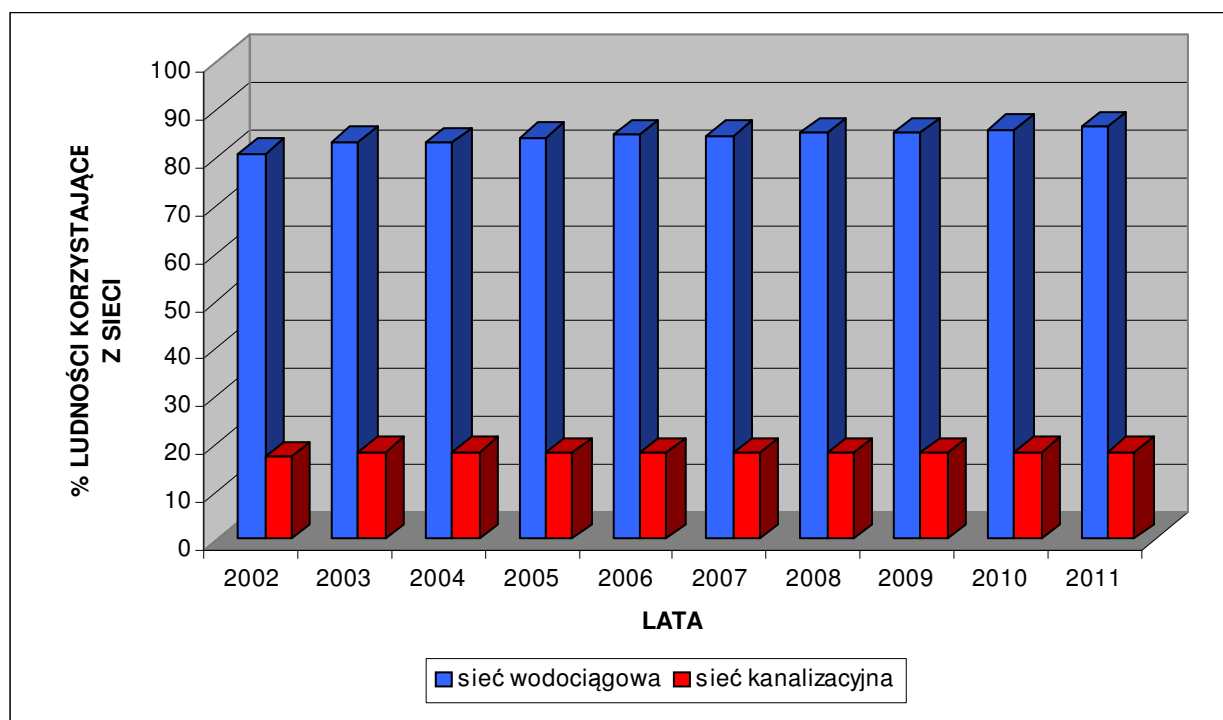
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 161: Gmina Jasień – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	% ludności korzystającej z sieci	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2002	80,64	17,08
2003	82,97	18,14
2004	82,84	18,05
2005	83,97	18,02
2006	84,60	17,93
2007	84,47	17,97
2008	85,00	17,95
2009	85,03	17,98
2010	85,56	18,10
2011	86,22	18,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 64: Gmina Jasień – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

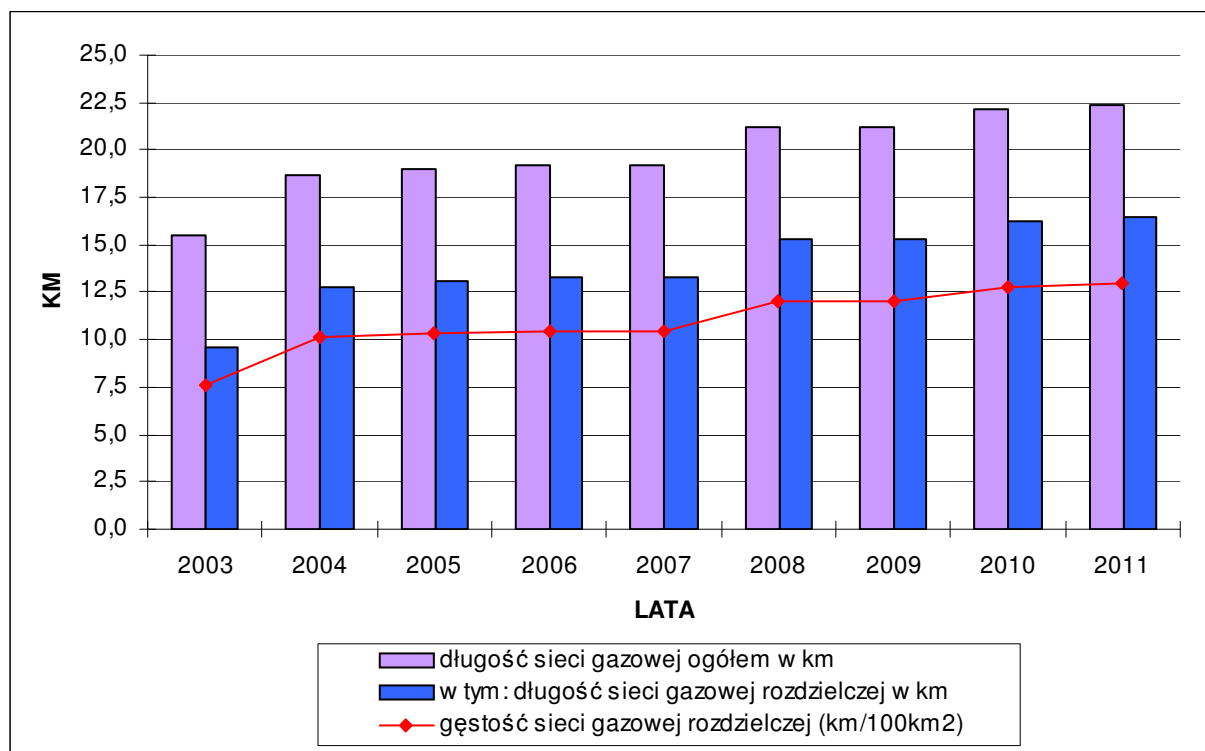
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 162: Gmina Jasień – sieć gazowa w latach 2003 – 2011 (I).

Rok	Długość sieci gazowej (km)		Gęstość sieci gazowej rozdzielczej (km / 100 km ²)
	Ogółem	w tym: sieć rozdzielcza	
2003	15,5	9,6	7,56
2004	18,7	12,8	10,08
2005	19,0	13,1	10,31
2006	19,2	13,3	10,45
2007	19,2	13,3	10,45
2008	21,2	15,3	12,02
2009	21,2	15,3	12,06
2010	22,2	16,3	12,80
2011	22,3	16,4	12,94

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 65: Gmina Jasień – sieć gazowa w latach 2003 – 2011 (I).

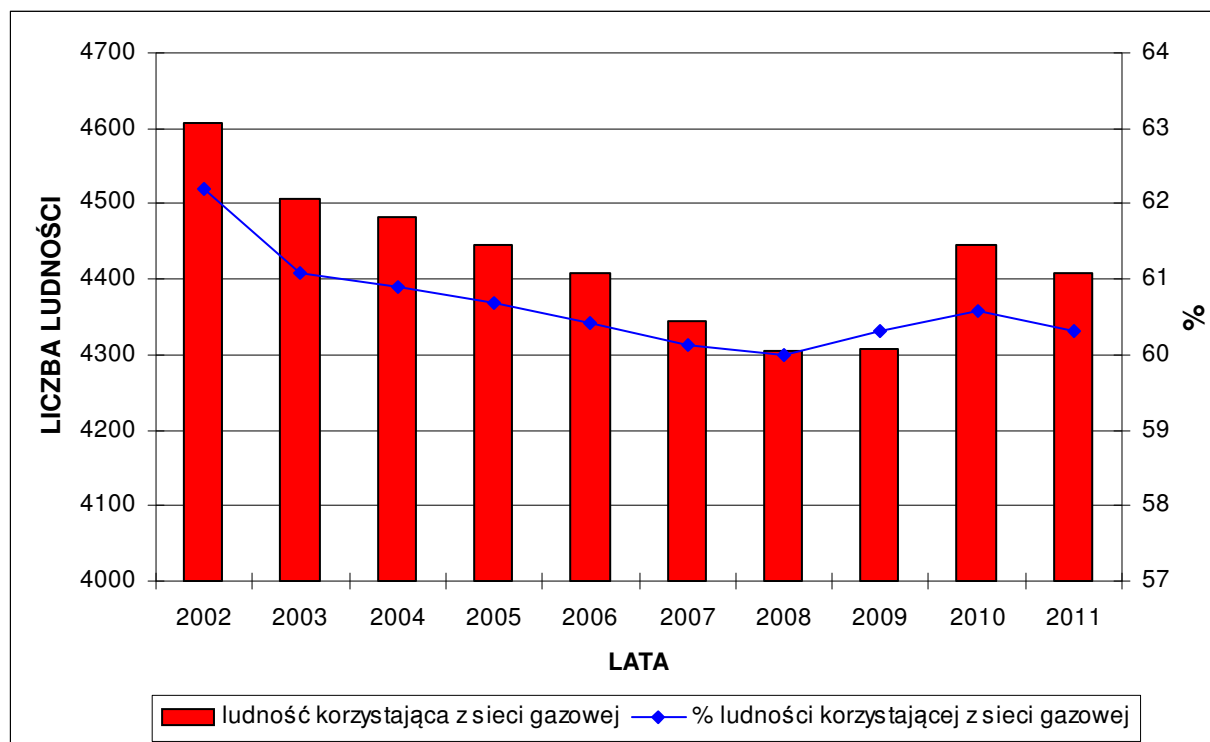
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 163: Gmina Jasień – sieć gazowa w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci gazowej	% ludności korzystającej z sieci gazowej
2002	4606	62,19
2003	4507	61,10
2004	4483	60,90
2005	4445	60,68
2006	4408	60,43
2007	4345	60,12
2008	4305	60,01
2009	4307	60,32
2010	4446	60,58
2011	4408	60,32

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 66: Gmina Jasień – sieć gazowa w latach 2002 – 2011 (II).

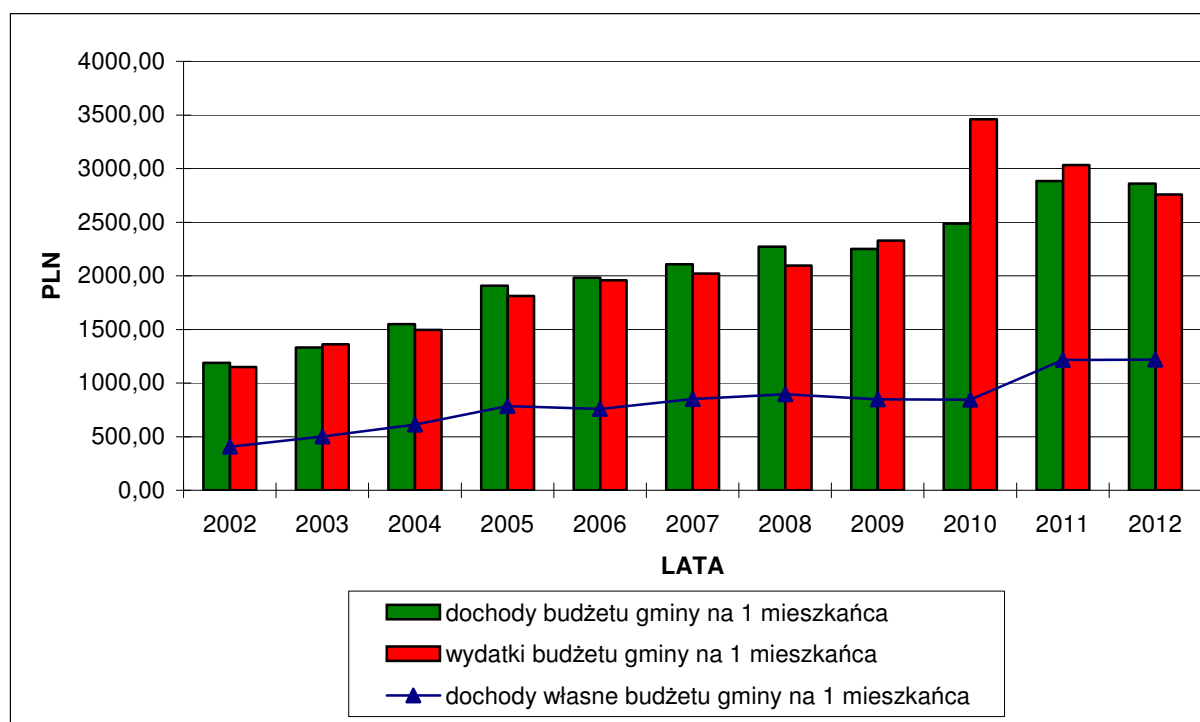
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 164: Gmina Jasień – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2012.

Rok	Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN
2002	1189,51	404,68	1148,34
2003	1332,51	501,04	1361,16
2004	1548,42	611,81	1494,10
2005	1906,68	786,28	1812,81
2006	1981,75	757,40	1957,09
2007	2106,86	850,61	2019,42
2008	2271,00	894,39	2095,29
2009	2251,42	848,20	2329,76
2010	2487,86	845,05	3458,27
2011	2882,95	1214,77	3034,14
2012	2860,50	1218,51	2759,68

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 67: Gmina Jasień – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2012.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.